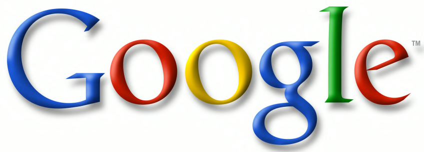
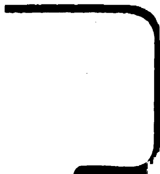

Njaals Saga

oversat

af

Karl L. Sommerfelt
Adjunkt.

Med to Karter.

Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme.
2det Tillægshefte til Folkevennen, 20 Aarg., 1871.

Kristiania.
P. T. Mallings Bogtrykkeri.

1871.

Forord.

Naar jeg har indladt mig paa at oversætte Njaals Saga, som allerede for lang Tid tilbage foreligger i Oversættelse af den danske Professor N. M. Petersen, da tror jeg derfor at burde anføre mine Grunde.

Erkjender man, at denne Saga saavel paa Grund af sin ypperlige Fremstilling som paa Grund af Indholdets Interesse hører til de fortrinligste af den islandske Sagalitteraturs Frembringelser, og at den som saadan i høi Grad fortjener at blive almen Læsning, vil mit Arbeides Berettigelse formentlig ei være vanskelig at paavise. I den Skikkelse nemlig, hvori Sagaen hidtil har været Almenheden tilgjængelig, har den været saa forholdsvis kostbar, at alene Prisen har været til Hinder for, at den kunde vinde nogen almindelig Udbredelse. Men hertil føier sig en Omstændighed af større Betydning. Professor Petersens Oversættelse vil, hvilke Fortjenester den end uimodsigelig besidder, neppe ret kunne tilfredsstille en norsk Læser. Dette er ikke Oversætterens Feil, men det danske Sprogs. Dansk og Norsk vise sig, hvor nær de end staa hinanden, dog i visse Henseender at være to forskjellige Sprog, ligesom de repræsentere to

forskjellige Nationaliteter. Paa mange Gebeter af Litteraturen kommer dette ikke synderlig tilsyne. I enhver Gren af Videnskaben kommer det saaledes omtrent ud paa Et, hvadenten Gjenstanden er fremstillet i det danske eller norske Sprog; begge ere i Norge og Danmark lige fattelige, og man vil i Almindelighed ikke stødes ved noget Udtryk. Ganske anderledes derimod, hvor man kommer ind paa det egentlig nationale Omraade, hvor det gjælder en Fremstilling af Scener fra vor Natur, vort eller vore Fædres Folkeliv, Scener, hvori vor eller vore Fædres Folkekarakter, Sæder, Skikke og Eiendommeligheder gjennem talende og handlende Personligheder stilles frem for vort Øie; her vil vi, og saaledes nødvendigvis ethvert Folk, for ret at føle os tiltalte, have Emnet fremstillet i vort eget Maal; Fremstillingen savner ellers det hjemlige Præg, den rette Naturtroskab. Man tænke sig t. Ex. Asbjørnsens og Moes Eventyr eller Bjørnsons Fortællinger omstøbte i dansk Form, lad det være af den mest udmærkede danske Fortæller og Stilist, jeg tør sige, at de vilde tabe uendeligt i enhver norsk Læsers Øine; Fortællingen vilde være berøvet sin friske Duft, sin Naturlighed og derigjennem sin sympathetiske Magt. Nu er ovennævnte Saga vistnok ikke i den Forstand national, som hine Digtninger, men den har, som hele den islandske Sagalitteratur, for os den dybe nationale Interesse, som altid vil knytte sig til de Værker, der minde et Folk om dets Fædres Liv og Bedrifter. Jeg tror derfor, at en norsk Læser i Almindelighed ikke vil føle sig tilfredsstillet ved at gjøre Bekjendtskab med denne Litteratur gjennem det danske Sprog. Selv om han ikke kjender Originalen, vil det let paatrænge sig ham,

at det danske Sprog er for vegt til at gjengive den Kraft, Fynd og Kjernefylde i Udtrykket, den Storslagenhed og Djærvhed i Karakterer og Scener, som er Sagaen egen; man vil have en Følelse af, at Fortællingen ei ganske er kommen til sin Ret, har tabt sin antike Kolorit, sin Friskhed og Kraft. Denne samme Tanke ligger uden Tvivl til Grund for Professor P. A. Munchs Ytring i Fortalen til hans Oversættelse af Snorre, hvor han, idet han omtaler Grundtvigs Oversættelse af det samme Værk, siger: „Det er muligt, at den er national dansk, men national norsk er den ikke."

Nu vil uden Tvivl mange finde, at Sagaen gjennem mit Arbeide ikke er bragt synderlig videre i den af mig paapegede Retning, end gjennem Petersens, at den med andre Ord ei er national norsk nok, medens paa den anden Side Andre maaske vil mene, at jeg er gaaet for vidt i at optage usædvanlige Udtryk. Hertil maa bemærkes, at, saa forskjellig som Smagen med Hensyn til det Sproglige gestalter sig hos os, vil det neppe paa nogen Maade være muligt for Tiden at tilfredsstille alle Læsere.

Hvad Versene i Sagaen angaar, ere alle Viser i drotkvæden Form udeladte, da det kan ansees som godtgjort, at ingen af dem er digtet af den Mand, i hvis Mund de lægges, at de heller ikke ere blevne til samtidig med de i Sagaen fortalte Begivenheder, og at mange af dem endog ere yngre end Sagaens Forfattelsestid og indskudte i dens Tekst af Afskrivere. Hertil kommer, at de fleste af dem ere uden poetisk Værd og kun kunstige Omskrivninger af Sagaens Ord. Medens Viserne i andre Sagaer ofte ere en væsentlig Del af Fortællingen, gjøre de her undertiden endog Brud paa den sproglige Sam-

menhæng og vise derved paa det Tydeligste An.. senere Oprindelse.

Inden jeg slutter, skylder jeg at udtale min særdeles Tak til Hr. Professor Rygh, der som Medlem af Folkeoplysningsselskabets Bestyrelse har vist mig megen Imødekommen, har havt den Godhed at gjennemgaa mit Arbeide, og hvem jeg skylder mange Vink, Oplysninger og Bemærkninger, som have havt en væsentlig Indflydelse saavel paa Oversættelsen som paa de den ledsagende Anmærkninger, hvoraf flere ere forfattede af ham, ligesom de til Slutning tilføiede kronologiske Forklaringer og den metriske Forms Gjennemførelse i Darradsangen skyldes hans velvillige Bistand.

Bergen i Oktober 1871.

Karl L. Sommerfelt.

Njaals Saga.

1. Mørd hed en Mand, som blev kaldt Gigja. Han var Søn af Sighvat den røde og boede paa Vold paa Rangaavoldene. Han var en mægtig Høvding, meget kløgtig i Rettergang og saa lovstærk, at ingen Dom syntes lovlig, uden han havde været med i den. Han havde en Datter, som hed Unn; hun var en væn Kvinde, vel opdragen og gjæv og holdtes for det bedste Gifte paa Rangaavoldene.

Nu vender Sagaen sig vester til Breidefjordsdalene. En Mand hed Høskuld. Han var Søn af Dalakoll. Hans Moder hed Thorgerd og var Datter af Thorstein den røde, Søn af Olav den hvide, Søn af Ingjald Helgesson. Ingjalds Moder var Thora, Datter af Sigurd Orm i Oie, Søn af Ragnar Lodbrok. Thorstein rødes Moder var Unn den dybtænkte, Datter af Ketil Flatnev (Fladnæse), Søn af Bjørn Bune, Søn af Grim Herse fra Sogn. Høskuld boede paa Høskuldstad i Laksaadalen. Hans Broder hed Rut og boede paa Rutstad. Han og Høskuld havde samme Moder; men hans Fader var Herjolv. Rut var en vakker Mand, stor og stærk, færdig i Vaabenbrug, snil og forstandig, strid mod sine Uvenner, men en god Raadgiver i store Sager. Engang havde Høskuld Gjæstebud for sine Venner, og der var Rut, hans Broder, og sad nærmest ved ham. Høskuld havde en Datter, som hed Hallgerd. Hun legede paa Gulvet med de andre Piger. Hun havde et vakkert Ansigt, var høi af Vækst, og hendes Haar var fagert som Silke og saa stort, at det naaede til Beltet. Høskuld kalder paa hende. „Kom hid til mig, Du," siger han. Hun gik

straks hen til ham. Han tog hende under Hagen og kyssede hende. Derpaa gik hun bort. Da sagde Høskuld til Rut: „Hvorledes synes du om den Pige? er hun ikke væn?“ Rut taug dertil. Høskuld talte til ham anden Gang. Da svarede Rut: „Væn nok er den Pige, og Mange vil komme til at undgjælde for det; men det ved jeg ikke, hvorfra Tyvsøine ere komne ind i vor Æt.“ Da blev Høskuld vred, og det var koldt mellem Brødrene i nogen Tid. Hallgerds Brødre var Thorleik, Fader til Bolle, Olav, Fader til Kjartan, og Baard.

2. Engang red de to Brødre, Høskuld og Rut, til Althinget*). Der var en stor Mængde Folk tilstede. Da sagde Høskuld til Rut: „Det skulde jeg ønske, Broder, at du vilde tænke paa dit Hus's Bedste og søge dig en Hustru.“ „Længe har jeg havt det i Tanke,“ sagde Rut, „men jeg har havt to Meninger derom. Nu vil jeg alligevel gjøre efter dit Sind. Men hvor skal vi vende os hen?“ Høskuld svarede: „Her er nu mange Høvdinger paa Thinget, og der er nok at vælge imellem; men etsteds har jeg især tænkt paa. Der er en Kvinde, som hedder Unn, hun er Datter af Mørd Gigja, den kløgtigste Mand; han er her paa Thinget og ligesaa hans Datter, og du kan se hende, om du vil.“ Dagen efter, da Folk gik til Lagretten**), saa de udenfor ved Rangæin-

*) Althinget kaldtes det for hele Island gjældende almindelige Thing, som holdtes een Gang om Aaret, omtrent ved St. Hans Tid, og varede i 14 Dage. Thingstedet var Thingvoldene ved Øraraaen i Sønderlandet.

**) Lagretten, der samledes ved hvert Althing, havde den lovgivende Myndighed og tildels Landsstyrelsen i den islandske Fristat. Den dannedes af alle Landets 39 Goder (se om disse Anm. til Kap. 46) tilligemed 9 tilkaldte Mænd, 3 for hver af de 3 Fjerdinger, som blot havde 9 Goder. Disse 48 Medlemmer skulde desuden hver nævne to Mænd med sig som Raadgivere, saa at Lagretten ialt talte 144 Medlemmer, 48 med be-

gernes Bod nogle stadseligt klædte Kvinder. Da sagde Hoskuld til Rut: „Der er nu Unn, som jeg talte til dig om. Hvad synes du om hende?" „Godt," sagde han, „men ikke ved jeg, om vi vil have Lykke sammen." Dermed gaa de til Lagretten. Mørd Gigja førte Sager, som han pleiede, og gik siden hjem til Boden. Hoskuld og Rut stod op, gik til Mørds Bod og ind i Boden. Mørd sad inderst i Boden. De hilsede ham. Han stod op, gik dem imøde, tog Hoskuld i Haanden, og satte sig ned hos ham, men Rut sad igjen nærmest ved Hoskuld. De talte nu om Mangt, og Hoskuld endte med at sige: „Jeg vil foreslaa dig en Handel. Rut vil gjerne blive din Maag og kjøbe din Datter, og jeg skal Intet spare paa min Side." Mørd svarer: „Jeg ved, at du er en stor Høvding, men din Broder kjender jeg ikke." „Gjævere Mand er han, end jeg," sagde Hoskuld. „Du kommer til at give ham meget med," sagde Mørd, „thi min Datter skal have al Arven efter mig." „Du skal ikke behøve længe at vente paa mit Svar," sagde Hoskuld. „Han skal have Kamnes og Rutstad op til Thraandsgil og et Kjøbmandsskib seilfærdigt." Rut sagde da til Mørd: „Husk paa, Bonde, at min Broder af Kjærlighed har gjort saa meget for mig; dersom du nu vil tage Sagen under Overveielse, er det bedst, at du fremsætter Vilkaarene." „Dem har jeg betænkt," svarede Mørd. „Hun skal have 60 Hundreder*), og det skal øges med en Trediedel, naar hun er i din Gaard. Men dersom I faa Arvinger, da skal I dele ligt." „Det Vilkaar gaar jeg ind paa," sagde Rut; „lad os nu tage Vidner paa det." Derpaa stod de op, tog hinanden i Haand, og Mørd fæstede

sluttende og 96 med raadgivende Stemme. Dens Formand var Lovsigemanden, den islandske Stats eneste egentlige Embedsmand, som valgtes af Lagretten selv.

*) Hundreder d. e. Alen Vadmel, hvorefter Værdien af Jordegods og Løsøre almindeligst regnedes paa Island.

Rut sin Datter Unn. Gjæstebudet skulde staa hos Mørd en halv Maaned efter Midsommer. Nu ride baade Mørd og Brødrene hjem fra Thinget, og Brødrene fore vester forbi Hallbjørnsvarderne. Da kom Thjostolv, Søn af Bjørn Gullbere (Guldbærer) fra Røykjardal ridende imod dem og sagde dem, at et Skib var kommet ind til Hvitaaen, og med det var Øssur, Ruts Farbroder, kommen og vilde, at Rut skulde komme til ham saasnart som muligt. Da Rut spurgte dette, bad han Høskuld følge sig til Skibet. Høskuld for med. Da de kom til Skibet, hilsede Rut sin Frænde vel og venligen. Øssur bød dem ind i Boden at drikke. Der blev nu taget af deres Heste, og de gik ind og drak. Rut sagde til Øssur: „Nu skal du ride vesterpaa med mig, Frænde, og være hos mig i Vinter.“ „Det gaar ikke an,“ svarede Øssur; „thi jeg skal sige dig, din Broder Eivind er død. Han gjorde dig til Arving paa Gulathing, og dersom du nu ikke indfinder dig, vil dine Uvenner tage Arven.“ „Hvorledes skal jeg da nu bære mig ad, Broder,“ siger Rut; „dette bliver en vanskelig Sag, siden jeg allerede har beraadet mig paa Bryllup.“ Høskuld sagde: „Du skal ride sydover og træffe Mørd. Bed ham saa at omgjøre Vilkaarene, saa at hans Datter skal sidde tre Vintre i Fæste. Men jeg vil ride hjem og flytte dine Varer ombord.“ „Da vil jeg, at du skal tage Mel og Tømmer og hvad andet du vil af Varerne,“ sagde Rut. Han lod sine Heste hente og red sydpaa, men Høskuld red vestover hjem. Rut kom øster paa Rangaavoldene til Mørd og fik der god Modtagelse. Han forklarede Mørd, hvorledes hans Sager stod, og bad ham sige sin Mening. „Hvormange Penge gjælder det?“ spurgte Mørd. Rut sagde, at det var 100 Mark*), dersom han fik det alt. Mørd svarede da: „Det er mange Penge mod Arven efter mig. Du skal reise, hvis du

*) d. e. Mark Sølv.

vil." Nu omgjorde de Overenskomsten, og Unn skulde sidde tre Vintre i Fæste. Rut rider nu til sit Skib og holder sig ved Skibet om Sommeren, til det var rustet. Høskuld førte alt Gods, som Rut eiede, ombord. Rut overdrog Høskuld at styre hans Penge der vester, medens han var i Norge. Høskuld red hjem til sin Gaard. Lidt efter fik de Bør og seilede til Havs. De var ude i tre Uger, kom til Land ved Hernar*) og seilede østover til Viken.

3. Harald Graafeld raadede da for Norge. Han var Søn af Erik Blodøkse, Søn af Harald Haarfagre. Hans Moder hed Gunnhild og var en Datter af Øsfur Tote. De holdt da til øster i Konghelle. Nu spurgtes det, at et Skib var kommet der øster til Viken, og straks Gunnhild hører dette, spørger hun efter, hvad for islandske Mænd der var paa Skibet. Det blev sagt hende, at der var en Mand, som hed Rut, og som var Brodersøn af Øsfur. „Det er let at forstaa," sagde hun, „at han vil kræve sin Arv; en Mand, som heder Sote, sidder inde med den." Hun kalder derefter paa sin Skosvend, som hed Ogmund. „Jeg vil sende dig til Viken til Øsfur og Rut," sagde hun. „Du kan sige, at jeg byder dem begge til mig i Vinter; jeg vil være deres Ven, og dersom Rut lyder mine Raad, skal jeg have Øie med hans Pengesag og det Øvrige, som ligger ham paa Hjerte. Jeg skal ogsaa lægge et godt Ord ind for ham hos Kongen." Han for nu afsted og traf sammen med dem. Saasnart de blev vidende om, at han var Gunnhilds Svend, tog de vel imod ham. Han sagde dem sit Ærende i Stilhed. Siden samtalte de lønlig om, hvad de skulde gjøre, og Øsfur sagde til Rut: „Saa vidt jeg kan se, har vi nu ikke mere end Et at gjøre; thi jeg kjender Gunnhilds

*) Med Hernar menes udentvivl Henøerne, nogle smaa Udøer i Bø Sogn, Manger Pgd., ved nordre Indløb til Bergen.

Sind. Fare vi ei til hende, vil hun straks jage os af Landet og rane alt vort Gods; men dersom vi fare, vil hun gjøre os slig Ære, som hun har lovet." Ogmund for hjem, og da han kom til Gunnhild, sagde han hende Udfaldet af sit Ærende, og at de vilde komme. „Det var at vente," sagde hun; „thi Rut er sagt at være en forstandig og gjæv Mand. Pas du nu paa, naar de komme til Byen, og sig mig til." Rut og hans Frænde fore øster til Konghelle. Da de kom der, gik Frænder og Venner dem imøde og hilsede dem venlig. De spurgte, om Kongen var i Byen. Det blev sagt dem, at han var der. Siden mødte de Ogmund. Han bragte dem Gunnhilds Hilsen og sagde, at hun for Folkesnaks Skyld ikke vilde byde dem til sig, før de havde talt med Kongen; thi ellers saa det ud, som om hun var altfor ivrig for at faa fat paa dem; men hun vilde bistaa dem, som hende syntes, og Rut skulde være djærv i sin Tale til Kongen og bede ham om en Plads i Hirden. „Her er ogsaa Stadsklæder, som hun sender dig, Rut," sagde Ogmund; „i dem skal du gaa frem for Kongen." Derpaa for han tilbage igjen. Dagen efter sagde Rut: „Lad os gaa til Kongen." „Gjerne," sagde Osfur. De var tolv i Følge; de Andre var alle deres Frænder og Venner. De kom ind i Hallen, der Kongen sad ved Drikkebordet; Rut gik først og hilsede Kongen. Han stirrede nøie paa den velklædte Mand, og spurgte ham efter Navn. Han navngiver sig. „Er du islandsk Mand?" siger Kongen. Han svarede, at saa var det. „Hvad drev dig hid til os?" „Min Hu til at se din Storhed, Herre, og det tilmed, at jeg har en stor Arvesag her i Landet og vil trænge til dig, hvis jeg skal faa Ret paa den." Kongen siger: „Hver Mand har jeg tilsagt Lov og Ret her i Landet; men hvilke flere Ærender har du her hos os?" „Herre, jeg vil bede Eder om Hirdplads og at faa blive Eders

Mand." Kongen tier til det. „Det synes mig, som den Mand byder dig den største Ære," siger Gunnhild; „thi var der mange hans Lige inden Hirden, vilde det staa vel til med den." „Er han en forstandig Mand?" sagde Kongen. „Han er baade forstandig og dristig," siger hun. Han svarede: „Det ser mig ud, som min Moder vil, at du skal have den Værdighed, du søger om; men vor Ære og Landsens Skik tilsiger, at du bier og kommer til os efter en halv Maaneds Frist. Da skal du vorde min Hirdmand; men min Moder faar tage dig i Kost til den Tid." Gunnhild sagde til Ogmund: „Følg du dem hjem til min Gaard og sørg godt for dem." Ogmund gik og de med ham. Han fulgte dem til en muret Hal, hvor Væggene var tjeldede med de fagreste Tjeldinger*). Der var ogsaa Gunnhilds Høisæde. Da sagde Ogmund: „Nu vil det sandes, som jeg sagde dig om Gunnhild. Her er hendes Høisæde. og der skal du sætte dig, og du vil komme til at beholde det Sæde, om hun end selv kommer." Siden beværtede han dem. De havde ikke siddet længe, før Gunnhild kom der. Rut vilde springe op og hilse hende. „Sid du," sagde hun, „og du skal have det Sæde, saalænge du er Gjæst hos mig." Siden satte hun sig hos Rut, og de drak.

De vare nu en halv Maaned Gjæster hos Gunnhild. Rut gav hende hundrede Alen almindeligt Vadmel og tolv Vararfelder*). Gunnhild takker ham for Gaven. Derpaa gik Rut bort efter først at have kysset og takket hende. Hun bad ham fare vel. Dagen efter gik han

*) Ved festlige Leiligheder blev Stuens Vægge tjeldede d. e. behængte med Tapeter, der som oftest bestod i hjemmevævede, figurerede Uldtepper.

*) Vararfeld kaldtes en svær folderig Kappe, af lodent Saufkind og Tøi. De gjordes især paa Island og udførtes derfra i Mængde til Norge.

frem for Kongen med tredive Mands Følge og hilsede ham. Kongen sagde: „Nu vil du vel, Rut, at jeg skal holde det, som jeg lovede dig?“ Derefter gjordes han til Hirdmand. „Hvor skal jeg sidde?“ siger Rut. „Min Moder skal raade for det,“ siger Kongen. Hun gav ham et hæderligt Sæde, og han var hos Kongen om Vinteren høit i Agt og Ære.

4. Om Vaaren spurgte han om Sote, at han var faret syd til Danmark med Arven. Da gik Rut til Gunnhild og fortalte hende om hans Færd. Gunnhild sagde: „Jeg skal give dig to Langskibe rustede med Mænd og derimellem den uforfærdede Ulv Utvegin (den Utvættede), Høvdingen for vore Gjæster*); men du maa gaa til Kongen, før du farer.“ Rut gjorde saa, og da han kom for Kongen, fortalte han ham om Sotes Færd, og at han agtede at sætte efter ham. „Hvad Krigsmagt har min Moder givet dig med?“ sagde Kongen. „To Langskibe og Ulv Utvegin til Hovedsmand,“ siger Rut. „En vakker Gave er det,“ sagde Kongen; „nu vil jeg give dig to Skibe til, og du vil dog komme til at behøve alt det Mandskab.“ Siden fulgte han Rut til Skibet og sagde ham Farvel. Derefter seilede Rut sin Vei sydover.

5. Atle hed en Mand. Han var en Søn af Arnvid Jarl fra Østre Gautland. Han havde forholdt Haakon Adelstens-Fostre Skat, og han og Faderen havde rømt fra Jæmteland til Gautland. Derfra styrede Atle med sit Mandskab ud af Laagen**) igjennem Stoksund og derpaa til Danmark og lægger sig ude i Øresund. Han

*) Gjæster kaldtes de Mænd i Kongens Hird, som besørgede det ydre Vagthold, og som det paalaa at fare Kongens Ærender omkring i Landet, især de mere farefulde og vanskelige.

**) Med dette Navn (det samme, som endnu bruges som Benævnelse for flere Elve og Vande i Norge) kaldtes i ældre Tid Vandet Mælaren i Sverige.

var lyst utlæg*) baade af Danekongen og Sveakongen. Rut holdt sydover til Øresund, og da han kom ned i Sundet, ser han en Mængde Skibe der. „Hvad skal vi nu gjøre, Islænding?" sagde Ulv. „Holde frem, som vi stevne," svarede Rut; „intet duer ufristet. Mit og Øsfurs Skib skal fare først, men du kan lægge dit Skib frem, som du synes." „Sjelden har jeg brugt Andre til Skjold for mig," siger Ulv og lægger sin Skude frem jævnsides med Ruts, og saaledes holde de frem i Sundet. Nu se de, som ligge i Sundet, at der kommer Skibe imod dem. De sige det til Atle. „Da bliver der Gods at vinde," svarede han. De gjorde sig nu paa alle Skibene rede til Strid. „Mit Skib skal ligge midt i Flaaden," siger Atle. Skibene rende nærmere, og saasnart de kom hinanden paa Maalvidde, stod Atle op og raabte: „I fare uvarlig. Saa I ikke, at her laa Hærskibe i Sundet? Hvad er Navnet paa Eders Høvding?" Rut navngiver sig. „Hvis Mand er du?" siger Atle. „Harald Graafelds Hirdmand." Atle mælte: „I lang Tid har vi Frænder været Eders Konger i Norge mindre kjære." „Din Ulykke er det," siger Rut. „Siden vi nu har truffet sammen," siger Atle, „saa skal ikke du kunne fortælle Tidender om det." Dermed greb han et Spyd og skjød det over paa Ruts Skib, og det blev den Mands Bane, som det rammede. Nu kom Kampen i Gang; men det gik sent for dem med at søge ind paa Ruts Skib. Ulv gik vel frem, hug og stak eftersom det traf sig. Aasolv hed Atles Stavnbo. Han løb op paa Ruts Skib og blev fire Mands Bane, før Rut blev det var. Han vendte sig da imod ham og, da de mødtes, skjød Aasolv sit Spyd imod Ruts Skjold og tvertigjennem det; men Rut hug til Aasolv, og det blev hans Bane. Dette saa Ulv Utvegin og mælte: „Du hugger stort nu, Rut, men du har og Meget at lønne

*) d. e. fredløs (udenfor Loven).

Gunnhild for." „Det bæres mig for," siger Rut, „som du taler med feig Mund." Da ser Atle et bart Sted paa Ulv og skjød sit Spyd igjennem ham. Nu bliver Striden varm. Atle løber op paa Skibet til Rut og rydder rasst om sig. Døsfur vender sig imod ham og stak efter ham, men faldt selv bagover paa Ryggen, thi en anden Mand stak efter ham. Rut vender sig nu mod Atle. Han hug straks i Ruts Skjold, saa det klovnede fra øverst til nederst. I det samme fik Atle et Stenkast paa Haanden, og Sværdet faldt fra ham. Rut greb Sværdet og hug Foden unda ham. Derpaa gav han ham Banesaar. Her gjorde de nu stort Bytte. De tog til sig de to bedste Skibe, og blev liggende der en Stund. De og Sote fore saaledes om hinanden. Sote styrede imidlertid tilbage til Norge og kom ind ved Lungaardssiden*) og gik der iland. Der mødte han Ogmund, Gunnhilds Svend. Han kjender ham straks og spørger: „Hvor længe tænker du at være her?" „Tre Nætter," siger Sote. „Hvor agter du dig da hen?" „Da agter jeg at drage vester til England," siger Sote, „og aldrig komme til Norge mer, saa længe Gunnhild har Magten." Ogmund gik sin Vei og finder Gunnhild, thi hun og Gudrød, hendes Søn, vare i Nærheden paa Veitsle**). Ogmund sagde Gunnhild, hvad Sote havde i Sinde. Hun bad Gudrød tage ham af Dage. Gudrød for straks afsted, kom uforvarende over Sote og lod ham lede op paa Land og hænge, men tog hans Gods og førte det til sin Moder. Hun satte Folk til at flytte Godset til Konghelle;

*) Lungaardssiden (ogsaa undertiden skrevet Limgaardssiden) kaldtes Kyststrækningen omtrent af det nuværende Nedenæs Amt (efter Havnen Lungaard eller Limgaard, nu skrevet Lyngør).

**) Veitsle kaldtes den Underholdning og Beværtning, som Kongen paa sine Reiser i Landet havde Ret til at kræve for sig og sit Følge af dem, der vare forlenede med kongeligt Gods.

siden for hun ogsaa selv did. Rut kom tilbage om Høsten og havde lagt sig til meget Gods. Han søgte straks Kongen og fik hos ham god Modtagelse. Han bød Kongen at tage saa meget som han vilde af Godset, og han tog Trediedelen. Gunnhild sagde Rut, at hun havde taget Arven og ladet Sote dræbe. Han takkede hende og gav hende Hælvten med sig af Alt.

6. Rut var hos Kongen om Vinteren, og der vistes ham al Ære. Men da det vaaredes, blev han meget stille. Gunnhild lægger Mærke til dette og sagde til ham, da de var to ene: „Er du husyg?“ „Det er, som sagt er,“ svarede han, „at slemt er det for den, som i Uland (ussel Land) er fostret.“ „Vil du til Island?“ siger hun. „Ja, dertil staar min Hu.“ „Har du dig nogen Kvinde derude?“ „Nei,“ siger han. „Det har jeg dog hørt for sandt,“ siger hun. Dermed endtes deres Tale. Rut gik for Kongen og hilsede ham. „Hvad vil du nu, Rut?“ sagde Kongen. „Jeg vil bede dig, Herre, at du vil give mig Orlov til at fare til Island.“ „Er din Ære der større, end her?“ siger Kongen. „Det er den ikke,“ svarede Rut, „men Enhver faar gjøre, hvad laget er af Skjebnen.“ „Dette er at drage Reb med stærk Mand,“ sagde Gunnhild; „giv du ham Lov til at fare, som ham tjenligst er.“ — Da var der ussel Aaring i Landet, men alligevel gav Gunnhild ham saa meget Mel, som han vilde have. Han ruster sig nu til Udreisen, og Øssur med ham, og da de var fuldfærdige, gik Rut til Kongen og Gunnhild. Hun tog ham med sig i Enrum og sagde til ham: „Her er en Guldring, som jeg vil give dig;“ og hun spændte den om hans Arm. „Mangen god Gave har jeg faaet af dig,“ sagde Rut. Hun lagde Armene om hans Hals og kyssede ham og sagde: „Saa sandt jeg har saa stor Magt over dig, som jeg mener, saa lægger jeg det paa dig, at du ikke skal have nogen Glæde

med den Kvinde paa Island, som du tænker paa." Rut lo til dette og gik. Han gaar nu til Kongen og takker ham. Kongen talte venlig til ham og ønskede ham Lykke paa Færden. Rut gik straks til Skibet, og han fik god Bør og tog Land i Borgarfjorden. Straks Skibet var fortøiet, red Rut vesterpaa hjem, men Øssur lod Skibet losse. Rut red frem paa Høskuldstad. Høskuld tog vel imod ham, og Rut fortæller ham alt om sine Færder. Siden sendte de Bud østerover Aaerne til Mørd Gigja, at han skulde gjøre rede til Bryluppet. Derefter red Brødrene til Skibet, og Høskuld gjorde Rut Rede for hans Penge; de havde rentet sig godt, medens han var borte. „Mindre bliver Lønnen, end fortjent kunde være," siger Rut, „men jeg vil give dig det Mel, du behøver paa din Gaard i Vinter." Siden trak de Skibet op paa Lunner og satte det i Nøst, men førte al Ladningen vester til Dalene. Rut var hjemme paa Rutstad, til der var sex Uger igjen til Vinternat; da gjorde Brødrene sig rede og Øssur med dem til at ride øster til Ruts Bryllup, og de var sexti Mand i Følge. De red, til de kom øster paa Rangaavoldene. Der var allerede mange Bryllupsfolk komne. Mændene skikkedes til Sæde paa Langbænkene og Kvinderne sad paa Pallen*). Bruden var temmelig stille. De drak nu Bryllup, og Alt gik godt og vel. Mørd udreder Medgiften for sin Datter, og hun rider vesterpaa med sin Husbonde. Rut gav hende Raadighed over Alt indendørs, og det syntes Alle vel om, men Omgangen mellem hende og Rut var lidet fortrolig, og saaledes varer det ved alt til Vaaren. Da det vaa-

*) d. e. Tverbænken, som gik tversover Stuen ligeoverfor Hovedindgangen, og paa hvilken Kvinderne almindelig sad. Langs Stuens to øvrige Vægge gik Langbænkene; hver af disse havde i Midten et Høisæde (Ondvege). Høisædet paa den nordre Langbænk var det fornemste Sæde.

redes, havde Rut en Færd for sig til Vestfjordene for at kræve ind, hvad han havde udestaaende for sin Ladning, som han havde solgt. Før han for, talte hans Kone med ham. „Mener du at komme hjem igjen, før Folk ride til Things?“ „Hvorledes det?“ siger Rut. „Jeg vil ride til Things,“ siger hun, „og træffe min Fader.“ „Ja, gjør det,“ sagde han, „jeg vil ride med dig.“ „Det er ogsaa vel,“ sagde hun. Derefter red han hjemmefra vester i Fjordene, satte alle Pengene ud paa Rente og for saa hjem. Han ruster sig nu til Althinget og lader alle sine Naboer ride med sig. Hans Broder Høskuld var ogsaa med. Rut sagde til sin Kone: „Hvis du nu har saa stor Hu til at fare til Things, som det lod paa dig, da gjør dig rede og rid med mig.“ Hun var straks rede og de ride til Thinget. Unn gik til sin Faders Bod. Han modtog hende venlig, men Noget laa hende tungt paa Sinde. Da han mærkede det, sagde han til hende: „Jeg har seet dig gladere tilmode; hvad er det, du gaar og bærer paa?“ Hun brast i Graad og svarede ikke. Da sagde han til hende: „Hvorfor er du redet til Things, naar du ikke vil betro dig til mig? Synes det dig ikke godt der vester?“ „Jeg skulde give al min Eie, at jeg aldrig var kommen der,“ svarede hun. „Det skal jeg snart faa Rede paa,“ sagde Mørd. Han sendte Bud efter Høskuld og Rut. De gik straks og, da de kom til Mørd, stod han op og gik dem imøde; han hilsede dem venlig og bad dem sidde. De talte længe og var vel forligte. Da sagde Mørd til Høskuld: „Hvorfor tykkes min Datter saa ilde om sig der vester?“ „Lad hende sige til, om hun har nogen Klage at fremføre mod mig,“ sagde Rut. Men der blev Intet fremført mod Rut af hende. Da lod Rut udspørge sine Naboer og Husfolk, hvorledes han var mod hende. De gav ham godt Skudsmaal og sagde, at hun ganske raadede i det, som hun vilde. Da sagde

Mørd: „Hjem skal du fare og være fornøiet med dine Vilkaar; thi alle Vidnesbyrd falde bedre for ham end for dig.“ Siden red Rut hjem fra Thinget og hans Kone med ham, og Alt var nu vel mellem dem om Sommeren. Men da det vaaredes, blev det mindre godt, og det blev værre, jo længer det led paa Vaaren. Rut havde en Færd for sig vester i Fjordene og lyste, at han ikke vilde ride til Things. Unn, hans Kone, sagde Intet til det. Rut for vester i Fjordene.

7. Nu lider det frem til Thingtiden. Unn talte med Sigmund Øssurssøn og spurgte, om han vilde ride til Things med hende. Han sagde, at han ikke vilde reise, dersom det var hans Frænde Rut imod. „Jeg vendte mig til dig,“ sagde hun, „fordi jeg venter mig mest Venskab af dig.“ „Jeg skal gjøre det paa det Vilkaar,“ svarede han, „at du skal ride tilbage vestover med mig og ikke bruge nogen Underfundighed mod Rut eller mig.“ Hun lovede det. De ride da til Thinget. Mørd, hendes Fader, var der. Han tog mod hende meget venlig og bad hende holde til i hans Bod, medens Thinget stod paa. Hun gjorde saa. Mørd sagde: „Hvad har du at sige mig om din Husbonde Rut?“ Hun kvad nu en Vise, hvori hun gav Rut et godt Skudsmaal i Alt, hvori han kunde raade sig selv, men paastod, at han var bleven forhekset. Mørd blev stille ved dette og sagde: „Det ligger dig nu paa Sinde, Datter, som du ikke vil, at nogen Anden end jeg skal vide, og mig tror du vist bedst til at raade dig i denne Sag.“ De gik nu til Samtale etsteds, hvor Ingen hørte deres Ord. „Sig mig nu Alt,“ sagde Mørd, „som er Eder imellem og lad det ikke gjøre dig forsagt.“ „Lad saa ske,“ siger hun og kvad to Viser, hvori hun aabenbarer sin Grund til Klage over Rut og siger, at hun ønsker Skilsmisse med ham. „Det gjorde du vel i, at du sagde mig dette,“ svarede Mørd. „Jeg

skal nu give dig Raad, som vil hjælpe dig, dersom du kan følge det og ikke afviger i Noget. Nu skal du først ride hjem af Thinget; din Husbonde vil da være hjemkommen og tage vel imod dig. Du skal være blid og føielig mod ham; han vil da synes, at det har taget en god Vending med dig. Du skal ikke lade se nogen Uvenlighed. Men naar det vaares, skal du gjøre dig syg og blive liggende til Sengs. Rut vil ikke gjøre sig nogen Gisning om din Tilstand og ikke lade dig høre ilde for Noget; heller vil han bede Alle pleie dig paa bedste Maade. Derefter vil han fare vester i Fjordene og Sigmund med ham, og han vil flytte alle sine Penge fra Fjordene vester og være borte længe om Sommeren. Men naar Folk ride til Things, og Alle ere afsted, som agte at ride, da skal du staa op og stevne Mænd til Færd med dig, og naar du er reisefærdig, skal du gaa til din Husbondes Seng, og de Mænd med dig, som ere i dit Følge. Du skal opnævne Vidner ved din Mands Seng og sige dig skilt fra ham med lovlig Skilsmisse, saaledes som det rettest sker efter Althings Vedtægt og almen Lov. Ligeens Vidnesopnævnelse skal du holde foran Hoveddøren. Rid saa afsted og rid Laksaadalsheien og saa til Holtevardeheien (thi der vil blive ledt efter dig bortover mod Borgarfjorden) og rid, til du kommer hjem til mig. Jeg skal da se til Sagen, og du skal aldrig siden komme i hans Hænder." Hun rider nu hjem af Thinget. Rut var hjemkommen og modtog hende venlig; hun svarede vel paa hans Tale og var blid mod ham. Samlivet mellem dem var godt den Vinter. Men da det led paa Vaaren, blev hun syg og lagde sig til Sengs. Rut for vester i Fjordene, men bad dem pleie hende vel, før han for. Da det nu lider til Thingtid, gjorde hun sig rede til sin Færd og for i Alt frem, som før blev sagt, og rider siden til Thinget. Mændene i Heredet ledte efter

hende, men fandt hende ikke. Mørd tog venlig mod sin Datter og spurgte hende, hvorledes hun havde fulgt det Raad, hun havde faaet. „Jeg har fulgt det i alle Dele," siger hun. Hun gik til Lovberget*) og sagde sig skilt fra Rut. Dette tyktes Folk underlige Tidender. Hun for hjem med sin Fader og kom aldrig der vester siden.

8. Rut kom hjem og blev meget overrasket, da hans Hustru var borte, men han gik dog stille med det og var hjemme hele den Vinter og raadførte sig ikke med Nogen om sin Sag. Sommeren efter red han til Althinget og Høskuld, hans Broder, med ham, og de samlede mange Folk om sig. Da han kom paa Thinget, spurgte han, om Mørd var der. Ham blev sagt, at saa var. Alle mente nu, at de vilde tales ved om sin Sag, men det blev ikke af. En Dag, da de og andre Thingmænd gik til Lovberget, nævnte Mørd sig Vidner og lyste Pengesag imod Rut paa sin Datters Vegne, og opgav det, Alt i Alt, til 90 Hundreder i Penge. Han lyste til Udbetaling og Udredelse under Straf af tre Marks Bod for Rut. Han lyste Sagen til den Fjerdingsret**), hvor den skulde komme fore efter Loven. Han lyste lovlig Lysning under almen Stilhed paa Lovberget. Men da han havde talt ud, svarede Rut: „Denne Sag, som hører din Datter til,

*) Lovberget var en lang, smal og flad Fjeldknat paa Althingspladsen, paa de tre Sider omgivet af dybe og steile Kløfter. Paa den havde Lagretten sit Sæde, og derfra lystes alle Kundgjørelser.

**) Fjerdingsretterne var fire, een for hver af Landets Fjerdinger, og sammentraadte kun een Gang aarlig paa Althinget. De var paa den Tid, hvorom her tales, endnu Islands øverste Domstole. Hver Fjerdingsret bestod af 36 (tre Tylvter) Dommere, opnævnte af Fjerdingens Goder. Den Fjerdingsret, som menes her, er Vestfjerdingens (Vestfjordingernes); thi i denne havde Rut hjemme, og enhver Sag skulde efter Loven dømmes af den Fjerdings Ret, som den Sagsøgte tilhørte. Jvfr. Anm. til Kap. 45

søger du mere af Pengegjerrighed og Stridslyst, end med Godvilje og Hæderlighed, og desuden har jeg Noget at fremføre imod. Thi du har ikke endnu de Penge ihænde, som jeg farer med. Jeg kundgjør nu høit og lydeligt, saa at de ere hørende Vidner, Alle som paa Lovberget ere, at jeg stevner dig paa Holm. Der skal det gjælde hele din Datters Fordring; jeg sætter ligesaa mange Penge imod, og den af os, som vinder, skal have Begges Penge. Men dersom du ikke vil slaaes med mig, skal du frafalde alt Krav paa Pengene." Da taug Mord og raadførte sig med sine Venner og Frænder om Holmgangen. Jørund Gode svarede ham: „Du behøver ikke at søge Raad hos os i denne Sag, thi du ved, at, dersom du slaaes med Rut, vil du miste baade Livet og Pengene. Han er vel faren; han er en stor Kjæmpe og en uforfærdet Mand." Da kundgjorde Mord, at han ikke vilde slaaes med Rut. Ved denne Tidende blev der stort Raab og Ulyd paa Lovberget, og Mord havde megen Spot og Skam af det. Siden ride Folk hjem af Thinget. Høskuld og Rut ride vestover til Røykjardal. De tog Herberge paa Lund; der boede da Thjostolv, Søn af Bjørn Gullbere. Det havde styrtregnet om Dagen, og Folk var blevne vaade. Der blev nu gjort op store Baal mellem Langbænkene. Thjostolv Bonde sad imellem Høskuld og Rut; to Gutter, som vare paa Lægd hos Thjostolv, legede paa Gulvet, og en Gjentunge legede med dem. De for med meget Fjas, thi de var uvittige. Den Ene af dem sagde: „Jeg skal være Mord og stevne dig til at miste din Kone og have det til Klagemaal, at du ikke har gjort din Skyldighed imod hende." Den Anden svarede: „Jeg skal være Rut og forbyder dig alt Krav paa Pengene, dersom du ikke tør slaaes med mig." Dette sagde de nogle Gange. Da blev der stor Latter paa Husfolket. Høskuld blev vred; han slog til Gutten, ham som nævnte sig Mord, med en

Kjep, og Kjeppen traf ham i Ansigtet, saa at det blødte. „Gaa ud med dig," sagde han, „og driv ikke Spot med os!" Rut sagde: „Kom hid til mig!" Gutten gjorde saa. Rut drog en Guldring af sin Finger og gav ham den og sagde: „Gaa nu, og vælt dig aldrig oftere ind paa Rogen." Gutten gik og sagde: „Alle mine Dage skal jeg mindes din Godhed." Af dette fik Rut godt Ord. Siden for de vestover hjem; og det var forbi med Trætten mellem Rut og Mørd.

9. Nu er det at fortælle, at Hallgerd, Høskulds Datter, voxede op. Hun var den væneste at se til af Kvinder og stor af Bækst; hun blev derfor kaldet Langbrog. Hun havde fagert Haar og saa stort, at hun kunde hylle sig med det; hun var ødsel og haard til Sinds. Thjostolv hed hendes Fosterfader. Han var en Suderøing af Æt. Han var stærk og vaabenfærdig og havde dræbt mange Mænd, men ikke bødt for nogen. Det blev sagt, at han ikke bedrede Hallgerds Sind. En Mand hed Thorvald. Han var Søn af Usviv og boede ude paa Medalfjeldsstrand paa en Gaard, som kaldtes under Fjeld. Han var en rig Mand. Han eiede de Øer, som kaldes Bjørnøerne; de ligge ude paa Breidefjorden. Derfra havde han Skrei og Mel. Thorvald var en stærk Mand og høvisk i Omgang, men noget hastig til Sinds. Det var en Gang, at han og hans Fader talte om, hvor han skulde søge sig Gifte. Det var let at mærke, at han syntes sig ikke at have Mange at vælge mellem. Da sagde Usviv: „Vil du have Hallgerd Langbrog, Høskulds Datter?" „Ja, hende vil jeg have," siger han. „Det høver lidet sammen," sagde Usviv; „hun er strid, og du er haardsindet og umedgjørlig." „Der vil jeg dog friste," siger han, „og det er faafængt at tale mig fra det." „Du har ogsaa Mest at vove," siger Usviv. Siden for de Frierfærd og kom frem paa Høskuldstad. De fik god

Modtagelse. De bar straks frem sit Ærende for Hoskuld og bragte Frieriet paa Bane. Han svarede: „Eders Kaar kjender jeg, men jeg vil ikke svige Eder: min Datter er haard til Sinds, men om hendes Udseende og Færd kan I selv se til.“ „Sæt du Vilkaarene,“ sagde Thorvald; „thi ikke skal hendes Sind være til Hinder for Kjøbet.“ Siden samtale de om Sagen, og Hoskuld spurgte ikke sin Datter, thi han saa hende gjerne gift. De blev forligte om hele Kjøbet. Thorvald fæstede Hallgerd og red saa hjem.

10. Hoskuld sagde Hallgerd Aftalen. Hun sagde: „Nu har jeg faaet Syn for, hvad længe har baarets mig fore, at du ikke holder saa meget af mig, som du jævnlig sagde, siden du ikke fandt det værdt, at dette blev omtalt for mig; desuden synes mig dette Gifte ikke saa gjævt, som det, du lovede mig.“ Og det var let at mærke paa Alt, at hun syntes sig bortkastet. „Jeg lægger ikke saa stor Vægt paa din Storagtighed,“ sagde Hoskuld, „at den skulde staa i Veien for min Aftale; det skal blive mig, som skal raade, og ikke dig, ifald Noget kommer os imellem.“ „Storagtige nok er I Frænder,“ sagde hun, „og ikke er det underligt, om jeg har Noget af det.“ Dermed gik hun sin Vei. Hun tyede til sin Fosterfader, Thjostolv, fortalte ham, hvad der havdes fore, og var tungsindet. „Vær du trøstig,“ sagde Thjostolv; „du bliver nok gift en Gang til, og da skal du blive spurgt; thi allesteds skal jeg gjøre efter dit Sind, saanærsom hvor din Fader eller Rut er med.“ Dermed var deres Tale forbi. Hoskuld gjorde sig rede til Gjæstebudet og red ud for at indbyde Folk. Han kom til Rutstad og kaldte Rut ud til Samtale. Hoskuld sagde ham hele Aftalen og bød ham til Gjæstebuds. „Du fortryder vel ikke paa, at jeg ikke budsendte dig, dengang Sagen afgjordes?“ sagde han. „Bedst syntes det mig, om jeg blev udenfor det Hele,“ sagde

Rut; „thi ingen af Parterne vil blive lykkeligere af dette; men dog vil jeg fare til Gildet, dersom det tykkes dig, at der skeer dig nogen Ære ved det.“ „Vist tykkes mig det,“ svarede Hoskuld og red derpaa hjem. Usvid og Thorvald bød ogsaa Folk sammen, og der blev ikke budne Færre end Hundrede. En Mand hed Svan. Han boede i Bjørnefjorden, nord for Steingrimsfjord. Svan var meget troldkyndig. Han var Hallgerds Morbroder. Han var trættekjær og slem at have med at gjøre. Ham bød Hallgerd til Gjæstebudet og sendte Thjostolv til ham. Svan for hjemmefra, og han og Thjostolv bleve gode Venner. Nu komme Folk til Laget. Hallgerd sad paa Pallen og var i det lystigste Lune. Thjostolv var alt som tiest i Samtale med hende, men stundom talte han med Svan, og Folk undrede sig meget over deres bestandige Samtale. Ved Gjæstebudet gik Alt, som det skulde. Hoskuld udredede Hallgerds Medgift paa Skillingen. Siden sagde han til Rut: „Skal jeg fremlægge nogen Gaver?“ „Du faar tidsnok Anledning til at øde dine Penge for Hallgerd,“ sagde Rut; „lad det være nok med det, som er.“

11. Thorvald red hjem fra Gjæstebudet, og hans Kone med ham, og Thjostolv var ogsaa med. Han fulgte hendes Hest, og de talte igjen sagte med hinanden. Usvid vendte sig til sin Søn og sagde: „Nu, er du fornøiet med Giftermaalet? Hvorledes faldt Talen mellem Eder?“ „Vel,“ sagde han; „hun kunde ikke blidere være; du kan se det ogsaa; hun ler ved hvert Ord.“ „Jeg agter ikke hendes Latter saa god, som du lader til,“ siger Usvid; „men det vil nok senere sandes.“ De ride, til de komme hjem. Om Aftenen sad hun hos sin Husbonde og bænkede Thjostolv nærmest indenfor sig. Thjostolv og Thorvald gav sig lidet af med hinanden og vekslede ikke mange Ord om Vinteren, og saaledes led det fremover. Hall-

gerd var driftig, men ingen god Husholder; hun tog ogsaa til Hjælp Alt hvad der var at faa i Naboskabet, men bortsumlede Altsammen. Og da det led paa Vaarsiden, var Maden sluppet op, og det skortede baade paa Mel og Skrei. Hallgerd gik da til Thorvald og sagde: „Det gaar ikke an, at du sidder saaledes med Hænderne i Skjødet; der mangler baade Mel og Skrei i Huset.“ „Ikke Mindre har jeg skaffet til Gaards i Aar, end jeg har været vant til,“ sagde Thorvald, „og det pleier at række lige frem paa Sommeren.“ „Det kommer ikke mig ved, om du har sultet dig og din Fader for at skrabe Penge sammen,“ svarede Hallgerd. Da blev Thorvald vred og slog til hende i Ansigtet, saa at det blødte, gik saa sin Vei og kaldte Huskarlene med sig. De stødte ud en Skude; i den kastede de sig, sex Mand, og roede ud til Bjørnøerne efter Skrei og Mel.

Nu siges det om Hallgerd, at hun sad inde og var tung til Sinds. Thjostolv kom hen til hende og saa, at hun havde en Skramme i Ansigtet, og sagde: „Hvorledes er du bleven saa ilde tilredt?“ „Thorvald, min Husbonde, er det, som har voldt det,“ sagde hun; „ikke stor Hjælp havde jeg af dig den Gang, om du ellers bryder dig noget om mig.“ „Jeg vidste af Ingenting,“ sagde Thjostolv; „men jeg skal hevne dette.“ Dermed gik han sin Vei og ned til Fjæren og stødte ud en Sexæring. I Haanden havde han en stor Øks, som han eiede, med jernbeslaaet Skaft. Han gaar i Baaden og roer ud til Bjørnøerne. Da han kom der, havde alle Folk roet sin Vei undtagen Thorvald og hans Følge. Han var i Færd med at stuve Varerne i Skuden, og hans Karle bar ud paa. Under dette kom Thjostolv. Han hoppede over i Skuden, tog i med ham og sagde: „Du duer ikke til sligt Arbeide; der er for liden Magt i dig.“ „Mener kanske du, du gjør det bedre?“ sagde Thorvald. „Der er ikke

den Ting, vi to kan tage os for, som ikke jeg gjør bedre end du," sagde Thjostolv. „Den Kone er ilde gift, som du eier, og Eders Samfærd burde ikke blive lang." Thorvald greb en Agnkniv, som laa ved Siden af ham, og stak efter Thjostolv; men han havde kastet Øksen over Akselen og hug med den imod. Den traf Thorvald i Armen og knuste Benet, saa Kniven faldt fra ham. Thjostolv løftede Øksen en Gang til og hug Thorvald i Hovedet; han havde straks Bane.

12. Da var Thorvalds Karle paa Nedveien med hver sin Børd. Thjostolv var ikke raadløs. Han hug med begge Hænder i Baadsiden, saa at Bordene klovnede to Tofterum over, og hoppede derefter over i sin egen Baad. Men paa Skuden fossede Sjøen ind, og den sank med hele Ladningen. Thorvalds Lig sank ogsaa, saa de ikke kunde se, hvorledes han var medfaren, men det vidste de, at han var død. Thjostolv roede indover Fjorden; men de bad ham ilde fare og ønskede, han aldrig maatte trives. Han svarede dem ikke og roede, til han kom hjem. Her drog han Baaden op, gik op til Gaarden og holdt Øksen i Veiret; den var ganske blodig. Hallgerd var ude og sagde: „Din Øks er blodig; hvad har du øvet?" „Nu har jeg gjort saa meget, at du kan blive gift en Gang til," sagde Thjostolv. „Død siger du Thorvald da," sagde hun. „Saa er det," sagde han, „og nu faar du finde paa et Raad for mig." „Det skal jeg," siger hun; „jeg vil sende dig nord til Bjørnefjorden til Svanshol. Svan, min Morbroder, vil tage imod dig med begge Hænder, og han er saa kløgtig, at Ingen naar dig der." Han sadlede derefter en Hest, hun eiede, steg op og red nord til Bjørnefjorden til Svanshol, hvor Svan tog imod ham med begge Hænder. Svan sagde: „Slige kalder jeg Mænd, som ikke lade sig skræmme af Alting; og jeg skal

love dig, at dersom de lede efter dig her, da skal de faa stor Skam af det."

Nu er at fortælle om Hallgerd, at hun bad sin Frænde, Ljot den svarte, at følge sig og sadle Heste til dem, thi hun vilde hjem til sin Fader. Han gjorde alt rede til deres Færd. Hun gik til sine Kister og lukkede dem op. Derpaa kaldte hun for sig alt Husfolket og gav hver af dem en Gave; de sørgede alle over hende. Nu rider hun hjem til sin Fader, og han tog venlig mod hende, thi han havde ikke spurgt Tidenden. „Hvorfor blev ikke Thorvald med dig?" spurgte Rut. „Han er død," svarede hun. „Det har Thjostolv voldt," sagde Høskuld. Hun svarede, at saa var det. „Det sandes altfor vel," sagde Høskuld, „hvad Rut sagde til mig, at der vilde komme stor Ulykke af dette Giftermaal; men det nytter lidet at anke paa gjort Gjerning."

Nu er at fortælle om Thorvalds Karle, at de bad sig laant en Baad ind til Lands. De fik den straks og roede til Land ved Røykjanæs. Her fik de fat paa Usviv og fortalte ham Tidenden. Han sagde: „Ilde ligger den, som ilde har redet; nu bagefter ser jeg Alt, saaledes som det er tilgaaet. Hallgerd har sendt Thjostolv til Bjørnefjorden, men hun er reden hjem til sin Fader. Nu skal vi samle Folk og ride der nord efter ham." De gjorde saa, for ud for at bede med sig Folk, og de havde ikke ondt for at faa Mandskab. De red til Steingrimsfjorden, derfra til Ljotaadalen, derfra til Selaadalen og saa til Bjørnefjorden.

Paa Svanshol sad Svan og Thjostolv. Svan gispede stærkt og sagde: „Nu er Usvivs Fylgjer paa Farten." Da for Thjostolv op. „Følg med mig ud", sagde Svan; „det er ikke Meget, som behøves." De gik ud begge. Svan tog nu et Gjedeskind, svang det over sit

Hoved og sagde: „Taage og alskens Styghed og store Vidundere komme dem iveien, som søge efter dig!"

Nu er at fortælle, at Usvid og hans Følge red op paa Halsen. Da kom en tæt Skodde imod dem. „Det volder ingen Anden end Svan," siger Usvid, „og godt vilde det være, om ikke mere Slemt fulgte efter." Lidt efter lægger der sig et tykt Mørke for Dinene paa dem, saa at de Ingenting saa. De faldt af Hesteryggen, mistede sine Heste og kom selv ud i Myrer eller ind i Skogen, saa at de var nær ved at sætte til; de tabte ogsaa sine Vaaben. Da sagde Usvid: „Hvis jeg kunde finde mine Heste og Vaaben, vilde jeg vende om," og ikke før havde han sagt det, før de kunde se lidt igjen og fandt Hestene og Vaabnene. Mange eggede endnu til, at man skulde friste paany, og det blev gjort, men de samme Undere kom dem i Veien, og saaledes gik det tre Gange. Da sagde Usvid: „Vi har ikke havt Lykken med os paa denne Færd, men alligevel vil vi vende om nu. Vi faa hitte paa et andet Raad; jeg tænker, det bliver bedst at fare til Høskuld og bede ham om Bod for min Søn; der er Ret at vente, hvor Rok er." De ride nu til Breidefjordsdalene, og der er Ingenting at fortælle om dem, før de kom frem paa Høskuldstad. Rut var da der. Usvid kaldte Rut og Høskuld ud. De gik ud begge og hilsede paa Usvid. Derefter begyndte de at samtale. Høskuld spurgte Usvid, hvor han kom fra. Han sagde, at han havde været ude for at lede efter Thjostolv, men havde ikke fundet ham. „Han er vist kommen nord til Svanshol," sagde Høskuld, „og det er ikke Alle givet at naa ham der." „Jeg er kommen her for at bede dig om Sønnebod," sagde Usvid. Høskuld svarede: „Ikke har jeg dræbt din Søn, og ikke har jeg voldt ham Bane; men jeg kan ikke fortænke dig i, at du vil friste at faa Bod heller." „Næsen er nær Dinene, Broder," sagde

Rut, „og der bliver ikke andet Raad end at stille onde Tunger og bøde ham hans Søn, for saaledes at bedre Sagen for din Datter. Det er den eneste Maade at undgaa Folkesnak paa, og jo mindre det bliver talt om, des bedre.“ „Vil du være Opmand i Sagen?“ sagde Høskuld. „Det skal jeg,“ siger Rut, „og jeg skal ikke spare dig i Dommen; thi, sandt at sige, saa har din Datter voldt hans Bane.“ Høskuld sad en Stund taus; derpaa stod han op og sagde til Usvif: „Vil du da tage mig i Haand paa, at du vil lade Sagen falde?“ Usvif stod op sagde til Høskuld: „Ikke er det jævnt Forlig, at din Broder dømmer, men sandt at sige, har du talt saa hæderligt i denne Sag, Rut, at jeg tror dig vel til at dømme i den.“ Dermed tog han Høskuld i Haand, og de forligtes saaledes, at Rut skulde være Opmand og afsige Dommen, før Usvif for hjem. Rut afsagde nu Dommen saaledes: „For Thorvalds Drab sætter jeg to *) Hundreder i Sølv (det holdtes den Tid for god Mandebod); du skal give Pengene straks, Broder, og ærlig udrede det Hele.“ Høskuld gjorde saa. Da sagde Rut til Usvif: „Jeg vil give dig en god Kappe, som jeg havde med mig udenlandsfra.“ Han takkede ham for Gaven, og var nu vel fornøiet med hvad han havde opnaaet og for hjem. Rut og Høskuld mødte siden hos ham for at skifte efter den Døde. De og Usvif forligtes vel derom, og de for hjem med Godset. Usvif er siden ude af Sagaen. Hallgerd bad Høskuld om at faa Lov til at flytte hjem til ham; han føiede hende deri, og der var længe meget Snak om Thorvalds Drab. Hallgerds Penge forrentede sig til en stor Sum.

13. Tre Brødre ere nævnte i Sagaen. Den Ene

*) Et Hundrede i Sølv antages at svare til 20 Ører Sølv eller $2^1/_2$ Mark Sølv (Marken deltes i 8 Ører og Øren igjen i 3 Ørtuger).

hed Thorarin, den Anden Rage, den Tredie Glum. De var Sønner af Olav den halte, meget gjæve Mænd og velstaaende. Thorarin kaldtes med Kjendingsnavnet Ragebroder. Han var bleven Lovsigemand*) efter Ravn Høingssøn. Han var en sjelden forstandig Mand. Han boede paa Varmaløk, og han og Glum holdt Hus sammen. Glum havde længe været paa Udenlandsfærd; han var stor og stærk og vakker at se til. Rage, deres Broder, var en stor Drabsmand. Brødrene eiede Engø og Laugarnæs sydpaa. Glum og Thorarin var engang i Samtale, og Thorarin spurgte Glum, om han agtede sig udenlands, som han pleiede. „Jeg havde heller tænkt at slutte med Kjøbmandsfærd nu,“ svarede han. „Hvad har du da i Tanke? Vil du bede dig en Kone?“ „Det vilde jeg,“ siger han, „dersom jeg kunde finde et Gifte, jeg kunde være tjent med.“ Thorarin regnede nu op de ugifte Kvinder, som var i Borgarfjorden, og spurgte, om han vilde have nogen af dem; han var i saa Tilfælde villig til at ride med ham. Han vilde ikke have nogen af disse, svarede han. „Nævn da den, du vil have,“ sagde Thorarin. „Vil du vide det, saa heder hun Hallgerd og er Datter af Høskuld vester i Dalene.“ „Det bliver ikke med dig da, som sagt er, at af Andres Skade skal En lære at tage sig i Vare; hun var gift med En, og ham voldte hun Bane.“ „Det er ikke rimeligt, at slig

*) Lovsigemanden (jvfr. Anm. til Kap. 2) havde det Hverv at bevare Loven, som i denne Tid endnu ikke var skriftlig optegnet, og fortolke den. Han var forpligtet til at besvare alle Spørgsmaal, om hvad der var gjældende Lov, som henvendtes til ham enten paa Thinget eller i hans Hjem, og han skulde hvert Aar paa Althinget „sige op Loven“ for Thingalmuen, mindst en Trediedel af den hvert Aar. Han var saaledes at betragte som „Landets levende Lovbog.“ Desuden ledede han Lagrettens Forhandlinger. Han valgtes paa tre Aar af Lagretten.

Ulykke skal hænde en Gang til," sagde Glum, „og det ved jeg nu vist, at mig volder hun ikke Bane. Men vil du gjøre mig nogen Tjeneste, da rid med mig paa Frierfærden." „Ja, der er ikke Noget at gjøre ved det," sagde Thorarin; „det maa gaa sin Gang, som er saa laget." Ofte førte Glum dette paa Tale for Thorarin; han undslog sig længe, men omsider blev det til, at de samlede sig Folk og red ti Mand i Følge vester til Dalene og kom frem paa Hoskuldstad. Hoskuld tog venlig mod dem, og de var der om Natten. Tidlig om Morgenen sender Hoskuld Bud efter Rut. Han kom. Hoskuld stod ude, da han red ind paa Tunet. Han sagde ham, hvad for Mænd der var komne. „Hvad mon de ville?" sagde Rut. „De har ikke baaret frem noget Ærende for mig," svarede Hoskuld. „Dig er det dog, deres Ærende gjælder," siger Rut; „de vil bede om din Datter Hallgerd, hvad vil du svare dem?" „Hvad tykkes dig raadeligst?" spurgte Hoskuld. „Godt og vel skal du svare, og tale ligeud baade om det, som er vel og ilde hos hende." Imedens Brødrene staa og tale saaledes, komme Gjæsterne til. Hoskuld tog venlig imod dem; Rut hilsede paa begge Brødrene, baade Thorarin og Glum. Derefter gav de sig i Tale, og Thorarin sagde: „Jeg er kommen hid med min Broder Glum, i det Ærende at bede om din Datter, Hallgerd, til ham. Jeg kan sige dig, at han er en brav Mand i alle Maader." „Det ved jeg," svarede Hoskuld, „at I er gjæve Mænd begge To; men alligevel faar jeg sige det, som sandt er. Jeg har giftet hende bort en Gang før, og det blev os til stor Ulykke." „Det skal ikke være nogen Hindring," sagde Thorarin; „thi ikke skal Et gaa over Alle. Dette kan nok blive godt og vel, om hint gik ilde; til og med var det Thjostolv, som mest voldte Skaden dengang." Da sagde Rut: „Ja, det Raad maa jeg give Eder, dersom I ikke vil tage Skræk af,

hvorledes det før er gaaet med Hallgerds Giftermaal, at Thjostolv ikke faar blive med hende sydover, om det bliver af; at han aldrig faar holde til der mere end tre Nætter ad Gangen, medmindre Glum giver Lov dertil, og at han skal falde ubødt for Glums Haand, om han er længer. Frit skal det staa Glum at give ham Lov til det, men ikke er det mit Raad. Vi skal nu heller ikke fare ad som sidst og holde det dulgt for Hallgerd; hun skal nu faa vide al denne Underhandling og se Glum, og selv raade. om hun vil have ham eller ikke; saa kan hun ikke give Andre Skylden, om det ikke gaar vel. Alt skal her gaa aabent til." „Det er nu, som altid," sagde Thorarin, „at det bliver bedst at følge dine Raad." Der blev nu sendt Bud efter Hallgerd, og hun kom tilstede; to andre Kvinder var med hende. Hun havde over sig en blaa Silkekaabe, og under den havde hun en Skarlagenskjortel og et Sølvbælte om Livet. Haaret naaede hende ned paa Brystet paa begge Sider, og hun havde slynget det under sit Bælte. Hun satte sig ned mellem Rut og sin Fader. Hun hilsede Alle med venlige Ord, talte vel og djærvt for sig og spurgte om Nyt. Derefter var hun taus. Glum sagde: „Thorarin, min Broder, og jeg har talt med din Fader, om vi kunde komme overens saaledes, at jeg kunde faa dig, Hallgerd, saafremt det er din Vilje, som deres. Du faar nu sige fra, som det sømmer sig en brav Kvinde, om det er efter dit Sind. Dersom du har Noget imod at indlade dig med os, vil vi ikke tale mere om det." Hallgerd svarede: „Jeg ved, at I Brødre er gjæve Mænd, og at jeg nu vil blive meget bedre gift end forrige Gang; men jeg vil vide, hvad I har aftalt, og hvor langt I er komne i Eders Tale om Sagen. Du ser mig ellers ud til, at jeg nok kan komme til at holde af dig, dersom vi passe sammen." Glum sagde hende selv hele deres Aftale Ord til andet

og spurgte Hoskuld og Rut, om han havde sagt Alt saaledes, som det var. Hoskuld svarede Ja dertil. Hallgerd sagde da: „Saa vel som I har laget denne Sag for mig, du, min Fader, og du, Rut, saa vil jeg nu gjøre efter Eders Raad, og denne Aftale skal staa, som I har gjort den.“ „Da bliver det bedst,“ sagde Rut, „at Hoskuld og jeg opnævne Vidner, og at Hallgerd fæster sig selv, ifald Lovsigemanden finder det ret.“ „Ret er det,“ siger Thorarin. Siden blev der holdt Skjøn over Hallgerds Eiendom, og Glum skulde lægge til ligesaa Meget, og de skulde eie Boet i Fællig. Siden fæstede Glum sig Hallgerd, og Brødrene red sydover hjem. Hoskuld skulde have Gjæstebudet hos sig. Det er nu stille, til Folk ride til Gjæstebuds.

14. Brødrene samlede mange Folk og havde et udvalgt Følge. De red til Vest-Dalene*) og kom til Hoskuldstad. Der var folksomt i Forveien. Hoskuld og Rut optog den ene Langbænk, Brudgommen den anden; Hallgerd sad paa Pallen og tede sig vel i alle Maader. Thjostolv gik med Øksen i Haanden, men Ingen lod, som han saa det. Gjæstebudet gik sin Gang, godt og vel. Da det var forbi, for Hallgerd sydpaa med dem. Da de kom syd til Varmaløk, spurgte Thorarin Hallgerd, om hun vilde tage Husstellet. Hun vilde ikke det, sagde hun. Hun lagde adskillig Vaand paa sig om Vinteren, og Alle syntes nok saa godt om hende. Om Vaaren talte Brødrene om sine Eiendomme, og Thorarin sagde: „Jeg vil overdrage Eder Gaarden her paa Varmaløk, thi det ligger bedst for Haanden for Eder. Men jeg vil fare syd til Laugarnæs og slaa mig ned der. Engø skal vi have i Sameie.“ Glum var fornøiet med det. Thorarin flyttede nu sydpaa; de Andre blev boende, hvor de var. Hallgerd fæstede sig Tjenestefolk. Hun var meget

*) d. e. de Dale, som gaa op fra Breidefjorden i Vestfjerdingen.

om sig, men sløsede ogsaa meget. Om Sommeren fødte hun et Pigebarn. Glum spurgte hende, hvad Barnet skulde hede. Hun svarede, at det skulde kaldes op efter hendes Farmor og hede Thorgerd; thi hun stammede paa Fadersfiden Led for Led fra Sigurd Faavnesbane*). Barnet blev overøst med Vand og fik dette Navn. Hun voksede op der og blev lig sin Moder af Udseende. Glum og Hallgerd kom vel ud af det med hinanden, og det gik saaledes fremover en Tid. Nordenfra Bjørnefjorden spurgtes det, at Svan havde roet ud paa Fiske om Vaaren, og at der var kommet over ham et fælt Østenveir, saa at han havde drevet i Land ved Veidilausa**) og der sat Livet til. Men Fiskere, som var paa Kallbak, tyktes sig at se Svan gaa ind i Fjeldet Kallbakshorn og blive vel modtagen der. Somme modsagde dette og mente, at det var bare Snak, men det var vist, at Svan fandtes ingensteds hverken levende eller død. Da Hallgerd spurgte dette, syntes det hende stor Skade, at hendes Morbroder var død. Glum tilbød Thorarin at bytte Gaarde, men han vilde ikke det, „men hvis jeg lever længer end du," sagde han, „saa vil jeg have Varmaløk." Glum sagde Hallgerd dette. Hun svarede: „Det er ikke mere, end Thorarin har Ret til at vente sig af os."

15. Thjostolv havde slaaet en af Hoskulds Huskarle. Han jog derfor Thjostolv bort. Han tog sin Hest og sine Vaaben og sagde til Hoskuld: „Nu farer jeg bort og kommer aldrig igjen." „Det vil Ingen sørge over," siger Hoskuld. Thjostolv red, til han kom til Varmaløk. Han blev der vel modtagen af Hallgerd og ikke ilde af Glum. Han fortalte Hallgerd, at hendes Fader havde jaget ham,

*) Jvfr. Slægtregistret i 1ste Kapitel, hvoraf det sees, at Hoskuld regnede sin Æt fra Ragnar Lodbrok; Ragnar var efter Sagnet gift med Sigurd Faavnesbanes Datter Aslaug.

**) „Fiskeløs"

og bad hende hjælpe sig. Hun svarede ham, at hun ikke kunde give ham noget Løfte om at blive der, før hun fik talt med Glum. „Er det godt mellem Eder?“ siger han. „Ja, vi er glade i hinanden,“ sagde hun. Siden talte hun til Glum, lagde Armene om hans Hals og sagde: „Du maa ikke sige Nei til det, jeg vil bede dig om.“ „Det skal jeg ikke,“ sagde han, „dersom jeg gjør dig nogen Tjeneste derved; hvad er det, du vil?“ „Thjostolv er jaget bort der vester,“ sagde hun; „jeg vilde nu gjerne, du skulde give ham Lov til at være her, men jeg skal ikke heller tage det haardt, om du ikke synes om det.“ Han sagde: „Efterdi du er saa snil, skal jeg føie dig, men det siger jeg dig, at dersom han tager sig til Noget, som er ilde, skal han fra Gaarden paa Øieblikket.“ Hun gik til Thjostolv og fortalte ham dette. Han svarede: „Du er snil, som du pleier at være.“ Siden var han der og var noksaa folkelig en Stund, men det blev snart saaledes, at han syntes at forstyrre Altsammen. Han ænsede ikke, hvem han lagde sig ud med, uden det var Hallgerd; men hun tog ham aldrig i Forsvar, naar han var Uvenner med Nogen. Thorarin, Glums Broder, gik i Rette med Glum, fordi han lod Thjostolv faa være der, og mente, at det vilde ende ilde og gaa denne Gang, som den forrige, dersom han blev der. Glum sagde ikke Noget derimod, men lod dog Alt gaa sin Gang.

16. Det var en Gang om Høsten, at det gik smaat med at faa hjem Sauerne, og mange Sauer var borte for Glum. Da sagde Glum til Thjostolv: „Bliv med mine Karle op paa Fjeldet og se til, om I kan finde nogen af Sauerne.“ „Jeg er ikke nogen Fæleder,“ svarede Thjostolv, „og om ikke andet, er det mig nok, at jeg ikke vil gaa i dine Trælles Hæle. Far selv, saa skal jeg blive med dig.“ Herom blev der et hvast Ordskifte mellem dem. Hallgerd sad ude paa Gaarden; det var vakkert Veir.

Glum kom hen til hende og sagde: „Thjostolv og jeg har havt et slemt Kjævleri med hinanden, og vi skal ikke blive længe sammen herefter.“ Han fortalte Alt, de havde sagt hinanden. Hallgerd tog Thjostolv i Forsvar; det ene Ord tog det andet, og tilsidst slog Glum til hende og sagde: „Jeg vil ikke trætte længer med dig.“ Dermed gik han. Hun holdt meget af ham og kunde ikke bjerge sig, men græd høilydt. Thjostolv kom hen til hende og sagde: „Ilde er du medfaren; Sligt skulde ikke ofte ske.“ „Du skal ikke hevne dette,“ sagde hun, „og ikke blande dig op i det, hvorledes det saa ender mellem os.“ Han gik bort med et lumsk Grin.

17. Glum samlede Folk til at være med sig og lede efter Sauer, og Thjostolv lagede sig til og for med ham. De for opefter den søndre Reykjardal og derefter op forbi Baugagil og saa sydover til Tverfell. Nogle sendte Glum afsted til Sulufjeldene, og alle fandt de Sauer i Mængde. Andre fore ned i Skorradal for at lede, og tilsidst var Glum og Thjostolv to ene. De gik sydover fra Tverfell og traf der en Flok Sauer, men de var skye; de drev dem nordover mod Fjeldet, men Sauerne kom sig op paa Fjeldet for dem. Da skjældte de hinanden ud, og Thjostolv sagde til Glum, at han ikke duede til Andet end at prygle Kjærringer. „Ondt Følgeskab er En fri for, naar En ikke har det med hjemmefra,“ sagde Glum; „skal jeg tage imod Haansord af dig, Træl og Landstryger, som du er!“ „Det skal du komme til at vedgaa, at jeg ingen Træl er,“ svarede Thjostolv, „thi jeg skal ikke give mig for dig i nogen Ting.“ Da blev Glum vred og hug til ham med sin Haandøks. Han kastede sin Øks imod og Glums Øks traf den ved Øiet og bed ind i Skaftet to Fingre dybt. I samme Dieblik hug Thjostolv igjen med sin Øks og traf Glum i Akselen, saa at Akselbenet og Kravebenet knustes og Blødningen gik indefter.

Glum greb Thjostolv saa haardt med den ene Haand, at han faldt overende ved det, men Glum kunde ikke holde Taget, thi Døden for paa ham. Thjostolv dækkede Liget til med Sten og tog af ham en Guldring. Han gik nu, til han kom til Varmaløk. Hallgerd stod ude og saa, at Øksen var blodig. „Jeg ved ikke, hvad du vil synes nu," sagde han, „jeg har at melde dig, at Glum er dræbt." „Det har du voldt," siger hun. „Saa er det," sagde han. Hun lo koldt ved det og sagde: „Du er ikke at spøge med, du." „Hvad Raad har du nu for mig?" sagde han. „Du faar fare til min Farbroder, Rut, han tager sig nok af dig." „Jeg ved ikke, om det er det bedste Raad," siger han, „men alligevel skal jeg lyde dig denne Gang," og red vestover til Rutstad om Natten. Han binder sin Hest bagom Husene, gaar derefter bort til Døren og slaar et Slag paa den, saa at det dundrede. Derefter gaar han nordom Husene. Rut havde ligget vaagen. Han for rafkt op, rev paa sig en Kofte, kippede Skoene paa Fødderne og greb sit Sværd. Han viklede en Kappe om sin venstre Haand og opover Armen. Folkene vaagnede, da han gik ud. Han saa en stor Mand bag Husvæggen og kjendte Thjostolv. „Hvad er paa Færde?" spurgte Rut. „Jeg har at melde dig Glums Drab," svarede Thjostolv. „Hvem har voldt det?" siger Rut. „Jeg dræbte ham," svarer Thjostolv. „Hvorfor red du hid?" „Hallgerd sendte mig til dig." „Da er det ikke hende, som har voldt dette," sagde Rut og drog Sværdet. Dette saa Thjostolv og vilde ikke være den sidste og hug straks til Rut. Men Rut gjorde et Kast paa sig, saa at han undgik Hugget, og stødte med venstre Haand til Thjostolvs Økseblad udvendig saa tvert, at Øksen drev ud af Haanden paa ham. I samme Øieblik hug han med høire Haand Thjostolv i Benet ovenfor Knæet, saa at Stumpen hang og dinglede, sprang mod ham og stødte haardt til ham; endelig hug han ham i Hovedet og

gav ham Banesaar. Thjostolv faldt bagover paa Ryggen. I det samme kom Ruts Huskarle ud og saa nu, hvad der var skeet. Rut lod Thjostolvs Lig føre bort og grave ned. Derefter for han afsted til Høskuld og sagde ham Glums Drab og ligesaa Thjostolvs. Han syntes, det var stor Skade med Glum, men takkede ham for Drabet paa Thjostolv. Lidt efter faar Thorarin Ragebroder spurgt, at Glum, hans Broder, var dræbt. Han rider selv femtende vestover til Høskuldstad. Høskuld tog imod ham med begge Hænder, og han blev der om Natten. Høskuld sendte straks Bud efter Rut, at han maatte komme did. Han for straks, og Dagen efter talte de mangt og meget om Glums Drab. „Vil du give mig nogen Bod for min Broder?" sagde Thorarin; „jeg har mistet meget." „Ikke har jeg dræbt din Broder," svarede Høskuld, „og ikke har min Datter voldt hans Bane, men saasnart Rut fik det at vide, dræbte han Thjostolv." Da taug Thorarin og syntes, at der var mørke Udsigter for ham. „Lad os gjøre hans Færd god," sagde Rut; „det er vist, at han har mistet meget, og det vil Alle prise os for. Lad os give ham Gaver og lad ham være vor Ven bestandig herefter." Og det blev saa, at Brødrene gav ham Gaver, og han red sydover igjen. Han og Hallgerd skiftede Bosted om Vaaren; hun for syd til Laugarnæs og han til Varmaløk, og Thorarin er ude af Sagaen.

18. Nu er det at fortælle, at Mørd Gigja blev syg og døde. Dette blev holdt for stor Skade. Unn, hans Datter, tog al Arven efter ham. Hun var da ugift anden Gang. Hun sløsede meget og stelte sig uvittigt, saa at hun maatte skille sig ved sit Løsøre, og ikke eiede Andet, end Jordvei og Bøling.

19. En Mand hed Gunnar; han var Unns Frænde. Hans Moder hed Rannveig og var Datter af Sigfus, Søn af Sighvat den røde, som blev dræbt ved Sand-

holefærge. Gunnars Fader hed Haamund og var Søn af Gunnar Baugsson, som Gunnarsholt er opkaldt efter. Haamunds Moder hed Ravnhild; hun var Datter af Storolv Høingsson. Storolv var Broder til Ravn Lovsigemand og havde en Søn, som hed Orm den stærke. Gunnar Haamundsson boede paa Lidar-Ende i Fljotsliden. Han var stor af Bækst og stærk og en Mester i alle Idrætter. Han hug og skjød med begge Hænder, naar han vilde, og han svang Sværdet saa raskt, at det saa ud som tre i Luften. Han skjød bedst af Alle med Bue og traf Alt, som han sigtede paa. Han sprang høiere end sin egen Høide i fulde Hærklæder og ligesaa langt bagfor, som fremfor sig. Han svømmede som en Sæl. Der var ikke den Leg, hvori Nogen turde byde sig til mod ham, og saa har været sagt, at hans Lige ikke fandtes. Han var væn at se til, lys af Hud og rød i Kinderne; hans Næse var ret og lidt opstaaende foran, Øinene blaa og livlige, Haaret stort med vakkert Fald og Farve. Han var hovisk og velopdragen, mandig og uforfærdet, gavmild og sagtmodig, tro mod Venner, men vanskelig i Valg af dem. Han sad i Velstand. Hans Broder hed Kolskjæg; han var stor og stærk, en brav Mand og paalidelig i alle Dele. En anden Broder hed Hjort; han var da Smaagut. Orm Skogarnev var Gunnars Frillebroder; han kommer ikke denne Saga ved. Arngunn var Gunnars Søster; hun var gift med Roar Tungegode, Søn af Une den ubaarne, Søn af Gardar, som fandt Island. Arngunns Søn var Haamund Halte, som boede paa Haamundstad.

20. Njaal hed en Mand. Han var Søn af Thorgeir Golner, Søn af Thorolv. Njaals Moder hed Asgerd og var Datter af Askel Herse den faamælte. Hun var reist herud til Island og havde taget sig Land vestenfor Markarfljot mellem Oldustein og Seljalandsmule. Hendes

Søn var Holte-Thore, Fader til Thorleiv Kraak, som Skogværingerne er komne fra, og til Thorgrim den store og Thorgeir Skorargeir. Njaal boede paa Bergthorskvaal i Landøerne. En Gaard til havde han i Thorolvsfell. Njaal sad i stor Velstand. Han var en vakker Mand, men havde ikke Skjæg. Han var saa lovstærk, at hans Mage ikke fandtes. Dybtænkt var han og fremsynt, gav gjerne Raad og gav godt Raad, saa at Alt slog til, som han raadede; han var sagtmodig og veltænkende og løste hver Mands Vanskelighed, som tyede til ham. Bergthora hed hans Kone. Hun var Skarphedins Datter. Det var en dygtig Kone med godt Hjertelag, men noget strid af sig. De havde seks Børn, tre Sønner og tre Døttre, og de komme alle frem i denne Saga siden.

21. Nu er det at fortælle, at Unn havde mistet alt sit Løsøre. Hun for da til Lidarende, og Gunnar tog venlig mod sin Frænke. Hun var der om Natten. Dagen efter sad de ude og talte. Hun kom omsider frem med, hvor ondt hun havde for Penge. „Det er slemt," sagde Gunnar. „Hvad Raad har du at give mig?" sagde hun. „Du kan faa saa Meget, du behøver, af det, jeg har ude paa Rente," svarede han. „Jeg vil ikke øde dine Penge," siger hun. „Hvad vil du da gjøre?" „Jeg vil, at du skal kræve mine Penge hos Rut," sagde hun. „Dertil er ikke Udsigt for mig," sagde han; „din Fader fik jo ikke de Penge ind, og han var en stor Lovmand, men jeg kjender lidet til Loven." „Rut drev den Sag mere med Trusler end med Lov og Ret," sagde hun; „min Fader var gammel, og Folk syntes, at det var raadeligst for ham at give sig. Desuden har jeg ingen Frænde, som kan paatage sig denne Sag, dersom ikke du trøster dig til det." „Jeg tør nok kræve disse Penge," siger han, „men jeg ved ikke, hvorledes jeg skal tage Sagen op igjen." „Reis og tal med Njaal paa Bergthorskvaal" sagde hun; han har vist Raad

at give dig; han er ogsaa din gode Ven." „Det tænker jeg nok, at han giver mig et godt Raad, som alle Andre," svarede Gunnar. Enden blev, at Gunnar paatog sig Sagen. Han skaffede hende de Penge til hendes Husholdd, som hun behøvede, og hun for hjem. Gunnar rider nu til Njaal. Han tog vel imod ham, og de begyndte straks at samtale. Gunnar sagde: „Jeg er kommen for at faa et godt Raad hos dig." „Mange af mine Venner har Ret til at vente det," svarede Njaal, „men Ingen under jeg det bedre end dig." „Jeg vil sige dig," sagde Gunnar, „at jeg har paataget mig for Unn at kræve hendes Penge hos Rut." „Det er en vanskelig Sag," sagde Njaal, „og det er stort Spørgsmaal om, hvorledes det gaar. Men alligevel skal jeg give dig det Raad, som synes mig rimeligst; og dersom du følger det i alle Maader, vil det slaa til; men dit Liv staar paa Spil, gjør du ikke det." „Jeg skal holde mig det efterrettelig i alle Dele," siger Gunnar. Njaal sad nu en Stund taus, derefter sagde han: „Nu har jeg tænkt over Sagen, og dette bliver det bedste."

22. „Du skal ride hjemmefra selvtredie. Du skal have en Uveirskappe yderst og under den en brunstribet Kofte af simpelt Vadmel; derunder skal du have dine gode Klæder, og en liden Øks i Haanden. To Heste skal I have hver, en fed og en mager, og du skal reise med Jernkram. I skal ride ud straks om Morgenen, og naar I komme vester over Hvitaaen, skal du sætte Hatten dybt ned i Panden. Da vil Folk spørge, hvad det er for en sværvoksen Mand. Dine Følgesvende skal sige, at det er store Hedin Kræmmer fra Øyjafjorden, som farer om med Jernkram. Han er en lei Mand; Munden staar aldrig stille paa ham, og han tror sig at vide Alt. Han slaar ofte op igjen fine Handeler og farer straks paa Folk, naar ikke Alt bliver, som han vil. Du skal ride vestover til Borgarfjorden og allesteds byde frem dine Smedevarer

og ofte gjøre dine Handeler om igjen. Det Ord vil da komme ud, at Ingen er værre at have med at gjøre, end Hedin Kræmmer, og at der slet ikke er løiet paa ham. Du skal ride til Nordaadalen og saa til Rutafjord og til Laksaadal, lige til du kommer til Høskuldstad. Der skal du holde til om Natten og sidde nede ved Døren og lude med Hovedet. Høskuld vil da sige, at Hedin Kræmmer er et Trold, og at Ingen maa give sig af med ham. Morgenen efter skal du reise din Vei og fare indom Nabogaarden til Rutstad. Der skal du byde ud dine Varer, komme frem med alt det, som er daarligt, og skryde af det. Manden paa Gaarden vil se sig for, og han vil finde Feilene. Du skal da rykke det fra ham og bruge grov Mund mod ham. Han vil da sige, at det var ikke at vente, at du skulde te dig anderledes mod ham, end mod alle Andre. Da skal du fare paa ham, hvor lidet det end er din Vane, men vær ikke for haardhændt, at du ikke skal blive kjendt. Der vil da blive sendt en Mand til Rutstad for at sige det til Rut, og at det var bedst at faa Eder skilt ad. Han vil straks komme og bede dig med sig. Du skal tage derimod og hilse paa Rut. Han vil gjengjælde din Hilsen. Du kommer til at blive bænket paa den ringere Bænk lige imod Ruts Høisæde. Han vil spørge dig, om du er fra Nordlandet. Du skal sige, at du er fra Øyjafjorden. Han vil da spørge, om der er mange gjæve Mænd der. „Usseldom er der nok af," skal du sige. „Er du kjendt i Røykjardal?" vil han sige. „Jeg er kjendt over hele Island," svarer du. „Er der tapre Karle i Røykjardal?" vil han sige. „Tyve og Kjeltringer er der," skal du svare. Da vil Rut le og synes, at det er Gammen. Talen vil ogsaa komme paa Folk i Østfjordingernes Fjerding; ogsaa paa dem skal du have Noget at sige. I vil komme til at tale om Rangaavoldene. Da skal du sige, at der er mindst at spørge efter

Mænd nu, siden Mord Gigja er død; kvæd saa med det samme en Vise, som Rut kan more sig ved, thi jeg ved, du er Skald. Rut vil spørge, hvorfor du saa vist tror, at Ingen vil kunne fylde Pladsen efter Mord. Du skal svare, at han var saa kløgtig en Mand og slig en Mester til at føre Sager, at han aldrig gjorde noget Mistag. Han spørger da, om du kjender noget til, hvorledes det gik mellem dem. „Det ved jeg," skal du sige, „at han tog Konen fra dig og du gjorde Intet ved det." Da vil Rut svare: „Synes du ikke, at det glap for ham, da han ikke fik Tag i Pengene og havde dog lagt an Sag?" „Ja," skal du svare, „du stevnede ham til Holmgang, men han var en gammel Mand, og hans Venner raadede ham fra at slaaes med dig og gjorde saaledes Ende paa Sagen." „Det er sandt, at jeg gjorde det," vil Rut svare, „men ikke Andre end Hjemfødninger kunde mene, at det var Lov; han kunde have taget Sagen op igjen paa et andet Thing, hvis han havde troet sig til det." „Jeg ved det," skal du sige. „Er du noget kjendt med Loven?" vil han spørge. „Saa mente de dernord," skal du sige, „men alligevel vilde jeg gjerne høre, hvorledes En skulde tage Sagen op." „Hvad for en Sag mener du?" siger Rut. „Den, som egentlig ikke angaar mig," skal du sige, „hvorledes Unns Pengekrav skulde tages op igjen." „Stevnes maatte Sagen i mit Paahør eller paa mit lovlige Hjemsted," vil Rut sige. „Stevn nu da," siger du; „saa vil jeg prøve at gjøre det efter." Rut stevner da, og du skal lægge nøie Mærke til hvert Ord, han bruger. Derefter vil Rut sige, at du skal stevne. Du skal gjøre det, men stevne vrangt, saa at ikke mere end andethvert Ord er ret. Da vil Rut le og ikke tage nogen Mistanke, men dog sige, at der ikke var meget i det, som var ret. Du skal skylde paa dine Følgesvende og sige, at de har forstyrret dig; saa skal du bede Rut sige det frem for dig

og give dig Lov til at sige det efter. Han vil ikke nægte dig det og igjen stevne Sagen. Du skal straks stevne efter og da stevne ret og derefter spørge, om Stevningen var rigtig. Han vil svare, at den kan ikke gjøres ugyldig. Da skal du sige høit, saa dine Følgesvende høre det: „Jeg stevner Unn Mørdsdatters mig overdragne Sag.“ Naar saa Folk er sovnede, skal I tage Eders Bidsler og Sadelredskab og fare stille, gaa ud og bære Sadlerne op i Havnehagen til de fede Heste og ride paa dem, men lade de andre gaa igjen. I skal ride opover fra Fæhagen og holde Eder deroppe i tre Nætter. Saa længe omtrent vil de fare omkring og lede efter Eder. Siden skal du ride sydover hjem, men for det meste ride om Nætterne og ligge stille om Dagen. Vi skal da ride til Things til Sommeren og støtte din Sag.“ Gunnar takkede ham og red hjem først.

23. Gunnar red hjemmefra to Nætter efter og to Mand med ham. De red, til de kom paa Blaaskogheien; da mødte de Nogle, som spurgte, hvad det var for en stor Mand, som havde dækket Ansigtet saa vel. Hans Følge sagde, at det var Hedin Kræmmer. De sagde, at da var der ikke Fare for nogen Værre efter, naar slig En for foran. Hedin lod straks, som han vilde fare paa dem, men det blev dog saa, at de for hver sin Vei. Gunnar for frem i alle Dele, som ham var foresagt, var paa Høskuldstad Natten over og for derfra nedefter Dalen og kom til Nabogaarden til Rutstad. Der bød han frem Smedevarerne. Hedin for straks paa Husbonden. Det blev sagt Rut. Han sendte Bud efter Hedin, som straks for afsted og fik god Modtagelse. Rut bænkede ham ligeimod sig. Deres Ord faldt for det meste, som Njaal havde ment. Da Talen kom paa Rangaavoldene, og Rut spurgte efter Mændene der, kvad han en Vise, hvori han sagde, at paa Rangaavoldene var der mindst dygtige Folk

tilbage, men Mørd Gigja var stor i Kløgt og Magt og havde overstaaet mangen navnkundig Dyst. „Du er Skald, hører jeg," sagde Rut, „men har du hørt, hvorledes det gik mellem mig og Mørd?" Hedin kvad da nok en Vise; i den sagde han, at han vel vidste, at Mørd havde røvet Rut hans Kone, og at Mørds Venner raadede ham fra at slaaes. Rut forklarede ham nu, hvorledes det gik an at tage Sagen op igjen, og fremsagde Stevningen først. Hedin sagde den efter og stevnede vrangt. Da smaalo Rut og tog ingen Mistanke. Hedin bad da, at Rut skulde stevne en Gang til; det gjorde han. Hedin stevnede nu paany, stevnede denne Gang ret og tog sine Følgesvende til Vidne paa, at han stevnede Unn Mørdsdatters ham overdragne Sag. Han lagde sig som de Andre om Kvelden. Men straks Rut var sovnet, tog de sine Klæder og Vaaben, gik ud og for til sine Heste, red over Elven og videre opover Laksaadalen paa Hjardarholtsiden, saa langt Dalen rak; de holdt sig oppe i Fjeldene mellem denne Dal og Haukadal og slog sig ned paa et Sted, hvor Ingen kunde finde dem, medmindre han traf til at ride lige paa dem.

Høskuld vaagnede samme Nat paa Høskuldstad, vakte alt sit Husfolk og sagde: „Jeg vil fortælle Eder en Drøm, jeg havde. Jeg syntes mig se en stor Bjørn gaa ud af Gaarden her, og jeg var sikker paa, at jeg ikke havde seet det Dyrs Mage. To Unger fulgte den og var i Samlag med den. Den stevnede til Rutstad og gik ind paa Gaarden der. Siden vaagnede jeg. Nu har jeg Lyst til at spørge Eder, hvad I saa af den store Mand, som for her." En svarede: „Jeg saa, at der stak frem under hans Ærme en Guldbord og rødt Klæde, og paa høire Arm havde han Guldring." „Dette er ingen Andens Fylgje, end Gunnars fra Lidarende," sagde Høskuld. „Nu bagefter ser jeg det altsammen; vi skal ride bort til

Rutstad." De gjorde saa. Rut laa i en lukket Seng og spurgte, hvem de var, som var komne ind. Høskuld navngiver sig og spørger, om der er Fremmedfolk. „Ja, Hedin Kræmmer er her." „Det er nok større Karl, end saa," siger Høskuld; „jeg gjætter paa, at det har været Gunnar fra Lidarende." „Da har han været kløgtigere, end jeg," siger Rut. „Hvad er her gaaet for sig?" „Jeg sagde ham, hvorledes Unns Sag skulde tages op igjen, og stevnede mig selv og han stevnede efter; han har nu faaet Sagen i Gang og det paa ret og lovlig Maade." „Det var det listigste Paafund, En skulde have hørt," sagde Høskuld, „og Gunnar har ikke været alene om det. Njaal har nok været Mesteren for dette, thi Mage til kløgtig Mand findes ikke." De lede nu efter Hedin, men han er forsvunden. Siden samlede de Folk og ledte efter dem i tre Dage, men fandt dem ikke. Gunnar red ned fra Fjeldet sydover til Haukadal, tog Veien østenfor Skard nord til Holtevardeheien og videre, til han kom hjem.

24. Gunnar red til Althinget. Rut og Høskuld red ogsaa til Things og havde mange Folk. Gunnar søgte denne Sag paa Thinget. Han opnævnte Kvidmænd*)

*) Saaledes har jeg tilladt mig at benævne Medlemmerne af den saakaldte Kvid d. e. et Slags Vidnesbyrd eller Sandsagn, der meget brugtes i den islandske Rettergang. „Ordet Kvid bruges baade om samtlige de Mænd, der aflagde Vidnesbyrdet eller afgave Sandsagnet, og om deres Vidnesbyrd selv. De Mænd, der udgjorde Kviden, behøvede ikke at være Øievidner i den Sag, hvorom de afgave Udsagn; det maatte kun være saadanne Mænd, som kunde antages for upartiske i Sagen, og som ifølge sin Stilling maatte have bedst Kjendskab til alle med den forbundne Omstændigheder. De havde at afgive sin Erklæring under Ed. Kviderne anvendtes fornemmelig til at oplyse Hovedspørgsmaalet; egentlige Vidner brugtes for det meste kun til at bevise Formaliteterne. Kvidmændenes Antal var forskjelligt (12, 9, 5) efter Sagens Beskaffenhed og Vig-

i den. Rut og hans Følge havde tænkt at bruge Magten mod ham, men de trøstede sig ikke til det. Gunnar gik nu hen til Breidfjordingernes Ret. Han bød Rut lytte til sin Ed og Fremsigelse af Sagen og alle Beviserne. Derefter aflagde han Ed og fremsagde Sagen. Siden lod han fremføre Vidner paa, at Sagen var ordentlig stevnet, og saa Vidner paa, at Sagen var ham overdraget. Njaal var ikke tilstede i Retten. Tilslut bød Gunnar Modparten op til at forsvare sig. Rut opnævnte Vidner og paastod Sagen ugyldig, fordi Gunnar havde glemt tre Vidnesbyrd, som maatte fremkomme i Retten; det første var det, som opnævntes foran Sengekarmen, det andet foran Stuedøren, det tredie paa Lovberget*). Njaal var da kommen til Retten og sagde, at han skulde faa bjerget Sagen og Søgsmaalet, hvis de vilde forfølge den videre. „Nei, det vil jeg ikke," sagde Gunnar; „jeg giver Rut samme Vilkaar, som han gav Mørd, min Frænde. Er I Brødre, Rut og Hoskuld, saa nær, at I kan høre det, jeg siger?" „Ja, vi høre," sagde Rut; „hvad vil du?" Gunnar sagde: „Alle, som her er tilstede, er hørende Vidner paa, at jeg stevner dig, Rut, til Holmgang; vi skal slaaes idag paa den Holme, som er her i Oxaraaen. Men vil du ikke slaaes med mig, saa udred alle Pengene idag." Siden gik Gunnar med hele sit Følge. Hoskuld og Rut gik ogsaa hjem, og Sagen blev hverken fremmet eller forsvaret videre.

Rut sagde, da han kom ind i Boden: „Det har aldrig hændt mig før, at nogen Mand har budt mig

tighed. Ved Drab, større Saar o. desl. brugtes der saakaldte Bukvid (Nabokvid) af 9 Medlemmer." (Efter Keyser og Munch).

*) Her menes, at Gunnar ikke i Retten havde fremført Vidnesbyrd om, at Unn paa den foreskrevne Maade havde sagt sig skilt fra Rut paa disse tre Steder (se Kap. 7), og at der følgelig manglede Bevis for, at lovlig Skilsmisse havde fundet Sted.

Holmgang og jeg har gaaet unda." „Du agter nok at slaaes," sagde Høskuld, „men ikke skal det ske, dersom jeg raader, thi du kan ikke mere maale dig med Gunnar, end Mørd kunde med dig; vi skal heller begge hjælpes ad at udrede Pengene til Gunnar." Siden spurgte de Bønderne, hvad de vilde lægge til. De sagde alle, at de vilde skyde til saameget, som Rut vilde. „Lad os da gaa til Gunnars Bod," sagde Høskuld, „og gjøre det af." Dette blev sagt Gunnar. Han gik ud i Boddøren. „Her er Pengene," sagde Høskuld. „Udred dem," svarede Gunnar; „jeg er færdig til at tage imod dem." De udbetalte Pengene til sidste Skilling. „Nyd som du har høstet," sagde Høskuld. „Ilde vil du blive lønnet," sagde Rut. „Det faar gaa, som det kan," svarede Gunnar.

Høskuld og hans Følge gik hjem til hans Bod. Han var ilde tilmode og sagde til Rut: „Mon Gunnar aldrig skal komme til at lide for denne Uret?" „Vist vil han det," svarede Rut; „han vil nok komme til at lide for det, men vi vil hverken have nogen Hevn eller Ære ved det; dog skulde det ikke undre mig, om han kommer til at vende sig til vor Æt for at søge Venner." Her endte de sin Tale. Gunnar viste Njaal Pengene. „Det er gaaet godt," sagde Njaal. „Æren er din," sagde Gunnar. Folk ride nu hjem af Thinget, og Gunnar havde stor Ære af Sagen. Han førte alle Pengene til Unn og vilde ikke have en Skilling deraf, men sagde, at han nu syntes sig at have mere at vente af hende og hendes Frænder, end af andre Folk. Hun sagde, at saa var.

25. En Mand hed Valgard den graa*). Han boede paa Hov ved Rangaa. Han var Søn af Jørund Gode, Søn af Randve den taabelige, Søn af Valgard, Søn af Ævar, Søn af Vemund Ordlokar, Søn af Thorolv Vogunev, Søn af Thraand den gamle, Søn af Harald

*) den tumske.

Hildetand, Søn af Nørek Slønganbauge. Harald Hildetands Moder var Aud, Datter af Ivar Vidfadme, Søn af Halvdan snjalle. Valgard den graa var Broder af Ulv Aurgode, som Oddværingerne er komne fra. Ulv Aurgode var Fader til Svart, Fader til Lodmund, Fader til Sigfus, Fader til Sæmund Frode. Fra Valgard stammer Kolbein den unge. Brødrene Ulv Aurgode og Valgard den graa før Frierfærd til Unn, og hun giftede sig med Valgard uden at raadføre sig med nogen af sine Frænder. Det syntes Gunnar og Njaal og mange Andre ilde; thi han var lumsk og ilde likt af Alle. De fik sig en Søn, som hed Mørd; han kommer jævnlig frem i denne Saga. Da han blev fuldvoxen, fattede han Had til alle sine Frænder, men allermest til Gunnar. Han var ful og ondskabsfuld. Nu skal Njaals Sønner nævnes. Skarphedin hed den ældste. Han var stor af Vækst og stærk, god til at føre Vaaben, svømmede som en Sæl og var rappere paa Foden end nogen anden Mand; rask og paalidelig var han, hans Ord havde Fynd og Klem, men han var noget uvorren i Munden; dog var han for det meste rolig af sig. Han var en god Skald. Han havde brunt krøllet Haar og vakre Øine, bleg Hudfarve og skarpe Ansigtstræk. Han havde en Bugt paa Næsen, og Tandgarden laa høit paa ham, saa at Munden var meget styg. Han havde et ægte Hærmandsudseende. Grim hed Njaals anden Søn. Han var vakker at se til, vakrere end Skarphedin, med fagert Haar, mørkt af Farve, stor og stærk. Helge hed den tredie Søn af Njaal. Han var en vakker Mand med fager Haarvækst, en stærk Mand og god Kjæmpe. Han var forstandig og fredsommelig af sig. Alle Njaals Sønner var ugifte. Høskuld hed Njaals fjerde Søn; han var Frillesøn. Hans Moder var Rodny, Datter af Høskuld og Søster til Ingjald fra Kjelde. Njaal spurgte en Dag Skarphedin, om han vilde gifte

sig. Han bad sin Fader raade for det. Njaal beilede da for ham til Thorhild, Datter af Randve fra Thorolvsfell; derfor eiede han siden ogsaa denne Gaard. Skarphedin fik Thorhild, men holdt alligevel til hos sin Fader til Enden. Grim friede til Astrid fra Djupaabakke. Hun var Enke og meget rig. Grim fik hende, men blev dog hos Njaal.

26. Asgrim hed en Mand. Han var Søn af Ellidagrim, Søn af Asgrim, Søn af Ondótt Kraake. Hans Moder hed Jorunn og var Datter af Teit, Søn af Ketilbjørn den gamle fra Mosfell. Teits Moder var Helga, Datter af Thord, Søn af Skegge, Søn af Rapp, Søn af Bjørn Bune, Søn af Grim Herse fra Sogn. Jorunns Moder var Olov Aarbot, Datter af Bødvar Herse, Søn af Vikingekaare. Asgrim Ellidagrimssøns Broder hed Sigfus. Hans Datter var Thorgerd, Moder til Sigfus, Sæmund Frodes Fader. Asgrims Fostbroder var Gauk Trandilssøn; han var den væneste Mand at se til og ypperlig i alle Dele. Mellem de To gik det ilde, thi Asgrim dræbte Gauk. Asgrim havde to Sønner, som begge to hed Thorhall. De vare begge lovende Mænd. Grim hed ogsaa en Søn af Asgrim, og hans Datter Thorhalla. Hun var den væneste Kvinde, En kunde se, og gjæv i alle Maader. Njaal sagde en Dag til sin Søn Helge: „Jeg har tænkt ud en Kone til dig, dersom du vil følge mit Raad.“ „Vist vil jeg det,“ sagde han; „jeg ved, at du har baade Viljen og Evnen. Hvor tænker du dig hen?“ „Vi skal bede om Asgrim Ellidagrimssøns Datter; det er det bedste Valg, vi kan gjøre.“

27. Sidt efter red de udover Thjorsaa og for, til de kom til Tunge. Asgrim var hjemme og tog vel mod dem, og de blev der om Natten. Om Dagen talte de sammen; Njaal bar da frem Frieriet og bad om Thorhalla til sin Søn Helge. Asgrim svarede vel til det og sagde, at der

ikke fandtes de Mænd, han heller vilde gjøre en slig Aftale med, end med dem. De talte nu om Sagen, og det blev saa, at Asgrim fæstede sin Datter til Helge, og Bryllupsstevne blev aftalt. Gunnar var med i dette Gjæstebud og mange andre af de bedste Mænd. Da Laget var tilende, bød Njaal Thorhall, Asgrims Søn, hjem til sig til Opfostring, og han var hos Njaal længe siden efter. Han holdt mere af Njaal, end af sin egen Fader. Njaal lærte ham Loven, saa at han blev den største Lovmand paa Island i de Dage.

28. Der kom et Skib fra Norge ind i Arnarbølsosen. Styresmanden hed Hallvard Hvide og var fra Viken. Han tog Ophold paa Lidarende og var hos Gunnar om Vinteren. Han bad Gunnar tidt og jævnt, at han skulde gjøre en Reise udenlands; Gunnar svarede lidet paa det, men sagde ikke heller rent ud Nei. Om Vaaren for han til Bergthorskvaal for at spørge Njaal, om han syntes, det kunde være raadeligt for ham at gjøre en slig Reise. „Vist synes det mig raadeligt," svarede Njaal; „du vil holdes for en Hædersmand, hvor du saa kommer." „Vil du da paatage dig at se til min Eiendom, medens jeg er borte, thi jeg vil, at Kolskjæg skal fare med mig; jeg vilde gjerne, at du skulde hjælpe min Moder med Gaardsdriften imens." „Det skal ikke staa i Veien for din Reise," sagde Njaal; „jeg skal hjælpe til der saameget, du vil." „Du er snil, som du pleier," sagde Gunnar. Han rider nu hjem. Nordmanden gav sig paany i Færd med ham, at han maatte reise til Norge. Gunnar spørger, om han havde gjort nogen Reise til andre Lande. Han sagde sig at have seilet til alle dem, som laa mellem Norge og Gardarike „og saa har jeg seilet til Bjarmeland." „Vil du drage med mig i Østerveg?"*) siger Gunnar. „Ja, det vil jeg gjerne," svarede han. Siden aftalte Gunnar

*) D. v. til Østersø-Landene.

sin Færd med ham. Njaal tog Tilsynet med al Gunnars Eiendom.

29. Gunnar for udenlands og Kolskjæg med ham. De seilede til Tunsberg og var der om Vinteren. Da havde der været Høvdingeskifte i Norge. Harald Graafeld og Gunnhild var døde, og Haakon Jarl den onde, Søn af Sigurd, Søn af Haakon Grjotgardssøn, raadede nu for Riget. Haakons Moder var Bergljot, Datter af Thore Jarl; hendes Moder var Olov Aarbot, som var Harald Haarfagres Datter. Hallvard spørger Gunnar, om han agtede sig til Haakon Jarl. „Nei, det gjør jeg ikke," svarede Gunnar; „har du noget Langskib?" „Jeg har to," siger han. „Da vilde jeg helst, at vi skulde fare paa Hærtog," sagde Gunnar; „lad os tinge Mænd med os." „Jeg vil, som du," svarede Hallvard. Nu for de til Viken og tog der de to Skibe og rustede dem til Færden. De havde ikke vanskeligt for Folk; thi der gik stort Ord om Gunnar. „Hvor vil du hen?" siger Gunnar. „Jeg vil østover til Hisingen"*), svarer Hallvard, „til min Frænde Olve." „Hvad vil du ham?" spurgte Gunnar. „Han er en gild Mand, og han vil øge vor Styrke til Reisen." „Lad os fare til ham da," sagde Gunnar. Straks de var færdige, holdt de øster til Hisingen og blev der vel modtagne. Gunnar havde ikke været der længe, før Olve lagde stor Elsk paa ham. Han spurgte om Meningen med deres Færd. Hallvard siger, at Gunnar agter sig paa Hærtog for at samle sig Gods. „Det er der ingen Mening i," sagde Olve, „saa lidet Mandskab som I har." „Du kan jo hjælpe til," siger Hallvard. „Ja, det er ogsaa min Agt at hjælpe Gunnar med Noget," siger Olve, „og hvorvel du har Frændskab at regne paa hos mig, gjør jeg dog endnu Mere for Gunnars Skyld." „Hvad vil du lægge til da?" spurgte Hallvard. „To Langskibe, det

*) Øen, som dannes af Gøta-Elvens Arme ved dens Udløb.

ene en Tyvesesse*), det andet en Tredivesesse." „Hvor skal vi faa Mandskab fra?" sagde Hallvard. „Jeg skal bemande det ene med mine Huskarle, det andet med Bønder; men jeg har spurgt, at der er kommen Ufred i Elven**), og jeg ved ikke, om I kan komme ud; thi de ligge i Elven." „Hvem?" siger Hallvard. „Det er to Brødre," sagde Olve; „den ene heder Vandil, den anden Karle; de er Sønner af Snjolv den gamle fra Øster-Gautland." Hallvard fortalte Gunnar, at Olve havde givet dem to Skibe. Gunnar blev glad derover. De rustede sig nu, til de var fuldfærdige, og Gunnar og Hallvard gik derefter til Olve og takkede ham. Han bad dem vogte sig for Brødrene.

30. Gunnar holdt nu ud efter Elven; han og Kolskjæg var begge paa det ene Skib, og Hallvard paa det andet. De se snart Skibene foran sig. Da sagde Gunnar: „Det er bedst, at vi er færdige, om de skulde fare paa os; men vi vil ikke have Noget med dem at gjøre ellers." De gjorde saa og gjorde Alt klart paa sine Skibe. De Andre skilte Skibene ad, saa at der blev en Aabning mellem dem. Gunnar for frem mellem Skibene. Vandil greb da en Stavnljaa og kastede den fra sit Skib bort paa Gunnars og trak det straks til sig. Olve havde givet Gunnar et godt Sværd. Han havde ikke faaet Hjælmen sat paa sig endnu, men han sprang over paa Forstavnen af Vandils Skib, svang Sværdet og hug øieblikkelig en Mand Bane. Karle lagde til med sit Skib paa den anden Side og skjød et Spyd tværsover Gunnars Skib, og det stevnede mod ham midt paa Livet. Gunnar ser dette og vender sig saa raskt, at man ikke kunde følge ham med Oinene, greb Spydet med den venstre Haand og skjød

*) Et Fartøi med tyve Sæder for Norsfolkene eller tyve Par Aarer.
**) Gøta-Elven.

det over paa Skibet til Karle; det blev Mands Bane. Kolskjæg tog et Anker og slyngede det over i Karles Skib, og Kloen gik tværsigjennem Skibsvæggen, saa at Sjøen fossede ind. Alle Folkene sprang da over paa andre Skibe. Gunnar hoppede nu tilbage paa sit eget Skib; da kom Hallvard til, og der blev en hvas Strid. Mandskabet saa, at de havde en Høvedsmand, de kunde lide paa, og Hver gjorde hvad han magtede. Gunnar snart hug snart skjød, og mangen Mand fik Bane for ham. Kolskjæg fulgte ham vel. Karle løb op paa Skibet til sin Broder Vandil, og derfra kjæmpede de begge om Dagen. Kolskjæg tog sig en liden Hvile paa Gunnars Skib. Gunnar ser det og kvæder en Vise, hvori han siger, at Kolskjæg havde været bedre mod Ørn og Ravn, som han havde mættet med Blod, end mod sig selv, saa tørst som han var bleven under Striden. Kolskjæg tog da en Bolle fuld af Mjød, drak og sloges saa paany. Tilslut sprang begge Brødrene over paa Vandils Skib, og Kolskjæg fulgte den ene Skibsside, Gunnar den anden. Mod Gunnar gik Vandil, hug straks til ham og traf i Skjoldet. Gunnar gjorde et Ryk i Skjoldet, just som Sværdet stod fast i det, saa at Klingen brast under Hjaltet. Gunnar hug nu igjen, og det syntes som tre Sværd i Luften, saa at Vandil ikke saa, hvorledes han skulde dække sig. Gunnar hug da begge Benene unda ham. Kolskjæg rendte Spydet igjennem Karle. Derefter tog de stort Hærfang. De holdt derfra sydover til Danmark og saa østover til Smaaland og havde altid Seier. De styrede ikke hjem igjen om Høsten. Sommeren efter holdt de østover til Reval; der mødte de Vikinger, sloges straks og fik Seier. Siden styrede de til Øsel og laa der en Stund under et Næs. De saa en Mand komme ned af Næsset. Gunnar gik op paa Land for at tale med Manden. Gunnar spørger ham efter Navn; han kaldte sig Tove. Gunnar spørger, hvad

han vilde. „Det er dig, jeg søger," sagde han; „der ligger Hærskibe paa den anden Side under Næsset, og jeg skal sige dig, hvem Høvedsmændene er. Det er to Brødre; den ene heder Hallgrim, den anden Kolskjæg. Det er de drabeligste Hærmænd, jeg ved, og dertilmed har de saa ypperlige Vaaben, at Magen ikke findes. Hallgrim har en Atgeir*), som han har faaet forhekset, saa at ikke andet Vaaben skal blive hans Bane, end den. Den har ogsaa det ved sig, at En straks kan vide, naar den er brugt til Drab; thi det synger i den forud, saa at det kan høres langt borte. Kolskjæg har et Saks**); det er ogsaa et ypperligt Vaaben. Desuden har de en halv Gang til saa mange Folk som I. Gods har de i Mangfoldighed, og det har de gjemt oppe paa Land; jeg ved vel, hvor det er. De har sendt et Skib paa Udkig frem om Næsset og vide allerede af Eder. De ruste sig nu af al Magt og agte at lægge imod Eder, straks de er rede. I har nu Et af To at gjøre, enten holde unda straks eller gjøre Eder rede til Kamp paa Øieblikket. Ifald I faa Seier, skal jeg vise dig Vei, saa du finder alt Godset." Gunnar gav ham en Fingerring af Guld, gik derefter tilbage til sine Folk og sagde dem, at der laa Hærskibe paa hin Side Næsset. „De vide alt af os; lad os tage vore Vaaben og lage os vel til; thi nu er der Noget at vinde." De gjorde sig nu rede, og da de var rustede, saa de, at Skibe kom farende imod dem. Kampen var nu snart i Gang; de sloges længe, og der blev stort Mandefald. Gunnar fældte mangen Mand. Hallgrim og hans Broder løb op paa Skibet til Gunnar. Gunnar vendte sig imod ham. Hallgrim stak efter ham med Atgeiren. Der gik en Bom tværtover Skibet, og Gunnar sprang tilbage over den baglænds,

*) Et Slags svært Spyd, som brugtes baade til Hug og Stik.
**) Et enegget Sværd.

men sit Skjold holdt han foran Bommen; Hallgrim traf i dette, saa at Atgeiren gik tværtigjennem det og ind i Bommen. Gunnar hug nu til ham over Armen, saa at den blev skamslaaet, men Eggen bed ikke. Atgeiren faldt da fra ham. Gunnar tog Atgeiren og rendte den gjennem Hallgrim, og kvad saa en Vise, hvori han roste sig af at have fældet Hallgrim trods den Trolddom, som fulgte hans Vaaben, og lovede at bære Atgeiren til sit Livs Ende, og det holdt Gunnar, at han bar den, saa længe han levede. De to Navner Kolskjæg havde truffet sammen, og de var næsten jævngode. Gunnar kom til og hug Kolskjæg Banehug. Vikingerne bad da om Grid*). Gunnar tilsagde dem det. Han lod nu Valen ransage og tog det Gods, som de døde Mænd havde eiet; men dem, som han havde givet Grid, lod han beholde sine Vaaben og Klæder og bad dem fare til sin Fosterjord. De styrede bort; men Gunnar tog alt det Gods, som var efter. Tove kom til Gunnar efter Slaget og bød sig til at følge ham til det Gods, som Vikingerne havde gjemt, og sagde, at det baade var mere og bedre, end det, de alt havde taget. Gunnar vilde gjerne det. Han gik da i Land; Tove gik foran til Skoven og Gunnar efter. De kom til et Sted, hvor der var lagt op en stor Tømmerhob. Tove sagde, at derunder laa Godset. De kastede da Tømmeret af og fandt baade Guld og Sølv, Klæder og gode Vaaben. De bære det altsammen til Skibene. Gunnar spørger Tove, hvad han vilde have til Løn. Tove svarede: „Jeg er en dansk Mand af Æt og vilde gjerne, at du skulde fragte mig hjem igjen til mine Frænder." Gunnar spørger, hvorfor han var i Østerveg. „Jeg blev hærtagen af Vikinger," svarede Tove, „og kastet i Land her paa Øsel; og her har jeg været siden."

*) Fred og Sikkerhed.

31. Gunnar tog ham med og sagde til Kolskjæg og Hallvard: „Nu skal vi holde nordover." De var vel fornøiede med det og bad ham raade. Gunnar seilede fra Østerveg med meget Gods; han havde ti Skibe og styrede til Heideby*) i Danmark. Kong Harald Gormsson var oppe i Landet der. Han hørte tale om Gunnar og tilmed, at hans Mage ikke fandtes paa Island. Han sendte en Mand til ham for at byde ham til sig. Gunnar for straks til Kongen. Han tog vel mod ham og bænkede ham nærmest ved sig. Der var Gunnar en halv Maaned. Kongen havde Gammen af at lade Gunnar prøve forskjellige Idrætter med sine Mænd; der var Ingen, som kunde maale sig med ham i nogen af dem. Kongen sagde til Gunnar: „Det ser mig ud, som det vilde være vanskeligt at finde din Jævnlige." Kongen tilbød sig at skaffe Gunnar Gifte og stor Magt, dersom han vilde slaa sig ned der. Gunnar takkede Kongen for Tilbudet og sagde: „Jeg vil først fare til Island til mine Frænder og Venner." „Da kommer du aldrig igjen til os," sagde Kongen. „Det faar Skjæbnen raade for, Herre!" svarede Gunnar. Han gav Kongen et godt Langskib og desuden meget Gods. Kongen gav ham af sine gildeste Klæder, guldsyede Handsker, et Hovedbaand med Guldknap paa og en Hat fra Gardarike. Gunnar for nord til Hisingen. Olve tog mod ham med begge Hænder. Han gav Olve sine Skibe igjen og sagde, at det, som i dem var, skulde være hans Lod. Olve tog imod Godset, sagde, at Gunnar var en Hædersmand, og bad ham være der i nogen Tid. Hallvard spurgte Gunnar, om han vilde til Haakon Jarl. Gunnar svarede, at det havde han tænkt; „thi nu er jeg prøvet i noget af Hvert," sagde han, „men dengang havde jeg lidet seet af Verden, da du før spurgte mig om dette."

*) Det ældre danske Navn paa Byen Slesvig ved Bunden af Slien Fjord.

Siden for de nord til Throndhjem til Haakon Jarl; han tog vel imod Gunnar og bad ham at være hos sig om Vinteren. Han modtog Tilbudet og blev holdt høit i Agt og Ære af Alle der. I Julen gav Haakon Jarl ham en Guldring. Gunnar kom til at synes godt om Bergljot, Jarlens Frænke, og det var ofte at mærke paa Jarlen, at han vilde have givet ham hende, dersom Gunnar havde gjort Noget derfor.

32. Om Vaaren spørger Jarlen Gunnar, hvad han agtede at foretage sig. Han sagde, at han vilde til Island. Jarlen sagde: „Det er ilde med Aarveien her i Landet, og der bliver ikke Mange, som komme til at seile ud til Island i Aar; men du skal dog faa Mel og Tømmer paa dit Skib.“ Tidlig paa Vaaren rustede Gunnar sit Skib. Hallvard og Kolskjæg blev i Følge med ham. De kom frem tidlig paa Sommeren og lagde ind i Arnarbølsosen før Althinget. Gunnar satte Folk til at losse Ladningen og red hjem fra Skibet. Da de kom hjem, blev der stor Glæde paa Husfolket. De var venlige mod sine Gaardsfolk og var ikke blevne store paa det. Gunnar spørger, om Njaal var hjemme. Det blev sagt ham, at saa var. Han lod da sin Hest lede frem, og Brødrene red til Bergthorskvaal. Njaal blev glad, da de kom, og bad, at de maatte blive der om Natten; og Gunnar fortalte om sine Reiser. Njaal sagde: „Du er bleven den største Helt og har staaet mangen en Prøve; men alligevel har du endnu mere igjen; thi mangen En vil komme til at misunde dig.“ „Jeg vilde gjerne være vel forligt med Alle,“ siger Gunnar. „Mangt og Meget vil træffe,“ sagde Njaal, „og ofte vil du være nødt til at øve Nødværge.“ „Det gjælder da,“ sagde Gunnar, „at jeg har en god Sag.“ „Det vil du ogsaa have,“ sagde Njaal, „naar du bare ikke kommer til at undgjælde for Andre.“ Njaal spurgte Gunnar, om han vilde ride til Things. Gunnar sagde,

at han agtede det, og spurgte, om Njaal vilde afsted; men han sagde, at han vilde blive hjemme, „og det skulde jeg helst se, at du ogsaa gjorde," sagde han. Gunnar gav Njaal gode Gaver, takkede ham, fordi han havde styret hans Pengesager, og red siden hjem. Kolskjæg drev meget paa ham, at han skulde ride til Things. „Du vil vokse i Ære ved det, thi mangen Mand vil søge dig der." „Jeg har været lidet for at gjøre mig til," sagde Gunnar, „men godt synes det mig at træffe gode Mænd." Hallvard var ogsaa kommen did og bød sig til at ride til Things med dem.

33. De red da af Gaarde alle med Gunnar. Da de kom paa Thinget, vare de saa gilde, at Ingen der havde slig Stads, og Folk for ud af hver en Bod for at stirre paa dem. Gunnar red til Rangæingernes Bod og holdt til der med sine Frænder. Mange Mænd kom for at træffe Gunnar og spørge ham efter Nyt. Han var godslig og munter mod Alle og gav Enhver Rede paa, hvad han vilde vide. En Dag, da Gunnar gik fra Lovberget og kom forbi Mosfellingernes Bod, saa han en Kvinde komme sig i Møde. Hun var gildt klædt. Da de traf hinanden, hilsede hun straks paa Gunnar. Han hilsede hende igjen og spurgte, hvad hun var for en Kvinde. Hun nævnte sig Hallgerd og sagde, at hun var en Datter af Høskuld Dalakollssøn. Hun var djærv paa det og bad ham fortælle om sine Reiser. Han sagde, at han ikke vilde nægte hende det. De satte sig da ned og talte. Hun var saaledes klædt, at hun havde rødt Skjørt, og udenpaa havde hun en Skarlagenskaabe, som var udsyet med Guldstads lige til Skjødet. Haaret naaede hende ned paa Brystet og var baade stort og fagert. Gunnar havde de Skarlagensklæder, som Kong Harald Gormssøn havde givet ham. Han havde ogsaa den Guldring om Armen, som han havde faaet af Haakon Jarl. De talte længe

høit sammen. Tilslut spurgte han, om hun var ugift. Hun sagde, at det var hun, og det nyttede ikke Mange at forsøge sig hos hende. „Synes dig da Ingen god nok?" spurgte Gunnar. „Det just ikke," sagde hun, „men den Første den Bedste tager jeg ikke." „Hvad vilde du svare," sagde han, „dersom jeg bad om dig?" „Det er ikke dit Alvor," sagde hun. „Jo, det er," svarede han. „Mener du noget med det," sagde hun, „saa faar du gaa til min Fader." Dermed skiltes de. Gunnar gik til Dalemændenes Bod; han traf en Mand udenfor Boden og spurgte, om Høskuld var inde. Manden svarede, at han var det. Gunnar gik da ind. Høskuld og Rut tog vel imod Gunnar. Han satte sig ned imellem dem, og det var ikke at mærke paa deres Tale, at der havde været noget Uvenskab dem imellem. Da de havde talt om Forskjelligt, kom Gunnar frem med Spørgsmaal om, hvad de vilde svare, om han bad om Hallgerd. „Godt og vel," sagde Høskuld, „dersom du har betænkt dig vel paa det." Gunnar sagde, at det var hans Alvor; „rigtignok skiltes vi saaledes sidst," lagde han til, „at de Fleste maatte finde det lidet rimeligt, at der imellem os skulde blive noget Svogerskab." „Hvad synes du, Frænde Rut?" sagde Høskuld. „Dette synes mig ingenlunde at passe sammen," svarede Rut. „Hvad har du imod det?" siger Gunnar. Rut sagde: „Det skal jeg svare dig i denne Sag, som sandt er. Du er en brav Mand og gjæv i alle Maader, men hun er ikke at lide paa; jeg vil ikke svige dig i Noget." „Du er en Hædersmand," sagde Gunnar, „men alligevel maa jeg tro, at I mindes det gamle Uvenskab, dersom I ikke føie mig." „Det er langt fra," sagde Rut, „men jeg ser nu, at det er saa laget, og at du ikke kan gjøre Noget ved det. Men om vi ogsaa sagde Nei, vilde vi dog være dine Venner derfor." „Jeg har talt med hende," sagde Gunnar, „og hun er ikke imod det." Rut sagde: „Det

ved jeg, at Begges Hu staar til dette; I vove ogsaa mest ved, hvorledes det gaar.“ Rut sagde Gunnar uspurgt ren Besked om Hallgerds Sind, og Gunnar syntes i Forstningen, at der var mange Lyder, men det blev dog omsider dertil, at Kjøbet blev sluttet. Der blev sendt Bud efter Hallgerd, og der blev handlet om Sagen, medens hun var tilstede; de lod hende nu, som sidst, fæste sig selv. Gjæstebudet skulde denne Gang staa paa Lidarende. Det skulde holdes skjult i Forstningen, men det varede dog ikke længe, før Alle vidste det. Gunnar red hjem af Thinget, kom til Bergthorskvaal og fortalte Njaal om sin Aftale. Han blev ilde ved. Gunnar spørger, hvorfor Njaal fandt dette saa uraadeligt. „Jo, hun vil volde alt Ondt, naar hun kommer her øster,“ sagde Njaal. „Aldrig skal hun forstyrre vort Venskab,“ sagde Gunnar. „Det vil dog saa nær ske,“ mente Njaal, „men du vil altid komme til at rette paa hendes Feil.“ Gunnar bød Njaal og alle dem derfra, som han vilde tage med sig, til Gjæstebuds. Njaal lovede at komme. Siden red Gunnar sin Vei og red omkring i Heredet for at bede sammen Folk.

34. En Mand hed Thraain; han var Søn af Sigfus, Søn af Sighvat den røde. Han boede paa Grjotaa i Fljotsliden. Han var Gunnars Frænde og en meget anseet Mand. Han var gift med Thorhild Skaldkone. Hun var slem i Munden og vilde gjerne have Folk til Bedste. Thraain var ikke meget glad i hende. Han og hans Kone blev budne til Gjæstebudet. Hun og Bergthora Skarphedinsdatter, Njaals Kone, stod for Værtskabet. Ketil hed en anden Søn af Sigfus; han boede paa Mørk østenfor Markarfljot. Han var gift med Thorgerd Njaalsdatter. Thorkel hed den tredie Søn af Sigfus, den fjerde Mørd, den femte Lambe, den sjette Sigmund, den syvende Sigurd. Disse var alle Gunnars

Frænder og var store Kjæmper. Gunnar havde budt dem alle til Laget. Han havde ogsaa budt Valgard den graa og Ulv Aurgode og deres Sønner, Mørd og Runolv. Høskuld og Rut mødte frem mandstærke. I deres Følge var Høskulds Sønner, Thorleik og Olav; med dem kom ogsaa Bruden og hendes Datter Thorgerd. Hun var da fjorten Vintre gammel og ualmindelig vakker. Mange andre Kvinder var i Følge med dem. Deriblandt var ogsaa Thorhalla, Datter af Asgrim Ellidagrimssøn, og to af Njaals Døtre, Thorgerd og Helga. Der var allerede mange Gjæster samlede hos Gunnar, og han bænkede Mændene saaledes: Selv sad han midt paa den ene Langbænk, nærmest ham indenfor sad Thraain Sigfussøn, saa Ulv Aurgode, saa Valgard den graa, saa Mørd og Runolv; derefter Sigfussønnerne; Lambe sad yderst. Nærmest udenfor Gunnar sad Njaal, saa Skarphedin, saa Helge, saa Grim, saa Høskuld, saa Havr den spake, saa Ingjald fra Kjelde, saa Thores Sønner østen fra Holt. Thore selv vilde sidde yderst af Stormændene; thi da vilde Enhver være tilfreds med den Plads, han havde faaet. Paa den anden Langbænk sad Høskuld i Midten og hans Sønner indenfor ham. Rut sad nærmest udenfor Høskuld; men hvorledes de Andre var bænkede, siges der intet om. Bruden sad midt paa Pallen; paa sin ene Side havde hun sin Datter Thorgerd, paa den anden Thorhalla, Datter af Asgrim Ellidagrimssøn. Thorhild gik og hjalp til ved Bordet, og hun og Bergthora bar Maden frem. Thraain Sigfussøn sad og nidstirrede paa Thorgerd Glumsdatter. Dette saa Thorhild hans Kone. Hun blev vred og gjorde et Stev til ham omtrent saaledes: „Skam faa dig, som du sidder og gaber! tag dine falske Øine til dig!“ Han steg frem foran Bordet og sagde sig skilt ved Thorhild. „Jeg vil ikke have hendes grove Mund og giftige Ord over mig,“ sagde han. Og saa hidsig var

han paa dette, at han ikke vilde blive i Laget, medmindre hun blev vist bort, og Enden blev, at hun for sin Vei. Nu sad hver Mand i sit Rum, og de drak og var glade. Da tog Thraain til Orde: „Jeg skjøtter ikke om at lægge Dølgsmaal paa det, som staar mig for Hu. Jeg vil spørge dig, Høskuld Dalakollssøn, om du vil give mig Thorgerd, din Datterdatter." „Det ved jeg ikke saa lige," svarede Høskuld; „du synes mig ilde skilt ved den, du havde før. Hvad Slags Mand er han, Gunnar?" „Jeg vil ikke dømme om Manden," sagde Gunnar; „thi han er i Slægt med mig; men sig fra du, Njaal; dig vil Alle tro." Njaal sagde: „Det er at sige om Manden, at han er rig, en gjæv Mand i alle Dele og en stor Høvding; for den Sags Skyld kan I vel unde ham dette Giftermaal." Da sagde Høskuld: „Hvad synes du, Frænde Rut?" „Du kan nok sige Ja, han er hende jævngod," sagde Rut. De talte nu videre om Kjøbet og blev forligte om Alt. Gunnar og Thraain staa da op og gaa hen til Pallen, og Gunnar spørger Moder og Datter, om de vilde vedtage denne Aftale. De svarede, at Intet var i Veien fra deres Side; og Hallgerd fæstede sin Datter. Nu blev Kvinderne bænkede om igjen, saa at Thorhalla kom til at sidde imellem Brudene. Laget gik nu sin Gang og, da det var forbi, red Høskuld og hans Følge vestover og Rangæingerne hver til sit Hjem. Gunnar gav mange Mænd Gaver, og de blev vel optagne. Hallgerd paatog sig Husstellet og var dygtig i Huset, men myndig. Thorgerd tog Husholdet paa Grjotaa og blev en god Husmoder.

35. Det var Gunnars og Njaals Skik, at de gjæstede hinanden hver sin Vinter for Venskabs Skyld. Denne Gang skulde Gunnar være Gjæst hos Njaal, og han og Hallgerd for til Bergthorskvaal. Da var Helge og hans Kone ikke hjemme. Njaal tog vel imod dem.

Da de havde været der en Tid, kom Helge og Thorhalla, hans Kone, hjem. Da gik Bergthora hen til Pallen og Thorhalla med hende, og Bergthora sagde til Hallgerd: „Du faar flytte dig for denne Kone.“ „Ingensteds flytter jeg mig,“ svarede hun; „jeg vil ikke være noget Skumpelskud.“ „Jeg skal raade her,“ sagde Bergthora. Siden satte Thorhalla sig. Bergthora gik hen til Bordet med Haandtvæt. Hallgerd tog hende ved Haanden og sagde: „Du og Njaal har da Intet at sige paa hinanden; du har Kartnegl paa hver en Finger, og han er skjægløs.“ „Det er sandt,“ svarede Bergthora, „men Ingen af os kaster den Anden det i Næsen; Thorvald, din Husbonde, var ikke skjægløs, men alligevel voldte du hans Bane.“ Da sagde Hallgerd: „Lidet nytter det mig at have den gjæveste Helt paa Island til Mand, hvis du ikke hævner dette, Gunnar!“ Han for op, steg frem foran Bordet og sagde: „Hjem vil jeg fare; det er bedst, at du trætter med dine Gaardsfolk og ikke i anden Mands Hus; desuden har jeg mangen en Villighed at lønne Njaal for, og jeg vil ikke være nogen Nar for dit Sinne.“ Dermed for de hjem. „Kom det i Hu, Bergthora,“ sagde Hallgerd, „at vi ikke er skilte med dette.“ „Det bliver værst for dig,“ svarede Bergthora. Gunnar sagde ikke et Ord til dette, men for hjem til Lidarende og var hjemme hele Vinteren. Det lider nu udover Sommeren til Althinget.

36. Gunnar red til Things; men før han red hjemmefra, sagde han til Hallgerd: „Vær nu snil, medens jeg er borte, og lad ikke Folk se nogen Hadskhed af dig mod mine Venner.“ „Trold tage dine Venner!“ svarede hun. Gunnar saa, at det ikke nyttede at tale til hende, og red af Gaarde. Njaal red ogsaa til Things med alle sine Sønner. Nu er at fortælle, hvad der gik for sig hjemme. Njaal og Gunnar havde Skog sammen i Raudeskredene. De havde ikke skiftet Skogen, men begge var

vante til at hugge det, de behøvede, og de tog det ikke nøie med hinanden. Kol hed Hallgerds Husbondskarl. Han havde været længe i hendes Tjeneste og var en meget slem Mand. En Mand hed Svart; han var Njaals og Bergthoras Huskarl, og de syntes godt om ham. Bergthora sagde til ham, at han skulde gaa op i Raudeskredene og hugge i Skogen; hun skulde sørge for Folk til at drage Veden hjem. Han svarede, at han skulde gjøre det, hun satte ham til. Han for op til Raudeskredene og skulde være der en Uge. Imidlertid kom der Fattigfolk til Lidarende østenfra Markarfljot og fortalte, at Svart var oppe i Raudeskredene og hug i Skogen og drev dygtigt paa. „Bergthora tænker nok at gjøre mig stor Skade," sagde Hallgerd, „men jeg skal sørge for, at han ikke skal hugge oftere." Dette hørte Rannveig, Gunnars Moder, og sagde: „En kan være god Husmoder uden at raade Mænd Bane." Natten led, og om Morgenen talte Hallgerd til Kol: „Jeg har tiltænkt dig et Arbeide," sagde hun og gav ham Vaaben; „du skal gaa op i Raudeskredene; der finder du Svart." „Hvad skal jeg gjøre med ham?" „Spørger du om det, du, som er sligt et Ufredsmenneske? Dræbe ham skal du." „Det kan jeg altid gjøre," sagde han, „men det kommer nok til at koste mig Livet." „Der skal ikke stort til for at skræmme dig," sagde hun; „det er stor Skam af dig, saaledes som jeg har føiet dig i hver en Ting. Jeg skal vel faa en anden Mand til at gjøre dette, dersom du ikke tør." Nu havde hun faaet ham vred; han greb Øksen og tog en Hest, som hørte Gunnar til, og rider nu, til han kommer øst til Markarfljot. Der stod han af og lagde sig fore i Skogen, til Folkene havde baaret ned Veden og Svart var alene igjen. Da sprang Kol paa ham og sagde: „Det er Flere, som kan hugge stort, end du," og satte Øksen i Hovedet paa ham og hug ham Banehug. Derefter red

han hjem og fortalte Hallgerd Drabet. Hun sagde: „Ja, jeg skal passe dig, saa at Ingen skal gjøre dig Noget derfor.“ „Det kan være,“ sagde han, „men jeg drømte noget Andet, før jeg gjorde Gjerningen.“ Det varede ikke længe, før Folk kom op i Skogen og fandt Svart dræbt; de førte ham hjem.

Hallgerd sendte en Mand til Thinget til Gunnar for at melde ham Drabet. Gunnar sagde ikke et ondt Ord om Hallgerd, saa Sendemanden hørte det, og Folk vidste i Førstningen ikke, enten han syntes det var vel eller ilde. Lidt efter stod han op og bad sine Mænd gaa med sig. De gjorde saa og for til Njaals Bod. Gunnar sendte en Mand ind efter Njaal og bad ham komme ud. Han gik straks ud og de begyndte at tales ved. Gunnar sagde: „Jeg har et Drab at sige dig; og det er min Kone og min Husbondskarl, som har voldt det, men den, som det er gaaet ud over, er din Huskarl Svart.“ Njaal var taus, medens han fortalte ham Altsammen. Da sagde han: „Det bliver nødvendigt, at du holder igjen med hende.“ Gunnar sagde: „Selv skal du dømme.“ „Det bliver stridt Arbeide for dig,“ sagde Njaal, „skal du bøde al den Skade, Hallgerd gjør; det vil nok til andre Tider drage Mere efter sig end nu, da det gjælder os; men selv denne Gang mangler der meget paa, at det er godt; vi kan nok behøve at mindes, at vi har lovet hinanden Venskab. Jeg venter mig, at du vil komme hæderlig fra det, men du vil dog blive haardt prøvet.“ Njaal modtog Selvdommen af Gunnar, og sagde: „Det er ikke min Mening at gjøre nogen Vanskeligheder ved dette; du skal udrede tolv Örer Sølv, men det vil jeg betinge mig, at, dersom der kommer Noget paa fra vor Gaard, som du har at afgjøre, du da ikke sætter Dommen høiere.“ Gunnar udbetalte Pengene og red siden hjem.

Njaal og hans Sønner kom hjem fra Thinget.

Bergthora saa Pengene og sagde: „Saare vel og lempeligt er dette afgjort; men lige saa mange Penge skal blive betalte for Kol, naar Tiden lider.“ Gunnar kom hjem fra Thinget og tog fat paa Hallgerd. Hun mente, at bedre Mænd laa ubødte mangesteds. Gunnar sagde, at hun fik raade for, hvad hun tog sig til, men han skulde raade for, hvad Enden blev paa det. Hallgerd gjorde sig ofte til af Drabet paa Svart; det harmede Bergthora meget. Njaal og hans Sønner for op til Thorolvsfell for at se til Driften der. Samme Dag traf det sig, som Bergthora stod ude paa Gaarden, at hun saa en Mand ride frem til Gaards paa en sort Hest. Hun blev staaende og gik ikke ind. Hun kjendte ikke Manden; han havde Spyd i Haanden og Saks ved Bæltet. Hun spurgte denne Mand efter Navn. „Jeg heder Atle,“ sagde han. Hun spurgte, hvorfra han var. Han sagde, at han var fra Østfjordene. „Hvorhen agter du dig?“ sagde Bergthora. Han svarede: „Jeg har intet fast Tilhold og havde derfor tænkt at tale med Njaal og Skarphedin for at høre, om de vilde tage mig i Tjeneste.“ „Hvad er da dit Arbeide?“ sagde Bergthora. „Jeg er Agerbryder,“ sagde han; „ellers er jeg hændig til at gjøre noget af Hvert. Men det vil jeg ikke dølge, at jeg er haard af Sind, og mangen En har af mig faaet Saar at binde for.“ „Det skal jeg ikke laste dig for,“ sagde hun, „at du ikke er nogen Kryster.“ „Raader du noget her?“ spurgte Atle. „Jeg er Njaals Kone,“ sagde hun, „og steder Tjenestefolk lige saa vel som han.“ „Vil du antage mig?“ sagde han. „Jeg skal gjøre det paa det Vilkaar,“ svarede hun, „at du gjør det, jeg forelægger dig, om jeg ogsaa skulde falde paa at sende dig ud paa Manddrab.“ „Du er saa vel forsynet med Mænd,“ sagde han, „at du ikke behøver mig til Sligt.“ „Jeg sætter de Vilkaar, jeg vil,“ svarede hun. „Lad det da blive saa,“ sagde han. Hun tog ham da i

Tjeneste. Da Njaal og hans Sønner kom hjem, spurgte han Bergthora, hvad det var for en Mand. „Han er din Tjenestekarl," sagde hun; „jeg har fæstet ham, og han siger, at han ikke er den, som lægger sig paa Ladsiden." „Storværk ser han mig nok ud til at være Mand for," sagde Njaal, „men om det bliver Godværk, ved jeg ikke saa ligetil." Skarphedin syntes godt om Atle. Njaal rider til Things om Sommeren med sine Sønner; Gunnar var paa Thinget. Njaal tog op en Pengepung. „Hvad er det for Penge, Fader?" spurgte Skarphedin. „Det er de Penge, som Gunnar betalte for vor Huskarl ifjor Sommer." „De kan komme dig til Nytte," sagde Skarphedin og lo ved sig selv.

37. Nu er det at fortælle, at Atle spurgte Bergthora, hvad han skulde gjøre om Dagen. „Du skal drage i Vei og lede efter Kol, til du finder ham," sagde hun; „thi nu idag skal du dræbe ham, hvis du vil gjøre min Vilje." „Det passer ikke ilde," sagde Atle, „thi vi er Ufredsmennesker begge To; jeg skal nok indrette mig saaledes med ham, at En af os skal blive paa Stedet." „Du er en brav Karl," sagde hun, „og du skal ikke have gjort det for Intet." Han tog sine Vaaben og sin Hest og red op mod Fljotsliden. Der mødte han Folk, som kom nedover fra Lidarende. De havde hjemme øster paa Mørk. De spurgte, hvor Atle agtede sig hen. Han sagde, at han skulde ud at lede efter en gammel Hest. De mente, at det var lidet Ærende for slig en Karl; men ellers var det bedst, sagde de, at han spurgte sig for hos dem, som havde været ude og faret om Natten. „Hvem er det?" spurgte han. „Drabs-Kol, Hallgerds Huskarl, for nys fra Stølen," sagde de, „og han har været oppe hele Natten." „Jeg ved ikke, om jeg tør vove mig til at spørge ham," sagde Atle; „han er slem at give sig i Lag med, og det var ikke urimeligt, om jeg lærte af Andres Skade at tage

mig i Vare." „Du ser ikke slig ud, som du skulde være ræd af dig," sagde de og satte ham paa Vei, saa at han kunde finde Kol. Han drev da paa sin Hest og red skarpt. Da han mødte Kol, sagde Atle til ham: „Gaar det godt med Kløven?" „Det kommer ikke dig ved, din Usling," svarede Kol, „og Ingen derfra, hvor du er." „Du har det igjen, som er det tungeste," sagde Atle; „det er at dø." Dermed stak han til ham med Spydet og traf ham midt paa Livet. Kol hug efter ham med Øksen, men traf ham ikke, faldt af Hesten og var død med det Samme. Atle red, til han traf Hallgerds Arbeidsfolk, og sagde: „I faa fare op til Hesten og se til Kol; han er falden af og er død." „Har du dræbt ham?" sige de. „Hallgerd vil vel mene, at han ikke er selvdød," sagde Atle, red derefter hjem og sagde det til Bergthora. Hun takkede ham for denne Gjerning og de Ord, han havde brugt. „Jeg ved ikke, hvad Njaal vil sige," sagde Atle. „Han vil nok tage det roligt," sagde Bergthora; „jeg skal sige dig Noget til Mærke paa det: han har taget med sig til Things de Boder, som kom ind for Svart ifjor Vaar; de komme nu til at kvitte for Kol. Men om det ogsaa bliver til Forlig, skal du alligevel være var om dig; thi Hallgerd vil intet Forlig holde." „Vil du ikke sende Bud til Njaal og sige ham Drabet?" spurgte Atle. „Nei, det vil jeg ikke," svarede hun; „jeg saa helst, at Kol blev liggende ubødt." Dermed sluttede deres Tale.

Hallgerd fik snart høre om Kols Drab og Atles Ord. Hun sagde, at hun nok skulde lønne Atle for dette. Hun sendte en Mand til Thinget for at fortælle Gunnar Drabet paa Kol. Han svarede Lidet til det og sendte et Bud for at melde Njaal det. Han svarede Intet. Skarphedin sagde: „Trælene blive ganske andre Karle nu, end de før har været. Før kunde de fare paa hinanden, og Ingen brød sig om det; men nu vil de tage Livet af hinanden."

og han lo ved sig selv. Njaal tog ned Pungen, som hang paa Væggen inde i Boden, og gik ud. Hans Sønner gik med ham bort til Gunnars Bod. Skarphedin sagde til en Mand, som stod i Boddøren: „Gaa ind og sig Gunnar, at min Fader vil tale med ham.“ Han gjorde saa, og Gunnar kom straks ud og hilsede Njaal venlig. Derpaa begyndte de at tales ved. „Ilde er det,“ sagde Njaal, „at min Kone skal have brudt Forliget og ladet din Huskarl dræbe.“ „Det skal hun ikke lastes for,“ svarede Gunnar. „Døm du nu i Sagen,“ sagde Njaal. „Det skal jeg gjøre,“ sagde Gunnar. „Jeg vil lade Svart og Kol gaa op i op; du skal udrede til mig tolv Ører Sølv.“ Njaal tog Pengepungen og gav den til Gunnar. Gunnar saa, at det var de samme Penge, som han selv havde betalt ham. Njaal for til sin Bod, og det var lige saa godt mellem de To, som før. Da Njaal kom hjem, tog han fat paa Bergthora, men hun sagde, at hun aldrig skulde vige for Hallgerd. Hallgerd for løs paa Gunnar, fordi han havde forligt sig. Gunnar sagde, at aldrig skulde han glemme, hvad han skyldte Njaal og hans Sønner. Hun var saa vred, at hun fnysede. Gunnar gav ingen Agt derpaa. Der blev nu passet paa Vinteren udover, saa at der ikke kom til at ske nogen Ulykke.

38. Om Vaaren sagde Njaal en Dag til Atle: „Jeg vilde helst, at du skulde flytte til Østfjordene, for at ikke Hallgerd skal staa dig efter Livet.“ „Det ræddes jeg ikke for,“ svarede Atle; „jeg vil helst blive, hvor jeg er, dersom jeg faar vælge.“ „Det er lidet raadeligt,“ sagde Njaal. „Jeg vil heller lide Døden i dit Hus, end skifte Husbond,“ sagde Atle; „men det vil jeg bede dig om, hvis jeg bliver dræbt, at jeg ikke bliver bødt som en Træl.“ „Du skal blive bødt som en fri Mand,“ svarede Njaal, „og Bergthora vil vel love dig det, som hun kan holde, at du skal blive hævnet.“ Han tog da Tjeneste der paany. Nu er at fortælle om Hallgerd, at hun sendte en

Mand vestover til Bjørnefjorden efter sin Frænde, Brynjolv Rosta. Han var en uegte Søn af Svan. Han var et ondskabsfuldt Menneske. Hallgerd mente, at han kunde passe for hende til Husbondskarl. Gunnar vidste Intet af dette. Brynjolv kom vestenfra, og Gunnar spurgte, hvad han skulde. Han sagde, at han skulde være der. „Ikke skal du gjøre det bedre her i Huset," sagde Gunnar, „efter hvad der er mig sagt om dig, men jeg vil ikke jage bort Hallgerds Frænder, naar hun vil have dem hos sig." Gunnar talte lidet til ham, men var ikke uvenlig mod ham. Det led nu saaledes frem til Thingtid. Gunnar rider til Things med Kolskjæg, og da de kom til Thinget, traf de Njaal, som var der med sine Sønner, og de var vel forligte som før. Bergthora sagde til Atle: „Du faar fare op til Thorolvsfell og arbeide der en Uge." Han drog straks afsted og var der, uden at Nogen vidste af det, og brændte Kul i Skogen. Hallgerd sagde til Brynjolv: „Det er blevet sagt mig, at Atle ikke skal være hjemme; han har vist et Arbeide fore oppe paa Thorolvsfell." „Hvad mener du snarest, at han gjør?" spurgte han. „Et eller Andet i Skogen," sagde hun. „Hvad skal jeg ham?" spurgte han. „Du skal dræbe ham," sagde hun. Han havde liden Lyst paa det. „Thjostolv vilde ikke have været saa forknyt," sagde hun, „om han havde været i Live." „Du skal ikke behøve at egge mig meget," sagde han, tog sine Vaaben og sin Hest, steg op og red afsted til Thorolvsfell. Han saa en stor Kulrøg østenfor Gaarden. Han rider op mod den, stiger saa af og binder Hesten; derefter gaar han fremover og holder sig der, hvor Røgen var tykkest. Han ser da Kulgraven, og at en Mand stod der og arbeidede. Han saa, at han havde sat et Spyd i Volden ved Siden af sig. Brynjolv gik langs efter Røgen lige ind paa ham, men Manden arbeidede ivrigt og blev ham ikke var. Brynjolv hug til ham i Hovedet med Øksen;

han vendte sig saa tvært, at Brynjolv slap Taget i Øksen. Atle greb Spydet og sendte det efter ham. Brynjolv kastede sig ned med Volden, og Spydet fløi frem over ham. „Det var din Lykke, at jeg ikke var rede," sagde Atle; „nu bliver Hallgerd glad; thi du vil melde hende min Død. Men det er endda en Trøst, at du snart gaar samme Vei. Tag nu din Øks, som jeg fik her i Hovedet." Brynjolv svarede ham ikke og tog ikke Øksen, førend han var død, red saa frem paa Thorolvsfell og meldte Drabet, derefter hjem og fortalte Hallgerd det. Hun sendte Bud til Bergthorskvaal med den Besked til Bergthora, at nu var Drabet paa Kol lønnet.

Derefter sendte hun en Mand til Thinget for at sige Gunnar Drabet paa Atle. Gunnar stod op og Kolskjæg med. Kolskjæg sagde: „Lidet Gavn har du af Hallgerds Frænder." De gik til Njaal. Gunnar sagde: „Jeg har at sige dig, at Atle er dræbt." Derefter sagde han, hvem Drabsmanden var. „Jeg vil nu byde dig Bøder for ham," sagde han; „du skal selv dømme." „Vi har lovet hinanden, at vi ikke skal blive Uvenner," sagde Njaal; „men jeg kan ikke regne Atle for en Træl." Gunnar sagde, at det fandt han rimeligt nok, og rakte Haanden frem. Njaal tog Vidner, og de forligtes. Skarphedin sagde: „Hallgerd lader ikke vore Huskarle dø Straadød." Gunnar svarede: „Din Moder sørger dog for, at der falder Hug i begge Gaarde." „Ja, det er nok ikke frit for det," sagde Njaal. Derefter satte Njaal Bøderne til et Hundrede i Sølv, og Gunnar betalte med det Samme. Mange, som var tilstede, mente, at Boden var høi. Da harmedes Gunnar og sagde, at Mange var bødte med fulde Bøder, som ikke var raskere Karle, end Atle havde været. Derefter red de hjem af Thinget.

Da Bergthora saa Pengene, sagde hun til Njaal: „Nu synes du, at du har holdt dit Løfte, men mit staar

endnu igjen." „Der er ingen Nødvendighed for, at du holder det," sagde Njaal. „Du gjættede paa noget Andet før," sagde hun, „og saa skal ogsaa ske." Hallgerd sagde til Gunnar: „Har du betalt et Hundrede i Sølv for Drabet paa Atle og gjort ham til en fri Mand?" „Fri var han forud," svarede Gunnar, „og desuden agter jeg ikke at lade Njaals Huskarle ligge ubødte." „I er omtrent lige gode," sagde hun; „I er ræddе begge To." „Det vil vise sig," svarede Gunnar. Han var nu længe kold mod hende, indtil hun gav Kjøb og igjen nærmede sig til ham. Det var nu roligt den Vinter. Om Vaaren tog Njaal ikke flere Tjenestefolk. Man rider nu til Things om Sommeren.

39. Der var en Mand, som hed Thord. Han blev kaldt Løsingssøn. Hans Fader hed Sigtrygg; han havde været Asgerds, Njaals Moders, Løsing*) og var druknet i Markarfljot. Derfor var Thord hos Njaal siden. Thord var en stor, stærk Mand; han havde fostret alle Njaals Sønner. Han havde fattet Kjærlighed til Gudfinna Thorolvsdatter, Njaals Frænke. Hun var Husholderske der paa Gaarden og var nu med Barn. Bergthora kom en Dag hen til Thord Løsingssøn og sagde: „Du skal drage afsted og dræbe Brynjolv, Hallgerds Frænde." „Jeg er ikke nogen Drabsmand," sagde han; „men jeg skal alligevel gjøre det, du vil." „Ja, det vil jeg," sagde hun. Han rider Veien op til Lidarende, og da han kom til Gaards, lod han Hallgerd kalde ud og spurgte, hvor Brynjolv var. „Hvad vil du ham?" spurgte Hallgerd. „Jeg vil, at han skal sige mig, hvor han har gravet ned Atles Lig; saa er mig sagt, at han har nedgravet det daarligt." Hun viste ham Vei, og sagde, at han var nede paa Agertunge. „Pas paa," sagde Thord, „at det ikke gaar ham, som det gik Atle." „Aa, du er ingen

*) frigivne Træl.

Drabsmand," svarede hun; „det er ikke farligt, om I træffes." „Aldrig har jeg seet Mands Blod," sagde Thord, „saa jeg ved ikke, hvorledes jeg bliver ved det." Dermed red han ud af Tunet og nedover til Agertunge. Rannveig, Gunnars Moder, havde hørt paa Ordvekslingen mellem dem. „Du haaner ham for Feighed, Hallgerd," sagde hun, „men jeg tror, han er en uforfærdet Karl, og det vil nok din Frænde komme til at sande." Brynjolv og Thord mødte hinanden paa Veien. „Værg dig, Brynjolv," sagde Thord; „thi jeg vil ikke stjæle mig ind paa dig." Brynjolv red imod Thord og hug efter ham. Han hug imod med Øksen, saa at Skaftet paa Brynjolvs Øks gik af foran hans Hænder. I næste Øieblik hug han til ham paany, og traf ham i Bringen, saa at Øksen gik dybt ind i Livet. Han segnede da af Hesten og var straks død. Thord traf Hallgerds Saugjæter og lyste Drabet paa sig; han sagde, hvor Liget laa, og bad ham sige Hallgerd Besked. Siden red han til Bergthorsksvaal og fortalte det til Bergthora og de Andre. „Til Lykke med mandig Gjerning!" sagde hun. Saugjæteren sagde Hallgerd Drabet. Hun for op i Vrede og sagde, at det skulde drage meget Ondt efter sig, om hun fik raade.

40. Tidenden spurgtes snart paa Thinget. Njaal lod sig det sige tre Gange og mælte saa: „Flere blive Drabsmænd nu, end jeg troede." Skarphedin sagde: „Den Mand har dog været braadfeig, som har ladet Livet for vor Fosterfader, der aldrig har seet Blod. Mange kunde snarere have troet, at vi Brødre havde gjort det, slige som vi er af Sind." „Det vil ikke vare længe," siger Njaal, „før det Samme hænder dig; Nøden vil drive dig til det." De gik da til Gunnar og sagde ham Drabet. Gunnar sagde, at dette var lidet at sørge over, „men han var jo en fri Mand," sagde han. Njaal bød ham straks Forlig. Gunnar tog imod det og skulde selv dømme.

Han dømte straks og satte Boden til et Hundrede i Sølv. Njaal udredede Pengene paa Stedet, og dermed var de forligte.

41. En Mand hed Sigmund. Han var Søn af Lambe, Søn af Sighvat den røde. Han var en stor Farmand, vakker og beleven, stor og stærk; han var en meget ærgjerrig Mand, vel øvet i de fleste Idrætter og en god Skald, men ufredsommelig, spottelysten og trættekjær. Han kom i Land øster i Hornefjorden. Skjold hed hans Kammerat. Han var en Svenske, og slem at have at gjøre med. De fik sig Heste, red vestover fra Hornefjorden og standsede ikke sin Færd, før de kom i Fljotsliden til Lidarende. Gunnar tog vel imod dem; thi der var nært Frændskab mellem ham og Sigmund. Gunnar bød Sigmund at være der om Vinteren. Han svarede, at han vilde tage imod det, dersom Skjold, hans Kammerat, ogsaa fik blive der. „Saa er sagt mig om ham," sagde Gunnar, „at han ikke bøder paa dit Sind, og du tiltrængte heller at have Nogen, som kunde holde Styr paa dig. Det er heller ikke saa lige til at være her, og det vil jeg raade Eder, mine Frænder, at I ikke fare op, straks min Kone, Hallgerd, egger Eder, thi hun tager sig til Mangt, som er langt fra min Vilje." „Den volder ikke, som varer," sagde Sigmund. „Husk da paa Raadet," sagde Gunnar; „meget vil du blive fristet, men hold dig altid til mig og lyd mine Raad." Siden var de i Følge med Gunnar. Hallgerd var meget glad i Sigmund; og det gik saavidt med hendes Venskab, at hun overøste ham med Penge og sørgede lige saa godt for ham, som for sin egen Husbonde. Folk snakkede om dette og vidste ikke ret, hvad der stak under. Hallgerd sagde til Gunnar: „Jeg har ikke godt for at finde mig i det Hundrede i Sølv, som du tog for Brynjolv, min Frænde; og jeg skal hævne ham, om jeg kan," siger hun.

Gunnar sagde, at han ikke vilde stifte Ord med hende, og gik sin Vei. Han gik til Kolskjæg og sagde til ham: „Far til Njaal og sig ham, at Thord maa være var om sig, endskjønt vi er forligte, thi Freden synes mig ikke at være at lide paa.“ Han red afsted og sagde det til Njaal; Njaal takkede ham og Gunnar for deres Troskab og sagde det til Thord, men Kolskjæg red hjem.

Det var en Gang, at Njaal og Thord var ude. Der pleiede at gaa en Buk omkring paa Tunet, og Ingen maatte jage den bort. „Nei, nu gaar det underligt til,“ sagde Thord. „Hvad er det, du ser, som synes dig underligt?“ siger Njaal. „Bukken synes mig at ligge her i Dalen svømmende i Blod.“ „Her er ikke hverken Buk eller noget Andet,“ sagde Njaal. „Hvad er det da?“ siger Thord. „Du maa være feig: det er din Fylgje, du har seet,“ svarede Njaal; „vær nu var om dig.“ „Ikke hjælper det mig,“ sagde Thord, „dersom Døden er mig beskikket.“

Hallgerd kom en Dag til Thraain Sigfussøn og sagde: „Du vilde rigtig vise dig som min Maag, dersom du vilde dræbe Thord Løsingssøn.“ „Det kan jeg ikke gjøre,“ svarede han; „thi da vilde jeg gjøre min Frænde Gunnar vred paa mig; det vilde heller ikke være Spøg, thi det Drab vilde snart blive hævnet.“ „Hvem vil hævne det?“ siger hun, „den skjægløse, gamle Karl kanske?“ „Ikke han, men hans Sønner,“ svarede Thraain. Siden talte de længe sagte sammen, og intet Menneske vidste, hvad Raad de oplagde. Engang var Gunnar borte, men Sigmund og Skjold var hjemme. Thraain fra Grjotaa var da kommen der; han sad ude med Hallgerd og de Andre, og de talte sammen. Da sagde Hallgerd: „Det har I lovet mig, Sigmund og Skjold, at dræbe Thord Løsingssøn, og du, Thraain, har lovet mig at være tilstede.“ De vedgik alle, at de havde lovet hende dette. „Nu skal

jeg sige Eder, hvorledes I skal gjøre det," sagde hun. „I skal ride øster til Hornefjorden efter Eders Gods og ikke komme hjem før i Førstningen af Thingtiden; thi dersom I holde Eder hjemme, vil Gunnar forlange, at I skal ride til Things med ham. Njaal og hans Sønner og Gunnar vil da alle være paa Thinget, og da skal I dræbe Thord." De gik ind paa at gjøre saa. Siden gav de sig paa Reise østover til Fjordene; Gunnar forstod ikke, hvad der stak under, og red til Things. Njaal sendte Thord Løsingssøn østover under Øyjafjeldene og bad ham ikke være borte mere end en Nat. Han for østover, men kunde ikke komme tilbage, fordi Elven var saa stor, at den paa en lang Strækning ikke kunde rides. Njaal biede paa ham den Nat, thi han tænkte, at han skulde have taget ham med sig til Thinget. Han sagde til Bergthora, at hun skulde sende Thord til Thinget, straks han kom hjem. To Nætter efter kom Thord østenfra. Bergthora sagde til ham, at han skulde paa Thinget; „men nu skal du først ride op til Thorolvsfell og se til Gaardsstellet der; dog skal du ikke være der længer end en Nat eller to."

42. Sigmund og hans Kammerat kom hjem østenfra, og Hallgerd sagde dem, at Thord var hjemme, men han skulde straks om faa Dage til Things. „I har nu Leilighed til at faa Tag i ham," sagde hun, „men nytte I ikke denne, naa I ham aldrig." Der kom Folk til Lidarende fra Thorolvsfell og sagde Hallgerd, at Thord var der. Hallgerd gik til Thraain Sigfussøn og de Andre og sagde til dem: „Nu er Thord paa Thorolvsfell, og nu er det bedst, at I angribe ham, naar han farer hjem." „Det skal vi gjøre," siger Sigmund. De gik da ud, tog sine Vaaben og Heste og red for at lægge sig i Veien for ham. Sigmund sagde til Thraain: „Nu skal du holde dig udenfor; thi vi tiltrænges ikke alle." „Saa skal jeg

gjøre," svarer han. Lidt efter kom Thord ridende mod dem. Sigmund sagde til ham: „Giv dig, thi nu skal du dø." „Det gjør jeg ikke," svarede Thord; „kom du med mig i Enekamp." „Nei," sagde Sigmund, „vi skal drage os til Nytte, at vi er flere. Men det er ikke underligt, at Skarphedin er en kjæk Karl, eftersom det siges, at Fjerdeparten har En efter sin Fosterfader." „Det vil du faa at føle," sagde Thord, „thi Skarphedin vil hævne mig." Nu for de løs paa ham, men han splintrede Spydskaftene for dem begge; saa vel værgede han sig. Da hug Skjold Haanden af ham. Han værgede sig med den anden en Stund, indtil Sigmund tilsidst gjennemborede ham. Han faldt da død til Jorden. De dyngede Torv og Sten over ham. „En ond Gjerning har vi gjort," sagde Thraain, „og Njaalssønnerne vil ikke blive blide, naar de faa spurgt dette." De ride hjem og sige det til Hallgerd. Hun blev meget fornøiet. Rannveig, Gunnars Moder, sagde: „Saa er sagt, at kort Stund glæder Haand sig ved Hug; og saa gaar det nok ogsaa her. Alligevel løser vel Gunnar dig ud af denne Sag, men dersom Hallgerd en Gang til faar lokket dig ud paa Glatis, bliver det din Bane." Hallgerd sendte en Mand til Bergthorshvaal for at melde Drabet, og en anden til Thinget for at fortælle Gunnar det. Bergthora sagde, at hun ikke vilde skifte onde Ord med Hallgerd om Sligt; det vilde ingen Hevn være for saadan en Gjerning.

43. Sendemanden kom til Thinget og fortalte Gunnar Drabet. Gunnar sagde: „Dette er ilde; aldrig kom Tidende mig for Øre, som syntes mig værre. Men dog skal vi nu straks fare til Njaal, og jeg venter mig, at han endnu viser sig som den gamle, om hans Taalmod end fristes haardt." De gik da til Njaal og kaldte ham ud for at faa ham i Tale. Han kom straks. De talte sammen, og der var ikke flere tilstede i Forsamlingen,

end Kolskjæg. „Haard Tidende har jeg at melde dig,“ sagde Gunnar; „Thord Løsingsson er dræbt. Jeg vil byde dig Selvdom for Drabet.“ Njaal var taus en Stund og sagde derpaa: „Det Tilbud er godt, og jeg tager imod det, hvorvel det ikke er urimeligt, at jeg vil faa høre ilde af min Kone og mine Sønner for dette; thi de vil blive meget misfornøiede. Alligevel vil jeg vove paa det, thi jeg ved jo, at jeg har med en Hædersmand at gjøre; og desuden vil jeg ikke, at der fra min Side skal komme noget Brud i vort Venskab.“ „Vil du ikke, at dine Sønner skal være tilstede?“ sagde Gunnar. „Nei,“ svarede Njaal, „thi de vil ikke bryde det Forlig, som jeg indgaar, men dersom de er tilstede, vil de ikke fremme det.“ „Det er sandt,“ sagde Gunnar, „gjør du det af alene.“ De tog da hinanden i Haand og forligtes vel og snart. Da sagde Njaal: „Jeg tildømmer mig to Hundreder i Sølv; det synes dig kanske meget?“ „Det synes mig ikke for meget,“ sagde Gunnar og gik hjem til Boden. Da Njaals Sønner kom hjem, spurgte Skarphedin, hvor alle de Penge var komne fra, som hans Fader havde imellem Hænderne. „Jeg har at sige Eder, at Thord, Eders Fosterfader, er dræbt,“ sagde Njaal; „Gunnar og jeg har nu forligt os om Sagen, og han har bødt ham med dobbelt Mandebod.“ „Hvem har dræbt ham?“ sagde Skarphedin. „Sigmund og Skjold,“ sagde Njaal, „men Thraain var ogsaa tilstede.“ „Stor Overmagt syntes de sig at behøve,“ sagde Skarphedin; „men naar skal vi da hæve Hænderne til Strid?“ „Det vil ikke vare længe,“ sagde Njaal, „og da skal du ikke blive holdt tilbage; men det er mig meget om at gjøre, at I ikke bryde dette Forlig.“ „Da skal vi ikke gjøre det,“ sagde Skarphedin, „men kommer der noget Nyt paa, vil vi mindes det gamle Fiendskab.“ „Da skal jeg ikke lægge mig imellem,“ sagde Njaal.

44. Nu ride Folk hjem fra Thinget. Da Gunnar kom hjem, sagde han til Sigmund: „Du er større Ulykkesfugl, end jeg tænkte, og til Ondt bruger du dine Gaver. Alligevel har jeg nu faaet forligt dig med Njaal og hans Sønner; men lad dig nu ikke lokke en Gang til. Du ligner ikke mig; du farer med Spot og Haansord; Sligt er ikke efter mit Sind. Derfor staar du dig saa godt hos Hallgerd; I er to Alen af samme Stykke." Saaledes irettesatte Gunnar ham længe. Han svarede føieligt og sagde, at han fra den Stund skulde følge Gunnars Raad mere end før. Gunnar sagde, at det da vilde gaa ham godt.

Gunnar og Njaal holdt ved at være lige gode Venner, skjønt der var lidet Venskab mellem Gaardene forresten. Engang kom nogle Tiggerkvinder til Lidarende fra Bergthorskvaal. De for med meget Sladder og vilde gjerne snakke Ondt om Folk. Hallgerd havde en Dyngje*), og der sad hun ofte. Der var Thorgerd, hendes Datter, Thraain, Sigmund og mange Kvinder. Gunnar var der ikke, og heller ikke Kolskjæg. Tiggerkvinderne kom ind i Dyngjen. Hallgerd hilsede dem, lod dem faa Plads og spurgte efter Nyt. De sagde, at de intet vidste. Hallgerd spurgte, hvor de havde været om Natten. „Paa Bergthorskvaal," sagde de. „Hvad tog Njaal sig til?" siger Hallgerd. „Han stræbede med at sidde," svarede de. „Hvad gjorde Njaals Sønner?" spurgte Hallgerd; „de mene sig nu at være de gjæveste Karle." „De er store nok af Vækst," svarede de, „men de har ikke gjort Stort af sig hidtil. Skarphedin hvæssede en Øks, Grim skjæftede et Spyd; Helge hamrede Hjalt paa et Sværd; Høskuld satte Haandfang paa et Skjold." „Da har de noget Stort i Sinde," sagde Hallgerd. „Det ved vi ikke," svarede de. „Hvad gjorde Njaals Huskarle?" spurgte Hallgerd. „Vi ved ikke

*) Et Hus, hvor Kvinderne holdt til med sit Haandarbeide.

hvad de andre gjorde," sagde de; „men en af dem kjørte Møg op paa Bakkerne." „Hvad skulde det være godt for?" sagde Hallgerd. „Han sagde, at der vilde blive bedre Græs der, end andetsteds," svarede de. „Ilde bruger Njaal da sit Vid," sagde Hallgerd, „han som ved Raad for noget af Hvert." „Hvorledes det?" spørge de. „Det skal jeg svare Eder, som sandt er," siger hun; „hvorfor kjører han ikke Møg i sit Skjæg, at han kunde blive som andre Mænd? Vi vil kalde ham den skjægløse Karl og hans Sønner Møgskjæggingerne. Kvæd noget om det, Sigmund, og lad os nyde Godt af, at du er Skald." „Det er jeg straks færdig til," svarede han, og kvad nu tre Viser, hvori han fæstede disse Ognavne ved Njaal og hans Sønner. „Du er en Skat," sagde Hallgerd, „saa føielig som du er mod mig." I det Samme kom Gunnar ind. Han havde staaet udenfor Dyngjen og hørt paa alle Ukvemsordene. Det kvak i dem, da de saa ham træde ind, og de taug alle; før havde der været høi Latter. Gunnar var meget vred og sagde til Sigmund: „Du er et Fjog, og lidet nytter det at give dig Raad. Du gjør dig lystig over Njaals Sønner og, hvad der er det værste, ham selv, og det efter Alt, hvad du før har gjort dem. Dette vil blive din Bane. Og det siger jeg, at dersom Nogen hærmer disse Ord eller Viser, da skal han jages paa Døren og have min Vrede." Saa stor Rædsel stod der af ham hos Alle, at Ingen turde hærme disse Ord.

Tiggerkvinderne talte sig imellem om, at de vilde faa Løn af Bergthora, om de sagde hende dette. De for siden nedover til Bergthorskvaal og sagde Bergthora Altsammen uspurgte i Enrum. Da de sad tilbords om Dagen paa Bergthorskvaal, sagde Bergthora: „I har faaet Gaver, baade Fader og Sønner, og det bliver Eder til liden Hæder, om I ikke lønne dem." „Hvad er det for Gaver?"

sagde Skarphedin. „I mine Sønner fik en Gave sammen; I blev kaldte Møgskjægginger, og min Husbonde den skjægløse Karl.“ „Der er ikke Kvindeart i os, at vi skal tage os Alting nær,“ sagde Skarphedin. „Da tog Gunnar sig det nær paa Eders Vegne,“ svarede hun, „og han holdes dog for en fredsommelig Mand. Men tage I til Takke med dette, da hævne I vel aldrig nogen Skam.“ „Vor gamle Moder har Gammen af at egge os,“ sagde Skarphedin og lo; men Sveden stod ham dog i Panden, og der kom røde Flekker paa hans Kinder, som ellers ikke hændte. Grim sad stille og bed sig i Læben. Helge var som ellers og sagde intet. Hoskuld gik mod Døren med Bergthora; men hun kom igjen ind og fnysede af Vrede. Njaal sagde: „Det er ikke værdt at tage saa paa Vei, Kone; det gaar saa til i mangen Sag, som En kan have Aarsag til Ærgrelse af, at det er uvist, om En faar bedst Ord ved at hævne sig.“ Men om Kvelden, da Njaal var i sin Seng, hørte han, at der kom en Øks mod Bordvæggen, og det sang høit i den. Der var en anden lukket Seng, og paa den hang gjerne Skjoldene. Han ser nu, at de er borte. Han sagde: „Hvem har taget ned vore Skjolde?“ „Dine Sønner gik ud med dem,“ siger Bergthora. Njaal kippede Skoene paa Fødderne og gik straks ud omkring paa den anden Side af Husene. Han ser, at de stevne op over Bakken. „Hvor skal I hen, Skarphedin?“ raabte han. „Lede efter dine Sauer,“ svarede Skarphedin. „Ei vilde I være væbnede, om I tænkte paa Sligt,“ sagde Njaal; „I har nok andet Ærende.“ „Vi vil fange Laks, Fader,“ sagde Skarphedin. „Da vil jeg ønske,“ sagde Njaal, „at Fangsten ikke maa glippe for Eder.“ De for sin Vei; men Njaal gik tilbage til sin Seng og sagde til Bergthora: „Ude var dine Sønner, alle væbnede; nu har du egget dem op til Noget.“

„Det skal jeg takke dem,“ svarede hun, „dersom de sige mig Sigmunds Drab.“

45. Nu fare Njaalssønnerne op mod Fljotsliden, laa om Natten under Liden og for op til Lidarende, da det led mod Morgenen. Samme Morgen stod Sigmund og Skjold op og agtede sig op til Stodhestene. De havde Bidsler med sig, tog Heste, som gik paa Tunet, og red afsted. De fandt Hestene mellem to Bække. Skarphedin blev dem var, thi Sigmund havde farvede Klæder. „Ser I Rødalfen *), Karle?“ sagde han. De vendte Øinene til den Kant og sagde, at de saa ham. „Du skal ikke være med, Hoskuld,“ sagde Skarphedin; „du bliver ofte uvarlig sendt ud i Ærender alene. Jeg vil have Sigmund for mig, thi det synes mig mandig Daad at gjøre det af med ham, men Grim og Helge kan tage Skjold.“ Hoskuld satte sig ned, men de Andre gik, til de traf dem. Skarphedin sagde til Sigmund: „Tag dine Vaaben og værg dig; det har du nu mere nødigt end at kvæde Nidviser om os Brødre.“ Sigmund tog sine Vaaben, og Skarphedin biede imedens. Skjold vendte sig mod Helge og Grim, og de kjæmpede haardt. Sigmund havde Hjælm paa Hovedet, Skjold paa Armen, Sværd ved Bæltet og Spyd i Haanden. Han vender sig nu mod Skarphedin, stak strax efter ham med Spydet og traf i Skjoldet. Skarphedin hug Spydskaftet af og løftede Øxen, hug saa til ham og kløvede Skjoldet til Siden af Haandfanget. Sigmund drog sit Sværd, hug efter Skarphedin og traf Skjoldet, saa at Sværdet blev siddende fast. Skarphedin rykkede saa tvært i Skjoldet, at Sigmund slap Sværdet. Nu hug han til Sigmund med Øxen Rimmugyge**).

*) Ordet sigter til Sigmunds farvede Klæder (Klæder som ikke havde Uldens naturlige Farve).

**) Navnet betyder „Strids-Gygren“ (Øxen betegnes undertiden af de gamle Skalde billedlig med Jotunkvinders Navne).

Sigmund havde Pantser paa. Øksen traf ham i Akselen og kløvede Skulderbladet. Skarphedin rykkede med det Samme Øksen til sig, saa at Sigmund faldt paa begge sine Knæ, men han var straks paa Benene igjen. „Du faldt i Knæ for mig nu," sagde Skarphedin, „men du skal kysse Jorden, før vi skilles." „Ilde er det," sagde Sigmund. Skarphedin gav ham et Slag over Hjælmen og hug ham derefter Banehug. Grim hug Foden af Skjold i Ristledet, og Helge rendte Sværdet gjennem ham, saa han fik straks Bane. Skarphedin fik Øie paa Hallgerds Saugjæter; han gav ham Sigmunds Hoved, som han havde hugget af, og bad ham give Hallgerd det og bede hende se efter, om det var det Hoved, som havde gjort Nidviser om dem. Gjæteren kastede Hovedet fra sig, straks de havde forladt ham, thi han turde ikke, saalænge de saa ham. De for, til de traf Folk nede ved Markarfljot; dem sagde de Tidenden. Skarphedin lyste Sigmunds Drab over sig, og Grim og Helge Drabet paa Skjold. Derefter for de hjem og fortalte det til Njaal. „Til Lykke med Eders Gjerning!" sagde han, „i denne Sag skal der ikke gives Selvdom."

Nu er det at fortælle, at Gjæteren kommer hjem til Lidarende. Han sagde Hallgerd Tidenden. „Skarphedin gav mig Sigmunds Hoved i Haanden og bad mig bringe dig det, men jeg turde ikke gjøre det," sagde han; „jeg vidste ikke, hvorledes du kunde tage det op." „Det var ilde, at du ikke gjorde det," sagde hun; „jeg skulde givet det til Gunnar, saa maatte han have hævnet sin Frænde eller fundet sig i Haansord af hver Mand." Dermed gik hun til Gunnar og sagde: „Jeg har at sige dig din Frænde Sigmunds Død. Skarphedin har dræbt ham og vilde have sendt mig hans Hoved." „Det var at vente," svarede Gunnar; „af Ondt kommer Ondt, og I har begge to egget hinanden til Ondskab." Dermed gik Gunnar sin

Vei. Han gjorde Intet ved Drabssagen og brød sig ikke om det Hele. Hallgerd mindede ofte om det og sagde, at Sigmund laa ubødt. Gunnar gav ingen Agt derpaa. Der led tre Thing, hvor Folk troede, at han vilde søge Sagen. Da kom Gunnar i et vanskeligt Tilfælde, som han ikke vidste, hvorledes han skulde rede sig ud af. Han red da til Njaal, som modtog ham venlig. Gunnar sagde: „Jeg er kommen for at søge godt Raad hos dig i en vanskelig Sag." „Det har du Ret til at vente," sagde Njaal, og gav ham sit Raad. Gunnar stod op og takkede ham. Da tog Njaal Gunnar i Haanden og sagde: „Længe nok har din Frænde Sigmund ligget ubødt." „For længe siden er han bødt," sagde Gunnar, „men jeg vil dog ikke staa min egen Hæder imod." Han havde aldrig sagt et ondt Ord om Njaalssønnerne. Njaal vilde endelig, at Gunnar skulde dømme i Sagen. Han satte Boden til to Hundreder i Sølv, men lod Skjold ligge paa sine Gjerninger. De udredede Pengene med det Samme. Gunnar kundgjorde deres Forlig paa Thingskaalethinget*), da den største Folkemængde var samlet der. Han fortalte, hvor hæderlig de havde opført sig mod ham, og fremsagde de onde Ord, som havde voldt Sigmunds

*) Island var inddelt i 4 Fjerdinger, som igjen deltes i Thing (Thinglag). Af disse var der 4 i Nordfjerdingen og 3 i hver af de øvrige, altsaa ialt 13. Thingskaalething (ogsaa kaldet Rangaathing) var det østligste af Sydfjerdingens Thinglag, i hvis Distrikt Gunnar og Njaal hørte hjemme. I hvert af disse Thinglag holdtes der to aarlige Thingforsamlinger (Hereds-thing), een om Vaaren (derfor kaldet Vaarthing) og een ud paa Sommeren, efterat man var kommen hjem fra Althinget (Leid, hvorom Mere nedenfor). Retssager kunde alene foretages paa den første af disse, paa Vaarthinget; det stod Enhver frit for at stevne sin Sag enten til dette eller til vedkommende Overdomstol (Fjerdingsret) paa Althinget (sml. Anm. til Kap. 8). Dommernes Antal var paa Vaarthinget, ligesom i Fjerdingsretten, tre Tylvter, idet hver af Thinglagets tre Goder opnævnte sin Tylvt.

Bane. Ingen skulde hærme dem eller kvæde Viserne; den, som gjorde det, skulde ligge paa sine Gjerninger. Baade Njaal og Gunnar sagde, at aldrig Noget skulde komme paa, som de ikke selv skulde forlige. Det holdt de ogsaa fuldkommen, og de var altid Venner.

46. En Mand hed Gissur hvide. Han var Søn af Teit, Søn af Ketilbjørn den gamle paa Mosfell. Gissurs Moder hed Olov; hun var Datter af Bødvar Herse, Søn af Vikinge-Kaare. Gissurs Søn var Biskop Isleiv. Teits Moder hed Helga og var Datter af Thord Skjægge, Søn af Rapp, Søn af Bjørn Bune, Søn af Grim Herse fra Sogn. Gissur hvide boede paa Mosfell og var en stor Høvding. Der nævnes en Mand i Sagaen, som hed Geir Gode*). Hans Moder var Thorkatla, Datter af Ketilbjørn den gamle paa Mosfell. Geir boede paa Lid. Gissur og han hjalp hinanden i alle

*) Goden var Heredets Høvding. Navnet betyder Prest og betegner ham altsaa nærmest som Heredets religiøse Forstander; han forestod dets Hov (Tempel) og forrettede Ofringerne. Men han havde tillige en udstrakt verdslig Myndighed. Goderne raadede baade paa Heredsthingene og paa Althinget; de havde den dømmende Myndighed i sin Haand, idet de opnævnte Dommerne paa begge disse Thing, og tillige den lovgivende og styrende, idet de i Forening med de af dem selv tilkaldte Bisiddere dannede Lagretten paa Althinget (sml. Anm. til Kap. 2). Hver Gode havde desuden i sit Hered at sørge for Lovens Overholdelse og vaage over den offentlige Sikkerhed og Ro, og det var hans Pligt at hjælpe enhver af Heredets Mænd til sin Ret og være deres Forsvar mod andre mægtige Mænd. Hans Embede kaldtes Godord, og de Mænd, som stod under hans Myndighed, sagdes at være i Thing med ham eller at være hans Thingmænd. Der var 3 Goder i hvert af Landets 13 Thinglag, eller ialt 39 (se Anm. til Kap. 45), 12 i Nordfjerdingen og 9 i hver af de øvrige Fjerdinger. Godordet betragtedes som Godens Eiendom; det gik i Arv og kunde sælges eller afhændes paa anden Maade. Islands Statsforfatning var altsaa strengt aristokratisk.

Sager. Paa denne Tid boede Mørd Valgardssøn*) paa Hov paa Rangaavoldene. Han var en slu og ondskabsfuld Mand. Hans Fader, Valgard, var da udenlands, og hans Moder død. Han var meget avindsyg paa Gunnar fra Lidarende. Han havde Rigdom nok, men var lidet vennesæl.

47. Otkel hed en Mand. Han var Søn af Skarv, Søn af Hallkel, som sloges med Grim paa Grimsnæs og fældte ham i Holmgang. Hallkel og Ketilbjørn den gamle var Brødre. Otkel boede paa Kirkebø. Hans Kone hed Thorgerd; hun var Datter af Maar, Søn af Runolv, Søn af Naddodd Færøing. Otkel var en velstaaende Mand. Hans Søn hed Thorgeir; han var ung af Alder, men saa ud til at blive en rask Mand. Skamkel hed en Mand; han boede paa det andet Hov. Han eiede mange Penge, men han var ondskabsfuld og løgnagtig, vrang og slem at have med at gjøre. Han var Otkels Ven. Hallkel hed Otkels Broder; han var en stor og stærk Mand og holdt til hos Otkel. Deres Broder hed Hallbjørn hvide. Han havde med sig en Træl udenlandsfra, som hed Melkolv; denne Melkolv var en Irer og lidet likt. Hallbjørn tog Ophold hos Otkel og med ham Melkolv Træl. Trælen sagde ofte, at han skulde prise sig lykkelig, om han blev Otkels Eiendom. Otkel likte ham godt og gav ham Kniv og Bælte og fuld Klædning; og Trælen gjorde alt det Arbeide, han paalagde ham. Otkel bad sin Broder at sælge sig Trælen. Han svarede, at han vilde give ham Melkolv, men sagde, at han ikke var slig en Skat, som han mente. Straks Trælen var kommen i Otkels Eie, var det forbi med hans Arbeidsomhed. Otkel ankede ofte for Hallbjørn over, at Trælen syntes ham at udrette Lidet. Hallbjørn svarede, at det ikke var den værste Lyde ved ham.

Ved denne Tid blev der stort Uaar, saa at baade

*) Se ovenfor Kap. 25.

Hø og Mad slap op for Mange, og dette gik over alle Bygder. Gunnar overlod Mange Hø og Mad, og Alle, som kom til ham, blev hjulpne, saalænge der var Noget. Saaledes kom det, at Gunnar ogsaa blev i Knibe for baade Foder og Mad. Da bad han Kolskjæg og Thraain Sigfussøn og Lambe Sigurdssøn at følge sig; de for til Kirkebø og lod Otkel kalde ud. Han hilsede dem. Gunnar sagde: „Jeg er nu saa ilde faren, at jeg er kommen for at kjøbe Hø og Mad hos dig, dersom det kunde være at faa.“ Otkel svarer: „Begge Dele har jeg nok af; men ingen af Delene sælger jeg dig.“ „Vil du give mig da,“ sagde Gunnar, „og lade det komme an paa, hvorledes jeg lønner dig?“ „Nei, det vil jeg ikke,“ sagde Otkel. Skamkel eggede ham til at svare ilde. „Vi burde tage baade Hø og Mad og lægge Pengeværd i Stedet,“ sagde Thraain Sigfussøn. Skamkel svarede: „Ilde maatte det staa til med Mosfellingerne da, skulde Sigfussønnerne rane dem.“ „Med Ran vil jeg ikke fare,“ sagde Gunnar. „Vil du kjøbe en Træl af mig?“ sagde Otkel. „Det kan nok være,“ sagde Gunnar. Siden kjøbte Gunnar Trælen Melkolv og for derefter hjem. Dette faar Njaal spurgt og sagde: „Ilde er sligt, at nægte Gunnar at faa kjøbt. Lidet er der for Andre at vente der, hvor slige Mænd ikke faa.“ „Er det værdt at tale mange Ord derom?“ sagde Bergthora; „meget bedre er det, at du giver ham baade Mad og Hø; du har nok af begge Dele.“ „Det har du Ret i,“ sagde Njaal; „jeg skal visst hjælpe ham med Noget.“ Han for op til Thorolvsfell med sine Sønner, og der bandt de Hø paa femten Heste, og fem Heste kløvjede de med Mad. Derefter kom Njaal til Lidarende og kaldte Gunnar ud. Han hilser dem venlig. Njaal sagde: „Her er Hø og Mad, som jeg vil give dig; jeg vil, at du aldrig skal vende dig til nogen Anden, end mig, om du trænger til Noget.“ „Gode ere dine Gaver,“ sagde Gunnar,

„men endnu mere værdt synes mig dit og dine Sønners Venskab." Siden for Njaal hjem. Det lider nu fremover Vaaren.

48. Gunnar red til Things. Meget Folk østen fra Sida havde havt Herberge hos ham paa Thingreisen, og Gunnar havde bedet dem, at de maatte tage indom paa Lidarende, naar de red fra Thinget. De havde lovet det. Njaal og hans Sønner var paa Thinget, og det gik fredeligt og roligt af. Nu er det at fortælle, at Hallgerd kommer til Melkolv Træl og siger: „Jeg har tiltænkt dig et Ærende; du skal fare til Kirkebø." „Hvad skal jeg der?" spurgte han. „Du skal stjæle Mad der paa to Heste. Smør og Ost skal du tage; og saa skal du sætte Ild paa Buret. Alle vil da mene, at det er skeet af et Tilfælde, og Ingen falde paa, at der har været stjaalet." Melkolv svarede: „Slem har jeg været, men aldrig har jeg været Tyv." „Har Nogen hørt Mage," sagde Hallgerd; „du gjør dig kostbar, du som har været baade Tyv og Morder. Du faar nok fare, ellers lader jeg dig dræbe." Han troede sig vis paa, at hun vilde gjøre saa, hvis han ikke for; han tog derfor om Natten to Heste, lagde Kløvsadler paa og for til Kirkebø. Hunden kjendte ham og gjøede ikke, men sprang ham imøde. Han for da til Buret og lagde Madvarer paa Kløven, stak saa Ild paa Buret og dræbte Hunden. Han for nu op langs Rangaaen. Hans Skorem gik itu, og han tog sin Kniv frem og gjorde Skoen istand. Kniven og Bæltet glemte han efter sig. Han farer, til han kommer til Lidarende; da savner han Kniven, men tør nu ikke fare tilbage. Han bringer Maden til Hallgerd, og hun blev meget fornøiet. Om Morgenen, da Folk kom ud paa Kirkebø, saa de den store Skade. Der blev da sendt en Mand til Things for at sige Otkel det. Han tog det roligt og mente, at Ilden maatte være kommet op derved, at Ildhuset laa lige Væg i Væg med

Buret; og Alle troede den Gang, at det maatte have været Aarsagen. Folk ride nu hjem fra Thinget, og Mange ride indom Lidarende. Hallgerd bar Mad paa Bordet, og der blev sat frem Ost og Smør. Gunnar vidste, at slig Mad ikke fandtes der i Huset, og spurgte Hallgerd, hvor den var kommen fra. „Ikke andetstedsfra, end at du vel kan spise den," sagde hun; „desuden er det ikke Mænds Sag at blande sig i Madstellet." Gunnar blev vred og sagde: „Ilde var det, om jeg skulde gjøre mig til Hæler," og gav hende et Drefigen. Hun sagde, at det Slag skulde hun huske og lønne ham, saafandt hun kunde. Derefter gik hun fra Bordet og han med hende; Altsammen blev taget af Bordet og Kjødmad fremsat. Alle tænkte, at det nok maatte være saa, at den Mad troedes at være kommen i Huset paa ærligere Maade. Siden fare Thingmændene sin Vei.

49. Nu er at fortælle om Skamkel. Han rider op langs Rangaaen for at lede efter Sauer; da ser han Noget lyse i Veien. Han finder der en Kniv og et Bælte, og synes, at han skulde kjende begge Dele. Han farer frem til Kirkebø dermed. Otkel stod ude, da han kom. „Kjender du noget til disse Ting?" sagde Skamkel. „Ja, vist kjender jeg dem," sagde Otkel. „Hvem eier dem da?" spurgte Skamkel. „Melkolv Træl," svarede Otkel. „Da skal Flere kjendes ved dem, end vi To," sagde Skamkel; „thi tro skal jeg være dig." De viste dem til Mange, og Alle kjendte dem. Da sagde Skamkel: „Hvad agter du nu at gjøre?" Otkel svarede: „Vi vil tale med Mørd Valgardssøn og spørge ham om Raad." Siden for de til Hov, viste Mørd Tingene og spurgte, om han kjendte dem. Han sagde, at han kjendte dem. „Men hvad saa? Mene I kanske, at I vil finde noget af Eders Eiendom paa Lidarende?" „Vanskeligt synes det os at fare med Sligt," sagde Skamkel, „hvor saa overmægtige Mænd er

med i Spillet.“ „Det er vist,“ sagde Mørd; „men alligevel ved jeg de Ting fra Gunnars Hus, som Ingen af Eder kjender til.“ „Vi vilde gjerne betale dig vel, om du vilde paatage dig denne Sag,“ sagde de. „De Penge kunde blive mig dyrekjøbte,“ svarede Mørd; „men alligevel kan det nok hænde, at jeg tager det under Overveielse.“ De gav ham tre Mark Sølv, for at han skulde hjælpe dem. Han gav det Raad, at sende nogle Kvinder ud med forskjellige Smaating, som de skulde forære bort til Madmødrene paa Gaardene; saa fik man se, hvorledes de blev lønnede; „thi Alle har for Skik,“ sagde han, „først at give bort det, som er stjaalet, om de har noget sligt at gjemme paa; det vil gaa saaledes nu ogsaa, dersom Branden er voldt af Folk. Kvinderne skal da vise mig, hvad de har faaet paa hvert Sted. Men jeg vil ikke have Mere med den Sag at gjøre, dersom det Hele bliver opklaret.“ De gik ind paa dette og for siden hjem. Mørd sendte Kvinder omkring i Bygden, og de var borte en halv Maaned. Da de kom hjem igjen, havde de store Byrder med sig. Mørd spurgte, hvor de havde faaet mest. De sagde, at paa Lidarende havde de faaet mest, og Hallgerd havde været den gavmildeste. Han spurgte, hvad de havde faaet der. „Ost,“ svarede de. Han bad om at faa se den. De viste ham den; det var mange Sneider; han tog dem og gjemte dem. Lidt efter for han til Otkel og bad ham tage frem Thorgerds Osteform. Saa blev gjort. De lagde Sneiderne ned i, og de passede fuldkommen i Osteformen. De saa da, at Hallgerd havde givet Kvinderne en hel Ost. Da sagde Mørd: „Nu kan I se, at Hallgerd maa have stjaalet Osten.“ De lagde alle Beviser sammen og fandt, at han havde Ret. Mørd sagde nu, at han syntes sig at have gjort Sit i den Sag. De skiltes dermed.

Kolskjæg kom en Dag til Gunnar og sagde: „Ilde

er det; men det er gjængs Tale, at Hallgerd har stjaalet og voldt den store Skade paa Kirkebø." Gunnar sagde, at han troede, det var saa. „Men hvad er at gjøre?" sagde han. Kolskjæg svarede: „Alle maa finde, at det tilkommer dig at bøde for din Kone. Jeg synes, det Bedste var, at du reiste til Otkel og gjorde ham gode Tilbud." „Dette er vel talt," sagde Gunnar, „og saa skal ske." Lidt efter sendte Gunnar Bud efter Thraain Sigfussøn og Lambe Sigurdssøn, og de kom straks. Gunnar sagde dem, hvad han agtede at gjøre. De var enige i, at dette var det Retteste. Gunnar red selv tolvte til Kirkebø og lod Otkel bede om at komme ud. Skamkel var der og sagde: „Jeg skal gaa ud med dig; det spørges nu, om hvem der er klogest. Jeg vilde gjerne være dig nærmest, naar du mest trænger til det, og nu gjælder det. Det synes mig raadeligst, at du tager Munden dygtigt fuld." Dermed gik de ud, Otkel og Skamkel, Hallkel og Hallbjørn. De hilsede paa Gunnar. Han hilsede dem igjen. Otkel spørger, hvor han agtede sig hen. „Ikke længere end hid," sagde Gunnar; „og mit Ærende er at sige dig om den store Skade, som hændte her, at den er voldt af min Kone og den Træl, som jeg kjøbte af dig." „Sligt var at vente," sagde Hallbjørn. Gunnar sagde: „Jeg vil nu gjøre dig godt Tilbud: at de bedste Mænd i Bygden skal dømme i Sagen." „Dette Tilbud høres godt," sagde Skamkel, „men er uligt; du er en vennesæl Mand hos Bønderne, men Otkel er uvennesæl." „Jeg vil da foreslaa dig, at jeg dømmer og afgjør Sagen med det Samme og lægger mit Venskab til og udbetaler alle Pengene paa Stedet; jeg vil bøde med dobbelt Mandebod." „Dette Vilkaar skal du ikke tage," sagde Skamkel; „det er urimeligt at give ham Selvdom, hvor du skulde have den." Otkel sagde: „Jeg vil ikke give dig Selvdom, Gunnar." „Jeg skjønner nok, at Andre har sine Fingre med i Spillet

her," sagde Gunnar, „og jeg skal vel med Tiden faa lønnet dem; men døm nu selv!" Otkel hviskede til Skamkel og sagde: „Hvad skal jeg nu svare?" „Dette skal du kalde et godt Tilbud, men skyde din Sag under Gissur hvide og Geir Gode; Mange vil da sige, at du er lig din Farfader, Hallkel, som var en stor Kjæmpe." Otkel sagde: „Dette er et godt Tilbud, Gunnar, men alligevel vil jeg, at du giver mig Tid til at faa tale med Gissur hvide." „Far dermed, som du vil," svarede Gunnar, „men Folk vil sige, at du ikke forstaar din egen Ære, naar du ikke vil tage de Vilkaar, som jeg byder dig." Dermed red han hjem.

Da Gunnar var borte, sagde Hallbjørn: „Større Forskjel paa Mænd har jeg aldrig seet; Gunnar gjorde dig gode Tilbud, men du vilde ingen tage. Hvorledes kan du tænke paa at indlade dig i Strid med Gunnar, han, hvis Mage ikke findes? Og endda er han saa gjæv en Mand, at han vist vil lade disse Bud staa, om du senere vil tage dem. Det er bedst, at du farer og taler med Gissur hvide og Geir Gode nu straks." Otkel lod sin Hest lede frem og gjorde sig reisefærdig. Otkel havde et daarligt Syn. Skamkel fulgte ham paa Veien tilfods og sagde: „Det synes mig underligt, at ikke din Broder vilde tage fra dig dette Stræv; jeg vil byde dig at reise for dig, thi jeg ved, at du ikke er meget for Reiser." „Det vil jeg gjerne tage imod," sagde Otkel; „men sig du alt, som det er." „Det skal jeg," sagde Skamkel. Han tog nu Otkels Hest og Reiseklæder, og Otkel gik hjem. Hallbjørn stod ude paa Gaarden og sagde til Otkel: „Ilde er det at have Træl til bedste Ven; al vor Tid vil vi komme til at angre det, at du har vendt om, og uvittigt er det at sende den største Løgner af en Mand i Vei, naar En kan sige, at det gjælder Folks Liv." „Ræd skulde du vel være, om Gunnar holdt Atgeiren færdig til Hug," sagde Otkel, „naar du er slig nu." „Uvist er det, hvem

der da bliver ræddest," sagde Hallbjørn, „men det vil du saa føle, at Gunnar ikke fægter længe med Atgeiren, naar han er vred." „I er alle nogle Krystere, undtagen Skamkel," sagde Otkel; og begge var da vrede.

50. Skamkel kom til Mosfell og gjentog alle Tilbudene for Gissur. „Saa synes mig," sagde Gissur, „som dette var vakre Tilbud. Hvorfor modtog han ikke disse?" Skamkel svarede: „Det var mest, fordi Alle vilde vise dig Ære; derfor vilde han først høre din Mening. Det vil ogsaa være det Bedste for Alle." Skamkel blev der om Natten. Gissur sendte en Mand efter Geir Gode, og han kom der tidlig om Morgenen. Gissur sagde ham det Hele og spurgte tilsidst: „Hvad skal vi nu gjøre?" „Det, som du vist alt har tænkt dig selv," svarede Geir, „at mægle i Sagen paa bedste Maade. Vi vil lade Skamkel sige os det en Gang til for at høre, hvorledes han fortæller det op igjen." De gjorde saa. Gissur sagde derpaa til Skamkel: „Ret har du vist fortalt alt dette; men et leiere Opsyn har jeg ikke seet paa nogen Mand, end dit, og ikke skal En skue Hunden paa Haarene, dersom du er en ærlig Mand."

Skamkel for nu hjem og red først til Kirkebø og kaldte Otkel ud. Han modtog Skamkel vel. Skamkel hilsede ham fra Gissur og Geir og sagde: „Om denne Sag behøves der ikke at tales sagte; det er Gissurs, som Geirs Vilje, at du ikke skal tage Forlig i denne Sag. Han raadede dig til fare Stevnefærd og stevne Hallgerd for Tyveri og Gunnar for Brugen af Kosterne." Otkel svarede: „Med Alt skal ske, som de har raadet." „De syntes ogsaa meget godt derom," sagde Skamkel, „at du havde været stor paa det, og jeg roste dig i alle Maader." Otkel fortalte dette til sine Brødre. „Det er den største Løgn," sagde Hallbjørn. Det lider nu fremover til de sidste Stevnedage før Althinget. Otkel bad sine Brødre

og Skamkel at ride med sig paa Stevnefærd til Lidarende. Hallbjørn sagde, at han vel fik fare, men denne Færd vilde de komme til at angre, sagde han, naar det led paa. De ride tolv i Følge til Lidarende. Da de kom ind paa Tunet*), var Gunnar ude paa Gaarden, men han mærkede dem ikke, før de kom lige frem til Husene. Han gaar da ikke ind. Otkel fremsiger straks Stevningen; da han var færdig dermed, sagde Skamkel: „Er det ret, Bonde?" „Det ved I selv," sagde Gunnar; „men jeg skal minde dig om denne Færd engang, Skamkel, og om dine Raad." „Det vil ikke være farligt," sagde Skamkel, „naar ikke Atgeiren er i Luften." Gunnar var meget vred og gik ind. Han fortalte det til Kolskjæg. „Ilde var det, at vi ikke var ude," sagde han; „de skulde havt stor Spot og Skam af den Reise, om vi havde været tilstede." „Deres Tid kommer nok," sagde Gunnar; „ikke vil denne Reise blive dem til stor Ære." Kort efter for Gunnar til Njaal og fortalte ham det. „Tag du det roligt," sagde Njaal; „dette vil blive dig til den største Hæder, før dette Thing er forbi; vi skal ogsaa støtte dig alle med Raad og Daad." Gunnar takkede ham og red hjem. Otkel rider til Things med sine Brødre og Skamkel.

51. Gunnar red til Thinget og alle Sigfussønnerne og Njaal og hans Sønner. De gik alle i Følge med Gunnar, og det blev sagt, at ingen havde seet stridbarere Flok. Gunnar gik en Dag til Dalemændenes Bod. Rut og Høskuld var tilstede i Boden, og de modtog Gunnar venlig. Gunnar siger dem, hvorledes Sagerne stod. „Hvad raader Njaal til?" sagde Rut. „Han bad mig gaa

*) Med Tun menes paa Island ikke, som i Norge, Pladsen, hvorpaa Gaardens Huse staa, men den Gaarden omgivende til Græsland dyrkede Indmark, som almindelig er af meget ringe Udstrækning, og som er adskilt fra Udmarken ved et Gjærde (Tungarden).

til Eder Brødre, og sagde, at han vilde være tilfreds med det, I fandt raadeligst." „Da vil han," sagde Rut, „at jeg for Svogerskabets Skyld skal sige min Mening, og det skal ske. Du skal stevne Gissur hvide til Holmgang, dersom de ikke byde dig Selvdom, og Kolskjæg Geir Gode, og der kan vel ogsaa findes Mænd til at gaa imod Otkel og de Andre. Vi har nu saa stor Folkemagt her alle tilsammen, at du kan faa frem, hvad du vil." Gunnar gik hjem til Boden og sagde dette til Njaal. „Det ventede jeg mig," sagde Njaal. Dette kom Ulv Aurgode under Veir med og fortalte det til Gissur. Gissur sagde til Otkel: „Hvem raadede dig til, at du skulde stevne Gunnar?" „Skamkel sagde mig, at det var dit og Geirs Raad," svarede Otkel. „Hvor er den Usling?" sagde Gissur. „Han ligger syg hjemme i Boden," sagde Otkel. „Jeg var tilfreds, han aldrig stod op igjen," sagde Gissur; „nu vil vi alle gaa til Gunnar og byde ham Selvdom; men jeg ved dog ikke, om han nu vil tage den." Skamkel fik høre ilde af Mange, og han laa syg hele Thinget over.

Gissur og hans Følge gik til Gunnars Bod. Da de saaes at komme, blev det sagt til Gunnar inde i Boden. Alle, som var inde, gik ud og fylkede sig. Gissur gik forrest i Følget; han sagde: „Det er vort Tilbud, at du, Gunnar, dømmer i denne Sag." „Det lod ikke til at være dit Raad, da jeg blev stevnet," sagde Gunnar. „Det var ikke mig, og heller ikke Geir, som raadede til det," sagde Gissur. „Da faar du fralægge dig det paa ordentlig Vis," sagde Gunnar. „Hvad forlanger du?" spurgte Gissur. „At du aflægger Ed derpaa," svarede Gunnar. „Det skal jeg gjøre," sagde Gissur, „dersom du vil tage imod Selvdom." „Det bød jeg i sin Tid," sagde Gunnar, „men nu synes jeg mig at have Mere at dømme om." „Afslaa ikke Selvdommen," sagde Njaal; „jo større Sagen er, des mere Ære er at vinde." „For at føie

mine Venner vil jeg da dømme i Sagen," sagde Gunnar; „men det raader jeg Otkel til, at han ikke vælter sig ind paa mig herefter." Der blev da sendt Bud efter Høskuld og Rut, og de kom. Gissur og Geir Gode aflagde nu Ed. Gunnar afgjorde Dommen uden at raadføre sig med Nogen og sagde den derefter op. „Dette er min Dom," sagde han: „Værdien af Huset og Maden, som derinde var, skal godtgjøres; men for Trælen vil jeg ikke bøde til dig, eftersom du dulgte Lyder hos ham; men jeg tildømmer dig ham, thi der passe Ørene bedst, hvor de har voxet. Jeg regner, at I har stevnet mig for at volde mig Spot og Spe, og for dette tilkjender jeg mig lige saa meget, som alt Godset er værdt, Huset og det, som der brændte inde. Men dersom I synes bedre om at være uforligte, da lader jeg det endnu staa Eder frit for; men for det Tilfælde har jeg endnu en Udvei paa rede Haand, og den skal da komme frem." Gissur svarer: „Det er vor Vilje, at du ikke skal betale Otkel noget, men vi bede dig derimod om, at du vil være Otkels Ven." „Det skal aldrig ske," sagde Gunnar, „saalænge jeg lever; han kan have Skamkels Venskab, som han længe har nyttet." „Alligevel vil vi nu ende Sagen," sagde Gissur, „om du end alene raader for Vilkaarene." Alle disse Forlig blev da stadfæstede med Haandslag. Gunnar sagde til Otkel: „Det Raadeligste er nu, at du farer til dine Frænder; men vil du blive der i Bygden, da gjør ikke mig nogen Fortræd." „Dette er et godt Raad," sagde Gissur, „og saa skal han gjøre." Gunnar havde den største Ære af Sagen. Folk ride siden hjem af Thinget. Gunnar sidder nu paa sin Gaard, og det er roligt en Stund.

52. Runolv hed Ulv Aurgodes Søn. Han boede paa Dal østenfor Markarfljot. Han tog Herberge hos Otkel, da han red fra Thinget. Otkel gav ham en Okse,

jævnført over det Hele, ni Vintre gammel. Runolv takkede ham for Gaven og bad ham at gjæste sig igjen, naar han fik Lyst. Dette Tilbud stod hen en Stund, uden at det blev til nogen Reise. Runolv sendte ham ofte Bud og mindede ham om Reisen, og han lovede altid, at han vilde komme. Otkel eiede to blakke Heste med Aal efter Ryggen. De vare de bedste Ridehheste i Bygden og saa glade i hinanden, at den ene rendte efter den anden. Der holdt en Østmand*) til hos Otkel; han hed Audulv. Han havde sat sit Sind til Signy, Otkels Datter. Audulv var en stor og stærk Mand.

53. Om Vaaren sagde Otkel, at de skulde ride østover til Dal i Gjæstebud, og Alle var glade derover. Skamkel var i Følge med Otkel, desuden hans to Brødre, Audulv og tre andre Mænd. Otkel red paa den ene af de blakke Heste, den anden sprang løs ved Siden. De stevne østover til Markarfljot. Otkel red forrest; da slog begge Hestene sig gale for ham og løb af Veien op mod Fljotsliden, og Otkel formaaede ikke at holde dem. Gunnar var gaaet alene hjemmefra Gaarden med en Kornsæk i den ene Haand og i den anden en Haandøks. Han gik nu paa sit Saaland og saaede og havde imedens lagt sin Silkekappe og sin Øks ned paa Jorden ved Siden af sig. Otkel havde ganske mistet Magten over Hesten; han havde Sporer paa Fødderne og kommer sprængende nedenfra over Ageren. Han og Gunnar blev ikke hinanden var, og idet Gunnar reiser sig, red Otkel paa ham, traf ham med Sporen ved Øret og rispede en stor Flænge, saa at Blodet randt stærkt. Nu kom ogsaa Otkels Følge efter. „Alle kan I nu se," sagde Gunnar, „at du har saaret mig tilblods. Sligt er usømmeligt faret; først har du stevnet mig, og nu træder du mig under Fod og rider paa mig." „Tilpas, Bonde!" sagde Skamkel; „du er ikke

*) Saa kaldtes Nordmændene paa Island.

„Nu gjælder det at værge sig; her er nu Atgeiren, og nu kan I prøve, om jeg græder for Eder." De sprang da alle af Hestene og søgte ind paa Gunnar. Hallbjørn var forrest. „Hold dig tilbage, du," sagde Gunnar; „dig vilde jeg mindst gjøre noget Ondt; men jeg kan dog ingen spare, naar det gjælder Livet." „Nei, det gaar ikke an," sagde Hallbjørn; „du vil dog dræbe min Broder, og Skam var det, om jeg sad og saa paa det." Dermed stak han til Gunnar med et stort Spyd med begge Hænder. Gunnar skjød Skjoldet for, men Hallbjørn stak tvært igjennem det. Gunnar skjød Skjoldet ned saa haardt, at det stod fast i Jorden, tog lynsnart til Sværdet, saa at man ikke kunde følge ham med Øinene, hug til og traf Hallbjørn i Armen ovenfor Haandleddet, saa at Haanden fløg af. Skamkel løb bag paa Gunnar og hug efter ham med en svær Øks. Gunnar vendte sig rasst imod ham, kastede Atgeiren imod og traf under Hagen paa Øksen, saa at den for ud af Haanden paa Skamkel og ud i Rangaaen. Gunnar stødte paany til med Atgeiren, drev den tværtigjennem Skamkel, løftede ham op og slyngede ham paa Hovedet ned i Lergaden. Audulv Østmand tog et Spyd og sendte det mod Gunnar. Han greb det i Luften og skjød det tilbage med det Samme, saa at det fløi igjennem Skjoldet og Østmanden og ned i Bakken. Otkel hug med sit Sværd efter Gunnar og stevnede mod Benet nedenfor Knæet; men Gunnar hoppede op, saa at han hug feil. Gunnar rendte derpaa Atgeiren igjennem ham. Nu kommer Kolskjæg til og farer straks mod Hallkel og hugger ham Banehug med sit Sværd. Der fælde de saaledes otte Mænd.

En Kvinde, som saa dette, løb op til Gaarden, sagde det til Mørd og bad ham skille dem. Men han sagde: „Det er ikke Andre end slige Karle, som for mig gjerne maa dræbe hinanden." „Du mener da ikke det," sagde

Gunnar. „Jeg har ofte hørt mange harmelige Ord af Skamkel," sagde Manden, „og nu sagde han det øster paa Dal, at du græd, da de red paa dig, og det siger jeg dig, fordi slig Tale af onde Mænd synes mig ilde." „Vi skal ikke være ordsaare," sagde Gunnar; „men herefter skal du ikke gjøre andet Arbeide, end det du har Lyst til." „Skal jeg sige Noget til Kolskjæg, din Broder?" spurgte Gjæteren. „Gaa du hen og sov," sagde Gunnar; „jeg skal sige Kolskjæg Besked." Gjæteren lagde sig og sovnede straks.

Gunnar tog hans Hest og lagde sin Sadel paa den; han tog sit Skjold og gjordede sig med Sværdet Olvesnaut*), satte Hjælmen paa Hovedet og greb saa Atgeiren, og det sang høit i den. Det hørte Rannveig, hans Moder; hun gik frem i Stuen og sagde: „Vred er du nu, min Søn; ikke saa jeg dig slig før." Gunnar gik ud, stak Atgeiren i Jorden, kastede sig med et Sæt i Sadlen og satte afsted. Rannveig gik til Stuen; der var høilydt Snak. „Høit tale I," sagde hun, „men høiere klang Atgeiren, da Gunnar gik ud." Dette hørte Kolskjæg og sagde: „Det er ikke for Intet**)." „Det var godt," sagde Hallgerd; „nu kan de friste, om han gaar grædende unda dem." Kolskjæg tager sine Vaaben og finder sig en Hest og rider efter, alt hvad han kunde. Gunnar red tværs over Agertunge og derfra til Geilestuerne og saa til Rangaaen og ned til Vadet ved Hov. Han sprang af Hesten og bandt den. Da kom de Andre ridende. Der laa nogle store Heller i Lergaden ved Vadet. Nogle Kvinder stod ude paa Stølen***). Gunnar sagde til Følget:

*) d. e. Olves Gave, jfr. Kap. 30.

**) Naar det sang i Atgeiren, var det nemlig et Varsel om, at Drab skulde øves med den, se Kap. 30.

***) Dermed menes paa Island ikke Sæteren, men det Sted i Hjemmarken, hvor Kjørene samles for at mælkes.

„Nu gjælder det at værge sig; her er nu Atgeiren, og nu kan I prøve, om jeg græder for Eder." De sprang da alle af Hestene og søgte ind paa Gunnar. Hallbjørn var forrest. „Hold dig tilbage, du," sagde Gunnar; „dig vilde jeg mindst gjøre noget Ondt; men jeg kan dog ingen spare, naar det gjælder Livet." „Nei, det gaar ikke an," sagde Hallbjørn; „du vil dog dræbe min Broder, og Skam var det, om jeg sad og saa paa det." Dermed stak han til Gunnar med et stort Spyd med begge Hænder. Gunnar skjød Skjoldet for, men Hallbjørn stak tvært igjennem det. Gunnar skjød Skjoldet ned saa haardt, at det stod fast i Jorden, tog lynsnart til Sværdet, saa at man ikke kunde følge ham med Øinene, hug til og traf Hallbjørn i Armen ovenfor Haandleddet, saa at Haanden føg af. Skamkel løb bag paa Gunnar og hug efter ham med en svær Øks. Gunnar vendte sig raskt imod ham, kastede Atgeiren imod og traf under Hagen paa Øksen, saa at den for ud af Haanden paa Skamkel og ud i Rangaaen. Gunnar stødte paany til med Atgeiren, drev den tværtigjennem Skamkel, løftede ham op og slyngede ham paa Hovedet ned i Lergaden. Audulv Østmand tog et Spyd og sendte det mod Gunnar. Han greb det i Luften og skjød det tilbage med det Samme, saa at det fløi igjennem Skjoldet og Østmanden og ned i Bakken. Otkel hug med sit Sværd efter Gunnar og stevnede mod Benet nedenfor Knæet; men Gunnar hoppede op, saa at han hug feil. Gunnar rendte derpaa Atgeiren igjennem ham. Nu kommer Kolskjæg til og farer straks mod Hallkel og hugger ham Banehug med sit Sværd. Der fælde de saaledes otte Mænd.

En Kvinde, som saa dette, løb op til Gaarden, sagde det til Mørd og bad ham skille dem. Men han sagde: „Det er ikke Andre end slige Karle, som for mig gjerne maa dræbe hinanden." „Du mener da ikke det," sagde

hun; „der er din Frænde Gunnar og Otkel, din Ven.“ „Du farer bestandig med Brøvl, dit Fjog,“ sagde han, og han laa inde, medens de sloges. Gunnar og Kolskjæg red hjem efter dette, og de red haardt opefter Ørerne. Gunnar faldt af Hesten og kom ned paa Benene. Da sagde Kolskjæg: „Du rider haardt nu, Broder!“ „Det Samme sagde Skamkel for at spotte mig,“ sagde Gunnar, „da de havde redet paa mig.“ „Hevnet har du nu det,“ sagde Kolskjæg. „Jeg gad vide,“ sagde Gunnar, „om jeg er saa meget mindre modig, end Andre, som det gjør mig mere ondt at dræbe Mænd.“

55. Nu sporges Tidenderne vidt, og Mange talte om, at dette ikke kom tidligere, end det kunde ventes. Gunnar red til Bergthorskvaal og fortalte Njaal det Hele. Njaal sagde: „Mange Drab har du øvet, men du har ogsaa været haardt egget.“ „Hvorledes vil det nu gaa?“ „Vil du, at jeg skal sige dig, hvad der vil ske?“ sagde Njaal. „Du kommer til at ride til Thinget og have Nytte af mine Raad og faa den største Ære af Sagen. Dette bliver Begyndelsen til dine Drabssager.“ „Giv mig et godt Raad,“ sagde Gunnar. „Det skal jeg gjøre,“ sagde Njaal. „Dræb aldrig mere end een Gang i samme Slægtgren og bryd aldrig de Forlig, som gode Mænd gjøre mellem dig og Andre, og allermindst i denne Sag.“ „Andre troede jeg heller skulde være udsatte for det end jeg,“ sagde Gunnar. „Det kan saa være,“ sagde Njaal; „husk alligevel, at dersom dette træffer, da har du ikke langt Liv tilbage, men i andet Fald vil du blive en gammel Mand.“ „Ved du, hvad der skal blive din egen Bane?“ sagde Gunnar. „Det ved jeg,“ sagde Njaal. „Hvad da?“ „Det, som Alle mindst tænke,“ sagde Njaal. Siden red Gunnar hjem.

Der blev sendt Bud til Gissur hvide og Geir Gode,

thi de havde Eftermaalet*) efter Otkel. De kom da sammen og talte sig imellem om, hvad de skulde gjøre. De kom overens om, at lovligt Søgsmaal maatte reises. Men da der blev Spørgsmaal om, hvem der vilde tage det paa sig, havde ingen af dem Lyst. Gissur sagde da: „Saa synes mig, som her er alene to Vilkaar. Enten maa En af os paatage sig Sagen, og derom faa vi da kaste Lod, eller ogsaa faar Manden ligge ubødt. Vi kan ogsaa vide, at det vil falde tungt at drive denne Sag, saa frændestærk og vennesæl som Gunnar er. Derfor skal den af os, som slipper fri ved Lodtrækningen, ride med og ikke drage sig ud af Sagen, før den er ført til Ende.“ Siden kastede de Lod og det faldt paa Geir Gode at paatage sig Sagen. Lidt efter ride de østover Aaerne og kom did, hvor Kampen havde staaet ved Rangaaen. Her grov de Ligene op og nævnte Vidner paa Saarene; siden lyste de Sagen og opnævnte ni Kvidmænd. Det blev sagt dem, at Gunnar sad hjemme paa Gaarden med tredive Mand. Geir Gode spurgte da, om Gissur vilde angribe ham med hundrede Mand. „Nei, det vil jeg ikke,“ sagde han, „endskjønt det er stor Overmagt.“ De red da hjem igjen. Det spurgtes snart over alle Bygder, hvorledes de havde indledet Sagen, og det var gjængs Tale, at Thinget ikke vilde gaa stille af.

56. Skafte hed en Mand; han var Søn af Thorodd. Thorodds Moder var Thorvar, som var Datter af Thormod, Søn af Skafte, Søn af Olav Breid, Søn af Olve Barnekarl. Skafte og hans Fader var store Høvdinger og Lovmænd; men Thorodd holdtes for en noget lumsk og underfundig Mand. De støttede Gissur hvide i alle

*) Eftermaal kaldtes det Søgsmaal, som efter Ens Drab reistes mod hans Banemand. At reise det og i Tilfælde af at det mislykkedes at tage blodig Hevn var Pligt for den Dræbtes nærmeste myndige Slægtning (Eftermaalsmanden).

Sager. Lidværingerne og Rangæingerne samlede stor Folkemagt til Thinget. Gunnar var saa vennesæl, at Alle enedes om at følge ham. De komme nu alle til Things og tjelde sine Boder. Paa Gissur hvides Side var disse Stormænd: Skafte Thoroddssøn, Asgrim Ellidagrimssøn, Odde fra Kidjeberg og Haldor Arnulvssøn. En Dag, da Thingalmuen gik til Lovberget, stod Geir Gode op og lyste Drabssag mod Gunnar for Drabet paa Otkel; en anden Drabssag lyste han over Gunnar for Hallbjørn hvides Drab, derefter for Audulvs, derefter for Skamkels. Endelig lyste han Drabssag mod Kolskjæg for Drabet paa Hallkel. Da han havde lyst alle Sagerne, blev det sagt, at han havde talt vel. Han spurgte efter Drabsmændenes Værnething og Hjemstavn. Derefter gik Thingalmuen fra Lovberget. Thinget lider nu, til Retterne*) skulde sættes. Begge Parter stillede sig da op mandstærke. Geir Gode og Gissur hvide stod søndenfor Rangæingernes Ret, Gunnar og Njaal nordenfor. Geir Gode byder Gunnar at lyde til sin Ed og aflagde derefter Eden. Siden fremsatte han sin Sag, førte Lysningsvidner og bød Kvidmændene tage Sæde. Derefter bød han Modparten at rydde Kviden**), og tilsidst bad han Kvidmændene om at komme med sit Vidnesbyrd. De Kvidmænd, som var stevnede, gik nu frem i Retten, nævnte sig Vidner og sagde, at der var det i Veien for at bære Kvid i Audulvs Sag, at hans rette Eftermaalsmænd var i Norge, og at de derfor ikke havde Noget med at forklare sig i den Sag. Derefter bar de Kvid i Otkels Sag og kjendte Gunnar skyldig i Sagen. Derefter bød Geir Gode

*) d. e. Fjerdingsretterne, se Anm. til Kap. 8. Med Rangæingernes Ret i det Følgende menes Sydfjerdingens Ret, til hvilken Rangæingerne hørte, se Anm. til Kap. 45.

**) d. e. udmelde de Mænd af Kviden, mod hvis Sæde i den de kundgjøre gyldig Indsigelse.

Gunnar at komme med sit Værn i Sagen og skjød til Vidne paa alle de Beviser, han havde fremført. Gunnar bød da paa sin Side Geir Gode at lytte til sin Ed og de Beviser, han havde at fremføre i Sagen. Derefter gjorde han Ed og sagde: „Dette er mit Værn i denne Sag, at jeg har opnævnt Vidner og for mine Naboer sagt Otkel skyldig til at ligge paa sine Gjerninger efter det blodige Saar, han gav mig med sin Spore. Men jeg forbyder dig, Geir Gode, med Gode-Forbud at søge denne Sag og Dommerne at dømme i den, og med dette gjør jeg hele dit Søgsmaal ugyldigt. Jeg forbyder dig det med lovligt Forbud, utvivlsomt Forbud, fuldt og fast Forbud, saa som jeg har Ret til at forbyde efter Althings Vedtægt og almen Lov. Men jeg er ikke færdig med dig endnu," sagde Gunnar. „Kanske du vil stævne mig paa Holm, som du pleier," sagde Geir, „uden at bryde dig om Loven?" „Nei," sagde Gunnar, „jeg vil stævne dig her paa Lovberget, fordi du stevnede Kvidmænd i Audulvs Sag, hvormed de Intet havde at gjøre, og faa dig dømt til Fjørbaugsmand*) derfor." „Dette maa ikke ske," sagde

*) Efter den islandske Lov var der to Slags Fredløshed, en større, kaldet Skoggang, og en mindre, kaldet Fjørbaugsgard. Den, som blev dømt til Skoggang (Skoggangsmand), var fredløs for Alle og Enhver, hvor han fandtes paa Island. Denne Fredløshed varede oprindelig paa Livstid; senere blev det vedtaget, at den skulde falde bort tyve Aar efter at Dommen var afsagt. Blev man dømt til Fjørbaugsgard (Fjørbaugsmand), gjaldt Fredløsheden kun for tre Aar, og den Dømte havde Fred inden visse Grændser. Han kunde vælge sig tre Opholdssteder, og var da fredhellig paa disse og paa Reiser mellem dem, forudsat at han ikke fjernede sig længere end et Pileskuds Afstand fra Gaarden eller fra Veien; men Opholdsstederne maatte ikke ligge over en Dagsreise fra hinanden, og han maatte ikke reise mellem dem oftere end en Gang om Maaneden. For at opnaa denne Formildelse af Fredløshedsstraffen maatte den Dømte inden en vis Tid udrede en Mark i Penge

Njaal, „thi det vil nu ikke gaa af uden stor Strid. I har begge Meget, som taler for Eders Sag, efter hvad mig synes. Nogle af Drabene er slige, Gunnar, at du ikke kan hindre, at du bliver dømt for dem. Men derimod har du nu reist en Sag mod Geir, hvori han vil blive lovfældt. Du maa ogsaa vide det, Geir Gode, at endnu er ikke den Fredløshedssag bragt for Retten, som hviler paa dig, men den skal ikke blive liggende urørt, dersom du ikke vil gjøre efter mine Ord.“ Thorodd Gode sagde: „Det synes os, at det vilde være fredeligst, at der blev Forlig i Sagen; men hvorfor siger du saa lidet, Gissur hvide?“ Gissur svarede: „Mig synes, at vi trænge til stærke Støtter for vor Sag; og det er let at se for Enhver, at Gunnar ikke har langt til Venner. Det Bedste maa blive, at gode Mænd dømme, dersom Gunnar vil det.“ „Glad i Fred og Forlig har jeg altid været,“ sagde Gunnar; „I har nu meget at paatale, men Ingen skal vel nægte, at jeg har været haardt nødet.“ Efter de viseste Mænds Raad blev der nu saadan Ende paa Sagen, at Alt skulde afgjøres i Mindelighed. Seks Mænd skulde dømme. Sagen blev afgjort med det Samme paa Thinget. Skamkel skulde ligge paa sine Gjerninger; Boden for Otkel skulde gaa op i op med Sporehugget; de øvrige Drab blev bødte med passende Bøder. Gunnars Venner skjød til Penge, saa at alle Drabene blev bødte straks paa Thinget. Geir Gode og Gissur hvide gik da frem og gav Gunnar Tilsagn om Fred. Gunnar red hjem af Thinget og takkede dem, som havde hjulpet ham, gav Mange Gaver og havde den største Ære af det Hele. Han sidder nu hjemme høit hædret.

57. Starkad hed en Mand. Han var Søn af Børk Blaatandskjæg, Søn af Thorkel Bundenfod, som tog

til vedkommende Gode; ellers blev han Skoggangsmand. Denne Bod kaldtes Fjørbaug (Livsbod).

Land omkring Trehørningen*). Han var gift og hans Kone hed Hallbera. Hun var Datter af Roald den røde og Hildegunn, Datter af Thorstein Titling. Hildegunns Moder var Aud, Datter af Øyvind Karve og Søster til Modolv den spake fra Mosfell, som Mosfellingerne stamme fra. Starkads og Hallberas Sønner var Thorgeir, Børk og Thorkel. Deres Søster var Hildegunn Lægekvinde. De var selvraadige, voldsomme og trættekjære; Andre kunde ikke være i Fred for dem.

58. Egil hed en Mand. Han var Søn af Kol, Søn af Ottar Bold, som tog Land mellem Storeløk og Røydarvatn. Egils Broder var Ønund paa Troldskog, Fader til Halle den stærke, som var med i Drabet paa Holte-Thore med Ketil den glattungedes Sønner. Egil boede paa Sandgil. Hans Sønner var Kol, Ottar og Hauk. Deres Moder hed Steinvar og var Søster til Starkad under Trehørningen. Egils Sønner var store af Vækst, trættekjære og vanskelige at have at gjøre med. De og Starkads Sønner holdt altid sammen. Deres Søster var Gudrun Natsol; hun var en saare beleven Kvinde. Egil havde to Østmænd boende hos sig, som hed Thore og Thorgrim. Det var første Gang, de var paa Island. De var vennesæle, Velstandsmænd, gode Kjæmper og gjæve i Et og Alt. Starkad eiede en god Hest, rød af Let, og troede ikke, at nogen Hest vilde kunne maale sig med den i Kamp. Det var en Gang, at Brødrene fra Sandgil var under Trehørning. De sad og talte og holdt Mønstring over alle Bønderne i Fljotsliden; Talen kom paa, om vel Nogen vilde vove Hestekamp med dem. Der var Nogle tilstede, som snakkede dem efter Munden og sagde, at det var langtfra; hverken vilde Nogen vove Hestekamp mod dem, ei heller havde Nogen

*) Et Fjeld ovenfor Fljotsliden, kaldet saa af sin trekantede Form. Gaarden kaldtes „under Trehørningen."

Mage til Hest. Da sagde Hildegunn: „Jeg ved den Mand, som ikke er bange for Hestekamp med Eder.“ „Nævn ham,“ sige de. „Gunnar har en brun Hest,“ sagde hun, „og han tør nok prøve det baade med Eder og med alle Andre.“ „I Kvinder synes nu, at Ingen er hans Mage,“ sagde de; „men om end Geir Gode og Gissur hvide kom fra det med Spot og Skam, er det derfor ikke sagt, at det gaar os ligedan.“ „Eder vil det gaa allerværst,“ sagde hun, og de kom over dette i en hvas Trætte. Starkad sagde: „Gunnar vil jeg mindst, at I skal vælte Eder ind paa; thi det vil falde haardt for Eder at hamle op mod hans Lykke.“ „Du faar da give os Lov til at byde ham op til Hestekamp,“ sagde de. „Ja, paa det Vilkaar, at I ikke bruge noget Kneb mod ham,“ svarede Starkad. Det lovede de. De ride nu til Lidarende. Gunnar var hjemme og gik ud, og Kolskjæg og Hjort med ham; de hilsede venlig paa dem og spurgte, hvor de agtede sig hen. „Ikke længer end hid,“ sagde de. „Det er sagt os, at du eier en god Hest, og vi vil nu byde dig Hestekamp.“ „Lidet Ord kan der gaa af min Hest,“ sagde Gunnar; „den er ung og ganske uprøvet.“ „Du lader os vel faa friste den alligevel?“ sagde de; „Hildegunn mente, at du ikke vilde være paaholden paa Hesten.“ „Hvorledes kom I til at tale om det?“ sagde Gunnar. „Der var Nogle,“ svarede de, „som troede, at Ingen vilde vove Hestekamp mod vor Hest.“ „Jeg tør vel,“ sagde Gunnar, „men dette synes mig uvenlig talt.“ „Skal det da være en Aftale?“ sagde de. „I vil vel være bedst tilfreds med Eders Færd, naar I faa dette, som I vil have det,“ sagde Gunnar; „men det vil jeg bede Eder om, at vi lade Hestene kjæmpe saaledes, at vi skaffe Andre Gammen og ikke os selv nogen Fortræd, og at I ikke gjøre mig nogen Skam; thi dersom I te Eder mod mig som mod Andre, saa kan det hænde, at jeg gjør Eder det, der vil

falde Eder haardt at døie. Jeg gjør efter, som I gjør først." De ride dermed hjem. Starkad spurgte, hvorledes det var gaaet dem. De sagde, at Gunnar havde gjort deres Færd god og lovet Hestekamp med dem, og at de havde aftalt, naar den skulde staa; „men det var let at mærke," sagde de, „at han ikke troede at kunne staa sig mod os; han bad sig fri for det." „Det vil ofte prøves," sagde Hildegunn, „at Gunnar er sen til at lade sig lokke til Strid, men haard at drages med, naar han ikke kan undgaa det."

Gunnar red til Njaal og fortalte ham om Hestekampen, og hvorledes Ordene faldt mellem dem. „Hvorledes mener du, det vil gaa?" sagde han. „Du vil gaa af med Seieren," sagde Njaal, „men alligevel vil mangen Mands Bane spørges af dette." „Ogsaa min?" sagde Gunnar. „Ikke af dette," svarede Njaal, „men de vil mindes baade gammelt Fiendskab og nyt, de, som fare mod dig, og du vil da ikke have Magt til at staa imod." Derefter red Gunnar hjem.

59. Da spurgte Gunnar sin Svigerfader Høskulds Død. Faa Nætter efter fødte Thorgerd paa Grjotaa, Thraains Kone, et Guttebarn. Hun sendte da Bud til sin Moder og bad hende vælge, om Barnet skulde hede Glum eller Høskuld. Hallgerd bad hende kalde ham Høskuld, og det Navn fik Gutten. Gunnar og Hallgerd havde to Sønner; den ene hed Høgne, den anden Grane. Høgne var en uforfærdet Mand, stilfærdig, forsigtig og paalidelig.

Folk ride nu til Hestekampen, og der samlede sig en Mængde Mennesker. Gunnar og hans Brødre og Sigfussønnerne og Njaal og alle hans Sønner var tilstede; ligesaa Starkad og hans Sønner og Egil med sine Sønner. De sagde til Gunnar, at det nu var bedst at slippe Hestene mod hinanden; han bad dem raade. Skarphedin

sagde: „Vil du, at jeg skal drive din Hest, Gunnar Frænde?“ „Nei, det vil jeg ikke,“ sagde Gunnar. „Det vilde dog passe bedst,“ sagde Skarphedin; „da var der stride Karle paa begge Sider.“ „I vilde ikke have sagt eller gjort meget,“ sagde Gunnar, „før der blev Ufred; med mig vil det ikke gaa saa let, endskjønt Enden bliver den samme.“ Hestene skulde nu slippes sammen. Gunnar gjorde sig færdig til at drive, og Skarphedin ledte Hesten frem. Gunnar var i rød Kjortel, havde et bredt Bælte om Livet og en stor Hestestav i Haanden. Nu løbe Hestene paa hinanden og bides længe, saa at Ingen havde nødig at egge dem, og det var den største Gammen. Da overlagde Thorgeir og Kol, at de skulde støde til sin Hest, naar Hestene rendte mod hinanden, og se, om de kunde faa Gunnar overende. Hestene fare nu paa hinanden. Thorgeir og Kol rende da mod Hestens Lænd, men Gunnar støder sin Hest imod, og der blev et saa hvast Sammenstød, at Thorgeir og Kol faldt bagover og Hesten ovenpaa dem. De var straks paa Benene igjen og for mod Gunnar; han kaster sig tilside, griber Kol og slynger ham til Jorden, saa at han laa sandsesløs. Thorgeir Starkadssøn slog til Gunnars Hest, saa at den mistede det ene Øie. Gunnar gav da Thorgeir et Slag med Staven, saa at han faldt i Svime. Derefter gik han hen til sin Hest og sagde til Kolskjæg: „Hug Hesten; den skal ikke leve med Lyde.“ Kolskjæg hug Hovedet af Hesten. Da var Thorgeir kommen paa Benene, tog sine Vaaben og vilde fare paa Gunnar, men Folk lagde sig imellem, og der var stor Tummel. „Jeg er lei af dette Opstyr,“ sagde Skarphedin; „da er det meget bedre, at Mænd slaas med Vaaben.“ Gunnar var saa rolig, at een Mand holdt ham, og han sagde ikke et ondt Ord. Njaal søgte at faa Forlig eller Grid vedtaget. Thorgeir sagde, at han hverken vilde give eller tage Grid; heller skulde han se Gunnar

død for Slaget. „For fast har Gunnar staaet," sagde Kolskjæg, „til at han skulde falde for Ord alene, og saa vil det gaa herefter som før." Nu ride Folk hjem fra Hestethinget. De vovede sig ikke paa Gunnar, og saaledes led den Vinter.

Paa Thinget om Sommeren gik Gunnar en Dag hen til Olav Paa*), sin Svoger. Olav bød ham hjem til sig, og bad ham være var om sig; „thi de vil gjøre os alt det Onde, de kan," sagde han; „far derfor aldrig med lidet Følge." Han gav Gunnar mange gode Raad, og de tilsagde hinanden trofast Venskab.

60. Asgrim Ellidagrimssøn havde en Sag at søge mod Ulv Uggessøn paa Thinget. Det var en Arvesag. Det hændte her Asgrim, hvad sjælden havde truffet ham, at der fandtes Værn i hans Søgsmaal**); Feilen var den, at han havde opnævnt fem Kvidmænd istedetfor ni. Nu tog Modparten dette til Værn. Da sagde Gunnar: „Jeg stevner dig til Holmgang, Ulv Uggessøn, dersom Folk ikke skal faa Ret i en retfærdig Sag. Jeg ved, at Njaal og Helge, min Ven, stole paa, at jeg ikke lader dig staa alene, Asgrim, om de selv ere fraværende." „Du har Ingenting med denne Sag at gjøre," sagde Ulv. „Det faar nu ikke hjælpe," sagde Gunnar. Enden paa Sagen blev da, at Ulv maatte rykke ud med alle Pengene. Asgrim sagde siden til Gunnar: „Vil du ikke gjæste mig i Sommer? Altid herefter skal jeg være paa din Side i Thingtrætter, og aldrig imod dig." Gunnar rider hjem af Thinget. Lidt efter var han og Njaal sammen. Njaal bad Gunnar være var om sig; det var ham sagt, at Trehørningsfolkene agtede at overfalde ham. Han maatte aldrig fare uden i godt Følge og bestandig bære Vaaben.

*) Søn af Høskuld Dalakollssøn og nu Hoved for Laksdølernes Æt.
**) d. e. han havde gjort en Feil i Sagførelsen, som Modparten kunde bruge til Værn.

Gunnar lovede dette. Han fortalte, at Asgrim havde budt ham hjem til sig, og at han agtede at gjøre Alvor af det engang om Høsten. „Lad da Ingen, før du farer, faa Nys om, hvor længe du bliver borte,“ sagde Njaal; „og jeg vil byde dig at lade mine Sønner ride med dig; da vil de ikke anfalde dig.“ De blev enige derom. Sommeren lider fremover, til der var otte Uger til Vinternat. Da sagde Gunnar til Kolskjæg: „Gjør dig rede, thi nu vil vi ride til Tunge i Gjæstebud.“ „Skal jeg sende Bud til Njaalssønnerne?“ sagde Kolskjæg. „Nei,“ sagde Gunnar; „de skal ikke komme i Uleilighed for min Skyld.“

61. Gunnar og hans Brødre ride tre i Følge. Gunnar havde Atgeiren og Sværdet Olvesnaut, Kolskjæg fik Saks, Hjort havde ogsaa fuld Væbning. Asgrim tog vel imod dem, og de var der en Tid. En Dag kundgjorde de, at de nu agtede at fare hjem. Asgrim gav dem gode Gaver og tilbød sig at ride østover med dem; men Gunnar sagde, at det gjordes ikke nødigt, og han blev saaledes hjemme.

Sigurd Svinhovde hed en Mand, som boede ved Thjorsaaen; han havde lovet, at han skulde holde Øie med Gunnars Færd. Han kom nu under Trehørning og sagde dem, at Gunnar var paa Hjemreisen; bedre Leilighed kunde de aldrig faa, end nu, da han og Brødrene for tre ene. „Hvor mange Mænd skulde vi behøve at lægge i Baghold?“ sagde Starkad. „En liden Hob monner lidet imod ham,“ sagde Sigurd; „det er ikke raadeligt at have mindre end tredive.“ „Hvor skal vi lægge os for ham?“ sagde Starkad. „Ved Knaveholerne,“ sagde Sigurd; „der ser En Intet foran sig, før En er kommen lige frem.“ „Far du da til Sandgil,“ sagde Starkad, „og sig til Egil, at de maa gjøre sig rede femten Mand derfra; herfra skal møde andre femten ved Knaveholerne.“ Thorgeir sagde til Hildegunn: „Denne Haand skal vise

dig Gunnar død i Kveld." „Jeg tænker heller," sagde hun, „at du kommer til at bære Hovedet lavt efter Eders Møde."

Starkad og hans tre Sønner fare nu afsted med elleve andre Mænd; de tage Veien til Knaveholerne og lægge sig fore der. Sigurd Svinhovde kom til Sandgil og sagde: „Jeg er sendt hid fra Starkad og hans Sønner for at sige dig, Egil, at du og dine Sønner skal fare til Knaveholerne for at passe paa Gunnar." „Hvor mange skal vi være?" spurgte Egil. „Femten med mig," sagde han. „Jeg tager Kolskjæg paa min Del," sagde Kol. „Ikke Lidet tiltror du dig da," sagde Sigurd. Egil bad sine Østmænd at følge med. De sagde, at de ikke havde noget Udestaaende med Gunnar. „Stor Overmagt maa her trænges," sagde Thore, „siden en hel Hob skal til for at angribe tre Mænd." Egil gik da sin Vei og var vred. Konen i Huset sagde til Østmanden: „Ilde er det, at Gudrun, min Datter, har brudt Odden af sin Stolthed og hvilet i din Arm, naar du ikke skal turde følge din Værfader: Du maa være en Usling." „Fare skal jeg," sagde han, „med din Husbonde, men Ingen af os kommer tilbage." Dermed gik han til sin Kammerat Thorgrim og sagde: „Tag du nu mine Kistenøgler, thi jeg bruger dem ikke oftere. Jeg vil bede dig, at du tager hvad du vil af vore Eiendele, men far hjem igjen, og gjør Intet for at hevne mig. Farer du ikke, bliver det din Bane." Østmanden gav sig derefter i Følge med dem.

62. Nu er det at fortælle, at Gunnar rider øster over Thjorsaaen, og da han var kommen et Stykke paa den anden Side Aaen, blev han meget søvnig og foreslog, at de skulde hvile der. De gjorde saa. Han sovnede fast og lod ilde i Søvne. „Nu drømmer Gunnar," sagde Kolskjæg. „Jeg havde Lyst til at vække ham," sagde Hjort. „Nei," sagde Kolskjæg, „han skal nyde sin Drøm."

Gunnar laa en lang Stund og kastede af sig Skjoldet, fordi det blev ham for varmt. Da han vaagnede, sagde Kolskjæg: „Hvad drømte du, Broder?“ „Slig var min Drøm,“ sagde Gunnar, „at jeg ikke havde redet med saa lidet Følge fra Tunge, hvis jeg havde drømt dette før.“ „Sig os din Drøm,“ sagde Kolskjæg. „Jeg syntes mig at ride frem forbi Knaveholerne. Der saa jeg en Flok Ulve, og de stevnede alle mod mig, men jeg gik unda og frem til Rangaaen. Der satte de ind paa mig fra alle Kanter. Jeg værgede mig; og jeg skjød alle dem, som var fremst, indtil de gik mig saa paa Livet, at jeg ikke kunde komme til med Buen. Da tog jeg Sværdet, hug med den ene Haand og stak med den anden med Atgeiren, og brød mig ikke om at dække mig med Skjoldet; jeg forundrer mig alene over, hvorledes jeg slap fra det. Jeg dræbte da mange Ulve, og du med mig, Kolskjæg; men Hjort syntes jeg, de havde under sig, og de sled Brystet op paa ham og havde hans Hjerte i Gabet. Men da blev jeg saa rasende, at jeg hug Ulven i to Dele bagenfor Bogen, og efter det syntes det mig, at de tog Flugten. Nu er det mit Raad til dig, Hjort Frænde, at du rider tilbage vestover til Tunge.“ „Nei,“ sagde Hjort, „det vil jeg ikke; om jeg saa vidste, det blev min visse Bane, vil jeg følge dig.“ De ride nu videre og komme østover forbi Knaveholerne. „Ser du, Broder,“ sagde Kolskjæg, „der stikker mange Spyd op ved Holerne og Mænd med Vaaben.“ „Det kommer mig ikke uforvarende,“ sagde Gunnar, „at min Drøm sandes.“ „Hvad skal vi nu gribe til?“ sagde Kolskjæg. „Jeg gjætter, at du ikke vil løbe for dem.“ „Nei, det skal de ikke have at spotte over,“ sagde Gunnar; „men vi vil ride frem til Næsset i Rangaaen; der er et godt Sted at værge sig paa.“ De ride nu frem til Næsset og gjøre sig der rede til Strid. Da de red frem forbi Flokken, sagde Kol: „Hvor render

du hen nu, Gunnar?“ „Det kan du fortælle om, naar Dagen er ude,“ svarede Kolskjæg.

63. Nu eggede Starkad sine Mænd, og de stevne da frem paa Næsset imod dem. Sigurd Svinhovde for forrest; han havde et stort rødt Skjold og i den anden Haand et Spyd. Gunnar ser ham og sender en Pil mod ham. Da han saa Pilen flyve høit, holdt han Skjoldet høit op for sig; Pilen traf i Skjoldet, gik tværs igjennem det og ind gjennem Øiet paa ham, saa at den kom ud i Nakken. Det var det første Drab. Den anden Pil skjød Gunnar mod Ulvhedin, en af Starkads Mænd, og traf ham midt paa Livet, saa at han faldt foran Benene paa en Bonde, og Bonden ovenpaa ham. Kolskjæg kastede en Sten efter dem og traf Bonden i Hovedet, saa at det blev hans Bane. Da sagde Starkad: „Dette duer ikke, at han faar komme til med Buen; lad os gaa frem djærvt og hvast.“ De eggede nu hverandre. Gunnar værgede sig med Buen og Pilene, saa længe det var muligt; siden kastede han dem, greb Atgeiren og Sværdet og brugte begge Hænder. Der var nu længe den haardeste Strid, og baade Gunnar og Kolskjæg fældte den ene Mand efter den anden. Da sagde Thorgeir Starkadssøn: „Jeg lovede Hildegunn at bringe hende dit Hoved, Gunnar.“ Gunnar svarede: „Det tænker jeg ikke er hende saa meget om at gjøre, men ialfald faar du da komme nærmere.“ Thorgeir sagde til sine Brødre: „Lad os rende mod ham alle paa een Gang. Han har ikke noget Skjold, og hans Skjæbne vil være i vor Haand.“ Børk og Thorkel løb frem og var raskere end Thorgeir. Børk hug til Gunnar. Gunnar satte Atgeiren imod saa haardt, at Sværdet for ud af Haanden paa Børk. Med det Samme ser Gunnar Thorkel staa huggefærdig paa den anden Side af sig. Gunnar stod noget skraa paa Foden; han gjorde en Sving med Sværdet og traf Thorkel over Halsen, saa at Hovedet

føg af ham. Kol Egilsſøn ſagde: „Lad mig ſlippe frem til Kolſkjæg; det har jeg længe ſagt, at vi maa være jævngode Kjæmper." „Sligt kan vi nu friſte," ſvarede Kolſkjæg. Kol ſtak efter ham med ſit Spyd. Kolſkjæg havde da netop fældt en Mand og havde det paa det Travleſte. Han fik ikke ſkudt Skjoldet frem for ſig, og Stikket traf ham paa Udſiden af Laaret og gik igjennem. Han vendte ſig raſk, for ind paa Kol og hug ham med ſit Saks i Laaret, ſaa at Foden gik af, idet han ſagde: „Traf jeg dig eller hvorledes?" „Det fik jeg nu undgjælde for, at jeg var ſkjoldbar," ſagde Kol og ſtod en Stund ſtirrende paa Stumpen. „Du behøver ikke at ſe efter," ſagde Kolſkjæg; „det er, ſom det ſynes dig: Foden er af." Med det Samme faldt Kol død om. Da Egil ſer dette, løber han mod Gunnar og hug efter ham. Gunnar ſtak imod med Atgeiren og traf ham midt paa Livet, veiede ham op paa Atgeiren og kaſtede ham ud i Rangaa. Da ſagde Starkad: „En Usling er du, Thore Oſtmand, ſom ſidder rolig og ſer paa, imedens din Husbonde og Værfader bliver dræbt." Da for Oſtmanden op, meget forbitret. Hjort var bleven to Mænds Bane. Da løber Oſtmanden mod ham og hugger til ham foran i Bryſtet, ſaa han faldt død om med det Samme. Dette ſer Gunnar, hugger lynſnart til Oſtmanden og ſkar ham i to Dele midt over. Lidt efter ſkjød han til Børk med Atgeiren og traf ham midt paa Livet, ſaa Atgeiren gik tvært igjennem ham og ned i Volden. Nu hug Kolſkjæg Hovedet af Hauk Egilsſøn, og Gunnar derefter Armen af Ottar i Albueleddet. Da ſagde Starkad: „Lad os fly nu! det er ikke Menneſker, vi har at gjøre med." Gunnar ſagde: „I vil vel ſynes, det er ilde at tale om, derſom det ikke ſkal kunne ſees paa Eder, at I har været med i Legen." Derpaa løb han efter Starkad og Thorgeir og ſaarede dem. Dermed ſkiltes de. Fjorten Mænd

lod der Livet, Hjort var den femtende. Desuden havde Gunnar og Kolskjæg saaret mange af dem, som tog Flugten. Gunnar førte Hjort hjem paa sit Skjold, og han blev hauglagt der. Mange sørgede over ham, thi han var vennesæl. Starkad kom ogsaa hjem, og Hildegunn lægede hans og Thorgeirs Saar. „I kunde givet Meget til, at I ikke havde lagt Eder ud med Gunnar," sagde Hildegunn. „Du har Ret," sagde Starkad.

64. Steinvar paa Sandgil bad Thorgrim Østmand om at blive paa Island og styre hendes Eiendom og saaledes hædre sin Kamerats og Frændes Minde. Han svarede: „Det spaaede min Ven Thore mig, at jeg skulde falde for Gunnar, dersom jeg blev her i Landet, og han vidste nok det forud, ligesom han vidste sin egen Død." „Jeg giver dig Gudrun, min Datter, og Halvten af al min Eiendom, om du bliver," sagde hun. „Jeg vidste ikke, at du vilde kjøbe det saa dyrt," sagde han. Enden blev, at de enedes om, at han skulde faa Gudrun, og Brylluppet stod om Sommeren.

Gunnar rider til Bergthorskvaal og Kolskjæg med ham. Njaal og hans Sønner var ude; de gik imod dem og hilsede dem venlig. Siden talte de sammen. Gunnar sagde: „Jeg er kommen hid for at søge Hjælp og godt Raad hos dig." „Det har du Ret til at vente," sagde Njaal. „Jeg har dræbt mange Mænd og er kommen i stor Uleilighed," sagde Gunnar; „nu vil jeg gjerne vide, hvorledes du vil, jeg skal bære mig ad." „Det vil de Fleste sige," svarede Njaal, „at du har været haardt nødt, men du faar give mig Tid til at tænke over det." Njaal var nu en Stund i Enrum og overtænkte Sagen; derpaa kom han igjen og sagde: „Nu har jeg overveiet det Hele, og det er min Mening, at denne Sag maa drives med Kraft og Strænghed. Thorgeir har avlet Barn med min Frænke Thorfinna, og jeg vil overdrage dig Leiermaals-

sagen. En anden Skoggangssag overdrager jeg dig imod Starkad, fordi han har hugget i min Skog paa Trehorningshalsen; begge de Sager skal du søge. Du skal fare did, hvor Kampen stod, og grave op de Døde, tage Vidner paa Saarene og lyse dem alle uhellige*), fordi de havde faret ud med det Forsæt at volde dig og dine Brødre Saar og braad Bane. Hvis dette bliver godtgjort ved Vidnesførsel paa Thinget og der saa bliver indvendt, at du har slaaet Thorgeir, og at du saaledes hverken kan søge din egen eller Andres Sag, da skal jeg svare derpaa og sige, at jeg paa Thingskaalethinget lyste dig fredhellig, saa at du kunde søge baade din og Andres Sag; og dermed vil den Sag være opgjort. Du skal ogsaa tale vel med Tyrving paa Berjenæs, saa at han overdrager dig en Sag mod Onund paa Troldskog, som har Eftermaalet efter sin Broder Egil." Gunnar red hjem først, men nogle Dage senere ride han og Njaalssønnerne did, hvor Ligene var, grov dem op, alle, som jordede var, og Gunnar lyste dem derefter uhellige for Overfald og Stimandsfærd. Derefter red de hjem.

65. Samme Høst kom Valgard den graa ud til Island og for hjem til Hov. Thorgeir reiste til Valgard og Mørd og talte om, hvor uheldigt nu Sagen stod, naar Gunnar skulde faa alle dem, han havde dræbt, gjort uhellige. Valgard sagde, at dette var Njaals Raad, og at nok ikke Alt endnu var kommet for Dagen, som han havde raadet Gunnar. Thorgeir bad dem om Hjælp og Bistand. De drog sig længe unda og forlangte til Slutning mange Penge for Hjælpen. Det blev blandt Andet aftalt, at Mørd skulde fri til Thorkatla, Gissur hvides Datter, og Thorgeir skulde straks ride vestover Aaerne med Valgard

*) At En er uhellig, vil sige, at der ei kan kræves Bod for hans Drab, fordi han har forspildt sin Ret ved sine egne Gjerninger.

og Mørd. Dagen efter ride de ud, tolv i Følge, kom til Mosfell og blev der vel modtagne. De bar nu frem Frieriet for Gissur, og Enden blev, at Mørd skulde faa Thorkatla; Bryllupget skulde staa om en halv Maaned paa Mosfell. De ride nu hjem. Siden red de til Bryllups; der var meget Folk, og Alt gik godt og vel. Thorkatla for hjem med Mørd og overtog Husholdet. Valgard for til Norge om Sommeren.

Mørd eggede Thorgeir til at reise Søgsmaal mod Gunnar. Thorgeir gjorde sig en Reise til Onund og bad ham nu at sætte i Gang Drabssagen efter sin Broder Egil og hans Sønner; selv vilde han reise Sagen for sine Brødres Drab og de Saar, han og hans Fader havde faaet. Onund svarede, at han var rede. De for da og lyste Drabene og stevnede ni Aasteds-Kvidmænd*). Alt dette spurgtes til Lidarende. Gunnar red da til Njaal, fortalte ham det og spurgte, hvad han vilde, der nu skulde gjøres. „Nu skal du," sagde Njaal, „stevne dine Aasteds-kvidmænd og Naboerne sammen og opnævne Vidner i deres Paahør, og vælge Kol til Drabsmand paa din Broder Hjort; thi det er tilladt efter Loven. Du skal derpaa lyse Drabet paa Kol, uagtet han er død. Derefter skal du skyde til Vidne og opfordre Aasteds-Kvidmændene til at frembære Prov, om hine var tilstede og var med i Overfaldet, da Hjort blev dræbt. Du skal ogsaa stevne Thorgeir for Leiermaalssagen og ligeledes Onund for Tyrvings Sag." Gunnar gjorde i alle Dele, som ham raadet var af Njaal. Dette syntes Folk at være en underlig Maade at anlægge en Sag paa. Saaledes var nu disse Sager færdige til at komme til Things. Gunnar rider til Thinget og Njaalssønnerne og Sigfussønnerne. Gunnar havde

*) d. e. Kvidmænd, som boede i Nærheden af det Sted, hvor Drabene var øvede.

sendt et Bud til sine Svogre*), at de maatte møde paa Thinget saa mandstærke som muligt; „thi denne Sag vilde blive haard at drive.“ De kom derfor i stort Følge vestenfra. Mørd red til Things og Runolv fra Dal og Trehørningsmændene og Ønund fra Troldskog, og da de kom paa Thinget, gik de i Følge med Gissur hvide og Geir Gode.

66. Gunnar og Sigfussønnerne og Njaalssønnerne gik alle i een Flok, og de gik saa hvast frem, at Folk, som kom dem i Veien, maatte vogte sig for ikke at blive kastede overende; ingen Ting var saa jævnt i Alles Mund hele Thinget over, som denne store Sag. Gunnar gik at tale med sine Svogre, og Olav og hans Brødre modtog ham venlig. De udspurgte Gunnar om Overfaldet; han fortalte Alt ret og slet, saaledes som det var tilgaaet, og sagde dem, hvad han senere havde gjort. Olav sagde: „Det er store Ting, hvor trolig Njaal støtter dig i enhver Sag.“ Gunnar sagde, at han aldrig kunde lønne det tilfulde, men bad dem om Hjælp. De svarede, at den skyldte de ham. Begge Parters Sager komme nu for Retten. Hver af Parterne fører sin Sag. Mørd spurgte, hvorledes den Mand kunde træde op med en Sag, der som Gunnar først havde gjort sig selv uhellig ved at slaa Thorgeir. Njaal svarede: „Var du paa Thingskaalethinget ifjor Høst?“ „Vist var jeg det,“ sagde Mørd. „Hørte du,“ sagde Njaal, „at Gunnar bød Thorgeir Fred og Forlig? Da lyste jeg Gunnar fredhellig, saa han skulde kunne føre alle lovlige Sager.“ „Dette er efter Loven,“ sagde Mørd; „men hvorledes hænger det sammen, at Gunnar tillyste Drabet paa Hjort imod Kol, da det dog var Østmanden som dræbte ham?“ „Det var ret efter Loven,“ sagde Njaal, „naar han skjød til Vidne paa, at han kaarede ham til

*) Olav Paa og hans Brødre fra Laksaadalen (jfr. Kap. 59 i Slutningen).

Drabsmand." „Dette er ganske vist ret efter Loven," sagde Mørd, „men hvorfor lyste Gunnar dem alle uhellige?" „Det har du ikke nødigt at spørge om," sagde Njaal, „aldenstund de for ud paa Overfald og Manddrab." „Det gik ikke ud over Gunnar," sagde Mørd. „Kolskjæg og Hjort var Gunnars Brødre," sagde Njaal, „og den Ene fik Bane, den Anden Saar." „I har Loven paa Eders Side," sagde Mørd, „haardt som det er at bøie sig derunder." Da gik Hjalte Skjæggessøn fra Thjorsaadal frem og sagde: „Ikke har jeg nogen Del i Eders Trætte; men jeg vil nu vide, hvad du vil gjøre for mine Ords og mit Venskabs Skyld, Gunnar?" „Hvad forlanger du?" sagde Gunnar. „Det," sagde han, „at I overlade alle Sagerne til billig Dom og gode Mænds Voldgift." „Da skal du aldrig være imod mig, hvem jeg end har at gjøre med," sagde Gunnar. „Det skal jeg love dig," sagde Hjalte. Derefter brugte han sine Overtalelser hos Gunnars Modstandere og bragte det dertil, at de alle vedtog Forlig. De gav hinanden derefter Tilsagn om Sikkerhed. Det Slag, Thorgeir havde faaet, gik lige op mod Leiermaalssagen, Skoghugsten mod Starkads Saar; Thorgeirs Brødre blev bødte med halv Bod; den anden Halvdel faldt bort for Overfaldet paa Gunnar. Drabet paa Egil og Tyrvings Sag gik op mod hinanden. Kols og Østmandens Drab sattes mod Drabet paa Hjort; de Andre blev bødte med halv Bod. Njaal og Asgrim Ellidagrimssøn og Hjalte Skjæggessøn var med at afsige denne Kjendelse. Njaal havde mange Penge tilgode hos Starkad og paa Sandgil, og alle disse gav han Gunnar til at udrede disse Bøder. Saa mange Venner eiede Gunnar paa Thinget, at han bødte alle Drabene med det Samme, og gav mange Høvdinger, som havde hjulpet ham, Gaver. Han havde stor Ære af Sagen; og Alle var enige om, at hans Mage ikke fandtes i Sørlændingernes Fjerding.

Gunnar rider hjem fra Thinget og sidder nu en Stund i Ro, men hans Modstandere misunde ham høiligen hans Hæder.

67. Nu er at fortælle om Thorgeir Otkelssøn. Han blev stor og stærk, trofast og ligefrem, men noget let til at lade sig besnakke. Han havde mange Venner blandt de bedste Mænd og var afholdt af alle sine Frænder. Engang havde Thorgeir Starkadssøn gjort en Reise til sin Frænde Mørd. Han sagde: „Jeg kan ikke finde mig i den Ende, Sagen mellem mig og Gunnar fik. Jeg har kjøbt mig Hjælp hos dig, saa længe vi begge er i Live; jeg vil derfor nu bede dig, at du vil finde paa et Raad, men det maa være et, som duer. Jeg siger dette saa lige ud af den Grund, at jeg ved, du er Gunnars værste Fiende, og han ligesaa din; jeg skal ikke spare paa, hvad der kan være til din Hæder, dersom du gjør dine Sager godt." „Det viser sig ofte," sagde Mørd, „at jeg er glad i Penge, og saaledes ogsaa denne Gang. Men det er vanskeligt at lage det saa, at du faar din Vilje frem, uden at du bliver Meneder og Fredsbryder. Det er ellers sagt mig, at Kolskjæg agter at fremkomme med en Sag paa Thinget og indløse en Fjerdedel af Moeidarkvaal, som blev betalt din Fader i Sønnebod. Han har paataget sig denne Sag for sin Moder, og det er ogsaa Gunnars Raad, at betale Løsøre og ikke give Slip paa Jordveien. Du skal se Tiden an, indtil dette sker, og saa sige, at han bryder Forliget med Eder. Han har ogsaa taget Saaland fra Thorgeir Otkelssøn og saaledes brudt Forliget med ham. Du skal fare til Thorgeir Otkelssøn og faa ham i Ledtog med dig for at overfalde Gunnar. Og om end noget af dette glipper for Eder og I ikke faa hans Liv, skal I ikke give tabt, men forsøge oftere. Jeg skal sige dig, at Njaal har spaaet ham og forudsagt, at, dersom han dræber mere end een Gang i samme Slægt-

gren, og han saa tillige bryder det Forlig, som derefter indgaaes, da vil dette drage hans Bane efter sig. Du skal derfor nu faa Thorgeir med dig, thi Gunnar har dræbt hans Fader før. Komme I i Kast med Gunnar, skal du spare dig selv, men han vil gaa djærvt frem, og Gunnar vil fælde ham. Saa har han dræbt to Gange i samme Slægtgren, og du skal da tage Flugten. Dersom det er saa skikket, at dette skal blive hans Død, saa vil han bryde Forliget; til den Tid maa du da vente." Efter dette farer Thorgeir hjem og fortæller sin Fader Alt i Stilhed. De blev enige om, at de maatte fare tyst med dette Forehavende.

68. Noget senere for Thorgeir Starkadssøn til Kirkebø til sin Navne; de havde en Samtale under fire Øine og talte hele Dagen hemmelig med hinanden. Til Slutning gav Thorgeir Starkadssøn sin Navne et guldindlagt Spyd og red siden hjem. De var fra nu af Hjertensvenner. Paa Thingskaalethinget om Høsten fremsatte Kolskjæg Krav paa Gaarden Moeidarkvaal; Gunnar nævnte Vidner og bød Trehørningsmændene Løsøre istedet eller en anden Jordeiendom efter lovlig Værdsætning. Thorgeir skjød til Vidne paa, at Gunnar brød Forliget med dem. Derefter blev Thinget sluttet. Det Aar lider nu hen. Navnerne havde ofte Sammenkomster, og det var meget varmt mellem dem. Kolskjæg sagde til Gunnar: „Det er mig sagt, at der er stort Venskab mellem begge Thorgeirerne, og Mange vil sige, at de ikke er at lide paa; jeg vilde gjerne, du skulde være var om dig." „Er jeg feig," sagde Gunnar, „vil Døden finde mig, hvor jeg er stedt." De talte ikke mere herom. Gunnar sagde om Høsten til sine Folk, at de skulde aanne en Uge der hjemme paa Gaarden, den næste nede paa Øerne og saaledes gjøre fra sig Hoaannen; alle Mand skulde fare hjemmefra Gaarden undtagen han og Kvindfolket. Thorgeir under Tre-

hørningen for til sin Navne, og, straks efter at han var kommen, havde de efter Sædvane en Samtale. Thorgeir Starkadssøn sagde: „Jeg synes, vi skulde mande os op og overfalde Gunnar.“ „Møderne med ham har endt saaledes hidtil,“ svarede Thorgeir Otkelssøn, „at Faa har kommet derfra med Seier; desuden har jeg liden Lyst til at kaldes Gridniding*).“ „De har brudt Forliget, ikke vi,“ sagde Thorgeir Starkadssøn; „Gunnar tog fra dig dit Saaland og Moeidarkvaal fra mig og min Fader.“ De enes da om at overfalde Gunnar. Thorgeir sagde, at Gunnar om nogle Nætter vilde være ene hjemme. „Du skal da møde mig selv tolvte; jeg skal komme ligesaa mandstærk.“ Siden red Thorgeir hjem.

69. Da Kolskjæg og Huskarlene havde været tre Nætter nede paa Øerne, fik Thorgeir Starkadssøn Nys derom og sendte Bud til sin Navne, at han skulde møde ham paa Trehørningshalsen. Thorgeir under Trehørningen gjorde sig da færdig og red selv tolvte op paa Halsen og biede der paa sin Navne. Gunnar var paa denne Tid alene hjemme paa Gaarden. Da Navnerne paa Veien red gjennem en Skog, kom der over dem slig Søvnighed, at de ikke kunde staa imod; de hængte sine Skjolde paa Grenene, bandt sine Heste og lagde sine Vaaben ved Siden af sig. Njaal var samme Nat paa Thorolvsfell, men fik ikke sove; han gik snart ud, snart ind. Thorhild, Skarphedins Kone, spurgte ham, hvorfor han ikke kunde sove. „Mangt og meget bæres mig nu fore,“ sagde han; „jeg ser mange fæle Fylgjer af Gunnars Uvenner, og, det som underligere er, de se ud til at have Ondt isinde, men fare dog uvittigt frem.“ Lidt efter red en Mand frem for Døren, steg af og kom ind. Det var Thorhilds og Skarphedins Saugjæter. „Fandt du Sauerne?“ sagde hun. „Jeg fandt det, som mere var,“ sagde han. „Hvad

*) Den, som paadrager sig Nidingsord ved at bryde tilsagt Fred.

var det?" spørger Njaal. „Jeg fandt fire og tyve Mænd oppe i Skogen; de havde bundet sine Heste, men selv sov de. Skjoldene havde de hængt op i Træerne." Og saa vel havde han brugt sine Oine, at han sagde fra om Alles Væbning og Klædning. Njaal vidste da straks, hvem de var alle, og sagde til ham: „Velbjerget var den med Tjenere, som havde mange Slige, og aldrig skal jeg glemme dig dette. Men nu vil jeg sende dig et Ærende." Han sagde, at han var rede. „Du skal fare til Lidarende," sagde Njaal, „og sige Gunnar, at han skal ride til Grjotaa og derefter sende Bud efter Mandskab. Jeg skal fare op til dem, som ere i Skogen, og skræmme dem hjem igjen; heldigt har dette truffet; thi de vil Intet vinde paa denne Færd, men tabe Meget." Gjæteren drog afsted og gav Gunnar nøie Besked om Alt. Gunnar red da til Grjotaa og stevnede Folk til sig. Nu er at fortælle om Njaal, at han rider op til de to Ravner. „Uvarligt ligge I," sagde han. „Hvad skal slig Færd betyde? Gunnar er ikke den Mand, som lader sig spøge med. Skal jeg sige sandt, saa er dette aabenbar Stimandsfærd. I maa ogsaa vide, at Gunnar er i Færd med at samle Folk, og han vil snart være her og dræbe Eder allesammen, dersom I ikke fare hjem igjen." De kom paa Benene i en Fart og blev meget forknytte. De tog sine Vaaben, steg paa sine Heste og sprængte afsted hjemover til Trehørningen. Njaal for derefter Gunnar imøde og bad ham ikke sende Folkene hjem igjen. „Jeg skal fare og faa Forlig istand," sagde han; „nu ere de tilstrækkelig ræbde. For dette Anslag mod dit Liv skal de alle tilsammen bøde saa Meget, at større Bøder ikke kan kræves for en af de to Ravners Drab, om Sligt skulde hænde. Jeg skal tage disse Penge til mig og sørge for, at de skal være paa rede Haand for dig, naar du har Brug for dem."

70. Gunnar takkede Njaal for hans gode Raad.

Njaal red derefter under Trehørningen og sagde de to Ravner, at Gunnar ikke agtede at sende sit Mandskab hjem igjen, før det var kommet til en Afgjørelse mellem dem. De gjorde Tilbud for sig og var ilde tilmode og bad Njaal fare med Forligstilbud. Njaal sagde, at han ikke vilde fare med Andet, end det, som var uden Svig. De bad ham være med i Voldgiftsdommen og lovede at vedtage det, som han kjendte for Ret. Njaal sagde, at han ingen Dom vilde fælde før paa Thinget, naar gode Mænd var med. De fandt sig deri. Njaal gik da imellem, saa at de med Haandslag tilsagde hinanden Fred og Forlig. Njaal skulde dømme og opnævne med sig, hvem han vilde, til Dommere.

Lidt efter havde de en Sammenkomst med Mørd Valgardssøn. Han tog haardt paa Vei, fordi de havde lagt Sagen under Njaal, som var Gunnars gode Ven, og forudsagde dem, at de vilde være ilde tjente dermed. Folk ride nu til Althinget efter Sædvane. Begge Parter var paa Thinget. Njaal krævede Lyd og spurgte alle de bedste Mænd, som der var komne, hvor meget Gunnar syntes dem at kunne kræve af de to Ravner Thorgeir for det tilsigtede Overfald. De svarede, at de syntes, at slig Mand kunde kræve stor Ret. Njaal spurgte derefter, om Alle var at regne for delagtige, eller om Formændene havde at svare til Sagen for dem alle. De sagde, at Formændene vel maatte have mest Ansvar, men de Andre heller ikke lidet. „Det maa dog siges," sagde Mørd, „at Gunnar ikke har været sagesløs her; thi han har brudt Forliget med de to Ravner." „Det er ikke Forligsbrud," sagde Njaal, „at Enhver nytter sin lovlige Ret; thi med Lov skal vort Land bygges, med Ulov ødes." Njaal forklarer dem derefter, at Gunnar havde tilbudt Jord eller andet Vederlag for Moeidarkvaal. Ravnerne syntes da, at de var narrede af Mørd; de skjældte ham Huden fuld

og sagde, at dette Pengeudlæg havde de ham at takke for. Njaal opnævnte tolv Mænd til Dommere i Sagen, og det blev saa, at Alle, som havde været med, betalte hver et Hundrede i Sølv, men de to Thorgeirer to Hundreder hver. Njaal tog disse Penge i sin Forvaring, og begge Parter tilsagde hinanden Sikkerhed og Fred; Njaal sagde dem Ordene fore*).

Gunnar red nu fra Thinget til Vest-Dalene til Hjardarholt, og Olav Paa tog vel imod ham. Der sad han en halv Maaned. Han red vidt omkring i Dalene, og Alle tog mod ham med aabne Arme. Da de skiltes, sagde Olav: „Jeg vil give dig tre kostelige Ting, en Guldring og en Kappe, som Irerkongen Myrkjartan**) har eiet, og en Hund, som jeg fik i Irland. Den er stor og lige saa god til Følge, som en rask Karl. Den er ogsaa slig, at den har Menneskevid; den vil gjø ad hver Mand, som den ved er din Uven, men aldrig ad dine Venner. Den ser ogsaa paa hver Mand, om han mener dig det vel eller ilde. Den vil være dig tro, saa længe der er Liv i den." Siden sagde han til Hunden: „Nu skal du følge Gunnar og gjøre ham den Nytte, du kan." Hunden gik straks hen til Gunnar og lagde sig for hans Fødder. Olav bad Gunnar være var om sig. „Du har mange Avindsmænd," sagde han, „thi du holdes nu for en gjæv Mand over det hele Land." Gunnar takkede ham for hans Gaver og gode Raad og red hjem. Han sidder nu hjemme paa sin Gaard en Stund, og Alt er roligt.

71. Lidt efter havde de to Ravner en Sammenkomst med Mørd. De var ikke blide paa ham; thi de syntes, at de havde lidt stort Pengetab ved hans Skyld, og at de ikke havde faaet Noget igjen derfor; de bad ham nu komme med et andet Raad, som kunde være Gunnar

*) d. e. forestavede dem Edsformularen.

**) Olav Paas Morfader.

til Men. Mørd svarede: „Mit Raad er nu," sagde han, „at du, Thorgeir Otkelssøn, skal daare Ormhild, Gunnars Frænke; Gunnar vil da fatte endnu større Nag til dig. Jeg skal da sætte ud det Ord, at Gunnar har udladt sig med, at du ikke skal have gjort det for Intet. En Tid efter skal I overfalde Gunnar, men I skal ikke hjemsøge ham paa hans Gaard, thi det kan Ingen tænke paa, saa længe Hunden er i Live." De enedes nu om, at de skulde fremme denne Aftale. Sommeren lider fremover. Thorgeir gik tidt og jævnt til Ormhild. Dette syntes Gunnar ilde, og der blev stort Uvenskab mellem dem. Saaledes gik det Vinteren udover. Nu kom Sommeren, og Thorgeir var der oftere og oftere i Løn. Thorgeir fra Trehørningen og Mørd var jævnlig sammen og aftalte, at de skulde overfalde Gunnar, naar han red ned paa Øerne for at se til sine Huskarle. Engang fik Mørd Nys om, at Gunnar var paa Veien ned til Øerne, og sendte et Bud under Trehørningen for at sige Thorgeir, at der nu var den bedste Leilighed til at forsøge et Overfald. De gjorde sig færdige i en Fart og red afsted tolv Mand i Følge, og da de kom til Kirkebø, var tretten Mand der og ventede paa dem. De aftalte da at fare ned til Rangaaen og der lægge sig i Veien for Gunnar. Da Gunnar red opefter fra Øerne, var Kolskjæg i Følge med ham. Gunnar havde sin Bue med Pile og Atgeiren. Kolskjæg havde sit Saks og fuld Væbning.

72. Da Gunnar og Kolskjæg red op med Rangaaen, hændte det Under, at der kom en Mængde Blod paa Atgeiren. Kolskjæg spurgte, hvad det kunde betyde. Gunnar sagde, at Sligt kaldte man i andre Lande Saarregn, og at Olve*) havde sagt ham, at det gik forud for store Møder. De ride videre, indtil de se Mændene sidde ved Aaen. De havde bundet sine Heste. „Her ligger

*) Se Kap. 29.

Folk i Baghold," sagde Gunnar. „Ja, længe har de været lidet at tro," sagde Kolskjæg; „hvad skal vi nu gribe til?" „Vi skal ride forbi dem opover til Vadet," sagde Gunnar, „og der gjøre os rede til at tage imod dem." De Andre se dette og komme straks farende imod dem. Gunnar spænder Buen, tager Pilene og kaster dem ned paa Jorden foran sig, og straks de kom ham paa Skudhold, skjød han. Han saarede saaledes mange Mænd og dræbte nogle. Da sagde Thorgeir Otkelssøn: „Dette duer ikke. Lad os gaa ham haardt paa Livet!" De gjorde saa. Forrest gik Onund fagre, Thorgeirs Frænde. Gunnar skjød Atgeiren imod ham og traf i Skjoldet, saa at det brast i to Dele, og Atgeiren gik igjennem Onund. Ogmund Floke løb bagpaa Gunnar. Dette saa Kolskjæg, hug straks begge Benene unda ham og stødte ham ud i Rangaaen, saa at han druknede. Striden blev nu haard. Gunnar hug med den ene Haand og stak med den anden. Kolskjæg blev Manges Bane og saarede Mange. Thorgeir Starkadssøn sagde da til sin Navne: „Lidet skal En se paa dig, at du har din Fader at hevne." „Vist har jeg ikke gaaet frem, som jeg burde," sagde Thorgeir Otkelssøn, „men alligevel har ikke du turdet følge mig i Hælene. Men jeg agter ikke at tage imod Haansord af dig." Dermed farer han i fuld Hidsighed mod Gunnar og rendte sit Spyd tvært igjennem hans Skjold og igjennem Armen. Gunnar gjorde et Tværryk med Skjoldet, saa at Spydet brast i Falen*). I det Samme ser han en anden Mand staaende huggefærdig mod sig. Han hugger ham Banehug og griber derefter Atgeiren med begge Hænder. Da var Thorgeir Otkelssøn kommen nær ind paa ham med Sværdet løftet til Hug. Han vender sig da mod ham i fuld Brede, render Atgeiren igjennem ham, svinger ham

*) Falen kaldes den hule Tange paa Spyd, Pile, Spader og deslige, hvori Skaftet stikkes ind og fæstes.

op i Luften og slynger ham ud i Rangaaen. Liget driver nedover til Vadet og blev liggende der paa en Sten. Siden kaldtes Vadet Thorgeirs Vad. Thorgeir Starkadssøn sagde da: „Lad os fly nu; det ser ikke ud til, at vi skal vinde Seier denne Gang.“ De søgte nu alle unda. „Lad os sætte efter dem,“ sagde Kolskjæg. „Tag Buen og Pilene; du kunde da kanske komme Thorgeir Starkadssøn paa Skudhold.“ Gunnar svarede: „Tomme vil vore Pengepunge være, naar disse ere bødte, som nu ligge her døde.“ „Penge kan du nok skaffe,“ sagde Kolskjæg, „men Thorgeir vil ikke lade af, før han volder dig Bane.“ „Flere Slige maa staa paa min Vei, før jeg ræddes for dem,“ sagde Gunnar. Siden red de hjem og fortalte Tidenden. Hallgerd blev sæl ved at høre dette og roste meget deres Værk. Rannveig sagde: „Det kan være, at Værket er godt; men jeg bliver for ilde ved det, til at jeg kan tro, der vil komme Godt af det.“

73. Disse Tidender spørges vidt, og Mange sørgede over Thorgeir. Gissur hvide og Geir Gode red til Aastedet, lyste Drabene og stevnede Kvidmænd til Thinget. Derefter ride de hjem igjen. Njaal og Gunnar havde en Sammenkomst og talte om Kampen. Njaal sagde til Gunnar: „Vær nu var om dig. Nu har du dræbt to Gange i samme Slægtgren; husk nu, at det gjælder dit Liv, dersom du ikke holder det Forlig, som bliver gjort.“ „Jeg agter ingenlunde at bryde det,“ sagde Gunnar, „men jeg kommer til at trænge til Eders Hjælp paa Thinget.“ „Min Troskab mod dig skal vare til min Dødsdag,“ sagde Njaal. Gunnar rider derefter hjem. Det lider nu, til det var Thingtid, og begge Parter samle stor Folkemagt. Paa Thinget tales der ikke om Andet, end hvad Ende vel denne Sag vil tage. Gissur og Geir talte sig imellem om, hvem af dem der skulde lyse Drabssagen efter Thorgeir. Det blev dertil, at Gissur paatog sig Søgs-

maalet. Han lyste Sagen paa Lovberget og tog saa til Orde: „Jeg lyser Søgsmaal mod Gunnar Haamundssøn for sagesløst Overfald, eftersom han for paa sagesløs Mand Thorgeir Otkelssøn og saarede ham med Underlivs Saar, saa at det blev Ulivssaar og Thorgeir fik Bane deraf. Jeg paastaar ham for den Sag at dømmes fredløs Skoggangsmand*), som ikke maa fødes, færges eller bjerges med noget bjergende Raad. Jeg paastaar mig tilkjendt Halvparten af hans Bøder, og den anden Halvpart til den Fjerdings Mænd, som har at tage Bøderne efter Loven. Jeg lyser Sagen for den Fjerdingsret, hvor den har at komme fore efter Loven. Jeg lyser lovlig Lysning i Alles Paahør her paa Lovberget. Jeg lyser til Søgsmaal og fuld Fredløshed over Gunnar Haamundssøn." En Gang til nævnte Gissur sig Vidner og lyste Sag mod Gunnar Haamundssøn for at have saaret Thorgeir Otkelssøn med Underlivs Saar, saa at det blev Ulivssaar, og han fik sin Bane deraf, paa det Aasted, hvor Gunnar havde overfaldt Thorgeir, sagesløs Mand**). Han lyste denne Lysning som den forrige. Derefter spurgte han efter Værnething og Hjemstavn. Siden gik Folk fra Lovberget, og Alle syntes, at han havde talt godt. Gunnar var stille og udlod sig lidet om Sagen. Thinget lider nu fremover, til Retterne skulde sættes. Gunnar og hans Mænd stod paa Nordsiden ved Rangæingernes Ret***), Gissur paa Sydsiden. Gissur nævnte Vidner og bød Gunnar at lyde til sin Ed og sin Fremsigelse af Sagen og alle de Beviser, han agtede at fremføre. Derefter aflagde han Ed og fremsagde Sagen i Retten saaledes beskaffen som han havde lyst den. Derefter lod han

*) Se Anm. til S. 101.

**) Der lyses, som det vil sees, særskilt Sag først for Overfaldet, og saa for Saaret (Drabet).

***) d. e. Sydfjerdingens Fjerdingsret, jvfr. Anm. til S. 100.

fremføre Lysningsvidner, bød Kvidmændene tage Sæde og bød Modparten at rydde Kviden*).

74. Da sagde Njaal: „Nu kan vi ikke længe sidde stille. Lad os gaa did, hvor Kvidmændene sidde.“ De gik derhen, ryddede fire Mænd af Kviden og krævede Bjergekvid**) i Gunnars Sag af de fem, som var igjen, om ikke de to Thorgeirer havde faret ud til Mødet med den Hu at tage Gunnar af Dage, om de kunde. De gav alle straks det Vidnesbyrd, at saa havde været. Dette kaldte Njaal lovligt Værn i Sagen og sagde, at han vilde føre dette Værn frem, dersom Modparten ikke vilde modtage Forlig. Mange Høvdinger gjorde sig da Umage for at faa Forlig istand, og Enden blev, at tolv Mand skulde dømme i Sagen. Begge Parter gik da frem og vedtog med Haandslag dette Forlig. Derefter blev der dømt i Sagen og Pengebod fastsat, og alle Pengene skulde udredes straks der paa Stedet. Gunnar og Kolskjæg skulde fare udenlands og være borte i tre Vintre; hvis Gunnar ikke for af Landet uden at kunne undskylde sig med Mangel paa Skibsleilighed, skulde det staa den Dræbtes Frænder frit for at dræbe ham. Gunnar lod sig ikke mærke med, at Forliget ikke huede ham. Han spurgte Njaal efter de Penge, han havde taget i Forvaring for ham. Njaal havde sørget for, at Pengene havde forrentet sig, og han udredede nu hele Summen til Gunnar, og det svarede netop til det, som Gunnar havde at betale for sig. Njaal og Gunnar ride begge i Følge fra Thinget. Da sagde Njaal til Gunnar: „Kjære Ven, gjør nu saa vel,

*) Se Anm. til S. 100.

**) Sagværgeren kunde møde Sagsøgerens Kvid ved mod ham at opstille en Bjergekvid (frelsende Kvid) d. e. en Kvid, som gav et frikjendende eller formildende Vidnesbyrd i Sagen. Denne Kvid maatte ved Drabssager, for at være gyldig, dannes af fem af de af Sagsøgeren opnævnte Kvidmænd.

at du holder dette Forlig, og mindes, hvad vi har talt sammen. Ligesom din første Udenlandsreise blev dig til stor Hæder, saa vil du paa denne indlægge dig endnu større Ære; du vil komme tilbage til Island med stor Navnkundighed og blive en gammel Mand, og Ingen her vil da gaa dig for nær. Men dersom du ikke reiser, og du bryder Forliget, da vil du blive dræbt her i Landet, og det er ondt at vide for dem, som ere dine Venner." Gunnar sagde, at han ikke agtede at bryde Forliget. Han red hjem og fortalte Forliget. Rannveig sagde, at det var vel, at han for bort, saa kunde hans Uvenner kives med Andre imedens.

75. Thraain Sigfussøn sagde til sin Kone, at han agtede at fare udenlands den Sommer. Hun havde Intet at indvende derimod. Han tingede sig Overfart med Høgne den hvide. Gunnar og Kolskjæg tingede sig Overfart med Arnfinn fra Viken. Grim og Helge Njaalssønner bad sin Fader om Lov til at fare udenlands. Njaal sagde: „Farlig vil Udenlandsfærden blive for Eder, saa at det kan se uvist ud, om I komme fra det med Livet; dog vil I vinde nogen Ære og Navnkundighed ved den. Men det kan nok hænde, at der vil komme Fortræd og Uleilighed deraf bagefter, naar I komme hjem." De vedblev tidt og jævnt at bede ham, og Enden blev da, at han sagde, de kunde fare, om de vilde. De tingede sig Overfart med Baard svarte og Olav Ketilssøn fra Elda*), og der taltes nu meget om, at Bygden mistede mange af sine bedste Mænd.

Gunnars Sønner, Høgne og Grane, var nu netop voksne. De var ulige af Sind. Grane havde Meget af Moderens Art; men Høgne var retsindig og paalidelig. Gunnar lader sit og Kolskjægs Gods føre til Skibet, og da

*) Uden tvivl Gaarden Elden paa Namdalseidet (N. Throndhjems Amt) i Norge.

Alt var ombord og Skibet var paa det Nærmeste seilfærdigt, red Gunnar afsted til Bergthorskvaal og andre Gaarde for at sige Farvel og takkede Alle, som havde hjulpet ham, for deres Understøttelse. Dagen efter tidlig om Morgenen gjorde han sig rede til at fare ned til Skibet og sagde da til alle sine Gaardsfolk, at han vilde blive borte med det Samme. Dette var dem til stor Sorg, men de trøstede sig med det Haab, at han vilde komme igjen, naar en Tid var leden. Han tog Farvel med Alle En for En, da han var reisefærdig. De fulgte ham alle ud. Han satte Atgeiren i Jorden, hoppede i Sadlen og han og Kolskjæg red af Gaarde. De ride ned med Markarfljot. Da snublede Gunnars Hest, saa at han faldt af. Han kom til at se op til Liden og til Gaarden paa Lidarende. Da sagde han: „Fager er Liden; aldrig har den syntes mig saa fager før, Agrene gule og Tunene slaaede. Jeg vil ride hjem igjen og ingensteds fare.“ „Gjør ikke dine Uvenner den Glæde,“ sagde Kolskjæg, „at bryde Forliget; Ingen venter Sligt af dig, og du kan være vis paa, at Alt da gaar, som Njaal har sagt.“ „Jeg vil ingensteds fare,“ svarede Gunnar, „og det Samme vilde jeg, du skulde gjøre.“ „Nei,“ sagde Kolskjæg, „jeg vil ikke have Nidingsord hverken i dette eller noget Andet, naar jeg har givet mit Løfte. Det bliver da ikke andet Raad, end at vi maa skilles; hils min Moder og mine Frænder, at jeg ikke agter at se Island mere; thi jeg vil spørge din Død, Broder, og da drager Intet mig til Hjemmet.“ Dermed skilles de. Gunnar rider hjem til Lidarende, og Kolskjæg rider til Skibet og seiler til Norge. Hallgerd blev glad, da Gunnar kom tilbage, men hans Moder sagde Lidet. Gunnar sidder hjemme om Høsten og Vinteren og havde ikke mange Folk paa Gaarden. Det lider nu til Ende med Vinteren. Olav Paa bød Gunnar og Hallgerd at tage Ophold hos ham og overlade Lidarende til sin Moder og

sin Søn Høgne. Han havde først Lyst dertil og sagde Ja, men da det kom til Stykket, vilde han ikke.

Paa Thinget om Sommeren lyse Gissur og Geir ham fredløs paa Lovberget, og før Thinget hævedes, stevnede Gissur alle Gunnars Uvenner til et Møde i Almannagjaa*). Der samledes Starkad under Trehørningen og Thorgeir, hans Søn, Mørd og Valgard den graa, Geir Gode, Hjalte Skjæggesson, Thorbrand og Aasbrand Thorleikssønner, Eiliv og Onund, hans Søn, Onund fra Troldskog og Thorgrim Østmand fra Sandgil. Gissur sagde: „Jeg vil foreslaa Eder, at vi overfalde Gunnar i Sommer og tage ham af Dage." Hjalte sagde: „Jeg lovede Gunnar her paa Thinget, da han lod sig overtale af mig, at jeg ikke skulde være med i noget Overfald paa ham, og det skal jeg holde." Dermed gik Hjalte. Men de, som var igjen, aftalte Overfald paa Gunnar, tog hinanden i Haanden derpaa og fastsatte Bøder for den, som faldt fra. Mørd skulde holde Øie med, naar der bedst gaves Leilighed. Der var firti Mand med i dette Samlag. De holdt det ikke for vanskeligt at faa Gunnar fældt nu, da Kolskjæg og Thraain var borte og mange andre af Gunnars Venner.

Folk ride derefter hjem af Thinget. Njaal for til Lidarende til Gunnar og fortalte ham, at han nu var lyst fredløs, og at der var aftalt Overfald paa ham. „Det er vakkert af dig, at du varer mig," sagde Gunnar. „Nu vil jeg," sagde Njaal, „lade mine Sønner Skarphedin og Høskuld fare til dig; de vil vove Livet for dig."

*) en dyb Kløft eller Revne, som begrændser Althingspladsen (Thingvoldene) mod Vest og hvis Vægge paa de fleste Steder er næsten lodrette. Hele Thingvoldssletten bestaar af stivnet Lava fra en gammel Vulkanbrand og har en Mængde lignende Revner, som er opstaaede derved, at Lavaen gik over fra flydende til fast Tilstand. Almannagjaa er den største og dybeste af disse.

„Nei," sagde Gunnar, „jeg vil ikke, at dine Sønner skal blive dræbte for min Skyld; du har Andet at vente af mig." „Det kommer ud paa Et," sagde Njaal; „naar du er død, vil Faren vende sig mod mine Sønner." „Det er ikke urimeligt," sagde Gunnar, „men jeg vil nødig selv være Skyld deri. Men det vil jeg bede dig om, at du vil have et Øie med min Søn Høgne; Grane vil jeg ikke tale om, thi han gjør ikke Meget efter mit Sind." Dette lovede Njaal og red hjem. Det er sagt, at Gunnar mødte ved alle Stevner og Thing, men hans Uvenner turde aldrig vove sig paa ham. Saaledes gik det en Tid, at han for som en udømt Mand.

76. Om Høsten sendte Mørd Valgardssøn Bud, at Gunnar var alene hjemme; alt Husfolket var nede paa Øerne for at gjøre fra sig Høaannen. Straks Gissur hvide og Geir Gode spurgte dette, red de østover Aaerne og over Sandene til Hov. Derfra sendte de Bud til Starkad under Trehørningen, og der mødtes nu alle, som skulde være med i Overfaldet, og de raadslog om, hvorledes de skulde bære sig ad. Mørd sagde, at det ikke var at tænke paa at komme uforvarende paa Gunnar, medmindre de tog Bonden fra Nabogaarden, som hed Thorkel, og truede ham til at følge sig og fare alene frem til Gaarden for at tage Hunden, Saam. De for da østover til Lidarende og sendte Bud efter Thorkel. Da han kom ud til dem, overmandede de ham og gav ham Valget mellem at tage Hunden eller miste Livet. Han valgte at kjøbe sig Livet og for med dem. Der var Gjeiler*) ovenfor Gaarden paa Lidarende; der standsede Flokken. Thorkel gik frem til Gaarden, hvor Hunden laa oppe paa Taget. Han lokker den med sig bort i en af Gjeilerne.

*) Gjeil eller Gjeile bruges endnu i Almuesproget i Norge om en paa begge Sider med Gjerde indhegnet Gyde eller Vei (især fra Fæhusene til Udmarken).

I det Samme ser Hunden, at der er Folk, og farer paa Thorkel og griber ham i Underlivet. Onund fra Troldskog hug den da Øksen i Hovedet, saa at den gik lige ind i Hjernen. Hunden satte i et Hyl saa høit, at de aldrig syntes sig at have hørt Sligt, og faldt død om med det Samme.

77. Gunnar vaagnede i sin Skaale*) og sagde: „Saar Medfart maa du lide, Saam min Fosterson, og det er vel saa skikket, at det skal blive kort imellem os."

Gunnars Skaale var bygget hel og holden af Tømmer og tækket med Bord. Der var Glugger oppe ved Brynaaserne**), og disse var der skudt Spjæld for. Gunnar sov i et Loft***) i Skaalen, ligesaa Hallgerd og hans Moder. Da de kom til Gaarden, vidste de ikke, om Gunnar var hjemme. De bad En gaa i Forveien frem til Husene og se til, hvad han kunde faa vide; imedens satte de sig ned paa Græsvolden. Thorgrim Østmand gik hen til Skaalen og kløv op efter Væggen. Gunnar ser, at der kommer frem en rød Kjortel ved Gluggen, stikker ud med Atgeiren og træffer Thorgrim midt paa Livet. Fødderne glap under ham, saa at han slap Skjoldet og styrtede ned af Taget. Han gaar nu hen til Gissur og de Andre, der de sad paa Volden. Gissur saa paa ham og sagde: „Nu, er Gunnar hjemme?" „Det maa I selv vide," sagde Thorgrim, „men at Atgeiren var hjemme, fik jeg at vide." Dermed faldt han død om. De søgte nu ind paa Husene. Gunnar skjød ud mod

*) d. e. Hovedbygningen paa Gaarden.

**) d. e. de øverste Tømmerstokker i Langvæggene eller Sidevæggene, hvorpaa Tagets nederste Del hviler (Raftstokkerne).

***) Dette Loft har udentvivl været over Forstuen i Skaalens ene Ende. Over selve den egentlige Skaale var der ikke og kunde der ikke være Loft, da Ildstedet (Arnen) laa midt efter Gulvet, og Røgen skulde have Udgang gjennem Taget.

dem med Pile og værgede sig vel, og de kom ingen Vei. Somme løb op paa Husene og tænkte at komme ham til Livs derfra, men Gunnar naaede dem ogsaa der med sine Pile, og de havde Intet for sin Umage. Saaledes gik det en Stund. Efter at have hvilet sig, søgte de frem anden Gang. Gunnar vedblev at skyde, og de fik Ingenting udrettet, og drog sig tilbage anden Gang. Da sagde Gissur hvide: „Vi maa søge frem bedre; det bliver Ingenting af paa denne Maade." De forsøgte nu den tredie Storm og holdt ved længe, men det endte med, at de igjen veg tilbage. Gunnar sagde: „Der ligger en Pil ude paa Taget; den er af deres; den skal jeg skyde paa dem; det vil være Skam for dem, skal de faa Saar af sine egne Vaaben." „Gjør ikke det, min Søn," sagde hans Moder; „egg dem ikke paa Ny, nu de har vendt sig fra." Gunnar greb Pilen, skjød den mod dem og traf Eilif Onundsson, saa han fik et stort Saar. Han havde staaet for sig selv, og de lagde ikke Mærke til, at han blev saaret. „Der kom en Haand ud med Guldring paa," sagde Gissur, „og tog en Pil, som laa paa Taget; der vilde vel ikke blive ledt ude efter Vaaben, dersom der var nok inde; lad os nu gaa frem igjen." „Lad os brænde ham inde," sagde Mord. „Nei, det skal aldrig ske," sagde Gissur, „ikke, om det gjaldt mit Liv. Det er vel ikke vanskeligt for dig at hitte paa et Raad, saa slu Mand som du er holdt for at være." Der laa nogle Reb paa Volden, som havde været brugte til at fæste Husene med*). Mord sagde: „Lad os tage Rebene, slynge dem om Aasenderne og kaste Løkkerne om store Stene, sætte Vindestokker i og vinde Taget af Skaalen." De tog Rebene og gjorde alle disse Anstalter, og før Gunnar mærkede nogen Ting, havde de vundet hele Taget af Skaalen. Han skjød dog med sin Bue, saa de aldrig kom ind paa ham. Da fore-

*) i Stormveir.

slog Mord endnu en Gang, at de skulde brænde ham inde. „Jeg ved ikke, hvorfor du vil komme med det, som ingen Anden vil," sagde Gissur; „det skal aldrig ske." I samme Stund løber Thorbrand Thorleiksson op paa Væggen og hugger Buestrengen af for Gunnar. Gunnar greb Atgeiren med begge Hænder, vendte sig i en Fart mod ham, drev den igjennem ham og kastede ham ned paa Volden. Da løb hans Broder Asbrand op. Gunnar stak efter ham med Atgeiren; han holdt Skjoldet for sig, men Atgeiren gik igjennem det, saa begge hans Underarme knustes, og han faldt ned af Væggen. Gunnar havde før saaret otte Mænd og dræbt to; nu fik han selv to Saar, men det sagde Alle, at han ikke forandrede en Mine hverken for Saar eller Bane. Han sagde til Hallgerd: „Giv mig to Lokker af dit Haar, saa snor du og min Moder dem sammen til en Buestreng til mig." „Gjælder det dig noget?" spurgte hun. „Det gjælder Livet," sagde han, „thi de skal aldrig komme mig nær, saa længe jeg kan bruge Buen." „Da skal jeg nu mindes dig Kindhesten, du gav mig," sagde hun; „jeg er lige glad, enten du værger dig længe eller kort." „Hver har sin Maade at gjøre sig navnkundig paa," sagde Gunnar, „og jeg skal ikke længe bede dig om dette." Rannveig sagde: „Et Umenneske er du, og din Skam skal længe mindes." Gunnar værgede sig vel og berømmelig; han saarede endnu otte Mand med saa store Saar, at Mange var nær ved at faa sin Bane deraf. Han værgede sig, indtil han faldt af Mødighed; de gav ham mange store Saar, men alligevel kom han sig ud af deres Hænder og værgede sig endnu længe. Tilsidst fik de dog dræbt ham. Om hans Forsvar kvad Thorkel Elfareskald.

„En stor Helt har vi her fældet," sagde Gissur, „og Stræv har det kostet os; hans Forsvar vil mindes, saa længe Landet er bygget." Derefter gik han til Rannveig

og sagde: „Vil du give os Jord til to af vore Mænd, som ere døde, at vi kan hauglægge dem her?“ „Saa meget heller,“ sagde hun, „som jeg gjerne skulde unde Eder alle det.“ „Det er ikke at undres over, at du taler saa,“ sagde Gissur; „thi du har mistet Meget.“ Han forbød at rane eller ødelægge Noget der. Siden for de bort. Da sagde Thorgeir Starkadssøn: „Vi kan ikke sidde hjemme paa vore Gaarde for Sigfussønnerne, hvis ikke Gissur eller Geir bliver her sydpaa en Tid.“ „Det kan saa være,“ sagde Gissur. De kastede derefter Lod, og det tilfaldt Geir at blive igjen. Han for da til Odde og tog Ophold der. Han havde en Søn, som hed Roald; han var Frillesøn, og hans Moder hed Bjartøy, Søster af Thorvald Veile, som blev dræbt ved Hestløk paa Grimsnæsset. Roald roste sig af, at han havde givet Gunnar Banesaar. Han var paa Odde med sin Fader. Thorgeir Starkadsson gjorde sig til af et andet Saar, som han havde givet Gunnar. Gissur sad hjemme paa Mosfell. Gunnars Drab spurgtes og blev ilde omtalt over alle Bygder, og Mange sørgede over ham.

78. Gunnars Død gik Njaal nær til Hjerte og ligesaa Sigfussønnerne. De spurgte Njaal, om han syntes, at der burde lyses Drabssag efter Gunnar eller gjøres Anstalter til Søgsmaal. Han sagde, at det ikke gik an, da Manden var fredløs; det var det bedste at gjøre dem Tort ved at dræbe Nogle til Hevn for ham. De kastede Haug over Gunnar og lod ham sidde opret inde i Haugen. Rannveig vilde ikke, at Atgeiren skulde lægges i Haugen med ham; hun sagde, at Ingen skulde røre den, uden han vilde hevne Gunnar. Mod Hallgerd var hun saa haard, at det var med Nød, hun holdt sig fra at dræbe hende; hun sagde, at det var hende, som havde voldt hendes Søns Død. Hallgerd tyede da til Grjotaa med sin Søn Grane. Der blev da skiftet. Høgne skulde

have Jordveien paa Lidarende og Gaarden med Buskap og Løsøre; Grane skulde have Leilændingsgaardene.

En Dag drev Saugjæteren og en Tjenestepige paa Lidarende Fæet forbi Gunnars Haug. Det syntes dem da, at han var lystig og sang inde i Haugen. De for hjem og fortalte Rannveig dette. Hun bad dem sige Njaal det. De for da til Bergthorskvaal og fortalte det til Njaal. Han lod dem sige sig det tre Gange; derefter talte han længe sagte med Skarphedin. Skarphedin tog sine Vaaben og for til Lidarende. Høgne og Rannveig tog imod ham med aabne Arme og blev meget glade. Rannveig bad ham være der længe, og han lovede det. Han og Høgne var jævnlig sammen baade ude og inde. Høgne var en rask og uforfærdet Mand, gjæv af Sind og troede ikke straks Alt, hvad der blev fortalt. De turde derfor ikke sige ham Varslet. Skarphedin og Høgne var ude en Kveld søndenfor Gunnars Haug. Det var klart Maaneskin, men stundom drog der Skyer for Maanen. Da syntes Haugen dem aaben, og Gunnar havde vendt sig inde i Haugen og saa imod Maanen. De syntes sig at se fire Lys brænde i Haugen, og der var ingensteds Skygge. De saa, at Gunnar var munter, og Glæden straalede af ham. Han kvad en Vise, og det saa høit, at de kunde høre den tydelig, endskjønt de stod langt borte; Visen endte med, at han heller havde villet dø, end vige. Derefter lukkede Haugen sig igjen. „Vilde du troet dette Varsel, om Njaal eller jeg havde sagt dig det?“ sagde Skarphedin. „Jeg vilde have troet det, om Njaal havde sagt det,“ svarede Høgne; „thi det er sagt, at han lyver aldrig.“ „Meget gjælde slige Varsler,“ sagde Skarphedin, „naar han selv viser sig for os og siger, at han heller vilde dø end vige for sine Uvenner; dette var et Raad, han vilde give os.“ „Jeg kan Intet udrette,“ sagde Høgne, „medmindre du vil hjælpe mig.“ „Ja, nu skal jeg mindes,“

sagde Skarphedin, „hvor vakkert Gunnar teede sig efter Eders Frænde Sigmunds Drab, og jeg skal hjælpe Eder, hvad jeg kan; det tilsagde ogsaa min Fader Gunnar, saa tidt det gjaldt dig eller hans Moder.“ Siden gik de hjem til Lidarende.

79. „Nu skal vi fare straks i Nat,“ sagde Skarphedin; „thi dersom de faa spurgt, at jeg er her, vil de blive mere vare om sig.“ „Dine Raad vil jeg følge,“ sagde Høgne. Derefter greb de sine Vaaben, da alle Mand vel var til Sengs. Da Høgne tog Atgeiren ned, sang det høit i den. Rannveig for op i stor Forbitrelse og sagde: „Hvem tager Atgeiren, naar jeg har forbudt Alle og Enhver at røre ved den?“ „Jeg agter at føre den til min Fader,“ sagde Høgne, „at han kan have den med til Valhal og der bære den frem paa Vaabenthing.“ „Heller burde du bære den og hevne din Fader,“ sagde hun; „thi Atgeiren spaaede en Mands Bane eller Fleres.“ Derefter gik Høgne ud og fortalte Skarphedin Ordskiftet mellem ham og hans Bedstemoder. Siden fore de til Odde. To Ravne fløi med dem hele Veien. De kom til Odde om Natten og drev Fæet frem til Husene. Da kom Roald og Tjørve farende ud og jog Fæet op i Gjeilerne. De havde sine Vaaben med sig. Skarphedin sprang op og sagde: „Du behøver ikke at se efter; det er, som det synes dig: der er Folk her.“ Dermed hug Skarphedin Tjørve Banehug. Roald havde et Spyd i Haanden. Høgne løber mod ham. Han stikker til Høgne med Spydet, men Høgne hug Spydskaftet af med Atgeiren og drev Atgeiren gjennem ham. De lod Ligene ligge efter sig og tog Veien op over til Trehørningen. Skarphedin løber op paa et af Husene og giver sig til at rive op Græs. De, som var inde, troede, at det var Sauer, og Starkad og Thorgeir tog sine Vaaben og Klæder og for ud op om Gjerdet. Da Starkad bliver Skarphedin

var, ræddes han og vil vende om, men Skarphedin fældte ham oppe ved Gjerdet. I samme Stund mødte Høgne Thorgeir og dræbte ham med Atgeiren. Derfra for de til Hov. Mørd stod ude paa Volden; han bad om Grid og bød fuldstændigt Forlig. Skarphedin fortalte ham Drabet paa de Fire, „og samme Vei skal du fare," sagde Skarphedin, „eller give Høgne Selvdom, ifald han vil tage imod det." Høgne sagde, at han ikke havde tænkt at skulle forlige sig med sin Faders Banemænd; men omsider tog han dog Selvdom.

80. Njaal lagde gode Ord ind hos dem, som havde Eftermaalet efter Starkad og Thorgeir, at de skulde forlige sig, og der blev tilsagt Heredsmøde og opnævnt Voldgiftsmænd. Alle Ting blev medtagne, ogsaa Overfaldet paa Gunnar, endskjønt han var fredløs Mand. Alle de Bøder, som blev idømte, kom Mørd alene til at betale, thi de afsagde ikke Kjendelsen mod ham, forend hin anden Sag om Eftermaalet var paadømt, og lod saa Bøderne i begge Sager blive lige store. Saaledes blev der da fuldt Forlig. Paa Thinget var der langvarigt Ordskifte, men Enden blev omsider, at Geir Gode og Høgne indgik Forlig, og det holdtes mellem dem siden. Geir Gode boede paa Lid til sin Dødsdag, og han er nu ude af Sagaen. Njaal bad om Alvheid, Datter af Vetrlide Skald, til Kone for Høgne, og han fik hende. Deres Søn var Are, som seilede til Hjaltland og giftede sig der. Fra ham stammer Einar Hjaltlænding, en rask Helt. Høgne holdt Venskab med Njaal, og han er ude af Sagaen.

81. Nu er at fortælle om Kolskjæg, at han kom til Norge og holdt til øster i Viken om Vinteren. Sommeren efter for han syd til Danmark og gav sig i Tjeneste hos Danekongen, Svend Tjugeskjæg, og nød der stor Ære. En Nat drømte han, at der kom en Mand til ham, lys at se til, som vækkede ham og sagde til ham:

„Stat op og far med mig." „Hvad vil du mig?" spurgte han. „Jeg skal skaffe dig en Hustru, og siden skal du være min Ridder," blev der svaret. Han syntes sig at svare Ja. Derefter vaagnede han. Han for til en Vismand og sagde ham Drømmen. Han tydede den saaledes, at han skulde fare til Sydlandene og blive Guds Ridder. Kolskjæg tog Daaben i Danmark, men trivedes ikke der og for østover til Gardarike*) og var der en Vinter. Derfra for han syd til Miklegaard**) og gav sig ind blandt Væringerne. Det sidste, man spurgte til ham, var at han var gift der, og var Høvding for Væringehæren; han var der til sin Dødsdag. Og han er ude af denne Saga.

82. Nu er det at fortælle, at Thraain Sigfussøn kom til Norge. Han og hans Følge kom til Land nord ved Haalogaland og holdt sydover til Throndhjem og saa til Lade. Straks Haakon Jarl spurgte det, sendte han Bud til dem og vilde vide, hvad det var for Mænd, som var ombord. Sendemændene kom tilbage og sagde ham, hvem det var. Jarlen sendte da Bud efter Thraain Sigfussøn, og han kom til ham. Jarlen spurgte, af hvad Æt han var. Han sagde, at han var nær i Slægt med Gunnar fra Lidarende. „Det skal ikke være til din Skade," sagde Jarlen, „thi jeg har seet mange islandske Mænd, men Ingen hans Mage." Thraain sagde: „Vil I, at jeg skal være hos Eder i Vinter, Herre Jarl?" Jarlen tog imod ham. Thraain var der om Vinteren, agtet af Alle. — Kol hed en Mand; han var en stor Viking. Han var Søn af Aasmund Eskisida østen fra Smaaland. Han laa øster i Gøtaelven og havde fem Skibe og meget Folk. Derfra holdt han ud af Elven og til Norge, seilede op i Folden***) og kom uforvarende over Hallvard Sote. De

*) Rusland.

**) Konstantinopel.

***) d. e. den ydre eller sydlige Del af Kristianiafjorden.

overraskede ham oppe paa et Loft, men han værgede sig vel, indtil de satte Ild paa Huset. Da gav han sig. De dræbte ham og tog der meget Gods; derfra styrede de til Ljodhus*). Disse Tidender fik Haakon Jarl spurgt. Han lod Kol dømme utlæg over hele sit Rige og lovede Penge for hans Hoved.

Engang tog Jarlen saa til Orde: „Altfor langt borte er nu Gunnar paa Lidarende; han vilde gjøre det af med den fredløse Viking, om han var her; og det er ilde, at han ikke er faret til os, thi nu vil Islændingerne dræbe ham." Thraain Sigfussøn svarede: „Ikke er jeg Gunnar, men jeg er i Slægt med ham, og jeg vil paatage mig denne Færd." „Det er mig kjært," sagde Jarlen; „jeg skal ogsaa ruste dig vel til Færden." Da tog Eirik, hans Søn, til Orde: „I er gavmild med Løfter til Mange, men det er ujævnt med Opfyldelsen. Denne Færd er vanskeligere, end de fleste; thi denne Viking er strid og slem at drages med. Du behøver udvalgte baade Mænd og Skibe til den Færd." „Om Færden er vovelig, skal jeg dog fare," sagde Thraain. Jarlen gav ham nu fem Skibe, alle vel udrustede. Med Thraain var Gunnar Lambessøn og Lambe Sigurdssøn. Gunnar var Thraains Brodersøn, var ung kommen til ham, og de holdt meget af hinanden. Eirik Jarlssøn gik ombord med dem, eftersaa Folkene og Vaabnene og gjorde de Forandringer, som syntes ham at tiltrænges. Siden, da de var rustede, gav Eirik dem en Lods. De sejlede syd med Landet; hvor de kom, havde Jarlen givet dem Lov til at kræve, hvad de trængte til. De holdt østover til Ljodhus. Da fik de spurgt, at Kol var faren til Danmark. De holdt da sydover did. Da de kom til Helsingborg, traf de nogle Mænd i en Baad, som fortalte dem, at Kol var der og

*) En Kjøbstad paa den svenske Side af Gøta-Elven ovenfor Kongehelle, nu Gamla-Lødøse.

vilde blive liggende der en Stund. En Dag, da det var vakkert Veir, saa Kol Skibene komme. Han sagde, at han havde drømt om Haakon Jarl om Natten, og at dette vist maatte være hans Mænd, og bad alle Mand tage sine Vaaben. De gjorde sig nu rede, og det bar sammen med dem. De sloges længe, uden at Nogen fik Overtaget. Da løb Kol op paa Thraains Skib, ryddede hvast om sig og fældte mangen Mand. Han havde en forgyldt Hjælm paa Hovedet. Thraain ser, at dette gaar ilde; han egger nu sine Mænd med sig og gaar selv forrest og møder Kol. Kol hug til ham og traf i Skjoldet, saa at det revnede fra øverst til nederst; men i det Samme fik han et Stenkast over Haanden, saa Sværdet faldt fra ham. Thraain hug da til ham og traf Foden, saa den gik af. Derefter dræbte de ham. Thraain hug Hovedet af ham og kastede Kroppen overbord, men gjemte Hovedet. De gjorde der stort Bytte. De holdt derefter nord til Throndhjem og for til Jarlen. Han tog vel mod dem. Thraain viser Jarlen Kols Hoved, og Jarlen takkede ham for den Gjerning. Eirik sagde, at det var mere værdt end bare Ord. Jarlen svarede, at det var sandt, og bad dem følge sig. De fulgte Jarlen til et Sted, hvor han havde ladet gjøre et godt Skib. Det var ikke som et almindeligt Langskib; der var Hovedet af en Gam*) paa det, og der var lagt meget Arbeide derpaa. Jarlen sagde: „Du sætter Pris paa stadselige Ting, Thraain; saa var det med din Frænde Gunnar, og saa er det med dig. Jeg vil nu give dig dette Skib; det hedder Gammen; dermed skal følge mit Venskab. Jeg vil, at du skal være hos mig, saa længe du lyster.“ Thraain takkede ham for Gaven og sagde, at han ikke stundede til Island for

*) en Grib. Skibene havde ofte et udskaaret Hoved af et eller andet Dyr til Prydelse i Stavnen, og Skibet havde da gjerne Navn deraf.

Tiden. Jarlen havde en Færd fore østover til Landemærket for at tale med Sveakongen. Thraain for med ham om Sommeren og var Skibsstyrer; han styrede Gammen og seilede saa hvast, at Faa kunde kappes med ham. Han havde mange Avindsmænd; men det mærkedes tidt og jævnt, hvor kjær Gunnar var Jarlen, thi han satte Alle haardt i Rette, som viste Thraain Uvenskab. Thraain var hos Jarlen hele den Vinter. Om Vaaren spurgte Jarlen, om han vilde blive der eller fare til Island. Han sagde, at han ikke havde opgjort det med sig selv og vilde først høre Tidender fra Island. Jarlen sagde, at han skulde gjøre, som han lystede. Thraain blev da hos Jarlen. Nu spurgtes en Tidende fra Island, som syntes Mange stor, Gunnar fra Lidarendes Død. Da vilde Jarlen ikke, at Thraain skulde fare ud, og han blev hos Jarlen.

83. Nu er det at fortælle, at Grim og Helge Njaalssønner for fra Island samme Sommer, som Thraain. De var paa Skib sammen med Olav Ketilssøn fra Elda og Baard svarte*). De fik saa haardt Nordenveir, at de drev af sydover, og der kom over dem sligt Mørke, at de ikke vidste, hvor de for. De var længe i Søen; tilsidst kom de paa meget grundt Vand, og syntes sig da at vide, at Land ikke kunde være langt borte. Njaalssønnerne spurgte, om Baard havde nogen Rede paa, hvilket Land de havde i Nærheden. „Det kan være mange, sligt Veir, som vi har havt," sagde han, „Derne**) eller Skotland eller Irland." To Nætter senere saa de Land paa begge Sider og en stor Baae inde paa Fjorden. De kastede Anker udenfor Baaen. Veiret tog nu til at lægge sig, og om Morgenen var det blikstille. De se da tretten Skibe komme ud mod sig. Da sagde Baard: „Hvad skal

*) I Sagaen staar, udentvivl urigtigt, Baard hvide, jfr. S. 129 og 145.
**) Orknøerne.

vi nu gribe til? Disse komme for at angribe os." De raadslog, om de skulde værge sig eller give sig, men før de var komne til nogen Afgjørelse, var Vikingerne lige ved dem. De spurgte, hvem Formændene*) var paa Skibet. Formændene paa Kjøbmandsskibet navngav sig og spurgte igjen, hvem der var deres Høvdinger. Den Ene kaldte sig Grjotgard, den Anden Snækolv, Sønner af Moldan fra Dungalsbø i Skotland, Frænder af Melkolv Skottekonge. „To Vilkaar sætte vi Eder," sagde Grjotgard; „enten gaa I paa Land og vi tage Eders Gods, eller vi søge ind paa Eder og dræbe hver Mand, vi komme over." Helge raabte, at Kjøbmændene vilde værge sig. Da sagde Kjøbmændene: „Trold tage dig for dine Ord! Hvad Forsvar har vi at sætte imod? Er Gods bedre end Liv?" Grim tog det Raad at raabe over til Vikingerne, for at de ikke skulde høre Kjøbmændenes Jamren. Baard og Olav sagde: „Tænke I da ikke paa, at Islændingerne vil gjøre Nar af Eder, saaledes som I bære Eder? Tag heller Eders Vaaben og værg Eder." De greb da alle til Vaaben og afgjorde det mellem sig, at de skulde aldrig give sig, saa længe de formaaede at værge sig.

84. Vikingerne skjød paa dem, og Striden begyndte. Kjøbmændene værgede sig vel. Snækolv løber mod Olav og stak sit Spyd igjennem ham. Grim stak med Spydet til Snækolv saa haardt, at han faldt overbord. Helge stevnede Grim imøde, og de drev alle Vikingerne ned af Skibet og var altid der, hvor det gjaldt mest. Vikingerne raabte og bad Kjøbmændene give sig. De svarede, at det vilde de aldrig gjøre. I det Samme kom de til at se ud til Havs. De se da Skibe komme frem om det søndre Næs, og de var ikke færre end ti i Tallet. De

*) Dermed menes de, som eiede Skibet og havde Befalingen ombord, de samme som i næste Kapitel kaldes Skibets Styresmænd. Njaalssønnerne var med som Passagerer.

ro rask til og stevne imod dem. Der var Skjold ved Skjold langs Skibsbordene*). Paa det Skib, som for forrest, stod en Mand ved Masten. Han havde Silketrøie paa og en forgyldt Hjælm, og hans Haar var baade stort og fagert. Han havde et guldindlagt Spyd i Haanden. Han spurgte: „Hvem er det, som her driver saa ulige en Leg?“ Helge navngav sig og sagde, at imod dem stod Grjotgard og Snækolv. „Men hvem er Eders Styresmænd?“ sagde han. „Baard den hvide,“ sagde Helge; „den Anden, som hed Olav, er falden.“ „Ere I islandske Mænd?“ sagde han. „Ja,“ svarede Helge. Han spurgte, hvis Sønner de var. Da de sagde det, kjendtes han ved dem og sagde: „Navnkundige ere I og Eders Fader.“ „Hvem er du?“ sagde Helge. „Jeg heder Kaare og er Søn af Salmund,“ svarede han. „Hvor kommer du fra?“ sagde Helge. „Fra Suderøerne,“ sagde han. „Da er du kommen til rette Tid,“ sagde Helge, „hvis du vil give os en Haandsrækning.“ „Al den, I tiltrænge,“ sagde Kaare; „hvad forlange I?“ „At du skal lægge Side om Side med dem,“ sagde Helge. „Det skal ske,“ sagde Kaare. De lagde derefter frem mod Vikingerne, og Kampen begyndte for anden Gang. Da de havde kjæmpet en Stund, løb Kaare op paa Skibet til Snækolv. Han vendte sig imod ham og hug efter ham. Men Kaare løb baglænds over en Bom, som laa tværs over Skibet, og Snækolv hug i Bommen, saa at begge Sværdets Egger skjultes i den. Kaare hug da til ham, og Sværdet traf ham i Akselen; Hugget var saa hvast, at det tog Armen af, saa Snækolv straks havde Bane. Grjotgard skjød et Spyd mod Kaare; han saa det og sprang i Veiret, saa at Spydet feilede ham. Nu havde Helge og Grim ryddet Veien

*) Naar Skibet var ude, havde Mandskabet almindelig sine Skjolde fæstede udvendig paa Rælingen; Skjold ved Skjold langs Skibsbordet er altsaa Vidnesbyrd om talrigt Mandskab.

or sig og mødte Kaare. Da løber Helge imod Grjotgard og drev Sværdet igjennem ham; det blev hans Bane. De gik derefter over alle Skibene langs begge Bord. Vikingerne bad nu om Grid. De gav dem alle Grid, men tog alt Godset. Derefter lægge de alle Skibene ud under Øerne.

85. Sigurd hed Jarlen, som raadede for Orknøerne. Han var Søn af Lødve, Søn af Thorfinn Hausakljuv*), Søn af Torv-Einar, Søn af Ragnvald Jarl af Møre, Søn af Øystein Glumra. Kaare var Sigurd Jarls Hirdmand og havde hentet Skat hos Gille Jarl paa Suderøerne. Kaare beder dem nu følge med til Rossø**) og sagde, at Jarlen vilde tage vel mod dem. De tog imod dette, for med Kaare og kom til Rossø. Kaare følger dem til Jarlen og sagde, hvem de var. „Hvorledes kom du sammen med dem?" spurgte Jarlen. „Jeg traf dem i Skotlandsfjordene," sagde Kaare; „de sloges med Moldan Jarls Sønner og værgede sig saa vel, at de idelig kastede sig i den øiensynligste Dødsfare***), og altid var der, hvor det gik haardest paa. Jeg vil nu bede dig tage dem i din Hird." „Det skal du raade for," sagde Jarlen; „saa meget mere som du har taget dig af dem før." De var da hos Jarlen om Vinteren og holdtes høit i Ære. Helge blev stille, da det led paa Vinteren. Jarlen forstod ikke, hvad Grunden kunde være, og spurgte, hvorfor han var saa stur. „Hvad er det, som er dig imod?" sagde han, „eller synes du dig ikke at have det godt her?" „Jeg har det godt," sagde Helge. „Hvad er det da, du tænker paa?" sagde Jarlen. „Har du noget Land at raade over i Skotland?" sagde Helge. „Det skulde jeg tro," svarede

*) Hovedkløver.

**) Den største af Orknøerne (nu kaldet Mainland).

***) Oversættelsen er tvivlsom. I Sagaens Grundtekst synes her et ellers ukjendt ordsprogligt Udtryk at være brugt.

Jarlen, „men hvorledes det?" „Skotterne har taget din Sysselmand*) af Dage," sagde Helge, „og opsnappet alle Sendebud, for at Ingen skulde komme over Petlandsfjorden**) hid." „Er du fremsynt?" sagde Jarlen. „Lidet er det prøvet," sagde han. „Stor Ære skal times dig," sagde Jarlen, „dersom dette er sandt, men i andet Fald faar du bøde derfor." „Han er ikke den Slags Mand," sagde Kaare; „han siger vist Sandhed, thi hans Fader er fremsynt." Siden sendte Jarlen Mænd syd til Strømø***) til Arnljot, sin Sysselmand. Arnljot sendte da Bud sydover Petlandsfjorden for at indhente Underretning, og de erfor, at Hunde Jarl og Melsnate Jarl havde taget Haavard, Sigurd Jarls Maag, af Dage i Thrasvik†). Arnljot sendte da Bud til Sigurd Jarl, at han maatte komme sydpaa med en stor Hær og drive disse Jarler ud af Riget. Straks Jarlen spurgte dette, drog han sammen en stor Hær fra alle Øerne.

86. Siden for Jarlen sydover med Hæren. Kaare var i Følge med ham og ligesaa Njaalssønnerne. De kom syd til Katanæs. Jarlen raadede over disse Riger i Skotland: Ross, Myræve, Suderland og Dalene††). Der mødte ham Mænd fra disse Riger og sagde, at Jarlerne var ikke langt borte med en stor Hær. Da stevner Sigurd Jarl did med Hæren. De mødtes ovenfor Dungalsnipa†††), og her kom det nu til et stort Slag mellem dem. Skotterne havde sendt en Del af sin Hær fra sig;

*) d. e. den Mand, som oppebar Jarlens Indtægter og førte Styrelsen paa hans Vegne i denne Landsdel.

**) Det brede Sund mellem Orknøerne og Skotland.

***) Ligger midt i Petlandsfjorden.

†) Nu kaldet Freswick, lidt søndenfor Skotlands yderste Næs mod Nordøst, i Landskabet Katanæs (nu Caithness), som nævnes i næste Kapitel.

††) Nu Ross, Murray, Sutherland og Argyle.

†††) paa Katanæs.

den kom i Siden paa Jarlsmændene, og der blev stort Mandefald, indtil Njaalssønnerne vendte sig imod dem og efter en hvas Strid drev dem paa Flugten. Kampen blev nu haard. Helge og Grim stevne frem forbi Jarlens Mærke og kjæmpe mandigt. Kaare vendte sig mod Melsnate Jarl. Melsnate skjød et Spyd mod Kaare; men Kaare greb det i Luften og sendte det tilbage mod Jarlen og igjennem ham. Da flygtede Hunde Jarl. De forfulgte de Flygtende, til de spurgte, at Melkolv Jarl drog en Hær sammen i Dungalsbø. Sigurd Jarl holdt da Raad med sine Mænd, og Alle fandt det raadeligst at vende tilbage og ikke slaaes med saa stor en Hær. De gav sig da paa Hjemveien. Da Jarlen kom til Strømø, skiftede de der Hærfanget. Siden for han nord til Rosø. Njaalssønnerne og Kaare fulgte ham. Jarlen gjorde nu et stort Gjæstebud, og ved dette gav han Kaare et godt Sværd og et guldindlagt Spyd, Helge Guldring og Kappe, Grim Skjold og Sværd. Derefter gjorde han Grim og Helge til sine Hirdmænd og takkede dem for deres djærve Fremgang i Slaget. De var hos Jarlen den Vinter og Sommeren udover, indtil Kaare for ud paa Hærtog; da for de med ham. De herjede vidt om Sommeren og fik allesteds Seier. De sloges med Kong Gudrød fra Man og seirede over ham. Derefter for de hjem og havde vundet meget Gods. De var endnu en Vinter hos Jarlen; men om Vaaren bad de sig Lov til at fare til Norge. Jarlen sagde, at de skulde gjøre, som de lystede, og gav dem et godt Skib og raske Mænd. Kaare sagde, at han samme Sommer vilde komme til Norge med Skatten til Haakon Jarl*), saa kunde de træffes. De aftalte dette. Siden stevnede Njaalssønnerne til Havs og seilede til Norge og kom ind nord ved Throndhjem.

*) Orknøjarlen var nemlig skatskyldig til Norges Konge, i hvis Sted dengang Haakon Jarl var som Landets Hersker.

87. Kolbein hed en Mand og blev kaldt Arnljotssøn. Han var en Thrønder. Han seilede ud til Island samme Sommer, som Kolskjæg og Njaalssønnerne drog hjemmefra. Han var næste Vinter øster i Breiddal, men om Vaaren rustede han sit Skib øster i Gautevik. Da de paa det Nærmeste var seilfærdige, kom en Mand i en Baad roende ud til dem; han fæstede Baaden ved Skibet og gik derefter ombord for at tale med Kolbein. Kolbein spurgte Manden efter hans Navn. „Rapp heder jeg," sagde han. „Hvad vil du mig?" sagde Kolbein. „Jeg vil bede dig, at du vil hjælpe mig over Islandshavet," svarede han. „Hvis Søn er du?" spurgte Kolbein. „Jeg er Søn af Orgunleide, Søn af Geirolv Gerpe." „Hvad er paa Færde med dig?" sagde Kolbein. „Jeg har øvet et Drab," sagde han. „Hvem dræbte du?" spurgte Kolbein; „og hvem har Eftermaalet?" „Vaapnfjordingerne"*), svarede Rapp; „og den, jeg dræbte, var Orlyg, Søn af Orlyg, Søn af Rodgeir den hvide." „Jeg gjætter, at den farer ilde, som tager dig med," sagde Kolbein. „Jeg er min Vens Ven," svarede Rapp, „men det Onde, jeg lider, gjengjælder jeg; jeg mangler ellers ikke Penge til at holde dig skadesløs for Overfarten." Kolbein tog endelig imod ham. Lidt efter fik de Bør og seilede til Havs. Underveis gik Nisten op for Rapp; han satte sig da til at spise med dem, som sad ham nærmest. De for op og skjældte ham ud; til Slut kom de i Haarene paa hinanden, og Rapp havde i et Øieblik to Mand under sig. Da blev det sagt til Kolbein; han tilbød Rapp at spise med sig, og det tog han imod. De kom over Havet og lagde ind ved Agdenæs**). Da spurgte Kolbein, hvor

*) d. e. den mægtigste Slægt i Vaapnafjorden nordlig i Østfjerdingen, hvis Hoved nu var den senere i Sagaen forekommende Bjarne Broddhelgessøn.

**) yderst i Throndhjemsfjorden.

havde de Penge, som han havde budt for Over-
. „Dem har jeg paa Island," svarede Rapp.
bliver ikke den sidste, du bedrager," sagde Kolbein;
det kan være det Samme, jeg vil eftergive dig al
ingen." Rapp takkede ham derfor. „Men hvad
r du mig nu til?" sagde han. „Det først og fremst,"
Kolbein, „at du skynder dig bort det meste du kan;
le Østmændene her ombord vil ellers lægge ondt Ord
r dig; dernæst vil jeg give dig et andet godt Raad,
aldrig sviger din Herre."

Siden gik Rapp i Land med sine Vaaben; han
en stor Øks med jernbeslaaet Skaft i Haanden.
for, til han kom til Gudbrand i Dalene. Imellem
og Haakon Jarl var der stort Venskab. De havde
v sammen, og det blev aldrig lukket op, uden naar
n kom did. Det var det største Hov i Norge, næst
det paa Lade. Thraand hed Gudbrands Søn,
un hans Datter. Rapp gik frem for Gudbrand og
e ham. Han spurgte, hvad det var for en Mand.
sagde, at han var fra Island; derefter bad han om
a blive der. „Du ser mig ikke ud til at føre Lykke
dig," sagde Gudbrand. „Stor Løgn synes mig
at være sagt om dig," svarede Rapp; „det blev sagt,
tog imod Alle, som bad dig om det, og at ingen
var saa gjæv som du; men det skal jeg da sige
dersom du ikke tager imod mig." „Du faar være
sagde Gudbrand. „Hvor viser du mig Bænkerum?"
Rapp. „Paa den ringere Bænk lige imod mit Høi-
' sagde Gudbrand. Rapp satte sig i sit Sæde.
kunde fortælle om Mangt og Meget, og i Først-
n havde Gudbrand og mange Andre Gammen heraf,
snart syntes det Mange, at han var altfor kaad i
den. Siden gav han sig ogsaa ofte i Samtale med
un, saa at Mange talte om, at det vilde ende ilde.

Da Gudbrand fik Nys om dette, satte han hende haardt i Rette, fordi hun havde Samtaler med Rapp, og bad hende at vogte sig for at tale Noget med ham, uden at Alle hørte paa det. Hun lovede Godt først, men det varede ikke længe, før det var i den gamle Gang. Da satte Gudbrand sin Husbondskarl Asvard til at følge hende ud og ind, og hvor hun gik. Engang bad hun om Lov til at fare til Roddeskogen for at more sig, og Asvard fulgte hende. Rapp ledte efter dem og fandt dem; han tog hende i Haanden og ledte hende med sig, hvor de var for sig selv. Siden for Asvard for at lede hende op og fandt dem sammen inde i Smaaskogen. Han løber til med løftet Øks og hug efter Foden paa Rapp. Men Rapp gjorde en Braavending, saa at han hug feil. I et Nu var han paa Benene og greb sin Øks. Asvard vilde nu tage Flugten, men Rapp kløvede Ryggen paa ham. Da sagde Gudrun: „Nu har du gjort saameget, at du ikke kan blive hos min Fader længere; men alligevel vil der være det, som vil synes ham værre; thi jeg er med Barn.“ „Dette skal han ikke spørge af Andre,“ sagde Rapp; „jeg skal fare hjem og sige ham baade det Ene og det Andet.“ „Da kommer du ikke bort med Livet,“ sagde hun. „Det faar være det Samme,“ svarede han. Derefter følger han hende til de andre Kvinder, men for selv hjem til Gaarden. Gudbrand sad i Høisædet, og der var ikke Mange inde i Stuen. Rapp gik frem for ham og bar Øksen høit. „Hvoraf er din Øks blodig?“ spurgte Gudbrand. „Jeg lægede Asvard, din Husbondskarl, for Rygværk,“ sagde Rapp. „Det var ikke for det Gode,“ sagde Gudbrand; „du har dræbt ham.“ „Det har jeg,“ sagde Rapp. „Hvad var Eder imellem?“ spurgte Gudbrand. „Du vil vist ikke synes, det var stort,“ sagde Rapp; „han vilde hugge Foden af mig.“ „Hvad havde du da gjort?“ spurgte Gudbrand. „Det, som ikke kom ham ved,“ sagde

Rapp. „Du faar dog sige det," sagde Gudbrand. „Vil du vide det," sagde Rapp, „saa laa jeg hos din Datter, og det syntes ham ilde." „Staar op, alle Mand," raabte Gudbrand, „og griber ham; han skal dø!" „Liden Glæde faar jeg da af at være din Maag," sagde Rapp, „men du har ikke slige Mænd, at dette lettelig skal ske." De for op, men han drog sig unda og løb ud. De løb efter, men han naaede Skogen, og de fik ham ikke. Gudbrand samlede Folk og lod Skogen ransage, men han fandtes ikke, thi Skogen var stor og tyk. Rapp for gjennem Skogen, til han kom til en Rydning; der fandt han en Gaard, og der stod en Mand ude og hug Ved. Han spurgte Manden efter Navn, og han kaldte sig Tove. Tove spurgte igjen efter hans Navn, og han navngav sig Rapp, som han hed. Rapp spurgte Manden, hvorfor han boede saa langt fra andre Folk. „Fordi jeg her lidet behøver at have med Andre at gjøre," sagde han. „Det er nok gaaet underligt til med os To," sagde Rapp. „Jeg skal først sige dig, hvem jeg er. Jeg har været hos Gudbrand i Dalene og derfra rømte jeg, fordi jeg dræbte hans Husbondskarl. Jeg ser, at vi begge ere Ugjerningsmænd, thi du var ikke kommen her langt fra andre Folk, medmindre du var utlæg for En eller Anden*). Jeg sætter dig nu to Vilkaar: enten siger jeg fra, hvor du er, eller vi nyde begge sammen det, som her er." „Det er ganske, som du siger," sagde Bonden. „Jeg reiste af med den Kvinde, jeg har her hos mig, og mange Mænd har ledt efter mig." Siden tog han Rapp ind med sig. Der var smaa, men velbyggede Huse. Bonden sagde til sin Kone, at han havde givet Rapp Lov til at være hos sig. „De Fleste vil faa liden Lykke af den Mand," sagde hun, „men du vil vel have din Vilje." Siden holdt Rapp til

*) d. e. medmindre du var bleven fredløs ved en Forbrydelse mod En eller Anden, hvis Hevn du derfor har at frygte.

der. Han var meget vidfarende og var sjelden hjemme. Han naaede jævnlig Stevner med Gudrun. Gudbrand og hans Søn Thraand lagde sig efter ham, men det lykkedes dem aldrig at faa Tag i ham. Saaledes gik hele det Aar. Gudbrand lod sige Haakon Jarl, hvor megen Fortræd han havde af Rapp. Jarlen lod ham dømme utlæg og udsatte Penge for hans Hoved. Han lovede ogsaa at komme selv og lede efter ham, men det blev Intet af; thi han mente, at det ikke kunde være vanskeligt for dem selv at tage ham, naar han for saa uvarligt.

88. Denne samme Sommer for Njaalssønnerne fra Orknøerne til Norge, som før er skrevet, og var der i Kjøbstevne om Sommeren. Thraain Sigfussøn var da i Færd med at ruste sit Skib til Islandsfærden og var nu paa det Nærmeste fuldfærdig. Da for Haakon Jarl paa Veitsle til Gudbrand i Dalene. Om Natten kom Rapp til Jarlens og Gudbrands Gudehus. Han gik ind i Huset og saa der Thorgerd Hørgabrud*) sidde. Hun var saa stor som en voksen Mand, havde en stor Guldring paa Armen og Fald**) paa Hovedet. Han nappede Falden af hende og tog Guldringen. Da faar han Øie paa Thors Kjærre og tager af ham en Guldring til og en tredie af Irpa. Derefter trak han dem alle Tre ud og tog af dem al deres Stads. Siden satte han Ild paa Gudehuset og brændte det op, og gik saa sin Vei. Det begyndte nu at morgne. Han gaar over en Ager. Der sprang seks væbnede Mænd op og for imod ham; men han værgede sig vel, og Enden blev, at han dræbte de tre, saarede Thraand til Ulivs og jog de to Andre til Skogs, saa at de ikke fik bragt Jarlen Underretning.

*) Thorgerd Hørgabrud og hendes Søster Irpa var hedenske Gudinder, der dog ikke lade til at have været dyrkede udenfor Norge og selv der ikke overalt.

**) Et Slags Skaut eller Hovedtøi for Kvinder.

Han gik derefter til Thraand og sagde: „Nu kunde jeg dræbe dig, om jeg vilde; men jeg vil nu ikke det. Jeg skal vise, at jeg mere mindes vort Svogerskab, end I har gjort mod mig.“ Han vilde nu igjen til Skogs, men ser, at der var kommet Mænd mellem ham og Skogen. Han trøster sig da ikke til at tage Veien did, men lægger sig ind mellem nogle Kjær og ligger der en Stund.

Haakon Jarl og Gudbrand gik samme Morgen tidlig til Gudehuset og fandt det opbrændt og de tre Guder ude, plyndrede for al sin Stads. Da tog Gudbrand til Orde: „Stor Magt er given vore Guder; de har selv gaaet ud af Ilden.“ „Det er ikke Guderne, som har voldt det,“ sagde Jarlen; „et Menneske har brændt Hovet og baaret Guderne ud. Guderne hevne ikke Alt straks; men den Mand vil blive bortjaget fra Valhal og aldrig komme der, som har gjort dette.“ I det Samme kom fire af Jarlens Mænd løbende og fortalte de sørgelige Tidender, at de havde fundet tre Mænd dræbte paa Ageren og Thraand saaret til Ulivs. „Hvem kan have voldt dette?“ sagde Jarlen. „Drabs-Rapp,“ svarede de. „Da er det ham, som har brændt Gudehuset ogsaa,“ sagde Jarlen. De svarede, at det nok kunde ligne ham. „Hvor er han nu?“ spurgte Jarlen. De svarede, at Thraand havde sagt, at han havde lagt sig ned mellem nogle Kjær. Jarlen farer did for at lede, men der var ikke Spor af Rapp. Jarlen satte da Folk til at lede efter ham, men de fandt ham ikke. Jarlen, som selv var med at lede, bad dem hvile sig en Stund. Derpaa gik han til et ensligt Sted og forbød Alle at følge ham. Der blev han en Tid; han faldt paa Knæ og holdt for sine Øine. Siden gik han tilbage til de Andre og sagde til dem: „Følg med mig.“ De gik med ham. Han vendte sig ret ud til Siden fra den Vei, de før havde fulgt, og kom til en liden Dal.

Der sprang Rapp med Et op foran dem; han havde gjemt sig der. Jarlen egger sine Mænd til at sætte efter ham; men han var saa hurtig, at de ikke kunde komme ham nær. Han stevnede til Lade.

Der laa da baade Thraain Sigfussøn og Njaalssønnerne seilfærdige. Rapp løb did, hvor Njaalssønnerne laa, og sagde: „Bjerger mig, gode Mænd! Jarlen vil dræbe mig!" Helge saa paa ham og sagde: „En Ulykkesfugl er du; den gjør vel bedst, som ikke tager mod dig." „Jeg skulde ønske, der maatte times Eder al Ulykke for min Skyld," sagde Rapp. „Jeg er Mand for at hevne det paa dig med Tid og Stunder," sagde Helge. Rapp tog da Veien til Thraain Sigfussøn og bad ham om Hjælp. „Hvad staar paa?" spurgte Thraain. „Jeg har brændt et Gudehus for Jarlen og dræbt nogle Mænd, og nu vil han snart være her, thi han er selv med og leder efter mig." „Lidet sømmer dette sig for mig," sagde Thraain, „saa meget Godt som Jarlen har gjort mig." Da viste Rapp ham de Kostbarheder, som han havde baaret ud af Gudehuset, og tilbød at give ham det Altsammen. Thraain sagde, at han ikke vilde tage det uden at give ham Penge i Stedet. Rapp sagde: „Her vil jeg blive og lade mig dræbe for dine Øine; saa kan du have hver Mands Spot." I det Samme se de Jarlen og hans Mænd komme farende. Da tog Thraain mod Rapp, lader Baaden sætte ud og ror ombord paa sit Skib. Her sagde Thraain: „Det bedste Gjemmested bliver nu at bryde Bunden ud af to Tønder og lægge dig ind i dem." Saa blev gjort. Han lagde sig i Tønderne; de blev bundne sammen og slupne udenbords. Nu kom Jarlen med sin Flok til Njaalssønnerne og spurgte, om Rapp havde været der; de sagde Ja. Jarlen spurgte, hvorhen han havde taget Veien derfra. De sagde, at de ikke havde givet Agt paa det. „Den skulde faa stor Løn af mig, som gav mig Underretning

om Rapp," sagde Jarlen. Grim talte sagte til Helge og sagde: „Hvorfor skal vi ikke sige fra? Jeg er vis paa, at Thraain alligevel ikke lønner os med noget Godt." „Det faar være, som det vil," sagde Helge; „vi vil alligevel Intet sige her, hvor det gjælder hans Liv." Grim sagde: „Det kan gjerne hænde, at Jarlen lader sin Hevn gaa ud over os, thi han er saa opegget, at Nogen maa undgjælde." „Det vil vi ikke bryde os om," sagde Helge; „men vi skal dog lægge ud med Skibet og sætte til Havs, straks det blæser op." De lægge ud under en Ø og bie der paa Bør. Jarlen gik fra den Ene til den Anden af Skibsfolkene og udspurgte dem alle, men de svarede alle, at de ikke vidste Noget om Rapp. Da sagde Jarlen: „Saa skal vi gaa til min Ven Thraain; han vil udlevere Rapp, dersom han ved af ham." Derefter tog de et Langskib og for ud til Kjøbmandsskibet. Thraain saa Jarlen komme, stod op og hilsede ham blidt. Jarlen svarede venligt og sagde: „Vi lede efter en islandsk Mand, som heder Rapp; han har gjort os al mulig Fortræd. Vi vil nu bede Eder om, at I enten udlevere ham eller sige fra, hvor han er." Thraain svarede: „Du ved, at jeg dræbte den Fredløse for dig, Herre, og vovede mit Liv, og stor Ære fik jeg derfor af dig." „Mere skal du nu faa," sagde Jarlen. Thraain overveiede nu lidt, thi han var uvis om, hvad Jarlen kunde lægge mest Vægt paa*); endelig nægtede han rentud, at Rapp var der, og bad Jarlen lede. Jarlen ledte, men saa ikke nøie efter, og gik op paa Land i Enrum. Han var da meget vred, saa at Ingen turde tale til ham. „Vis mig hen til Njaalssønnerne," sagde han til sine Mænd; „jeg skal nøde dem til at sige mig Sandheden." Det blev sagt ham, at de havde lagt ud til Havs. „Da er det for sent," sagde

*) enten at han udleverede Rapp, eller at han havde dristet sig til at gjemme ham.

Jarlen; „men der var to Vandtønder ved Thraains Skib; i dem kan vel en Mand have gjemt sig, og har Thraain gjemt ham, saa er han der. Vi vil fare ud til ham en Gang til.“ Thraain saa, at Jarlen vilde ud igjen, og sagde: „Var Jarlen vred sidst, er han nu dobbelt saa vred; nu gjælder det alle Mands Liv, som ere paa Skibet.“ De lovede alle at tie, thi Hver var ræd for sig. De tog nogle Sække ud af Lasten og lod Rapp lægge sig i Stedet; derefter lagde de andre Sække, som var lette, ovenpaa ham. Da de havde lagt tilrette om Rapp, var Jarlen ved Skibet. Thraain hilsede ærbødigt paa ham. Jarlen hilsede ham igjen, men ikke straks, og de saa, at han var meget vred. „Kom frem med Rapp!“ sagde han til Thraain, „thi jeg ved for vist, at du har gjemt ham.“ „Hvor skulde jeg have gjemt ham, Herre?“ spurgte Thraain. „Det ved du selv,“ svarede Jarlen, „men, hvis jeg skal sige min Mening, da tænker jeg, at du før havde gjemt ham i Vandtønderne.“ „Jeg vilde nødig, I skulde mistænke mig for Løgn,“ sagde Thraain; „heller skulde jeg ønske, at I vilde lede Skibet over.“ Jarlen gik da ombord og ledte, men fandt ingen Rapp. „Tror du mig nu?“ sagde Thraain. „Langtfra,“ svarede Jarlen; „men jeg forstaar ikke, hvorfor vi ikke finde ham; naar jeg kommer paa Land, ser jeg Alt klart, men naar jeg kommer her, ser jeg Ingenting.“ Han var saa vred, at det ikke nyttede at tale til ham, og lod sig igjen ro i Land. Hans Søn Svein var med ham. Han sagde: „Det er en underlig Adfærd at lade sin Vrede gaa ud over uskyldige Mænd.“ Jarlen søgte atter Enrum. Efter en Stund kom han tilbage til dem og sagde: „Vi skal ro ud til dem endnu en Gang.“ De gjorde saa. „Hvor har han været gjemt?“ sagde Svein. „Det kan nu være det Samme,“ sagde Jarlen, „thi han er ikke længere der. Der laa to Sække ved Lasten, og Rapp var nok lagt

ind i den istedetfor Sækkene." „De komme roende endnu en Gang," sagde Thraain, „og agte sig paanyt ud til os. Nu skal vi tage ham ud af Lasten og lægge noget Andet i Stedet, men lade Sækkene ligge løse." De gjorde saa. Derefter sagde Thraain: „Nu vil vi lægge Rapp i Seilet." Det var revet op ved Raaen. De gjorde, som han sagde. Jarlen kom nu farende. Han var overmaade vred, endnu værre end før, og sagde: „Vil du nu udlevere Manden, Thraain?" „For længe siden skulde jeg udleveret ham, hvis han havde været i mit Værge," svarede Thraain; „men hvor skulde han da have været?" „I Lasten," svarede Jarlen. „Hvorfor ledte I da ikke efter ham der?" spurgte Thraain. „Det tænkte vi ikke paa," sagde Jarlen. De ledte derpaa efter ham over hele Skibet, men fandt ham ikke. „Vil du nu holde mig for uskyldig?" sagde Thraain. „Nei paa ingen Maade," svarede Jarlen; „thi jeg ved, at du har gjemt Manden, endskjønt jeg ikke kan finde ham; men jeg vil heller, at du skal te dig som en Niding mod mig, end jeg mod dig." Han for derefter til Lands. „Nu synes jeg mig se," sagde han, „at Thraain har gjemt Rapp i Seilet." I det Samme blæste der en Bør op, og Thraain seilede til Havs. Han mælte da det Ord, som længe har holdt sig siden:

Spiler Gammens Vinger!
Vige gjør Thraain aldrig.

Da Jarlen spurgte Thraains Ord, sagde han: „Ikke volder min Uforstand dette, men der er et Sambaand mellem de To, som vil volde dem begge Bane."

Thraain var ikke længe paa Reisen, kom til Island og for hjem til sin Gaard. Rapp var med ham og blev hos ham den Vinter. Vaaren efter gav Thraain ham Bosted paa Rapstad, og der boede han, men var dog den meste Tid paa Grjotaa. Der gjorde han alskens Fortræd. Somme sagde, at der var vel meget af Venskabet mellem

ham og Hallgerd, og at hun lod sig daare af ham; Andre modsagde dette. Thraain gav Gammen til Mørd Urøkja, sin Frænde, den Samme, som dræbte Odd Halldorssøn øster i Gautevik i Berafjorden. Alle Thraains Frænder holdt ham for sin Høvding.

89. Nu er at fortælle om Haakon Jarl, at, da det slog feil for ham med Thraain, sagde han til sin Søn Svein: „Lad os tage fire Langskibe og fare mod Njaalssønnerne og dræbe dem; thi de har været Medvidere med Thraain.“ „Det er intet godt Raad,“ sagde Svein, „at kaste Skylden paa Mænd, som Intet har voldt, og lade dem slippe unda, som skyldige ere.“ „Jeg skal raade i dette,“ sagde Jarlen. De holde nu efter Njaalssønnerne og lede efter dem og finde dem under en Ø. Grim blev først Skibene var og sagde til Helge: „Der komme Hærskibe farende, og jeg kjender dem; det er Jarlens; han byder os nok ikke Fred.“ „Det er gammelt Ord,“ sagde Helge, „at den er gjæv, som værger sig og aldrig viger, hvem det end gjælder; vi skal ogsaa værge os.“ Alle bad ham raade. De tog da sine Vaaben. Nu kom Jarlen til, raabte til dem og bad dem give sig. Helge sagde, at de vilde værge sig, saa længe de kunde. Jarlen bød alle dem Grid, som ikke vilde værge sig selv eller Helge, men Helge var saa vennesæl, at Alle vilde dø med ham. Jarlen og hans Mænd søge da ind paa dem, men de værge sig vel, og Njaalssønnerne var bestandig der, hvor det gjaldt mest. Jarlen bød dem ofte Grid, men de svarede det Samme, at de aldrig vilde give sig. Da trængte Aslak fra Langø haardt frem mod dem og kom sig tre Gange op paa Skibet. Grim sagde da: „Du stevner haardt frem; det var vel, om du fik Noget for din Umage.“ Dermed greb han et Spyd og skjød det i Struben paa Aslak, saa han straks fik sin Bane. Lidt efter fældte Helge Egil, Jarlens Mærkesmand. Da søgte Svein

Haakonssøn ind paa dem og lod dem trænge mellem Skjolde, saa at de blev overmandede. Jarlen vilde straks lade dem dræbe, men Svein sagde, at det ikke skulde ske; det var jo Natten. „Binder dem da stærkt i Nat," sagde Jarlen; „vi vil dræbe dem imorgen." „Saa faar det vel være," sagde Svein, „men raskere Mænd har jeg ikke truffet, end disse, og det er stor Synd at tage dem af Dage." „De har dræbt to af vore gjæveste Mænd," sagde Jarlen, „og derfor skal de bøde med Livet." „Des ypperligere Mænd maatte de være," sagde Svein; „men dette faar være, som du vil." De blev bundne og lagte i Jern. Derefter sovnede Jarlen. Da Alle sov, sagde Grim til Helge: „Jeg vilde gjerne slippe bort, dersom jeg kunde." „Lad os da finde paa et Raad," sagde Helge. Grim ser, at der ligger en Øks med Eggen op; han arbeider sig hen til den og faar skaaret Buestrengen af sig med Øksen, men ikke uden at faa store Saar paa Armene. Han løste nu Helge. Derefter lod de sig glide udenbords og kom sig i Land, uden at Haakon eller hans Mænd blev dem var. De brød Jernene af sig og tog Veien til den anden Side af Øen. Det gryede da ad Morgen. De fandt her et Skib og saa, at det var Kaare Salmundssøn, som var kommen. De for straks til ham, fortalte ham den Medfart, de havde lidt, og viste ham sine Saar. De sagde, at Jarlen nu laa og sov. „Det var ilde," sagde Kaare, „at I skulde lide Overlast for onde Mænds Skyld; men hvad vil I nu helst gjøre?" „Fare mod Jarlen og dræbe ham," svarede de. „Det vil ikke lykkes," sagde Kaare, „men det kan sees, at det ikke skorter Eder paa Mod. Dog skal vi se efter, om han ligger der endnu." De for derefter did, men Jarlen var da borte.

Kaare seilede nu til Lade til Jarlen og bragte ham Skatten. „Har du taget Njaalssønnerne til dig?" sagde

Jarlen. „Saa er det," sagde Kaare. „Vil du udlevere mig dem?" sagde Jarlen. „Nei," sagde Kaare; „det vil jeg ikke." „Vil du sværge paa, at det ikke var din Agt at overfalde mig med Njaalssønnerne?" sagde Jarlen. Da sagde Eirik, Jarlens Søn: „Det er ikke rimeligt at forlange Sligt; Kaare har altid været vor Ven. Havde jeg været tilstede, skulde det ikke have gaaet saaledes til. Njaalssønnerne skulde have beholdt alt Sit uskadt, men Hine skulde havt Straffen, som havde voldt Skaden. Jeg synes, det var sømmeligere at give Njaalssønnerne gode Gaver for den Mishandling, de har lidt, og for deres Saar." „Det er sandt nok," sagde Jarlen; „men jeg ved ikke, om de vil tage Forlig." Han bad derefter Kaare spørge Njaalssønnerne, om de vilde have Forlig. Kaare talte da med Helge, om han vilde tage imod nogen Opreisning af Jarlen. „Jeg vil tage derimod af hans Søn Eirik," sagde Helge, „men Jarlen vil jeg Intet have at gjøre med." Kaare sagde Eirik deres Svar. „Saa skal ske," sagde Eirik; „han skal faa Opreisning af mig, dersom det synes ham bedre. Sig dem, at jeg byder dem til mig, og at min Fader intet Men skal gjøre dem." Dette tog de imod; de for til Eirik og var hos ham, indtil Kaare var færdig til at seile vester over Havet til Sigurd Jarl. Da gjorde Eirik Gjæstebud for Kaare og gav ham og Njaalssønnerne gode Gaver. Siden for Kaare vestover til Sigurd Jarl og Njaalssønnerne med ham. Sigurd tog venlig mod dem, og de var der om Vinteren. Om Vaaren bad Kaare dem følge sig paa Hærtog. Grim sagde, at han skulde fare med ham, hvis han siden vilde følge med dem ud til Island. Kaare lovede det. De for da med ham paa Hærtog. De herjede syd paa Angelsøerne*) og alle Suderøerne. Derefter styrede

*) Øen Anglesey ved Kysten af Wales, som Sagaens Forf. her feilagtig gjør til flere Øer og henfører til Suderøerne.

de til Saltire*). Her gik de paa Land og sloges med Landsfolket; de vandt stort Bytte der og for igjen til sine Skibe. Nu for de syd til Bretland**) og herjede der. Derfra holdt de til Den Man. De mødte der Gudrød, Kongen paa Man, sloges med ham og fik Seier og dræbte Dungal, Kongens Søn. Der tog de stort Bytte. Nu holdt de nord til Kolne***) og traf der Gille Jarl. Han tog vel mod dem, og de blev der en Tid. Jarlen for med dem til Orknøerne til Sigurd Jarl, og om Vaaren bortgiftede Sigurd sin Søster Nereid til Gille. Han for derefter tilbage til Suderøerne.

90. Den Sommer rustede Kaare og Njaalssønnerne sig til at fare til Island. Da de var seilfærdige, gik de til Jarlen; han gav dem gode Gaver, og de skiltes med stort Venskab. Derefter satte de til Havs. De fik god Bør, havde snar Reise og kom til Land ved Øre. De fik sig Heste og red fra Skibet til Bergthorskvaal. Da de kom hjem, blev der stor Glæde paa Alle. De flyttede sit Gods hjem og satte Skibet op. Kaare blev den Vinter hos Njaal. Om Vaaren bad han om Njaals Datter Helga. Grim og Helge talte hans Sag, og det blev saa, at hun blev fæstet til Kaare. Bryllupsstevnen blev fastsat, og Gjæstebudet stod en halv Maaned før Midsommer. Det Aar blev de hos Njaal. Siden kjøbte Kaare Gaard paa Dyrholmene øster i Mydal og satte Bo der; men de fik en Mand og en Kone til at forestaa Gaardsbruget og var selv for det Meste paa Bergthorskvaal hos Njaal.

91. Rapp havde Bosted paa Rapstad, men var alligevel oftest paa Grjotaa og gjorde der al Fortræd. Thraain var venlig mod ham. Engang, da Ketil fra Mørk var paa Bergthorskvaal, talte Njaalssønnerne om

*) Halvøen Cantyre paa Skotlands Vestkyst.
**) det nuværende Wales.
***) en af Suderøerne.

den Medfart, de havde lidt i Norge, og sagde, at de kunde kræve Meget til Vederlag af Thraain Sigfussøn, om de vilde gjøre Paastand derpaa. Njaal sagde, at det var bedst, at Ketil iførte dette paa Tale for sin Broder Thraain. Han lovede det. De gav Ketil Tid til at tale med Thraain. En Stund efter spurgte de Ketil, men han sagde, at han ikke vilde gjentage Thraains Ord; thi det var let at mærke, sagde han, at Thraain fandt, at jeg satte Svogerskabet med Eder for høit. Der blev ikke talt Mere om Sagen; men de syntes, at det saa slemt ud, og spurgte sin Fader til Raads, hvorledes de skulde bære sig ad; de kunde ikke, sagde de, finde sig i, at det blev staaende, som det nu stod. „Den Sag er ikke saa grei," sagde Njaal. „Dræbe I dem nu, vil det siges, at I har fældt sagløse Mænd; men mit Raad er, at I faa saa Mange som muligt til at tale med dem om Sagen, saa at der kan være Vidner nok, om de svare ilde. Kaare skal da tale med Thraain, thi han er findig. Uvenskabet vil saaledes vokse mellem Eder, thi de vil ikke spare paa Haansord, naar Andre høre derpaa, uvittige som de ere. Det er heller ikke urimeligt, at det kan blive sagt, at mine Sønner ere sene til at hevne sig, men I skal finde Eder i det en Stund, thi Alting bedømmes paa to Maader. Men I skal ikke komme frem med Eders Paastand, uden I ere bestemte paa at søge Hevn, hvis I blive haanlig afviste. Havde I ellers raadført Eder med mig fra først af, da skulde der aldrig været mælt et Ord om hele Sagen, saa vilde I ingen Skam havt af den. Men nu vil I faa stor Fortræd, og I vil blive haanede saa groveligt, at I ikke kan faa Opreisning uden at rode Eder ind i Vanskeligheder og bruge Eders Vaaben, og det bliver en lang Rot at drage." Dermed endte de Talen. Alle Folk talte om denne Sag.

En Dag bad Brødrene Kaare, at han skulde fare til

Grjotaa. Kaare sagde, at anden Færd vilde hue ham bedre, men lovede dog at fare, dersom dette var Njaals Raad. Siden for han til Thraain. De taltes ved om Sagen, men havde hver sin Mening. Kaare kom hjem, og Njaalssønnerne spurgte, hvorledes det var gaaet. Kaare sagde, at han ikke vilde gjentage Ordene; „det er at vente," sagde han, „at det Samme bliver sagt, saa at I selv høre paa det." Thraain havde femten vaabenføre Mænd paa sin Gaard, og otte red med ham, hvor han for. Thraain var meget glad i Stads; han red altid i en blaa Kappe og havde en forgyldt Hjælm, Spydet Jarlsnaut*) i Haanden, fagert Skjold og Sværd ved Bæltet. Gunnar Lambessøn, Lambe Sigurdssøn og Grane, Søn efter Gunnar paa Lidarende, var altid i hans Følge; Drabs-Rapp gik dog for det Meste nærmest ham. Lodin hed en af de Mænd, som holdt til hos Thraain; han fulgte ham ogsaa stadigt, og ligesaa Tjørve, Lodins Broder. Rapp og Grane var de Værste til at tale ilde om Njaalssønnerne, og de var mest Skyld i, at der ikke blev budt dem Forlig. Njaalssønnerne talte ofte med Kaare om, at han maatte følge dem til Thraain, og omsider blev det saa; det var vel, sagde han, at de fik høre Thraains Svar. De gjorde sig da rede alle fem, de fire Njaalssønner og Kaare, og for til Grjotaa. Der var en bred Svalgang, og mange Mænd kunde staa jævnsides. En Kvinde, som stod ude, saa dem komme og sagde det til Thraain. Han bad Mændene tage sine Vaaben og gaa ud i Svalen. De gjorde saa. Thraain stod i Midten med Drabs-Rapp og Grane Gunnarssøn hver paa sin Side; dernæst stod Gunnar Lambessøn, derefter Lodin og Tjørve, derefter Lambe Sigurdssøn, derefter de Øvrige, den ene ved Siden af den anden; thi alle Karlene var hjemme. Hine kom nu gaaende nedenfra, Skarphedin først, saa Kaare, saa

*) Jarlens Gave.

Hoskuld, saa Grim, saa Helge. Da de kom op til Huset, vilde Ingen af dem, som stod der, værdiges at hilse dem. „Velkomne være vi alle!" sagde Skarphedin. Hallgerd stod i Svalen og havde talt sagte med Rapp; hun sagde: „Det siger Ingen, som her staar, at I ere velkomne." „Dine Ord bryder Ingen sig om," sagde Skarphedin; „du er enten en Frille eller en Skjøge." „De Ord skal du undgjælde for, før du farer hjem," sagde hun. Helge sagde: „Dig er jeg kommen for at tale med, Thraain, om du vil give mig nogen Opreisning for den Medfart, jeg led i Norge for din Skyld." „Aldrig vidste jeg det før," sagde Thraain, „at I Brødre gjorde Eders Mandemod i Penge; hvor længe skal da dette Pengekrav staa paa?" „Det vil Mange sige," svarede Helge, „at du pligtede at byde Forlig, da det gjaldt dit Liv." Da sagde Rapp: „Der viste Lykken, hvem den var mest huld: den fik Smelden, som skulde have den; det gik ud over Eder, men vi slap væk." „Liden Lykke var det," sagde Helge, „at bryde Troskaben mod Jarlen og faa dig i Stedet." „Vil du ikke kræve Boden af mig?" sagde Rapp; „jeg skal bøde dig, som jeg finder rimeligt." „Komme vi til at have Noget med hinanden at gjøre," sagde Helge, „saa vil det ikke blive dig til Gavn." „Skift ikke Ord med Rapp," sagde Skarphedin, „men løn ham med rød Bælg for graa." „Ti du, Skarphedin," sagde Rapp; „jeg skal ikke forsømme at sætte dig Øksen i Hovedet." „Det vil vise sig," sagde Skarphedin, „hvem af os, der skal læsse den Anden Sten paa Hovedet"*). „Farer hjem, Møgskjægginger," sagde Hallgerd; „saa skal vi altid kalde Eder, og Eders Fader den skjægløse Karl." De for ikke af Gaarde, før Alle, som var tilstede, havde taget disse Ord i Munden, paa Thraain nær; han bad dem tie. Njaalssønnerne for hjem

*) Meningen er formodentlig: hvem af os der kommer til at kaste Røs over den Andens Lig d. e. begrave ham.

og fortalte Njaal Alt. „Nævnte I Vidner paa Ordene?“ spurgte han. „Nei,“ sagde Skarphedin; „vi agte ikke at søge denne Sag uden paa Vaabenthing.“ „Det vil Ingen tro nu,“ sagde Bergthora, „at I har Mod til at løfte Vaaben.“ „Umag dig ikke med at egge dine Sønner, Husfru,“ sagde Kaare; „de ere hidsige nok alligevel.“ Derefter samtalte de længe i Stilhed, Fader og Sønner og Kaare, deres Maag.

92. Der blev nu megen Tale om deres Uenighed, og Alle troede sig at vide, at det ikke vilde gaa af hermed. Runolv, Ulv Aurgodes Søn øster paa Dal, var en god Ven af Thraain. Han havde budt Thraain til sig, og det var aftalt, at han skulde komme østover tre Uger eller en Maaned efter Vinternat. Thraain tog i Følge med sig paa denne Færd Rapp og Grane, Gunnar Lambesson og Lambe Sigurdssøn, Lodin og Tjørve. De var i Alt otte Mand. Thorgerd og Hallgerd skulde ogsaa være med. Thraain kundgjorde ogsaa, at han agtede at gjæste sin Broder Ketil paa Mørk, og sagde fra, hvor mange Nætter han vilde være hjemmefra. De havde alle fuld Væbning. De red øst over Markarfljot; der traf de nogle Fattigkjærringer, som bad dem sætte sig over Elven til Vestsiden. Dette gjorde de. Derefter red de til Dal og blev der vel modtagne. Der var ogsaa Ketil fra Mørk. De var der to Nætter. Runolv og Ketil bad Thraain, at han skulde forlige sig med Njaalssønnerne, men han svarede hidsigt, sagde, at han aldrig vilde betale en Skilling, og at han var Mand for at tage imod Njaalssønnerne, hvor de saa mødtes. „Det kan være, at saa er,“ sagde Runolv; „men jeg har den Tro, at Ingen er deres Mage, siden Gunnar paa Lidarende er borte, og det er al Rimelighed for, at det ender med Bane for En af Parterne.“ Thraain svarede, at han ikke ræddedes derfor. Han for derefter op til Mørk og var der

i to Nætter. Derfra red han ned til Dal og fik beggesteds sømmelige Gaver ved Afreisen. Thraain sagde, at han agtede at ride hjem om Kvelden. Runolv bad ham lade det være og sagde, at det var raadeligst, at han ikke reiste hjem til den Tid, han havde sagt i Forveien. „Det vilde være Feighed," svarede Thraain, „og det vil jeg ikke."

Tiggerkjærringerne, som de havde hjulpet over Elven, kom til Bergthorskvaal, og Bergthora spurgte dem, hvor de var fra. De sagde, at de var østenfra Dyjafjeldene. „Hvem hjalp Eder over Markarfljot?" spurgte Bergthora. „Det var rigtige Storfolk," sagde de. „Hvem?" sagde Bergthora. „Thraain Sigfussøn og hans Følge," svarede de; „men det fandt vi var ilde gjort af dem," sagde de, „at de var saa kaade og grove i Munden om din Husbond og dine Sønner." „Faa raade for det Ord, de faa paa sig," sagde Bergthora. Siden, da Kvinderne for sin Vei, gav Bergthora dem Gaver og spurgte dem, naar Thraain var ventende hjemover igjen. De sagde, at han skulde være hjemmefra fire eller fem Nætter. Dette fortalte Bergthora sine Sønner og sin Maag Kaare, og de talte længe sammen i Enrum.

Samme Morgen som Thraain og hans Mænd red østenfra, vaagnede Njaal tidlig og hørte, at Skarphedins Øks slog mod Bordvæggen. Njaal stod da op, gik ud og ser alle sine Sønner med Vaaben i Haand og ligesaa Kaare. Skarphedin var forrest; han havde en blaa Kofte paa, stort Skjold og Øks paa Akselen. Næst ham gik Helge; han var klædt i en rød Kjortel, havde Hjælm paa Hovedet og et rødt Skjold med en Hjort til Mærke. Efter ham gik Kaare. Han havde Silketrøie, Hjælm og forgyldt Skjold med en Løve paa. Alle var de i farvede Klæder. Njaal raabte til Skarphedin: „Hvor skal du hen, Frænde?" „Ud at lede efter Sauer," svarede han. „Saa sagde I en Gang før," sagde Njaal, „og da fældte I

Mænd." Skarphedin lo og sagde: „Høre I, hvad den Gamle siger, han har saa sin Tro." „Naar sagde I dette før?" spurgte Kaare. „Da jeg dræbte Sigmund hvide, Gunnars Frænde," sagde Skarphedin. „Hvorfor?" spurgte Kaare. „Han havde dræbt Thord Løsingssøn, min Fosterfader," svarede Skarphedin. Njaal gik ind igjen, men de for op i Raudeskredene og biede der. Derfra kunde de se, straks Hine red østenfra Dal. Det var Solskin om Dagen og klart Veir. Markarfljot gik aaben i Midten med fast Is paa begge Bredder; hist og her var der Spaanger*). Thraain og hans Følge ride nu nedover fra Dal over Ørene. Lambe Sigurdssøn sagde: „Der blinker Skjolde i Solskinnet borte i Raudeskredene; der er vist Mænd i Baghold." „Da skal vi tage Veien ned med Elven," sagde Thraain; „saa vil de komme os imøde, dersom de har noget Ærende til os." De stevne nu ned med Elven. „Nu har de seet os," sagde Skarphedin, „de tage af fra Veien; nu er det bedst at løbe ned og møde dem." „Ikke Mange lægge sig i Baghold paa slig Maade, som vi," sagde Kaare; „de ere otte Mand og vi fem." De stevne nu ned langs med Elven og se en Spaang over den nedenfor; der agte de sig over. Thraain og hans Følge gjorde Holdt paa Isen ovenfor Spaangen. „Hvad kan disse Folk ville?" sagde Thraain; „de ere fem, og vi ere otte." Lambe Sigurdssøn sagde: „Jeg tror, at de vilde forsøge sig, om der end stod Flere imod." Thraain kastede Kappen og tog Hjælmen af sig. Medens de løb ned med Elven, hændte det Skarphedin, at hans Skotvinge gik itu, saa at han blev efter. „Hvorfor bliver du tilbage, Skarphedin?" raabte Grim. „Jeg binder min Sko," svarede han. „Lad os fare i Forveien," sagde Kaare; „jeg tænker, han vil ikke være senere, end vi."

*) Spaang kaldes endnu i Almuesproget en Bro over en Elv, dannet af Isen.

De stevne ned mod Spaangen og fare hurtigt afsted. Skarphedin sprang op, straks han var færdig, og holdt Rimmugyge i Veiret. Han løber lige ned mod Elven, men den var saa dyb, at den var ufarbar lange Stykker. Der havde dannet sig et stort Svell paa den anden Side af Elven, saa glat som Glas; midt paa Svellet stod Thraain og hans Følge. Skarphedin springer i Veiret og hopper tvært over Elven mellem Isbredderne; han standser sig ikke, da han kom over, men farer afsted skridende. Svellet var som et Speil og han for saa hvast, som en Fugl gjennem Luften. Thraain skulde just sætte Hjælmen paa sig, da Skarphedin kom farende og hug til ham med Rimmugyge; han traf ham i Hovedet og kløvede det ned til Jækslerne, saa at de faldt ned paa Isen. Dette gik for sig i slig en Hast, at Ingen fik Hug paa ham. Han for videre i rivende Fart. Tjørve kastede et Skjold foran Benene paa ham, men han hoppede over det, stod dog og skred til Enden af Svellet. Her kom Kaare og de Andre imod ham. „Det kalder jeg mandigt gjort," sagde Kaare. „Nu er Raden til Eder," sagde Skarphedin. „Det er saa," sagde Helge. De vende sig derefter op mod Hine. Grim og Helge se, hvor Rapp staar, og vende sig straks mod ham. Rapp hug efter Grim med sin Øks. Dette ser Helge og hugger Rapp over Armen, saa at han skilte den fra Kroppen og Øksen faldt til Jorden. „Der gjorde du en god Gjerning," sagde Rapp, „thi denne Arm har voldt mange Mænd Men og Bane." „Det skal der nu ogsaa blive en Ende paa," sagde Grim og rendte Spydet gjennem ham. Tjørve vendte sig mod Kaare og skjød sit Spyd efter ham, men han gjorde et Hop, saa at Spydet fløi væk under ham; han løb mod Tjørve og hug ham i Brystet lige ind i Lungen, saa han straks havde Bane. Skarphedin greb Gunnar Lambesøn og Grane Gunnarssøn og sagde:

„Her har jeg taget to Hvalpe; hvad skal jeg gjøre med dem?“ „Du har nu i din Magt at dræbe dem begge,“ sagde Helge, „ifald du ønsker Livet af dem.“ „Jeg nænner ikke paa en Gang at hjælpe Hogne og dræbe hans Broder,“ sagde Skarphedin. „Den Tid vil komme,“ sagde Helge, „at du vil ønske, at du havde dræbt ham, thi aldrig vil han blive dig tro, lige saa lidet som Nogen af dem, som nu ere her.“ „Jeg ræddes ikke for dem,“ sagde Skarphedin. Derefter gav de Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn og Lambe Sigurdssøn og Lodin Livet. Siden gik de ned til Elven, der hvor Skarphedin havde sprunget over, og maalte Længden af Springet med sine Spydskaft; det var tolv Alen*). Derefter gik de hjem. Njaal spurgte dem efter Tidender. De fortalte ham det alt fra Først til Sidst. „Dette er store Tidender,“ sagde Njaal, „og det er det Rimeligste, at det vil drage en af mine Sønners Bane efter sig, om ikke Fleres.“ Gunnar Lambessøn førte Thraains Lig med sig til Grjotaa, og der blev han hauglagt.

93. Ketil paa Mørk var gift med Thorgerd, Njaals Datter, og var Thraains Broder. Han syntes nu, at han var kommen i en slem Forlegenhed. Han red til Njaal og spurgte, om han agtede at bøde for Drabet paa Thraain. „Jeg vil bøde ham med sømmelig Bod,“ sagde Njaal. „Tal med dine Brødre, som har at tage imod Bøderne, og formaa dem til at tage Forlig.“ Ketil svarede, at han gjerne vilde gjøre det. Han red hjem først; lidt senere stevnede han alle sine Brødre til Lidarende. Der talte han med dem, og Hogne hjalp ham at tale dem til Rette; Enden blev, at der blev valgt Mænd til Voldgift og aftalt Møde. Mandebod blev fastsat for Drabet paa Thraain; og Alle tog sin Del af Boden, efter den Part,

*) Omtrent 9 Alen efter vort nuværende Maal.

de skulde have i den efter Loven. Siden blev Tilsagn om Fred givet fra begge Sider og bekræftet ved de stærkeste Forpligtelser. Njaal udredede Pengene vel og villig. Det var nu stille en Stund.

Engang red Njaal op til Mørk og talte med Ketil hele Dagen. Om Kvelden red han hjem, og Ingen vidste, hvad de havde talt om. Lidt senere for Ketil til Grjotaa. Han sagde til Thorgerd: „Længe har jeg holdt meget af min Broder Thraain, og det vil jeg nu vise; jeg vil tilbyde at tage Høskuld, Thraains Søn, til Opfostring.“ „Det siger jeg ikke Nei til,“ sagde hun, „men du skal da gjøre Gutten al den Gavn, du kan, naar han er voksen, hevne ham, ifald han falder for Vaaben, og give ham Penge til hans Giftermaal; dette skal du love med Ed.“ Han vedtog alt dette. Høskuld følger nu med Ketil hjem til Mørk og er hos ham en Tid.

94. Engang red Njaal op til Mørk og blev vel modtagen. Han blev der om Natten. Om Kvelden kaldte Njaal paa Gutten Høskuld, og han gik straks hen til ham. Njaal havde en Guldring paa Fingeren og viste Gutten den. Han tog Ringen, saa paa den og satte den paa sin Finger. „Vil du have den Ring i Gave?“ sagde Njaal. „Ja, det vil jeg,“ sagde Gutten. „Ved du, hvad der voldte din Faders Død?“ sagde Njaal. „Jeg ved, at Skarphedin dræbte ham,“ svarede Høskuld, „men det har vi ikke nødigt at mindes, siden Sagen er forligt og fuld Bod er given.“ „Det var bedre svaret, end jeg spurgte,“ sagde Njaal; „du vil blive en brav Mand.“ „God synes mig din Spaadom,“ sagde Høskuld, „thi jeg ved, at du er fremsynt og sanddru.“ „Jeg vil byde dig Opfostring, om du vil tage derimod,“ sagde Njaal. Han svarede, at han vilde modtage baade den Ære og al anden, som Njaal vilde vise ham. Det blev da saaledes, at Høskuld fulgte hjem med Njaal for at opfostres hos ham. Njaal vogtede ham

som sin Diesten og elskede ham høit. Njaals Sønner tog sig ogsaa meget af ham og gjorde ham alt det Gode, de vidste. Det lider nu, til Høskuld blev voksen. Han var baade stor og stærk og udmærket vakker, haarfager, blid i Tale, gavmild, fredsommelig, dygtig til at bruge Vaaben, venlig mod Alle og vennesæl. Njaalssønnerne og Høskuld var aldrig uenige hverken i Ord eller Gjerning.

95. En Mand hed Flose. Han var Søn af Thord Frøysgode, Søn af Døsur, Søn af Asbjørn, Søn af Høyangs-Bjørn, Søn af Helge, Søn af Bjørn Bune, Søn af Grim Herse fra Sogn. Floses Moder var Ingunn, Datter af Thore fra Espehol, Søn af Haamund Heljarskinn, Søn af Hjør, Søn af Halv, som raadede for Halvskjæmperne, Søn af Hjørleiv den kvindekjære. Thores Moder var Ingunn, Datter af Helge den magre, som tog Land i Dyjafjorden. Flose var gift med Steinvar, Datter af Hall fra Sida. Hun var Frillebarn; hendes Moder hed Solvar og var Datter af Herjolv hvide. Flose boede paa Svinafell og var en stor Høvding. Han var stor af Vækst og stærk og en ivrig Mand i al sin Gjerning. Hans Broder hed Starkad. Han havde ikke samme Moder som Flose. Starkads Moder var Thraslaug, Datter af Thorstein Titling. Thraslaugs Moder var Unn, Datter af Landnaamsmanden Dyvind Karve og Søster af Modolv spake. Floses Brødre var Thorgeir og Stein, Kolbein og Egil. Hildegunn hed en Datter af Starkad, Floses Broder. Hun var en dygtig Kvinde og udmærket vakker. Hun var saa flink i alskens Haandarbeide, at faa Kvinder var hendes Jævnlige deri. Hun havde et meget stridt og haardt Sind, men kunde ogsaa være god, naar hun vilde.

96. Hall hed en Mand; han blev kaldet Sidu-Hall. Han var Søn af Thorstein Bødvarssøn. Halls Moder hed Thordis og var Datter af Døsur, Søn af Rodlaug, Søn af Ragnvald Jarl af Møre, Søn af Dystein Glumra.

Hall var gift med Joreid, Datter af Thidrande spake, Søn af Ketil Thrym, Søn af Thore Thidrande fra Veradal*). Thidrandes Brødre var Ketil Thrym i Njardvik og Thorvald, Fader til Helge Droplaugsøn. Joreids Søster Hallkatla var Moder til Thorkel Geitesøn og Thidrande. Thorstein hed Halls Broder og havde Tilnavnet Breidmage. Hans Søn var Kol, som Kaare dræbte i Bretland**). Sidu-Halls Sønner var Thorstein, Egil, Thorvald, Ljot og Thidrande, han, som det sagdes, at Diserne tog af Dage***). Thore hed en Mand og blev kaldet Holte-Thore†). Hans Sønner var Thorgeir Skorargeir og Thorleiv Kraak, som Skogværingerne er komne fra, og Thorgrim den store.

97. Nu er det at fortælle, at Njaal talte med sin Fostersøn, Hoskuld, og sagde: „Jeg vilde gjerne skaffe dig Gifte, Hoskuld." Hoskuld bad ham raade derfor og spurgte, hvor han helst tænkte at høre sig for. „Der er en Kvinde, som heder Hildegunn, Datter af Starkad, Thord Freysgodes Søn," sagde Njaal; „det er det bedste Valg jeg ved for dig." „Sørg du derfor, Fosterfader," sagde Hoskuld; „jeg vil være tilfreds med, hvad du finder for godt." „Der vil vi friste vor Lykke," sagde Njaal. Lidt efter stevnede han Mænd til Færd med sig, Sigfussønnerne, alle Njaalssønnerne og Kaare Salmundssøn. De red østover til Svinafell og fik der god Modtagelse. Dagen efter havde Njaal og Flose en Samtale under fire Dine. Efter at have talt om Forskjelligt sagde Njaal: „Mit Ærende hid er en Frierfærd for at bede om din Frænke Hildegunn." „For hvem?" sagde Flose. „For Hoskuld, min Fostersøn," sagde Njaal. „Det er vistselig

*) Verdalen ved Throndhjemsfjorden i Norge.
**) Se nedenfor Kap. 158.
***) Herom findes en egen liden Sagafortælling.
†) Njaals Halvbroder, se Kap. 20.

et godt Tilbud," sagde Flose, „skjønt der er Fare for, hvorledes det med Tiden kan gaa mellem ham og Eder*). Hvad siger du om Høskuld?" „Godt kan jeg sige om ham," sagde Njaal, „og jeg vil lægge Penge til, saa meget som synes Eder sømmeligt, om I vil tage dette under Overveielse." „Vi skal kalde paa hende," sagde Flose, „og høre, hvorledes hun synes om Manden." Der blev sendt Bud efter Hildegunn, og hun kom. Flose sagde hende Frieriet. Hun tilstod ligefrem, at hun var strid af Sind, og ikke ret vidste, om dette Giftermaal kunde være raadeligt, da der var Folk af samme Sind paa den anden Side; „men endnu mere er det mig imod," sagde hun, „at denne Mand ikke har noget Godord**), og du har lovet mig, at du ikke skulde gifte mig til en Mand uden Godord." „Det ene er Grund nok for mig til at sige Nei," sagde Flose, „at du ikke vil gifte dig med Høskuld." „Det siger jeg ikke," sagde hun, „at jeg ikke vil gifte mig med Høskuld, dersom de skaffe ham Godord; men uden det vil jeg ikke samtykke." „Da vil jeg bede Eder lade denne Sag staa mig aaben i tre Vintre," sagde Njaal. Det gik Flose ind paa. „Det vil jeg sætte som Vilkaar," sagde Hildegunn, „ifald dette bliver noget af, at vi blive boende her øster." Njaal sagde, at han vilde overlade det til Høskuld, og Høskuld sagde, at han troede mange Mænd vel, men Ingen saa vel, som sin Fosterfader.

De ride derefter hjem igjen. Njaal hørte sig for om et Godord til Høskuld, men Ingen vilde sælge sit Godord. Sommeren lider nu fremover til Althinget. Denne Sommer var der store Thingtrætter. Folk gjorde da, som de var vante til, og for til Njaal; men han gav

*) Her sigtes til Faren for, at Sagen om Thraains Drab kunde blive oprippet og volde Fiendskab mellem Høskuld og Njaalssønnerne.

**) se Anm. til S. 82.

imod al Forventning slige Raad, at baade Søgsmaal og Værn forspildtes. Der opstod deraf stor Trætte, da Sagerne ikke kunde komme til Afgjørelse, og Folk red hjem fra Thinget uforligte. Det lider saaledes, til næste Thing kom. Njaal red til Thinget. Det var i Førstningen roligt, indtil Njaal slog paa, at det nu var Tid for Folk at lyse sine Sager. Mange sagde da, at dette lidet kunde nytte, da Ingen fik sin Sag fremmet, om den blev indstevnet til Althinget; de vilde heller kræve sin Ret med Od og Eg. „Det maa ikke ske," sagde Njaal; „det gaar aldrig godt, ikke at have Lov i Landet. Men I har megen Grund til Eders Tale; og det tilkommer os, som kjende Loven og skal vogte den, at forlige Folk og fremme Freden. Det synes mig raadeligst, at alle vi Høvdinger komme sammen til Raadslagning." De gik da til Lagretten. Njaal sagde: „Jeg spørger dig, Skafte Thoroddssøn*), og Eder andre Høvdinger om Raad her: det synes mig, som vore Sager ikke kan komme til Afgjørelse, dersom vi skal søge dem for Fjerdingsretterne, og det der bliver saa indviklet, at der hverken er Fremgang eller Endskab at faa. Det raadeligste synes mig at være, at vi fik istand en Femterret**) og der søgte de Sager, som

*) Se ovenfor Kap. 56; Skafte var nu bleven Islands Lovsigemand.

**) Den efter Njaals Forslag ved denne Leilighed oprettede Femterret udfyldte et Hul i den hidtil gjældende islandske Rettergangsorden: Mangelen af en for det hele Land fælles Høiesteret. Den skaffede en Udvei til retslig Afgjørelse af Sager, som ikke kunde komme til Endskab i Fjerdingsretterne, hidtil Landets øverste Domstole. Som det i Njaals Forslag antydes, sammensattes den af 48 Dommere, hvoraf de 36 valgtes af de 9 gamle Goder i hver Fjerding (se Anm. til S. 16) og de 12 øvrige af de samtidig efter Njaals Forslag optagne 12 nye Goder (3 i hver Fjerding). Af disse 48 skulde dog, paa den Maade, som i Teksten nærmere forklares, 12 udskydes, saa at her, som i de øvrige islandske Retter, kun tre Tylvter Dom-

ikke kunne blive paadømte i Fjerdingsretten." „Hvorledes vil du udnævne en Femterret," sagde Skafte, „naar for de gamle Godord allerede Fjerdingsretter opnævnes, tre Tylvter i hver Fjerding?" „Dertil ser jeg nok Raad," sagde Njaal: „at lade de Mænd, som ere bedst skikkede dertil i hver Fjerding, tage op nye Godord og saa give Enhver, som vil, Lov til at sige sig i Thing med dem." „Det lader sig høre," sagde Skafte; „men hvad Slags Sager skulde der komme fore?" „Alle de Sager," sagde Njaal, som reise sig af lovstridig Sagførsel, falske Vidnesbyrd og falske Kvider, ligesaa alle Befangssager*) — de, som ende med Befang i Fjerdingsretten —; alle disse skal stevnes for Femterretten, ligesaa om Nogen byder eller tager Stikpenge for Hjælp i Retten. I denne Ret skal de strengeste Eder bruges, og to Mænd følge hver Ed, der skal sætte sin Ære som fribaarne Mænd i Pant for det, som Vedkommende sværge**). Ligesaa dersom den ene Part gaar

mere var med i Dommen. For at skaffe størst mulig Sikkerhed for en retfærdig Dom gjordes Formerne ved Femterretten strengere end ved de andre Retter. Enhver Gode skulde, idet han indførte den af ham nævnte Dommer, sværge, at han havde nævnt den, som han ansaa mest skikket, og alle Eder, som aflagdes for denne Ret, skulde fandes af to Mededsmænd. Desuden skulde i Femterretten Flertallets Dom være endelig afgjørende, som den ikke altid var i de lavere Retter (se den følgende Anmærkning om Befang).

*) I Fjerdingsretten gjaldt Dommen for enstemmig og endelig afsagt, om der end var Uenighed mellem Dommerne, naar Mindretallet var under 6. Var derimod 6 eller flere af de tre Tylvter Dommere uenige i Dommen, indtraadte Befang. Da gik de Dommere, som var af samme Mening, til hver sin Side, og de opfordrede hinanden gjensidig til at gaa over til den modsatte Mening. Blev Mindretallet desuagtet over 6, skulde baade Mindretal og Flertal sværge Befangsed, at de havde dømt, efter hvad de ansaa for rettest og lovligst, og saa gik Sagen til Femterretten.

**) Hver Ed skulde altsaa fandes af to Mededsmænd.

ret frem i sit Søgsmaal og den anden vrangt, da skal dømmes til Fordel for den, som for ret frem i Søgsmaalet. Enhver Sag skal her søges paa samme Maade som i Fjerdingsretten, paa det nær, at af de fire Tylvter, som opnævnes til Femterretten, skal Sagsøgeren udskyde seks Mand og Sagværgeren ligesaa seks. Dersom denne ikke vil udskyde, da skal Sagsøgeren skyde dem ud, som de første seks. Dersom Sagsøgeren ikke gjør det, er Søgsmaalet forspildt, thi ikke mere end tre Tylvter skal dømme. Vi skal ogsaa gjøre den Indretning med Lagretten, at de skal raade for Lovene, som sidde paa Midtbænkene*), og dertil skal vælges de viseste og gjæveste Mænd; der skal ogsaa Femterretten sidde. Men dersom de, som sidde i Lagretten, ikke blive enige om, hvad de vil tillade eller lovlyse**), da skal Lagretten stemme ved

*) Lagretten talte (se Anm. til S. 2) 144 Medlemmer. Disse sad paa tre Bænke (Paller), saaledes at de 39 Goder og de af dem tilkaldte 9 Mænd, som havde den afgjørende Stemme, sad paa den midterste Bænk, og de 96 af dem opnævnte Raadgivere paa den forreste og den bagerste. Enhver af de stemmeberettigede Lagrettesmænd kunde saaledes med Lethed raadføre sig med sine to Raadgivere; den ene sad lige foran, den anden lige bag ham. Efter Sagaen skulde Njaals Forslag om Lagrettens Indretning helt være vedtaget. De senere islandske Optegnelser om Landets Lov og Historie vise, at dette er urigtigt. Det allervigtigste i dette Forslag, at Landets lovgivende Forsamling, den midterste Bænk i Lagretten, skulde besættes ved Valg blandt de viseste og bedste Mænd, er ikke gaaet igjennem. I Lagretten raadede nu som før, saalænge Island var en uafhængig Stat, de, der havde arvet eller kjøbt et Godord. Njaal har her gjort et Forsøg paa at indskrænke Godernes Eneret til at styre Landet (han var ikke selv Gode); men det lykkedes ikke; Islands Forfatning blev lige saa strengt aristokratisk som før.

**) Disse Ord (i Grundteksten lofa ok í lög leiða) betegne to af de vigtigste Grene af Lagrettens Myndighed: at vedtage nye Love (í lög leiða) og at bevilge Undtagelser fra den gjældende Lov (lofa).

at gaa til forskjellige Sider og de fleste Stemmer raade. Men dersom der er Nogen udenfor Lagretten, som ikke faar Adgang til den, eller som finder sig forurettet, da skal han gjøre Indsigelse, saa at det høres i Lagretten; og derved har han gjort alle de Tilladelser og nye Lovbud ugyldige, som de har vedtaget, og som han har gjort Indsigelse mod."

Efter dette fik Skafte Thoroddssøn Femterretten og alt det andet, som var foreslaaet, vedtaget som Lov. Derpaa gik Folk til Lovberget og der blev de nye Godord optagne*). Da æskede Njaal sig Lyd og sagde: „Det er mange Mænd vitterligt, hvorledes det gik til mellem mine Sønner og Grjotaamændene, at de dræbte Thraain, men vi forligtes i Sagen; jeg har nu taget Høskuld til mig og skaffet ham et Giftermaal, men det er kun paa det Vilkaar, at han kan faa sig et Godord, og Ingen vil sælge sit. Jeg vil nu bede Eder, at I vil give mig Lov til at tage op et nyt Godord paa Hvitanæs for Høskuld." Ingen havde Noget derimod at indvende. Han optog da Godord for Høskuld, og han blev deraf kaldt Hvitanæsgode. Derefter red Folk hjem af Thinget. Njaal slog sig ikke længe til Ro hjemme, men red østover til Svinafell med sine Sønner og mindede Flose om Frieriet. Flose sagde, at han vilde holde Aftalen i alle Dele. Hildegunn blev da fæstet til Høskuld og Bryllupsstevne fastsat. Derefter red de hjem, og siden igjen østover til Brylluppet. Flose udredede alle Brudens Penge efter Gjæstebudet, som gik godt og vel. De for til Bergthorshvaal og var der næste Vinter. Alt gik godt mellem Hildegunn og Bergthora. Om Vaaren kjøbte Njaal Gaar-

*) Her tilføies i Sagaen Følgende, som aabenbart er senere indskudt: I Nordlændingernes Fjerding var disse de nye Godord: Melmændenes Godord i Midfjorden og Lauvæsingernes Godord i Øxjafjorden.

den Vorsabø og gav Høskuld den, og han flyttede nu did. Njaal fæstede alle Tjenere til ham, og der var saadant Venskab mellem dem alle*), at et Forehavende aldrig syntes dem ret afgjort, før de havde raadført sig med hinanden. Høskuld boede paa Vorsabø længe saaledes, at de støttede hinanden i Alt, hvad der kunde være til Hæder for dem, og Njaals Sønner fulgte ham paa alle hans Reiser. De var saa gode Venner, at de bød hinanden hjem til sig hver Høst og gav hinanden store Gaver. Saaledes gik det i lang Tid.

98. En Mand hed Lyting. Han boede paa Saamstad. Hans Kone hed Steinvar og var Datter af Sigfus, Søster af Thraain. Lyting var en stor Mand af Vækst og stærk, rig, men slem at have at gjøre med. Engang havde Lyting Gjæstebud paa Saamstad. Han havde budt did Høskuld og Sigfussønnerne, og de var komne alle. Der var ogsaa Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn og Lambe Sigurdssøn. Høskuld Njaalssøn og hans Moder Rodny havde Bo paa Holt. Høskuld red tidt og jævnt fra Bergthorskvaal til sin Gaard, og hans Vei laa da forbi Gjærdet**) paa Saamstad. Høskuld havde en Søn, som hed Aamunde; han var kommen blind til Verden, men var stor af Vækst og stærk. Lyting havde to Brødre; den Ene hed Hallstein, den Anden Hallgrim. De var meget voldsomme Mænd og var for det Meste hos sin Broder, thi Andre kom ikke ud af det med dem.

Lyting færdedes ude paa Gaarden om Dagen; stundom gik han ind. Han satte sig da i sit Sæde. Da kom en Kvinde ind, som havde været ude. Hun sagde: „Det var Synd, I ikke var ude og saa Storkarlen ride forbi Gjærdet.“ „Hvilken Storkarl er det, som du taler om?“ sagde Lyting. „Høskuld Njaalssøn red her forbi Gjær-

*) d. e. Høskuld, Njaal og alle hans Sønner.
**) d. e. Tungjærdet, se Anm. til S. 91.

det," sagde hun. „Ofte rider han her," sagde Lyting, „og jeg ærgrer mig nok ved at se ham. Jeg tilbyder mig at fare med dig, Hoskuld, hvis du vil hevne din Fader og dræbe Hoskuld Njaalssøn." „Det vil jeg ikke," sagde Hoskuld; „da vilde jeg ilde lønne min Fosterfader Njaal; gid du aldrig maa trives for sligt et Gjæstebud!" Han for op fra Bordet, lod sine Heste hente og red hjem. Lyting sagde til Grane Gunnarssøn: „Du var tilstede, da Thraain blev dræbt, og maa have let for at mindes det; ligesaa du, Gunnar Lambessøn, og du, Lambe Sigurdssøn. Nu vil jeg, at vi ride imod Hoskuld i Kveld og dræbe ham." „Nei," sagde Grane; „jeg vil ikke overfalde Njaalssønnerne og bryde Forlig, som gode Mænd har gjort." Det samme sagde de alle, ogsaa Sigfussønnerne, og tog det Raad at ride sin Vei.

Da de var borte, sagde Lyting: „Det ved Alle, at jeg ikke har taget mod nogen Bøder efter min Maag Thraain; jeg skal heller aldrig lade mig nøie med, at der ikke kommer Mandehevn efter ham." Siden kaldte han med sig sine to Brødre og tre Huskarle. De for imod Hoskuld og lagde sig paa Lur for ham nordenfor Gjærdet i en Grav. De biede der, til det var ved Midaftens Tider*); da kom Hoskuld ridende. De springe da alle op væbnede og søge ind paa ham. Hoskuld værgede sig saa vel, at de længe ikke kom ham nær; han saarede endogsaa Lyting i Armen og dræbte to af hans Huskarle, men omsider faldt han. De gav ham sexten Saar, men hug ikke Hovedet af ham. Derefter for de op i Skogene østenfor Rangaaen og gjemte sig der.

Samme Kveld havde Rodnys Gjæter fundet Hoskulds Lig; han for hjem og sagde Rodny hendes Søns Drab. „Er han død?" spurgte hun. „Var Hovedet af?" „Nei," sagde han. „Jeg faar selv se efter," sagde hun; „tag min

*) omtrent Kl. 6.

Hest og Kjøreredskab frem." Han gjorde saa og gjorde Alt rede; siden for de did, hvor Hoskuld laa. Hun saa paa Saarene og sagde: „Det er, som jeg troede: han er ikke ganske død; Njaal kan læge større Saar." Derpaa tog de Liget, lagde det paa Slæden og kjørte til Bergthorskvaal. De bar det der ind i Sauhuset og stillede det siddende op med Væggen. Derefter gik de begge frem til Skaalen og bankede paa Døren. En Huskarl kom hen til Døren, men Rodny trængte sig straks ind forbi ham, gik hen til Njaals Seng og spurgte: „Er du vaagen, Njaal?" Han sagde, at han havde sovet hidtil, men nu var han vaagen. „Men hvorfor er du kommen saa tidlig?" sagde han. „Staa op af Sengen fra din Hustru og gaa med ud, og lad hende og dine Sønner gjøre det Samme, for at I kan se Hoskuld, din Søn." De stod op og gik ud. „Lad os tage vore Vaaben med os," sagde Skarphedin. Njaal sagde Intet dertil; de løb ind og kom ud igjen væbnede. Rodny gaar foran, til de kom til Sauhuset; hun gaar ind og beder dem følge efter. Hun holdt Lygten op og sagde: „Her er Hoskuld, din Søn, Njaal, og har faaet mange Saar paa sig; han trænger nu til Lægedom." „Dødsmærke ser jeg paa ham, og intet Livsmærke," sagde Njaal; „men hvorfor har du ikke givet ham Lighjælp?*) Næseborene staa jo aabne!" „Det tiltænkte jeg Skarphedin," sagde hun. Skarphedin gik frem og gjorde det. „Hvem siger du har dræbt ham?" spurgte han sin Fader. „Lyting fra Saamstad og hans Brødre maa have gjort det," sagde Njaal. Rodny sagde: „Dig paalægger jeg at hevne din Broder, Skarphedin, og jeg venter, at du vil gjøre det som en brav Mand, endskjønt han ikke var din ægtefødte Broder, og at du

*) Derved forstodes at lukke den Dødes Øine, Mund og Næsebor, en hellig Pligt, som i Regelen udførtes af den nærmeste Slægtning.

vil tage dig ivrigt af Sagen." „I ere underlige Folk," sagde Bergthora; „I øve Drab, hvor I har liden Aarsag dertil; men Sligt som dette gaa I og gruble og pønse paa, saa at det tilsidst Intet bliver af. Det vil ikke vare længe, før Høskuld Hvitanæsgode spørger det; saa vil han komme og bede Eder om Forlig, og I vil føie ham deri. Vil I gjøre Noget, saa faa I gjøre det straks." „Nu egger vor Moder os med Rette," sagde Skarphedin. Derefter løb de alle ud. Rodny gik ind med Njaal og var der om Natten.

99. Nu er at fortælle om Skarphedin og hans Brødre, at de stevnede op til Rangaaen. Skarphedin sagde: „Lad os standse her og lyde og fare stille; jeg synes, jeg hører Mands Maal oppe ved Aaen. Vil du, Helge, og Grim helst tage Lyting alene paa Eder eller begge hans Brødre?" De sagde, at de helst vilde tage Lyting alene. „Ham gjælder det dog mest om," sagde Skarphedin; „jeg vilde være ilde tilfreds, om han undgik os, og jeg tiltror mig bedst selv at sørge for, at han ikke kommer bort." „Komme vi ham blot nær," sagde Helge, „skal vi nok sørge for, at han ikke skal undslippe." Derefter gik de did, hvor de hørte Stemmerne, og saa Lyting og hans Brødre staaende ved en Bæk. Skarphedin hopper straks over Bækken og op i Mælbakken paa den anden Side. Oppe paa den stod Hallgrim og de andre Brødre. Skarphedin hug Hallgrim over Laaret, saa at Foden straks gik af, og greb fat i Hallkel med den anden Haand. Lyting stak efter Skarphedin; men i det Samme kom Helge til og kastede sit Skjold imod, saa at Stikket traf dette. Lyting tog en Sten op og kastede den mod Skarphedin, saa at Hallkel blev fri. Hallkel løb da op paa Mælbakken, men kom sig ikke op paa anden Maade end ved at bruge Knæerne. Skarphedin huggede til ham fra Siden med Rimmugyge og kløvede Ryggen paa ham.

Lyting tager nu Flugten, Grim og Helge efter, og de fik hver sit Saar paa ham; men han kom sig fra dem, sprang i Aaen og svømmede over til Hestene. Han sprænger afsted, indtil han kommer til Vorsabø.

Høskuld var hjemme. Lyting fik ham straks i Tale og sagde ham, hvad der var skeet. „Det kunde du vente,“ sagde Høskuld, „saa uvittigt som du for frem; her vil det sandes, som sagt er, at kort Stund glæder Haand sig ved Hug. Det ser nu uvist nok ud, om du kan beholde Livet.“ „Vissselig,“ sagde Lyting, „var det med Nød, jeg kom derfra; alligevel vilde jeg nu gjerne, at du skulde skaffe mig Forlig med Njaal og hans Sønner, saa jeg kunde blive boende paa min Gaard.“ „Det skal ske,“ sagde Høskuld. Siden lod han sin Hest sadle og red til Bergthorskvaal selv sjette. Da var Njaalssønnerne komne hjem og havde lagt sig til at sove. Høskuld opsøgte straks Njaal, og de gik til Samtale. Høskuld sagde til Njaal: „Jeg er kommen hid for at bede for Lyting, min Maag. Han har forbrudt sig storligen mod Eder, brudt Forlig og dræbt din Søn.“ Njaal sagde: „Lyting synes sig vel at have betalt stort Afdrag ved begge sine Brødres Død; men om jeg samtykker i Forlig, da gjør jeg det for din Forbøns Skyld. Det vil jeg dog sætte som Vilkaar, at Lytings Brødre skal ligge paa sine Gjerninger, og Lyting heller ikke skal have Noget for sine Saar, men bøde Høskuld med fulde Bøder.“ „Jeg er tilfreds med, at du dømmer,“ sagde Høskuld. „Det skal jeg nu gjøre saaledes, som du vil,“ sagde Njaal. „Vil du, at dine Sønner skal være tilstede?“ spurgte Høskuld. „Vi vil ikke komme snarere til Forlig derved,“ sagde Njaal, „men det Forlig, som jeg gjør, vil de holde.“ „Lad os da afgjøre Sagen,“ sagde Høskuld; „tilsig du ham Grid paa dine Sønners Vegne.“ „Det skal ske,“ sagde Njaal; „det dømmer jeg, at han udreder to Hundrede i Sølv for Høskulds Drab. Isaa-

fald kan han blive boende paa Saamstad; dog synes det mig raadeligst, at han sælger Gaarden og flytter, ikke fordi jeg eller mine Sønner vil bryde den Fred, som er ham tilsagt; men det kunde hænde, at nogen Anden kunde reise Hovedet her i Nabolaget, som han kunde have godt af at vogte sig for. Hvis det forøvrigt synes, som jeg gjør ham fredløs i Heredet, da har jeg Intet imod, at han bliver i Bygden, men selv har han det største Ansvar derved." Siden for Høskuld hjem. Da Njaalssønnerne vaagnede, spurgte de sin Fader, hvem der havde været der. Han sagde dem, at det var Høskuld, hans Fostersøn. „Han bad vist for Lyting," sagde Skarphedin. „Saa gjorde han," sagde Njaal. „Det var ilde," sagde Grim. „Høskuld havde ikke skudt Skjoldet for ham," sagde Njaal, „havde du dræbt ham, da du var sat dertil." „Lad os ikke gaa i Rette med vor Fader," sagde Skarphedin. Men dette Forlig holdtes mellem dem siden.

100. Der havde været Høvdingeskifte i Norge. Haakon Jarl var gaaet til sine Fædre og Olav Tryggvessøn kommen i Stedet. Haakon Jarl fik saadan Ende, at Trælen Kark skar Halsen over paa ham paa Rimol i Guldalen. Det spurgtes tillige, at man havde skiftet Tro i Norge. Folk havde forkastet den gamle Tro, og Kong Olav havde kristnet Vesterlandene, Hjaltland*), Orknøerne og Færøerne. Da mælte Mange, saa Njaal hørte derpaa, at det var et stort Under, at Folk kunde forkaste den gamle Tro. Men Njaal sagde: „Mig synes det, som den nye Tro maa være meget bedre, og at den maa være lykkelig, som helst holder sig til den. Saasandt de Mænd komme herud, som forkynde den Tro, skal jeg fremme den efter Evne." Han skilte sig ofte fra de Andre, søgte Enrum og talte med sig selv.

Samme Høst kom der et Skib til Land øster

*) d. e. Shetlandsøerne

i Fjordene, ved Gautavik i Berafjorden. Styresmanden hed Thangbrand; han var Søn af Vilbald Greve fra Saksland. Thangbrand var sendt ud hid af Kong Olav Tryggvesson for at kundgjøre Troen. Med ham fulgte en Islænding, som hed Gudleiv. Han var Søn af Are, Søn af Maar, Søn af Atle, Søn af Ulv skjaalge*), Søn af Høgne den hvide, Søn af Utrygg, Søn af Ublaud, Søn af Hjørleiv den kvindekjære, Hørdalands Konge. Gudleiv var en stor Stridsmand, kjæk og uforfærdet.

Der boede to Brødre paa Beranæs. Den Ene hed Thorleiv, den anden Ketil. De var Sønner af Holmstein, Søn af Øssur fra Breiddal. Disse Brødre holdt et Møde og forbød Folk at have Handel med de Fremmede. Dette fik Hall fra Sida spurgt. Han boede paa Thvaattaa i Alftafjorden. Han red til Skibet med tredive Mands Følge, opsøgte straks Thangbrand og sagde til ham: „Gaar det sent med Handelen?" Thangbrand svarede, at saa var det. „Jeg vil sige dig mit Ærende," sagde Hall; „jeg vil byde Eder alle hjem til mig og prøve, om jeg kan skaffe Eder Handel." Thangbrand takkede ham og for til Thvaattaa om Høsten. En Morgen var Thangbrand tidlig ude, lod reise Landtjeld**) og sang Messe der med stor Stads, thi det var en stor Høitid. Hall sagde til Thangbrand: „Til hvis Minde holder du denne Dag hellig?" „Til Minde om Hovedengelen Mikael," sagde Thangbrand. „Hvad følger den Engel?" sagde Hall. „Mangt Godt," sagde Thangbrand; „han skal veie alt det Gode, du har gjort, og Alt, som synes ham vel, vurderer han høiere, end det fortjener." „Ham skulde jeg gjerne ville have til min Ven," sagde Hall. „Det staar dig frit for," sagde Thangbrand; „giv du dig til

*) den skelsiede.
**) d. e. Telt.

ham idag med Gud!" „Det Vilkaar vil jeg da sætte," sagde Hall, „at du lover det for ham, at han skal være min Følgeengel." „Det skal jeg love," sagde Thangbrand. Hall og hele hans Hus tog da Daaben.

101. Vaaren efter for Thangbrand ud for at forkynde Kristentroen og Hall med ham. Da de kom vest over Lonsheien til Stavafell, talte Thorkel, som boede der, heftigt imod Troen og stevnede Thangbrand paa Holm. Thangbrand bar et Krucifiks foran Skjoldet, og det endte saaledes mellem dem, at Thangbrand fik Seier og dræbte Thorkel. Derfra for de til Hornafjorden og tog Herberge i Borgarhavn vestenfor Heinabergssand. Der boede Hilde den gamle; hans Søn var Glum, som for med Flose til Mordbranden*). Der tog Hilde og hele hans Hus ved Troen. Derfra for de til Fellskverve og tog ind paa Kalvafell. Der boede Kol Thorsteinssøn, Halls Frænde; han og hele hans Hus tog ved Troen. Derfra for de til Svinafell; Flose lod sig primsigne**) og lovede at følge dem til Things. Derfra for de til Skogkverve og tog ind paa Kirkebø. Der boede Svart Asbjørnssøn, Søn af Thorstein, Søn af Ketil den taabelige. De havde alle været Kristne***). Derefter for de fra Skogkverve til Hovdebrække. Da spurgtes deres Færd overalt. Galdre-Hedin hed en Mand, som boede i Kerlingardal. De hedenske Mænd kjøbte ham til at tage Livet af Thangbrand og hans Følge. Han for op paa Arnarstaksheien

*) Herom fortæller Sagaen længere nede.

**) Primsigne d. e. betegne En med Korsets Tegn og paa den Maade foreløbig optage ham i det kristne Samfund, indtil Daaben efter Undervisning i Kristendommens Lære kunde foregaa.

***) En stor Del af Islands Nybyggere (Landnaamsmænd) kom fra de norske Kolonier paa Suderøerne og Irland, og adskillige af disse var Kristne; men i de fleste Tilfælde vendte deres Efterkommere tilbage til Hedenskabet, og kun faa af dem havde, som denne Slægt, bevaret Kristendommen.

og holdt der et stort Blot. Da Thangbrand red østenfra, brast Jorden under hans Hest. Han sprang af og kom sig op paa Bakken, men Jorden slugte Hesten med hele Sadeltøiet, og de saa den aldrig siden. Da lovede Thangbrand Gud.

102. Gudleiv leder nu efter Galdre-Hedin, finder ham paa Heien og forfølger ham ned til Kerlingardal. Her kom han ham paa Skudhold og skjød Spydet efter ham og igjennem ham. Derfra for de til Dyrholmene, holdt der Stevne og forkyndte Troen. Der kristnedes Ingjald, Søn af Thorkel Haaøretyrdil. Derfra for de til Fljotsliden og forkyndte Troen. Der fandt de mest Modstand hos Vetrlide Skald og Are, hans Søn; derfor dræbte de Vetrlide. Derfra for Thangbrand til Bergthorskvaal. Njaal og hele hans Hus tog Troen, men Mørd og Valgard satte sig imod den af al Magt. De for derfra ud over Aaerne til Haukadal og døbte der Hall; han var da tre Vintre gammel. Derfra for Thangbrand til Grimsnæs. Der samlede Thorvald Veile*) en Flok mod ham og sendte Bud til Ulv Uggessøn, at han skulde fare mod Thangbrand og dræbe ham. „Jeg agter ikke at være hans Nar," sagde Ulv; „lad ham se sig for, at ikke hans Tunge bliver ham til Reb om hans Hals." Sendemændene for da tilbage til Thorvald og sagde ham Ulvs Ord. Thorvald havde mange Mænd om sig og foreslog, at de skulde lægge sig i Veien for dem paa Blaaskogheien. Da Thangbrand og Gudleiv red fra Haukadal, kom en Mand ridende imod dem. Han spurgte efter Gudleiv, og da han fik ham i Tale, sagde han: „Efterdi du er Broder af Thorgils paa Røykjahole, vil jeg sige dig, at der lægges mange Baghold for Eder; nu ligger Thorvald Veile med sin Flok ved Hestløk paa Grimsnæsset." „Vi skal alligevel ride ham imøde," sagde Gudleiv, og derefter

*) den svage, skrøbelige.

stevnede de ned til Hestløk. Thorvald var kommen over Løken*). „Her er nu Thorvald,“ sagde Gudleiv til Thangbrand; „lad os fare mod ham.“ Thangbrand skjød sit Spyd igjennem Thorvald, og Gudleiv hug Armen af ham i Akselen; det blev hans Bane. Derefter red de op paa Thinget. Det var nær ved, at Thorvalds Frænder vilde angribe Thangbrand, men Njaal og Østfjordingerne forsvarede ham. Hjalte Skjæggesøn kvad en Visestump paa Lovberget, hvori han spottede Guderne og kaldte baade Freyja og Odin en Hund.

Hjalte og Gissur hvide for udenlands om Sommeren. Thangbrands Skib, som hed Visunden**), sloges istykker øster ved Bulandsnæs. Thangbrand for over Bygderne overalt vester. Steinvar, Skald-Revs Moder, kom imod ham; hun prædikede Hedendommen for Thangbrand og talte længe for ham. Thangbrand taug, medens hun talte, men holdt saa en lang Tale og viste, hvorledes hun for vild i alt det, hun havde sagt. „Har du hørt det,“ sagde hun, „at Thor bød Kristus Holmgang, men han turde ikke slaaes med Thor?“ „Jeg har hørt,“ sagde Thangbrand, „at Thor ikke var Andet end Muld og Aske, dersom Gud ikke vilde, at han skulde leve.“ „Ved du, hvem der har knust dit Skib?“ sagde hun. „Hvem mener du?“ sagde han. „Det skal jeg sige dig,“ sagde hun og svarede med en Vise om, at Thor havde gjort det. Og endnu kvad hun en Vise til om det Samme. Efter dette skiltes Thangbrand og Steinvar, og han for med sit Følge vestover til Bardestrand.

103. Paa Hage paa Bardestrand boede Gjæst Oddleivssøn. Han var saa vis, at han forudsaa Folks Fremtid. Han gjorde Gjæstebud for Thangbrand og hans

*) En Løk bruges efter J. Aasen endnu i Almuesproget om en dyb og stillerindende Bæk eller et Vanddrag i en Myr.

**) Bisonoksen.

Følge, da de kom til ham. De for til Hage seksti Mænd i Følge. Det blev da sagt dem, at der var to Hundrede hedenske Mænd tilstede, og at en Berserk ventedes did, som hed Utrygg, og som Alle ræddedes for. Om ham gik saa stort et Ord, at han hverken skyede Eg eller Ild, og Hedningerne var fulde af Frygt for ham. Thangbrand spurgte, om Folk her vilde tage ved Troen; men alle Hedningerne svarede Nei. „Jeg vil gjøre Eder et Forslag," sagde Thangbrand; „I skal se en Prøve paa, hvilken Tro er bedst. Vi skal vie to Ilde, I hedenske Mænd een, jeg den anden, den tredie skal være uviet; dersom Berserken ræddes for den, jeg viede, men vader begge hine, skal I tage ved Troen." „Dette er vel talt," sagde Gjæst; „jeg vedtager det for mig og mine Husfolk." Og da Gjæst havde sagt dette, vedtog mange Flere det Samme. Da sagdes det, at Berserken kom farende til Gaards. Ildene blev da tændte og brændte godt; Folk tog sine Vaaben, løb op paa Bænkene og biede saaledes. Berserken stormede ind med Vaaben i Haand. Straks han kommer ind i Stuen, vader han den Ild, som Hedningerne havde viet; han kommer nu til den, som Thangbrand havde viet, men den turde han ikke vade, og raabte, at han brændte sig tildøde. Han hug med sit Sværd mod Bænken, men sigtede for høit og traf Tværbjelken. Thangbrand slog ham med Krucifikset over Armen, og da skede det store Jertegn, at Sværdet faldt Berserken af Haanden. Nu rendte Thangbrand ham Sværdet i Brystet, og Gudleiv hug Armen af ham. Da gik Mange til og dræbte Berserken. Efter dette spurgte Thangbrand, om de vilde tage ved Troen. Gjæst sagde, at han ikke havde sagt Andet, end hvad han agtede at holde. Thangbrand døbte nu Gjæst og alle hans Husfolk og mange Andre.

Thangbrand raadførte sig med Gjæst, om han skulde fare længere vest i Fjordene; men han fraraadede det;

han sagde, at der var stride Folk og slemme at have med at gjøre; „men dersom det er saa skikket," sagde han, „at denne Tro skal have Fremgang, da vil den blive lovtagen paa Althinget, og der vil Høvdingerne fra alle Hereder være tilstede." „Jeg bar Sagen frem paa Thinget," sagde Thangbrand, „men intetsteds mødte jeg større Modstand." „Du har dog gjort det Meste," sagde Gjæst, „om det end skal blive Andres Lod at faa Troen lovtagen; det er, som sagt er: Ikke falder Træet ved første Hug." Siden gav Gjæst Thangbrand gode Gaver, og han for sydover igjen. Han for til Sørlændingernes Fjerding og saa til Østfjordene. Han gjæstede Bergthorskvaal, og Njaal gav ham gode Gaver. Derfra red han øster i Alftafjorden til Hall fra Sida. Han lod sit Skib bøde, og Hedningerne kaldte det Jernmeisen. Paa dette Skib for Thangbrand til Norge og Gudleiv med ham.

104. Denne samme Sommer blev Hjalte Skjæggessøn dømt fredløs paa Thinget for Gudsbespottelse. Thangbrand fortalte Kong Olav om Islændingernes Ondskab mod ham og sagde, at de var saa troldkyndige, at Jorden brast under hans Hest og slugte Hesten. Da blev Kong Olav saa vred, at han lod alle islandske Mænd tage og sætte i Fængsel og vilde dræbe dem. Gissur hvide og Hjalte gik til ham og tilbød sig at gaa i Borgen for disse Mænd, og fare ud til Island og forkynde Troen. Kongen gik ind paa dette, saa at de fik dem alle udfriede af Fængslet.

Gissur og Hjalte rustede nu sit Skib til Island og var snart seilklare. De kom til Land ved Øre, da ti Uger var ledne af Sommeren*). De fik sig straks Heste og Folk til at losse Skibet. De red nu tredive Mænd i Følge til Thinget og sendte Bud til de kristne Mænd, at de maatte holde sig rede. Hjalte var bleven tilbage

*) fra Sommerdag.

paa Røydarmule, thi han havde spurgt, at han var dømt for Gudsbespottelse. Men da de kom til Vellankatla nedenfor Gjaabakken*), kom Hjalte efter dem og sagde, at han ikke vilde lade Hedningerne tro, at han rædedes for dem. Mange kristne Mænd kom dem imøde paa Veien, og de red med fylket Flok frem paa Thinget. Hedningerne havde ogsaa fylket sig, og det var nær ved, at hele Thingalmuen var kommen i Slagsmaal; men det blev dog Intet af.

105. Thorgeir hed en Mand, som boede paa Ljosavatn. Han var Søn af Tjørve, Søn af Thorkel lange, Søn af Ketil Langhals. Hans Moder hed Thorunn og var Datter af Thorstein, Søn af Sigmund Gnupe, Søn af Baard. Gudrid hed hans Kone; hun var Datter af Thorkel den svarte fra Leidrargaard. Hans Broder var Orm Taskebag, Fader til Lenne den gamle fra Saurbø. Ketil og Thorkel var Sønner af Thore Snepil, Søn af Ketil Brimil, Søn af Arnulv, Søn af Bjørnulv, Søn af Grim Lodinkinne, Søn af Ketil Høing, Søn af Hallbjørn Halvtrold fra Ravnista. De kristne Mænd tjeldede sine Boder; Gissur og Hjalte var i Mosfellingernes Bod. Dagen efter gik begge Parter til Lovberget; baade de Kristne og Hedningerne skjød til Vidne og sagde sig ud af Loven med hinanden**). Der blev da saadan Ulyd paa Lovberget, at Ingen hørte Andenmands Tale. Siden gik hver til Sit, og det syntes Alle at se ud til det Værste. De Kristne valgte til sin Lovsigemand Hall fra Sida. Hall for til Thorgeir Gode fra Ljosavatn***) og gav ham tre Mark Sølv†),

*) lige ved Thingvolden.

**) d. e. de vilde for Eftertiden følge hver sin Lov og danne hver sin Stat.

***) som hidtil havde været Lovsigemand for hele Landet og naturligvis fremdeles erkjendtes som saadan af Hedningerne.

†) Disse Penge er udentvivl den Løn, som tilkom Hall som Lov-

for at han skulde sætte og lyse den nye Lov; dette var dog en farlig Sag, da Thorgeir var Hedning. Thorgeir laa hele Dagen med en Feld bredt over sit Hoved, uden at tale med Nogen. Dagen efter gik Folk til Lovberget; da krævede Thorgeir Lyd og sagde: „Saa synes mig, at det aldrig kan gaa vel med os, dersom vi ikke alle skal have een Lov; er Loven sønderskiftet, er Freden det paa samme Vis, og paa den Maade kan vi ikke bjerge os i Landet. Jeg vil nu spørge de kristne og de hedenske Mænd, om de vil have de Love, jeg fremsiger?" De svarede Alle Ja. Han sagde, at han vilde have Ed af dem og fuld Forpligtelse paa, at de vilde holde sit Ord. De vedtog det alle, og han tog Løfte af dem. „Det skal være det første Bud i vor Lov," sagde han, „at alle Mænd skal være kristne her i Landet og tro paa een Gud, Fader, Søn og Helligaand, og lade af al Afguderiets Daarskab, ikke sætte ud Børn og ikke æde Hestekjød; det skal være Fjørbaugssag*), hvis det bliver vitterligt, men er det gaaet til i Løndom, skal det være uden Straf." Men ogsaa dette Hedenskab blev faa Aar senere fuldkommen afskaffet, saa at det ligesaalidt blev tilladt at gjøre dette i Løndom som aabenbart. Han lyste derefter, hvorledes Søndagene, Fastedagene, Juledagene, Paaskedagene og alle de største Hoitider skulde helligholdes. Hedningerne fandt sig storlig svegne, men nu var Troen lovtagen og alle Mænd gjorte til Kristne i Landet. Efter dette for de hjem fra Thinget.

106. Tre Vintre efter var Aamunde den blinde, Søn af Høskuld Njaalssøn, paa Thingskaalethinget**).

sigemand, og som han nu overlader Thorgeir, fordi denne overtager hans Pligt at give de nye Love (altsaa ikke at forstaa som Stikpenge, hvortil Summen ogsaa vilde være altfor ringe).

*) Se Anm. til S. 101.

**) Se Anm. til S. 81.

Han lod sig lede fra den ene Bod til den anden. Han kom til den Bod, hvor Lyting fra Saamstad var inde. Han lader sig lede ind i Boden og did, hvor Lyting sad. Han sagde: „Er Lyting fra Saamstad her?“ „Hvad vil du?“ sagde Lyting. „Jeg vil vide,“ sagde han, „hvad du vil give mig i Bøder for min Fader; jeg er frillefødt, og jeg har ikke faaet nogen Bod.“ „Jeg har bødt din Faders Drab med fuld Bod,“ svarede Lyting. „Din Farfader og dine Farbrødre tog imod den; men mine Brødre blev liggende ubødte. Gjorde jeg ilde, saa fik jeg ogsaa svie haardt for det.“ „Det spørger jeg ikke efter,“ sagde Aamunde, „om du har bødt til dem. Jeg ved, at I ere forligte; men jeg spørger om, hvad du vil give mig i Bod?“ „Intet,“ sagde Lyting. „Det skjønner jeg ikke kan være ret for Gud,“ sagde Aamunde, „saa nær Hjertet som du har hugget mig. Det vil jeg sige dig, at havde jeg saa sandt mit Syn, skulde jeg enten have Pengebod eller Hevn for min Fader; men nu faar Gud skifte os imellem.“ Derefter gik han ud; men da han kom i Boddøren, vendte han om og gik igjen indover i Boden. Da aabnedes hans Øine, og han sagde: „Lovet være Herren! jeg ser nu, hvad han vil.“ Derefter løber han ind igjennem Boden, indtil han kommer foran Lyting, hugger ham Øksen i Hovedet, saa at den stod i til Hammeren, og rykker Øksen til sig. Lyting faldt fremover og var straks død. Aamunde gik ud i Boddøren, og da han kom paa den samme Flek, hvor hans Øine havde lukket sig op, lukkede de sig atter til, og han var blind hele sin Levetid siden. Derefter lader han sig følge til Njaal og hans Sønner. Han sagde dem Drabet paa Lyting. „Ingen kan laste dig for dette,“ sagde Njaal; „thi Sligt er ofte saa skikket; men naar det hænder, kan det være Andre en Lærdom, at man ikke maa nægte dem Opreisning, som har saa nært Krav.“ Siden bød Njaal Lytings Frænder

Forlig. Høskuld Hvitanæsgode gjorde sig Umage for at overtale dem til at tage Bøder. Sagen blev da lagt under Voldgift, og Halvdelen af Bøderne faldt bort for den Ret, Aamunde syntes at have. Derefter stiftedes der Løfter, og Lytings Frænder tilsagde Aamunde Fred og Trygd. Folk red siden hjem fra Thinget, og det var nu stille længe.

107. Valgard den graa kom denne Sommer ud til Island. Han var endnu Hedning. Han for til Hov til sin Søn Mørd, og var der om Vinteren. Han sagde til Mørd: „Jeg har redet vide om her i Bygden, og jeg synes mig ikke kunne kjende, at det er den samme. Jeg kom til Hvitanæs, der saa jeg mange Bodtomter og store Forandringer; jeg kom paa Thingskaalethinget, der saa jeg vor Bod nedbrudt til Grunden. Hvad betyder slige Paafund?" „Her er stiftet nye Godord," svarede Mørd, „og Femterretslov, og Folk har sagt sig ud af Thing med mig og i Thing med Høskuld." „Ilde har du lønnet mig for Godordet, som jeg gav dig i Hænde," sagde Valgard, „naar du har faret saa umandigt med det. Nu vil jeg, at du lønner dem saaledes, at det bliver dem alle til Bane. Det gjør du bedst paa den Maade, at du sætter ondt Blod mellem dem, saa at Njaals Sønner dræbe Høskuld; der er Mange til Eftermaalsmænd efter ham, og det vil blive Njaalssønnernes Bane." „Det gaar over min Evne," sagde Mørd. „Jeg skal give dig Raad, hvorledes du skal gjøre det," sagde Valgard. „Du skal byde Njaalssønnerne hjem til dig og give dem Gaver med paa Reisen; naar da Venskabet er blevet varmt mellem Eder, og de tro dig lige saa godt som sig selv, da først skal du komme frem med slig Tale, som kan egge dem op. Saaledes kan du hevne paa Skarphedin, at han tog Pengene fra dig efter Gunnars Død, og Høvding bliver du ikke, før alle disse ere døde." De aftalte fuldt og fast sig

imellem, at saa skulde gjøres. „Jeg vilde gjerne, du skulde tage ved Troen, Fader," sagde Mørd; „du er en gammel Mand." „Det vil jeg ikke," sagde Valgard; „heller vil jeg, at du kaster Troen og ser, hvorledes det da gaar." Mørd vilde ikke det. Valgard brød Korsene og alle hellige Ting i Stykker for Mørd. Lidt senere tog han Sot og døde og blev hauglagt ved Hov.

108. Noget senere red Mørd til Bergthorskvaal og fik Skarphedin og hans Brødre i Tale. Han gjorde sig sød for dem, talte med dem hele Dagen og sagde, at han gjerne vilde have det nøieste Venskab med dem. Skarphedin tog alt dette i god Mening, men sagde dog, at han ikke havde gjort Noget for det før. Det endte med, at han kom i saadant Venskab med dem, at Ingen af dem syntes sig at have gjort Noget, som det skulde være, medmindre de havde raadført sig med hinanden. Njaal var altid ilde tilmode, naar han kom der, og ikke sjelden gav han ham onde Ord. En Gang, da Mørd kom til Bergthorskvaal, sagde han til Njaalssønnerne: „Jeg har tænkt at gjøre Gjæstebud hjemme for at drikke Arveøl efter min Fader; og til dette Gjæstebud vil jeg byde Eder Njaalssønner og Kaare og love Eder, at I ikke skal fare hjem tomhændede." De lovede at komme. Han farer nu hjem og ruster sig til Gjæstebudet. Han bød sammen mange Bønder, og der var nok af Folk. Njaalssønnerne og Kaare kom. Han gav Skarphedin en stor Guldsylgje, Kaare et Sølvbælte, Grim og Helge gode Gaver. De kom hjem, roste sig af disse Gaver og viste Njaal dem. Han svarede, at de vilde blive dem dyrekjøbte. „Tag Eder i Agt," sagde han, „at I ikke lønne ham saaledes, som han selv vil."

109. Lidt efter gjorde Njaalssønnerne og Høskuld Gjæstebud for hinanden. De bød først Høskuld til sig. Skarphedin eiede en brun Hest, fire Aar gammel, baade

stor og vakker. Det var en Hingst, men den havde endnu ikke været prøvet i Hestekamp. Den Hest gav Skarphedin Hoskuld og dertil to Hopper. Alle gav de Hoskuld Gaver og bad om hans Venskab. Siden bad Hoskuld dem til sig paa Vorsabø og samlede mange Gjæster, saa at der var en Mængde Folk. Hoskuld havde ladet sin Skaale nedrive, men han havde tre Bur, og i dem var der gjort istand Senge. De kom alle, som han havde budt, og i Gjæstebudet gik Alt godt og vel. Da Folk skulde fare hjem, gav Hoskuld dem gode Gaver og fulgte selv Njaalssønnerne paa Veien; Sigfussønnerne og mange andre af Gjæsterne fulgte dem med ham. De lovede da hinanden, at Ingen skulde komme mellem dem og skille deres Venskab.

En Tid efter kom Mørd til Vorsabø og bad om at faa Hoskuld i Tale. De gik til Samtale. Mørd sagde: „Stor Forskjel bliver der paa dig og Njaalssønnerne: du gav dem gode Gaver; men deres Gaver var dig til stor Spot.“ „Hvorledes det?“ sagde Hoskuld. „De gav dig en Hest, som de kaldte Smaafolen, og gjorde det for at spotte dig; thi de syntes, at du var lige saa uprøvet som den. Det kan jeg ogsaa sige dig, at de misunde dig Godordet. Skarphedin overtog det paa Thinget, dengang du ikke kom med til Things til Femterretsstevnen, og han agter aldrig at give det fra sig.“ „Det er ikke sandt,“ sagde Hoskuld; „jeg tog imod det paa Leidmødet i Høst“*). „Njaal har voldt det, hvis saa er,“ sagde Mørd. „De

*) Leid (eller Leidmøde, Leidarthing) kaldtes det andet aarlige Thing, som holdtes i hvert Thinglag efter Althinget, i Slutningen af Juli eller Begyndelsen af August (jvfr. Anm. til S. 81). Paa dette Thing, der ikke maatte vare længere end to Dage, blev alle de paa Althinget vedtagne nye Love og alt, hvad der var kundgjort for de Tilstedeværende, lyst lovfast for de hjemmesiddende Herredsmænd.

brød ogsaa Forliget med Lyting," sagde han. „Det lægger jeg ikke dem til Last," sagde Hoskuld. „Men det kan du ikke modsige," sagde Mørd, „at da du med Skarphedin og de Andre for efter til Markarfljot, faldt en Øks ud af hans Bælte, og med den havde han tænkt at dræbe dig." „Det var hans Vedøks," sagde Hoskuld; „jeg saa, at han stak den under Bæltet. Det er lige saa godt først som sidst at sige dig, Mørd, at du aldrig kan sige saa Ondt om Njaalssønnerne, at jeg tror det; og om end saa ilde var og du havde Ret i, at Et af To vil ske, at enten jeg maa dræbe dem eller de mig, saa vil jeg meget heller lide Døden af dem, end gjøre dem noget Men. Men dig holder jeg ikke for bedre Mand, fordi du har talt dette." Siden for Mørd hjem.

Ikke længe efter farer han til Njaalssønnerne. Han taler Mangt med Brødrene og Kaare. „Saa er mig fortalt," sagde han, „at Hoskuld skal have sagt, at du, Skarphedin, har brudt Forliget med Lyting; men det fik jeg Vished for, at han tror, du stod ham efter Livet, da I var paa Veien til Markarfljot. Men mig synes, at han var ikke bedre, da han bød Eder til Gjæstebud og lod dig ligge i det Bur, som laa længst borte fra Husene, og lod bære Ved did hele Natten for at brænde Eder inde. Men det kom i Veien for dem, at Hogne Gunnarssøn kom om Natten, og da blev det Intet af, thi de ræddedes for ham. Siden fulgte han dig paa Veien med et stort Følge; da agtede han atter at overfalde dig og havde sat Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn til at bære Vaaben paa dig. Men de blev forknytte og turde ikke angribe dig." Da han havde talt ud, sagde de ham først imod, men tilsidst troede de det. De blev nu kolde mod Hoskuld og vekslede næsten ikke et Ord med ham, hvor de traf hinanden. Hoskuld holdt sig for god til at trænge sig ind paa dem, og saaledes gik det

en Tid fremover. Om Høsten for Hoskuld øster til Svinafell for at gjæste Flose, og Flose tog vel imod ham. Hildegunn var der ogsaa. Flose sagde til Hoskuld: „Hildegunn siger mig, at der er kommen stor Kulde mellem Njaalssønnerne og dig; det synes mig ilde, og jeg vilde derfor helst, at du ikke red hjem igjen; jeg skal skaffe dig Bosted her øster paa Skaftafell og sende min Broder Thorgeir til at styre paa Vorsabø." „Da vil Somme sige, at jeg flyr derfra af Rædsel," sagde Hoskuld, „og det vil jeg ikke." „Da er der al Rimelighed for, at store Ulykker vil følge," sagde Flose. „Ilde er det i saa Tilfælde," sagde Hoskuld, „thi heller vilde jeg ligge ubødt, end at Mange skulde faa Ulykke af mig." Hoskuld rustede sig til Hjemreisen faa Dage efter. Flose gav ham en Skarlagenskappe prydet med Guldstads lige ned til Skjødet. Hoskuld red hjem til Vorsabø, og det er nu stille en Tid. Hoskuld var saa vennesæl, at faa var hans Uvenner, men det samme Forhold vedblev mellem ham og Njaalssønnerne hele Vinteren. Njaal havde taget til Opfostring en Søn af Kaare, som hed Thord. Han havde ogsaa fostret Thorhall, Søn af Asgrim Ellidagrimssøn. Thorhall var en rask Karl og dygtig i alle Dele. Han havde lært Loven saaledes, at han var den tredie største Lovmand paa Island.

110. Det blev Vaar tidlig det Aar, og Folk saaede sit Korn. En Dag kom Mørd til Bergthorskvaal. Han og Njaalssønnerne og Kaare gik straks til Samtale. Mørd bagtaler Hoskuld efter sin Vane, har endnu mange nye Opspind og egger i et væk Skarphedin og de Andre til at dræbe ham. Han mente, at, dersom de ikke straks gjorde Alvor af det, kunde han komme dem i Forkjøbet. „Vi skal gjøre efter dine Ord," sagde Skarphedin, „dersom du vil fare med os og tage Haand i med." „Det er jeg villig til," sagde Mørd, og de aftalte det fuldt og

fast. Han skulde komme igjen om Kvelden. Bergthora spurgte Njaal: „Hvad er det, de tale om ude?" „Ikke er jeg paa Raad med dem," sagde Njaal; „men sjelden blev jeg skudt for Slug, saalænge Raadene var gode." Skarphedin lagde sig ikke om Kvelden, og hans Brødre og Kaare heller ikke. Samme Nat først paa Natten kom Mørd Valgardssøn; de tog alle sine Vaaben og red bort. De for, til de kom til Vorsabø, og biede der bag et Gjærde. Veiret var godt, og Solen var staaet op.

111. Ved denne Tid vaagnede Høskuld Hvitanæsgode. Han for i sine Klæder og tog over sig Kappen Flosenaut. Han tog sin Saaløb i den ene Haand og Sværdet i den anden, og gik derefter ud paa Jordet for at saa. Skarphedin og de Andre havde aftalt, at de alle skulde give ham Saar. Skarphedin sprang op bag Gjærdet. Da Høskuld saa ham, vilde han tage Flugten; men Skarphedin løb ind paa ham og sagde: „Tænk ikke paa at rømme, Hvitanæsgode!" hug til ham og traf ham i Hovedet, saa at han sank i Knæ. I det Samme han faldt, sagde han: „Gud hjælpe mig og tilgive Eder!" De løb nu alle ind paa ham og saarede ham.

Derefter sagde Mørd: „Noget falder mig ind." „Hvad er det?" sagde Skarphedin. „Det, at jeg bør fare hjem først og siden op til Grjotaa, sige dem der Tidenden og lade ilde over Gjerningen; jeg ved vist, at Thorgerd da vil bede mig at lyse Drabet, og det skal jeg gjøre; thi det vil rent forspilde deres Sag*). Jeg vil ogsaa sende en Mand til Vorsabø for at faa vide, hvor snare de der ere til at omraade sig. Manden vil der faa spurgt Tidenden, og jeg vil da lade, som jeg først faar den af ham." „Gjør du saa," sagde Skarphedin. Brødrene og Kaare for hjem. Da de kom hjem, fortalte de Njaal,

*) Søgsmaalet blev da nemlig ugyldigt derved, at det var reist af En, der selv var blandt de Skyldige, jvfr. nedenfor Kap. 121.

hvad der var skeet. „Harmelig Tidende er dette," sagde Njaal; „og ondt er Sligt at høre; thi det er vist, at saa nær gaar dette mig til Hjerte, at heller vilde jeg have mistet to Sønner, havde blot Høskuld levet." „En faar holde dig det til Gode," sagde Skarphedin; „du er en gammel Mand, og det er rimeligt, at det gaar dig nær." „Hvad der gjør mere end Alderdommen," sagde Njaal, „er, at jeg ved bedre end I, hvad der vil komme efter." „Hvad vil da komme?" sagde Skarphedin. „Min Død," sagde Njaal, „og min Kones og alle mine Sønners." „Hvad spaar du for mig?" sagde Kaare. „Det vil falde dem tungt at raade med din Lykke," sagde Njaal, „og du vil blive dem alle for stærk." Intet gik Njaal saa nær som dette, og han kunde aldrig tale derom uden at græde.

112. Hildegunn vaagnede og saa, at Høskuld var borte af Sengen. Hun sagde: „Haarde har mine Drømme været og ikke gode; leder efter Høskuld!" De ledte efter ham Gaarden rundt, men fandt ham ikke. Da havde hun klædt sig. Hun farer da med to Mænd bort paa Jordet. Der finde de Høskuld dræbt. Nu kom ogsaa Mørd Valgardssøns Saugjæter og sagde hende, at Njaalssønnerne og Kaare havde faret opover derfra; Skarphedin havde kaldt paa ham og lyst Drabet paa sig. „Mandigt Værk var dette," sagde hun, „dersom een Mand havde været om det." Hun tog Kappen og tørrede alt Blodet op med den. Derpaa viklede hun det levrede Blod ind i den, foldede den saaledes sammen og lagde den ned i en Kiste. Nu sendte hun en Mand op til Grjotaa for at sige Tidenden. Der var Mørd og havde alt sagt dem det. Ketil fra Mørk var ogsaa der. Thorgerd sagde til Ketil: „Nu er Høskuld, som vi ved, død, og nu faar du mindes, hvad du lovede, da du tog ham i Opfostring." „Det kan nok være," sagde Ketil, „at jeg lovede vel Meget

dengang, thi ikke tænkte jeg, at disse Dage skulde komme, som nu ere komne. Her er jeg ilde stedt, thi Næsen er nær Øinene: jeg har Njaals Datter til Kone." „Vil du, at Mørd skal lyse Drabet?" sagde Thorgerd. „Jeg ved ikke det," sagde Ketil; „det synes mig, som oftere Ondt end Godt følger med ham." Men ikke før talte Mørd med Ketil, før det gik ham, som Andre, og han tænkte, at Mørd vilde være ham tro. Deres Aftale blev saaledes, at Mørd skulde lyse Drabet og i alle Dele forberede Sagen til at komme frem paa Thinget.

Mørd for nu ned til Vorsabø. Did kom da ni Kvidmænd af dem, som boede nærmest Aastedet. Mørd havde ti Mænd med sig. Han syner Kvidmændene Høskulds Saar, paa eet nær. Hvem der havde voldt det, lod han, som om han ikke vidste, men det havde han selv voldt. Han lyste Drabet paa Skarphedin og Saarene paa hans Brødre og Kaare. Siden stevnede han de ni Aastedskvidmænd til Althinget. Derefter red han hjem. Han var næsten aldrig at se sammen med Njaalssønnerne og viste sig fiendsk mod dem, naar de traf hinanden; saa var deres Aftale. Drabet paa Høskuld spurgtes over alle Bygder og blev ilde omtalt. Njaalssønnerne for til Asgrim Ellidagrimssøn og bad ham om Hjælp. „Det kan I vel vide," sagde han, „at jeg vil hjælpe Eder i alle større Sager, men i denne ere Udsigterne mørke, thi der er Mange til Eftermaal, og dette Drab bliver overmaade ilde omtalt i alle Bygder." Njaalssønnerne for nu hjem.

113. En Mand hed Gudmund den mægtige; han boede paa Madrevalle i Øyjafjorden. Han var Søn af Øyjolv, Søn af Einar, Søn af Audun Rotin, Søn af Thorolv Smør, Søn af Thorstein Skrove, Søn af Grim Kamban. Gudmunds Moder hed Hallbera, Datter af Thorodd Hjælm, men Hallberas Moder var Reginleiv,

Datter af Sæmund den suderøiske, efter hvem Sæmundarlid i Skagafjorden er opkaldt. Moder til Dyjolv, Gudmunds Fader, var Valgerd Runolvsdatter. Valgerds Moder var Valbjørg. Hendes Moder var Jorunn den ubaarne, Datter af Kong Osvald den hellige. Moder til Einar, Dyjolvs Fader, var Helga, Datter af Helge den magre, som tog Land i Dyjafjorden. Helge var Søn af Dyvind Dstmand. Helges Moder var Ravarta, Datter af Kjarval Irekonge. Moder til Helga Helgesdatter var Thorunn Hyrna, Datter af Ketil Flatnev, Søn af Bjørn Bune, Søn af Grim Herse fra Sogn. Grims Moder var Hervar, og Hervars Moder var Thorgerd, Datter af Kong Haaløyg paa Haalogaland. Thorlaug hed Gudmund den mægtiges Kone, Datter af Atle den ramme*), Søn af Eiliv Drn. Herdis hed Thorlaugs Moder, Datter af Thord paa Hovde, Søn af Bjørn Byrdusmør, Søn af Roald, Søn af Rodlaug Rygg, Søn af Bjørn Jernside, Søn af Ragnar Lodbrok, Søn af Sigurd Ring, Søn af Randve Radbardssøn. Moder til Herdis Thordsdatter var Thorgerd Skidesdatter. Hendes Moder var Fridgerd, Datter af Kjarval Irekonge.

Gudmund var en stor Høvding og rig; han havde hundrede Tjenestefolk paa sin Gaard. Han havde taget Magten fra alle Høvdinger nord paa Landet, saa at Somme maatte afstaa ham sine Bosteder, Somme tog han af Dage og Somme fratog han deres Godord. Fra ham stamme alle de ypperste Ætter i Landet**), Oddeverjerne, Sturlungerne, Kvammverjerne, Fljotemændene, Ketil Biskop og mange af de største Mænd. Gudmund var en Ven af Asgrim Ellidagrimssøn, og Asgrim tænkte at faa Hjælp af ham.

*) den stærke.

**) paa Sagaens Forfatters Tid, ved 1240, og i den nærmest foregaaende Tid.

114. Snorre hed en Mand og blev kaldet Gode. Han boede paa Helgafell, til Gudrun Usvivsdatter kjøbte Gaarden af ham, hvor hun boede til sin Alderdom. Snorre for da til Kvamsfjorden og boede paa Sælingsdalstunge. Snorres Fader hed Thorgrim og var en Søn af Thorstein Torskabit, Søn af Thorolv Mostrarskjæg, Søn af Arnulv Fiskreke; men Are Frode siger, at han*) var Søn af Thorgils Reydarsida. Thorolv Mostrarskjæg var gift med Osk, Datter af Thorstein røde. Thorgrims Moder hed Thora, Datter af Olav Feilan, Søn af Thorstein røde, Søn af Olav hvide, Søn af Ingjald Helgessøn. Ingjalds Moder hed Thora, Datter af Sigurd Orm i Øie, Søn af Ragnar Lodbrok. Snorres Moder var Thordis Sursdatter, Gisles Søster**).

Snorre var en god Ven af Asgrim Ellidagrimssøn, og Asgrim ventede derfor Hjælp af ham. Snorre var den klogeste Mand paa Island af dem, som ikke var fremsynte. Han var god mod sine Venner, men slem mod Uvenner. I denne Tid red mange Folk til Things fra alle Fjerdinger, og der var mange Sager forberedte til Thinget.

115. Da Flose spurgte Høskulds Drab, blev han baade sorgfuld og vred, men bar det dog stille. Det blev sagt ham, hvad der var gjort for at reise Eftermaalssag, og han sagde Lidet dertil. Han sendte Bud til sin Maag Hall paa Sida og hans Søn Ljot, at de maatte samle mange Folk til Thinget. Ljot holdtes for det bedste Høvdingeemne der øster. Ham var det spaaet, at, ifald han red tre Sommere til Things og kom vel hjem, da skulde han blive den største Høvding i sin Æt og den ældste. Han havde da været een Sommer paa Thinget;

*) Thorolv.

**) Om Gisle Surssøn haves en egen Saga, hvorfor det her bemærkes, at Thordis var hans Søster.

nu agtede han at fare den anden. Flose sendte Bud til Kol Thorsteinssøn og Glum, Søn af Hilde den gamle, Søn af Geirleiv, Søn af Ønund Tastebag, og til Modolv Ketilssøn, og de kom alle til Flose paa Veien. Hall lovede ogsaa at samle mange Folk.

Flose red, indtil han kom til Kirkebø til Svart Asbjørnssøn. Da sendte Flose Bud efter sin Brodersøn Kolbein Egilssøn, og han kom did. Derfra red han til Hovdebrekke. Der boede Thorgrim Skraute, Søn af Thorkel den fagre. Flose bad ham ride til Althinget med sig. Han lovede Færden og sagde til Flose: „Ofte har du været gladere, end nu, Bonde; men det er ikke at undres over.“ „Det er vist,“ sagde Flose, „at det er nu skeet, som jeg vilde give al min Eie for at se ugjort; men naar ondt Frø er saaet, maa Ondt gro.“ Derfra red han over Arnarstaksheien til Solheim om Kvelden. Der boede Lodmund Ulvssøn; han var en god Ven af Flose, og der blev han om Natten. Om Morgenen red Lodmund med ham til Dal. Der boede Runolv, Søn af Ulv Aurgode. Flose sagde til Runolv: „Her hos dig kan vi faa vide Sandheden om Drabet paa Høskuld Hvitanæsgode; thi du er en sanddru Mand og har havt Tidenden fra første Haand. Jeg vil tro Alt, som du siger mig om, hvad der voldte Fiendskabet mellem dem.“ „Det kan ikke nægtes,“ sagde Runolv, „at han er dræbt mere end sagesløs, og et Sorgens Bud var hans Død for Alle, men Ingen tager sig den saa nær til Hjerte som Njaal, hans Fosterfader.“ „Da vil det blive vanskeligt for dem at faa Hjælp,“ sagde Flose, „og at faa Folk til at hevne dem, om de blive dræbte.“ „Det vil det,“ sagde Runolv, „ifald Intet støder til.“ „Hvad er hidtil gjort?“ sagde Flose. „Nu er Aastedskvidmænd indstevnede og Drabet lyst.“ „Hvem har gjort det?“ spurgte Flose. „Mørd Valgardssøn,“ svarede Runolv. „Er han at lide paa?“

sagde Flose. „Han er af mine Skyldfolk," sagde Runolv, „men alligevel maa jeg sige om ham, som sandt er, at Flere høste Ondt end Godt af ham. Men jeg vil nu bede dig, Flose, at du styrer din Vrede og vælger den Fremgangsmaade, som vil drage mindst Ondt efter sig. Njaal vil gjøre gode Tilbud og andre de bedste Mænd med ham." Flose sagde: „Rid da til Thinget, Runolv; dine Ord skal gjælde meget hos mig, saafandt ikke værre Ting uventet støde til." Dermed endte deres Samtale, og Runolv lovede at fare. Han sendte Bud til sin Frænde Havr den spake, og han kom straks til ham. Flose red derfra til Vorsabø.

116. Hildegunn var ude, da han kom, og hun sagde: „Nu skal alle mine Husfolk være ude, naar Flose rider til Gaards; og Kvinderne skal feie Husene og tjelde og gjøre Høisæde rede til Flose." Siden red Flose ind paa Tunet. Hildegunn tog imod ham og sagde: „Hil og sæl være du, Frænde; glad er mit Hjerte blevet ved dit Komme." „Her skal vi spise Dagverd," sagde Flose, „og siden fare videre." Deres Heste blev nu bundne. Flose gik ind i Stuen og satte sig ned. Han kastede Høisædet bort fra sig ned paa Pallen og sagde: „Jeg er hverken Konge eller Jarl, og det gjøres ikke nødigt at sætte Høisæde under mig; du skulde ikke spotte mig." Hildegunn stod i Nærheden og sagde: „Det er ilde, hvis det er dig imod; vi gjorde det i en god Mening." „Mener du mig det vel," sagde Flose, „saa vil det rose sig selv, hvis det er vel, og laste sig selv, hvis det er ilde." Hildegunn lo koldt og sagde: „Det er ikke noget at tale om endnu; du kommer nok til at spørge Mere, før du farer herfra." Hun satte sig ned hos Flose, og de talte længe sagte.

Siden blev Borde satte frem, og Flose og hans Mænd tog Haandtvæt. Da Flose saa paa Haandklædet, var det Hul i Hul og oprevet i den ene Ende. H-

kastede det paa Bænken og vilde ikke tørre sig paa det, men skar et Stykke af Borddugen, tørrede sig derpaa og kastede det til sine Mænd. Siden satte Flose sig tilbords og bad sine Mænd æde. Da kom Hildegunn ind i Stuen. Hun gik frem for Flose, redte sig Haaret fra Dinene og græd. „Det er tungt for dig nu, Frænke," sagde Flose; „men du kan nok være bekjendt at græde, thi du græder over en god Mand." „Hvad Slags Eftermaal eller Hjælp skal jeg faa hos dig?" sagde hun. Flose svarede: „Jeg skal enten søge din Sag, saa at Loven sker Fyldest, eller vedtage sligt Forlig, som gode Mænd se, at vi ere vel tjente med i alle Maader." „Hevn vilde Høskuld taget for dig, om han havde Eftermaalet efter dig," sagde Hildegunn. „Det skorter dig ikke paa Grumhed," sagde Flose, „og let er det at se, hvad du vil." Hildegunn svarede: „Mindre havde Arnor Arnulvssøn fra Fosaa-skogene forbrudt mod din Fader Thord Frøysgode, men dine Brødre Kolbein og Egil dræbte ham paa Skafta-fellsthinget." Hildegunn gik derefter frem mod Døren og lukkede op sin Kiste. Hun tog op Kappen Flosenaut; i den blev Høskuld dræbt, og hun havde gjemt alt Blodet i den. Hun gik nu indover Stuen med Kappen og uden at mæle et Ord hen til Flose. Han var da mæt, og der blev baaret af Bordet. Hildegunn lagde Kappen over ham, saa at det størknede Blod knagede om ham, og sagde: „Denne Kappe gav du Høskuld, Flose; i den blev han dræbt, og jeg vil nu give dig den tilbage. Jeg skyder Gud og gode Mænd til Vidner paa, at jeg tilsværger dig ved al Kristi Kraft og din Manddom og Ære, at du hevner alle de Saar, som der fandtes paa hans døde Legeme, eller ogsaa hede du hver Mands Niding!" Flose kastede Kappen af sig, slyngede den i hendes Fang og sagde: „Du er et Umenneske; du vil helst, at vi skal gribe til det, som gavner os alle værst. Kolde ere Kvinders

Raad!" Han blev saa ilde ved, at han var i sit Ansigt stundom rød som Blod, stundom bleg som et Lig, stundom blaa som Hel.

Flose og hans Følge red nu sin Vei. Han red til Holtsvad og bier der paa Sigfussønnerne og sine andre Mænd. Ingjald, Broder til Rodny, Høskuld Njaalssøns Moder, boede paa Kjelde. De var Børn af Høskuld den hvide, Søn af Ingjald den stærke, Søn af Geirfinn den røde, Søn af Sølve, Søn af Gunnstein Bersærkebane. Ingjald var gift med Thraslaug, Datter af Egil, Thord Frøysgodes Søn. Egils Moder var Thraslaug, Datter af Thorstein Titling. Thraslaugs Moder var Unn, Datter af Øyvind Karpe. Flose sendte Bud til Ingjald, at han maatte komme til ham. Ingjald for straks selv femtende; de var alle hans Hjemmemænd. Ingjald var en stor og stærk Mand, stilfærdig, men uforfærdet og gavmild mod sine Venner. Flose hilsede ham venligt og sagde til ham: „Vi ere komne i stor Fortræd, Maag; nu ere gode Raad dyre. Jeg beder dig, at du ikke vil skille dig fra min Sag, før vi faa en Ende paa alt dette." Ingjald svarede: „Jeg er ilde stedt her; jeg er Njaals og hans Sønners Maag, og meget andet binder os sammen." „Jeg ved ikke Andet," sagde Flose, „end at du lovede mig at staa paa min Side i alle Sager, da jeg gav dig min Broderdatter." „Det faar jeg vel ogsaa holde," sagde Ingjald; „men jeg vil nu alligevel ride hjem først og saa til Thinget."

117. Sigfussønnerne spurgte, at Flose var ved Holtsvad, og red did for at følge ham. I det Følge var Ketil fra Mørk og hans Brødre Lambe, Thorkel, Mørd og Sighvat Sigfussønner, Lambe Sigurdssøn, Gunnar Lambessøn, Grane Gunnarssøn og Vebrand Haamundssøn. Flose stod op, da de kom, og hilsede dem venligt; de gik frem til Aaen. Flose udspurgte dem om Alt, og fik af dem sandt Svar; der skilte Intet mellem deres og Runolvs

Udsagn. Flose sagde til Ketil fra Mørk: „Et maa jeg spørge dig om. Hvor strid vil du og I Sigfussønner være i denne Sag?“ „Jeg saa helst, at der blev Forlig,“ sagde Ketil; „men ellers har jeg svoret Ed paa ikke at lade denne Sag fare, før den faar Ende enten paa den ene eller anden Maade, og at sætte mit Liv derpaa.“ „Du er en brav Mand,“ sagde Flose; „slige Mænd ere al Ære værd.“ Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn tog til Orde begge paa een Gang og sagde: „Vi lade os ikke nøie med Mindre end Fredløshed og Mandehevn.“ „Det er ikke sagt, at vi baade faa vælge og dele*),“ sagde Flose. „Det foresatte jeg mig,“ sagde Grane, „dengang de dræbte Thraain ved Markarfljot og siden Høskuld, hans Søn, at jeg aldrig vilde slutte oprigtigt Forlig med dem; jeg vilde gjerne se dem alle dræbte.“ Flose svarede: „Du har været dem saa nær, at du kunde have hevnet det, om du havde havt Mod og Mands Hjerte dertil. Mig synes, at du og mange Andre nu ønske det, som de bagefter vilde give mange Penge for ikke at have været med paa; jeg ser grant, at, om vi end dræbe Njaal og hans Sønner, saa ere de saa gjæve og storættede Mænd, og der vil blive saa stort Eftermaal, at vi vil komme til at tigge mangen Mand om Hjælp, før vi komme os i Forlig og ud af den Nød. Og det kan I lide paa, at Mange vil blive arme og fattige, som før var storrige, og Somme vil miste baade Gods og Liv.“

Mørd Valgardssøn kom ridende til Flose og sagde, at han vilde ride til Things med ham med alle sine Folk. Flose modtog ham venligt og foreslog ham et Giftermaal; han skulde bortgifte sin Datter Rannveig til Starkad paa Stavafell, Floses Brodersøn. Flose tænkte, at han paa den Maade skulde vinde ham og hans store Folkemagt til sig. Mørd svarede, at det var et godt Tilbud, men han

*) d. e. raade alene for Afgjørelsen.

vilde først høre Gissur hvides Raad, og han bad Flose at tale med ham paa Thinget. Mørd var gift med Thorkatla, Gissur hvides Datter. Mørd og Flose red begge sammen til Thinget og talte med hinanden hver Dag; Ingen vidste, hvad de overlagde.

118. Njaal sagde til Skarphedin: „Hvad agte I nu at gjøre, du og dine Brødre og Kaare?" „Vi pleie ikke først at sove paa hvad vi skal gjøre," svarede Skarphedin; „sandt at sige, saa agte vi at ride til Tunge til Asgrim Ellidagrimssøn og derfra til Things. Tænker du dig til Thinget, Fader?" „Jeg rider til Thinget," sagde Njaal, „thi det sømmer sig ikke for mig at skille mig fra Eders Sag, saalænge jeg lever. Jeg tænker, at Mange der vil have et godt Ord til mig, og saa vil I have Gavn af mig og ikke Skade." Thorhall Asgrimssøn, Njaals Fostersøn, var der. Njaalssønnerne lo ad ham, fordi han havde en brunstribet Kofte, og spurgte, hvor længe han agtede at have den. Han svarede: „Jeg skal have kastet den, naar jeg skal til at reise Eftermaal efter min Fosterfader." „Du vil vise dig bedst, naar det gjælder mest," sagde Njaal.

De rustede sig alle der paa Gaarden til at fare og var nær tredive Mand. De red, til de kom til Thjorsaa. Da kom Njaals Frænder, Thorleiv Kraak og Thorgrim den store, efter. De var Sønner af Holte-Thore. De bød Njaalssønnerne sin Hjælp og Bistand, og den blev modtagen. De red da sammen over Thjorsaa, indtil de kom til Laksaa; der hvilede de, og der kom Hjalte Skjæggessøn til dem. Han og Njaalssønnerne gav sig straks i Samtale, og de talte længe hemmelig. Hjalte sagde: „Det skal jeg altid vise, at jeg er uden Svig. Njaal har bedet mig om Hjælp; og jeg har givet ham mit Løfte og tilsagt ham min Understøttelse; thi han har alt forud givet mig, som mange Andre, Løn i gode Raad." Hjalte sagde

Njaal Alt om Floses Færd. De sendte Thorhall i Forveien til Tunge for at sige Asgrim, at de agtede at komme did om Kvelden. Asgrim gjorde straks Alt rede og stod ude, da Njaal red ind paa Tunet. Njaal havde en blaa Kaabe, Filthat paa Hovedet og en let Øks i Haanden. Asgrim hjalp ham af Hesten, bar ham ind og satte ham i Høisædet. Derefter gik alle Njaalssønnerne og Kaare ind. Asgrim gik ud igjen. Hjalte vilde ride videre, fordi han syntes, at de blev for mange; men Asgrim tog i Tømmerne og sagde, at han ikke fik Lov at ride bort; han lod hans Heste sadle af, fulgte ham ind og satte ham ved Siden af Njaal. Thorleiv, Thorgrim og deres Mænd sad paa den anden Bænk. Asgrim satte sig paa en Stol foran Njaal og spurgte: „Hvad mener du om vor Sag?" „Lidet godt," sagde Njaal; „det bæres mig fore, at de ikke har Lykken med sig, som ere med i den. Men det vilde jeg gjerne, at du vilde stevne alle dine Thingmænd til dig og ride til Things med mig." „Det var min Agt," sagde Asgrim, „og det vil jeg til og med love dig, at jeg aldrig skal skilles fra Eders Sag, saalænge jeg faar Nogen med mig." Alle, som var derinde, takkede ham og sagde, at det var hæderligt talt. De var der om Natten. Dagen efter kom alle Asgrims Folk did. Derefter red de alle i Følge til Thinget og tjeldede sine Boder.

119. Flose var da kommen til Thinget og havde hele sin Bod optagen. Runolv holdt med sine Folk til i Dalverjernes Bod, Mørd i Rangæingernes. Længst østenfra var Hall fra Sida kommen, men næsten ingen Anden derfra. Hall havde mange Folk. Han gik straks i Floses Flok og bad ham at indgaa Forlig og Fred. Hall var en forstandig og fredsommelig Mand. Flose svarede vel, men var dog noget forbeholden. Hall spurgte, hvem der havde lovet ham Hjælp. Flose nævnte Mørd Valgardssøn

og sagde, at han havde bedet om hans Datter til sin Frænde Starkad. „Hun er god nok," sagde Hall, „men Mord har man ikke Andet end Ulykke af; det vil du nok sande, før dette Thing er forbi." Dermed endtes deres Tale.

En Dag talte Asgrim og Njaal længe sammen i Stilhed. Siden reiste Asgrim sig og sagde til Njaalssønnerne: „Vi maa gaa ud og søge os Venner, at vi ikke skal ligge under for Overmagten; thi denne Sag vil blive haardt drevet." Asgrim gik derefter ud, næst ham Helge Njaalssøn, saa Kaare Salmundssøn, saa Grim Njaalssøn, saa Skarphedin, saa Thorhall, saa Thorgrim den store, saa Thorleiv Kraak. De gik til Gissur hvides Bod og ind i Boden. Gissur reiste sig, da de kom, og bad dem sidde og drikke. „Vi komme ikke i den Mening," sagde Asgrim, „og vi har ikke nødigt at dølge vort Ærende; hvad Hjælp kan jeg vente mig hos dig, Frænde?" Gissur svarede: „Min Søster Jorunn*) lider vel paa, at jeg ikke vil nægte at hjælpe dig; saa skal ogsaa være baade nu og siden, at Et og det Samme skal gaa over os To." Asgrim takkede ham og gik siden sin Vei.

Da spurgte Skarphedin: „Hvor skal vi nu gaa hen?" „Til Olvusingernes Bod," sagde Asgrim. Siden gik de did. Asgrim spurgte, om Skafte Thoroddssøn var inde i Boden. Ham blev sagt, at han var der. De gik da ind i Boden. Skafte sad paa Pallen**) og bød Asgrim Velkommen. Asgrim takkede. Skafte bød Asgrim at sidde hos sig. Asgrim sagde, at han skulde være snar; „men det er dog dig, Ærendet gjælder," sagde han. „Lad høre det," sagde Skafte. „Jeg vil bede dig om Hjælp i den Sag, vi har paa Thinget," svarede Asgrim. „Jeg havde tænkt," sagde Skafte, „at lade Eders Sager gaa mit Hus forbi." „Ilde er Sligt," sagde Asgrim, „at

*) Hun var Asgrims Moder.
**) inderst i Boden.

være Folk mindst til Hjælp, hvor det gjælder mest." „Hvad er det for en Mand," sagde Skafte, „han som har fire Mænd foran sig, den store, blegladne, uhyggelig at se til, stridbar og barsk som et Trold?" „Skarphedin heder jeg," sagde han, „og du har seet mig tidt og jævnt paa Thinget. Men deri er jeg visere end du, at jeg ikke har nødigt at spørge om dit Navn. Du heder Skafte Thorоddsøn. Men engang kaldte du dig Børstekoll, dengang du havde dræbt Ketil fra Elda. Da gjorde du dig skaldet og smurte Tjære i dit Hoved, og siden betalte du Træle for at skjære op Græstørv, og den smøg du under om Natten. Siden for du til Thorolv Loptsøn paa Øre; han tog mod dig og bar dig ud paa sit Skib i sine Melsække"*).

Efter dette gik Asgrim og hans Følge ud. „Hvor skal vi nu gaa hen?" spurgte Skarphedin. „Til Snorre Godes Bod," sagde Asgrim. De gik da til Snorres Bod. Der stod en Mand udenfor Boden. Asgrim spurgte, om Snorre var inde i Boden. Han sagde, at han var der. Asgrim gik da ind og de Andre med ham. Snorre sad paa Pallen. Asgrim gik frem for ham og hilsede ham vel. Snorre tog venlig mod ham og bad ham sidde. Asgrim sagde, at han skulde være snar, „men jeg har dog Ærende til dig," sagde han. Snorre bad ham sige det. „Jeg vilde, at du skulde gaa med mig i Retten og understøtte mig, thi du er baade forstandig og Mand for at drive en Sag frem." „Det gaar tungt med vore egne

*) Denne ialfald efter Skarphedins Mening for Skafte uhæderlige Historie omtales ogsaa senere, i Kap. 139, men kjendes ikke fra andre Steder, og det er derfor ikke klart, hvorledes det hænger sammen med den. Saameget kan skjønnes, at Skafte under et Ophold i Norge havde dræbt en Mand, og at han for at undgaa Hevn skyldtes for at have ladet sig bære ud i en Melsæk til en Landsmands Skib, som laa seilfærdigt til Island.

Sager nu," sagde Snorre, „og Mange reise sig mod os; vi har derfor liden Lyst paa at lægge os op i Andres Sager, som ikke høre til vor Fjerding." „Det er rimeligt nok," svarede Asgrim; „du skylder os jo heller Intet." „Jeg ved, at du er en Hædersmand," sagde Snorre; „jeg vil derfor love dig, at jeg ikke i noget Tilfælde skal være mod dig og ikke hjælpe dine Uvenner." Asgrim takkede ham. Snorre Gode sagde: „Hvem er den Mand, som har Fire foran sig, med det blege, skarpe Ansigt, han, som smiler saa listelig og bærer Øksen høit over Akselen?" „Hedin heder jeg," sagde han, „men Somme kalde mig Skarphedin med fuldt Navn. Har du noget Mere at sige mig?" „Det," sagde Snorre, „at du ser mig ud som en drabelig og djærv Mand; men dog har jeg den Tro, at din Lykke nu er nær sin Ende, og at du ikke har lang Tid igjen at leve." „Vel er det," sagde Skarphedin, „thi den Skyld har vi alle at udrede; men du burde dog tænke mere paa at hevne din Fader, end at spaa mig slige Spaadomme." „Mange har sagt det før," sagde Snorre, „og for Sligt skal jeg ikke vredes." Derefter gik de ud; de fik ingen Hjælp der.

De for derfra til Skagfjordingernes Bod. Den Bod havde Havr den rige. Han var Søn af Thorkel, Søn af Eirik fra Goddalene, Søn af Geirmund, Søn af Roald, Søn af Eirik Ordigskjægge, som blev dræbt af Grjotgard i Soknardal i Norge*). Hans Moder hed Thorunn og var Datter af Asbjørn Myrkaarskalle, Søn af Rosbjørn. Asgrim og de Andre gik ind i Boden. Havr sad midt i Boden og talte med en Mand. Asgrim gik hen til ham og hilsede paa ham. Han tog det vel

*) Dette Drab omtales ikke andenstedes, og det er saaledes endog uvist, hvilken af de flere Sokndale i Norge der menes; der er dog mest Rimelighed for, at det er Sokndalen i Guldals Fogderi, S. Throndhjems Amt.

og bad ham sidde. Asgrim sagde: „Jeg vilde bede dig om din Hjælp for mig og mine Maager.“ Havr svarede straks og sagde, at han ikke vilde have Noget med deres Sager at gjøre. „Men jeg vil dog spørge dig,“ sagde han, „hvem den bleglødne Mand er, som har Fire foran sig, og som ser ud, som om han var kommen lige ud af Fjeldhamrene ved Søen?“*) „Bryd dig ikke om det,“ sagde Skarphedin, „du Melkefjæs, hvem jeg er; thi jeg tør nok gaa frem der, hvor du sidder, og lidet skulde jeg ræddes, om jeg ikke havde Andre end slige Karle i min Vei. Du burde heller søge op din Søster Svanlaug, som Dydis Jernsakse og Stedjakoll røvede fra din Gaard, uden at du turde røre en Finger“**). Asgrim sagde: „Lad os gaa ud; her er ikke at tænke paa Hjælp.“

Derefter gik de til Madrevellingernes Bod og spurgte, om Gudmund den mægtige var inde i Boden. Det blev sagt dem, at han var der. De gik da ind i Boden. Der var et Høisæde midt i Boden, og der sad Gudmund den mægtige. Asgrim gik hen til ham og hilsede ham. Gudmund tog vel mod ham og bad ham sidde. „Jeg vil ikke sidde,“ sagde Asgrim, „men jeg vil bede dig om Hjælp; jeg ved, at du er en Mand, som fører din Sag frem, og en stor Høvding.“ „Ikke skal jeg være imod dig,“ sagde Gudmund, „men om jeg finder for godt at hjælpe dig, kan vi tale om det siden.“ Han svarede godt og vel i alle Maader. Asgrim takkede ham for hans Ord. Gudmund sagde: „Der er en Mand i dit Følge, som jeg har seet en Tid paa, han ser mig farligere ud, end de Fleste, jeg har seet.“ „Hvem mener du?“ spurgte Asgrim. „Fire

*) d. e. som et Trold.

**) Efter Sagaens Udtryk lader det til, at det var almindelig Tro, at Havrs Søster Svanlaug var taget i Berg og kommen i Troldenes Vold. „Jernsakse“ (Jarnsaxa) er hos Skaldene Navn paa Troldkvinder.

gaa foran ham," sagde Gudmund; „han har brunt Haar og er bleg i Ansigtet, stor af Vækst og røslig, og saa rask ser han ud til al mandig Idræt, at heller vilde jeg have hans Følge end ti Andres. Men han ser dog ud til at have liden Lykke med sig." Skarphedin sagde: „Jeg ser, det er mig, dine Ord gjælde. Vi har vor Ulykke hver paa sin Maade. Jeg faar høre ilde for Drabet paa Høskuld Hvitanæsgode, som rimeligt kan være; men Thorkel Haak og Thore Helgesson gjorde Nidvise om dig, til største Harm for dig." De gik nu ud.

„Hvor skal vi nu hen?" spurgte Skarphedin. „Til Ljosvetningernes Bod," sagde Asgrim. Den Bod havde Thorkel Haak tjeldet. Han var Søn af Thorgeir Gode*), Søn af Tjørve, Søn af Thorkel Lang. Thorgeirs Moder var Thorunn, Datter af Thorstein, Søn af Sigmund Gnupe, Søn af Baard. Thorkel Haaks Moder hed Gudrid. Hun var Datter af Thorkel svarte af Leidrargaard, Søn af Thore Snepil, Søn af Ketil Brimil, Søn af Arnulv, Søn af Bjørnulv, Søn af Grim Lodenkinne, Søn af Ketil Høing, Søn af Hallbjørn Halvtrold. Thorkel Haak havde været udenlands og vundet Hæder i Udlandene. Han havde dræbt en Ildgjerningsmand øster paa Jæmteskogen. Siden havde han faret øster til Svithjod og der givet sig i Lag med Sørkve Karl; de herjede sammen i Østerveg. Østenfor Balagaardssiden**) skulde Thorkel hente Vand til dem en Kveld. Da mødte han et Finngalkn***) og værgede sig længe mod det; Enden blev, at han dræbte Uhyret. Derfra for han øster til Adalsysla†);

*) den forrige Lovsigemand, som omtales ovenfor Kap. 105.

**) den sydlige Kyst af russisk Finland.

***) et fabelagtigt Uhyre, som man tænkte sig som Menneske foroven og Hest eller andet Dyr forneden.

†) Saa kaldtes Kysten af Estland og Lifland ligeoverfor Øerne Øsel og Dagø.

der kjæmpede han med en flyvende Drage. Siden for han tilbage til Svithjod, derfra til Norge og saa ud til Island. Han lod disse mandige Gjerninger riste over sin Lukkeseng og paa Stolen fremfor sit Høisæde. Han og hans Brødre sloges ogsaa paa Ljosvetningernes Leidmøde med Gudmund den mægtige, og Ljosvetningerne fik Seier. Siden kvad Thore Helgessøn og Thorkel Haak Nidvise om Gudmund. Thorkel førte det store Ord i Munden, at der ikke fandtes den Mand paa Island, som han ikke turde møde i Enekamp, naar saa skulde være, eller som han veg for. Derfor blev han kaldt Thorkel Haak*), thi han gav sig ikke hverken i Ord eller Gjerning, hvem han end havde at gjøre med.

120. Asgrim og hans Følge gik til Thorkel Haaks Bod. Asgrim sagde da til de Andre: „Denne Bod eier Thorkel Haak, en stor Kjæmpe; det kunde være os meget nyttigt, om vi fik hans Hjælp. Vi skal nu være saa forsigtige som muligt, thi han er fær af sig og taaler ikke Stort. Jeg vil nu bede dig, Skarphedin, at du ikke blander dig i vor Tale." Skarphedin smilede og svarede ikke. Han var saaledes klædt, at han havde blaa Kjortel, blaarandede Bukser og høie sorte Sko paa Fødderne. Han havde et Sølvbælte om Livet og i Haanden den Øks, han havde dræbt Thraain med, som han kaldte Rimmugyge, et stort Skjold og et guldprydet Silkebaand om Hovedet. Haaret havde han redt bag om Ørene. Han saa stridbarere ud end de Fleste og var kjendelig imellem Alle. Han gik paa den Plads i Følget, han fra først af havde faaet, hverken længere frem eller tilbage. De gik, til de kom inderst i Boden. Thorkel sad midt paa Pallen og hans Mænd paa begge Sider. Asgrim hilsede ham. Thorkel tog det vel. Asgrim sagde til ham: „Vi ere komne hid for at bede dig om Hjælp, at du vil

*) den overmodige, uvorne.

følge os i Retten." Thorkel svarede: „Hvorfor søge I Hjælp hos mig? I var jo hos Gudmund, og han har vel lovet Eder sin?" „Vi fik ikke ham med os," sagde Asgrim. „Da mente Gudmund, at Sagen var uvennesæl," sagde Thorkel, „og det har han Ret i, thi værre Værk har sjelden været øvet. Og ikke ved jeg, hvorledes du kunde falde paa at komme til mig og tænke, at jeg var mindre nøie paa det end Gudmund, og at jeg vilde følge med i en uretfærdig Sag." Asgrim saa, at Udsigterne var mørke, og svarede ikke. „Men hvem," sagde Thorkel, „er den store stygge Mand, som gaar den fjerde i Følget, den bleglådne, med det skarpe Ansigt, som ser saa usæl og fæl ud?" „Jeg heder Skarphedin," svarede han, „og du har ikke nødigt at kaste Haansord paa sagesløs Mand. Det har aldrig hændt mig, at jeg har kuet min Fader og slaaes med ham, som du gjorde med din Fader. Du har ogsaa lidet givet dig af med at ride til Things og stræve med Thingtrætter; det høver sig bedre for dig at være Budeie paa din Gaard paa Øksaraa, hvor du ikke har Mange til at se paa dig. Det var bedre, om du stangede ud af dine Tænder det Stykke af Bagenden af din Mær, som du satte til Livs, før du red paa Thinget. Din Saugjæter saa det og undrede sig over, at du kunde gjøre slig Styghed." Thorkel for op i stor Vrede, greb sit Saks og sagde: „Dette Saks fik jeg i Svithjod, hvor jeg dræbte en vældig Kjæmpe, og siden har jeg fældet mangen Mand med det. Lad mig blot naa dig, saa skal jeg rende det igjennem dig; det skal du have for dine giftige Ord!" Skarphedin stod med Øksen hævet, smilede haanligt og sagde: „Denne Øks havde jeg i Hænde, da jeg sprang tolv Alen over Markarfljot og dræbte Thraain Sigfussøn; otte Mand tilsammen stod de der, men Ingen af dem fik Hug paa mig. Jeg har aldrig svunget Vaaben mod Mænd, uden at det har bidt Mærke."

Derpaa stødte han sine Brødre og Kaare af Veien, steg frem til Thorkel og sagde: „Et af To, Thorkel: stik dit Saks i Sliren og sæt dig ned, eller jeg sætter dig Øksen i Hovedet og kløver det ned i Hærderne.“ Thorkel satte sig da ned og slirede Sakset. Det hændte ham hverken før eller siden.

Asgrim og de Andre gik nu ud. „Hvor skal vi nu gaa hen?“ sagde Skarphedin. „Hjem til vor Bod,“ svarede Asgrim. „Vi har ogsaa havt mere end Nok af Tiggeri nu,“ sagde Skarphedin. „Du har mangesteds været noget hvas i dine Ord,“ sagde Asgrim, „men Thorkel synes jeg ikke fik Mere end han fortjente.“ De gik da hjem til sin Bod og fortalte Njaal Alt Ord til andet. Han sagde: „Det faar nu gaa, som Skjæbnen vil.“

Gudmund den mægtige fik snart spurgt, hvorledes det var gaaet til mellem Skarphedin og Thorkel Haak. Han sagde da: „I ved, hvorledes det gik mellem mig og Ljosvetningerne, men aldrig har de voldt mig saa stor Spot og Skam, som Thorkel maatte døie af Skarphedin, og dette var saare vel.“ Han sagde derefter til sin Broder, Einar Tværæing*): „Du skal fare med alle mine Folk og hjælpe Njaalssønnerne, naar Retten sættes; og hvis de behøve Folk næste Sommer, skal jeg selv hjælpe dem.“ Einar vilde gjerne dette og lod det sige til Asgrim. Asgrim sagde: „Der er ikke mange Høvdinger slige som Gudmund.“ Siden fortalte han Njaal det.

121. Dagen efter havde Asgrim, Gissur hvide, Hjalte Skjæggessøn og Einar Tværæing Møde med hinanden; der var ogsaa Mørd Valgardssøn. Han havde nu givet Sagen fra sig og overdraget den til Sigfussønnerne. Da sagde Asgrim: „Jeg henvender mig til dig først, Gissur hvide, og til Eder, Hjalte og Einar, og vil sige Eder, hvorledes det staar sig med denne Sag. I ved, at

*) saa kaldet efter sin Gaard Tværaa i Øvjafjorden.

Mørd har søgt Sagen; men nu er det saa, at Mørd har været tilstede ved Drabet paa Høskuld og har givet ham det Saar, som ingen Gjerningsmand blev opnævnt til. Efter dette synes det mig, som Søgsmaalet maa være ugyldigt efter Loven." „Da vil vi straks frembære denne Indsigelse," sagde Hjalte. Thorhall Asgrimssøn sagde: „Det er raadeligst at fare lønligt med dette, indtil Retten er sat." „Hvorfor det?" sagde Hjalte. „Hvis de nu straks faa vide, at Sagen er vrangt anlagt," svarede Thorhall, „saa kan de bjerge den paa den Maade, at de sende Bud hjem fra Thinget og stevne den anden Gang til Things og opnævne ny Kvidmænd paa Thinget; da er Søgsmaalet lovgyldigt reist." „En vis Mand er du, Thorhall," sagde de, „og dine Raad skal følges." Derefter gik Hver hjem til sin Bod.

Sigfussønnerne lyste Sagen paa Lovberget og spurgte efter Værnething og Hjemstavn. Fredags Aften skulde Retterne sættes. Thinget er nu roligt til den Tid. Mange forsøgte at mægle Forlig, men Flose var uvillig, og de Andre brugte store Ord, saa at det ikke saa godt ud. Tiden led nu, til Dommerne skulde tage Sæde Fredagskvelden. Hele Thingalmuen mødte da frem. Flose stod paa Sydsiden af Rangæingernes Ret med sine Folk. Med ham var Hall fra Sida, Runolv fra Dal, Søn af Ulv Aurgode, og de Andre, som havde tilsagt Flose Hjælp. Paa Nordsiden af Rangæingernes Ret stod Asgrim Ellidagrimssøn og Gissur hvide, Hjalte Skjæggessøn og Einar Tværæing. Njaalssønnerne var hjemme ved Boden tilligemed Kaare, Thorleiv Kraak, Thorgeir Skorargeir og Thorgrim den store. De sad alle med Vaaben i Haand, og det var en Flok, som Ingen turde vove sig mod. Njaal havde bedet Dommerne at tage Sæde. Sigfussønnerne søge nu Sagen. De nævnte Vidner og bød Njaalssønnerne at lyde til deres Ed; derefter gjorde de

Ed, fremsagde Klagen, lod frembære Lysningsvidner og bød Kvidmændene at tage Sæde; derpaa bød de Modparten at rydde Kviden. Da stod Thorhall Asgrimssøn op, nævnte sig Vidner og forbød Kvidmændene at frembære sit Vidnesbyrd, fordi der var lovlig Indsigelse mod den, som havde tillyst Sagen, eftersom han selv var skyldig. „Hvem mener du?" sagde Flose. „Mørd Valgardssøn," svarede Thorhall; „han var med Njaalssønnerne ved Drabet paa Høskuld og gav ham det Saar, som der ikke blev nævnt Gjerningsmand til, da Vidner bleve opnævnte paa Saarene. I kan ikke modsige, at Søgsmaalet er ugyldigt."

122. Njaal stod da op og sagde: „Det beder jeg Eder om, Hall fra Sida, Flose, alle Sigfussønner og alle vore Mænd, at I ikke vil gaa bort, men høre mine Ord." De gjorde saa. Han mælte da: „Saavidt jeg kan skjønne, er dette Søgsmaal nu forspildt, og det var rimeligt, thi af ond Rod var det rundet. Det vil jeg sige Eder, at jeg elskede Høskuld mere, end mine egne Sønner, og da jeg spurgte, at han var dræbt, syntes det mig, at mine Øines sødeste Lys var slukt; heller vilde jeg have mistet alle mine Sønner, havde jeg blot havt ham i Live. Nu beder jeg Eder, Hall fra Sida og Runolv fra Dal, Hjalte Skjæggessøn, Einar Tværæing og Havr spake, at I vil hjælpe mig til Forlig paa mine Sønners Vegne for Drabet paa Høskuld; jeg vil, at de Mænd skal dømme, som dertil ere bedst skikkede." Gissur, Havr og Einar talte da den Ene efter den Anden, bad Flose om Forlig og lovede ham sit Venskab imod. Flose svarede godt og vel, men gav intet Løfte. Hall fra Sida sagde da til Flose: „Vil du nu holde dit Ord og opfylde min Bøn, som du lovede mig, da jeg skaffede din Frænde Thorgrim, Søn af Diger-Ketil, ud af Landet, da han havde dræbt Halle den røde?" „Det vil jeg, Maag," sagde Flose, „thi jeg ved,

du vil ikke bede mig om Andet end det, som vil øge min Hæder." „Da vil jeg," sagde Hall, „at du straks tilsiger Forlig og lader gode Mænd dømme i Sagen og saaledes kjøber dig gode Mænds Venskab." Flose sagde da: „Det vil jeg kundgjøre, at jeg for min Maag Halls og andre de bedste Mænds Skyld gaar ind paa, at han og de bedste Mænd paa begge Sider, lovligen dertil opnævnte, dømme i Sagen. Njaal synes mig at fortjene, at jeg gjør ham dette til Vilje." Njaal og de Andre, som var tilstede, takkede ham og dem alle og sagde, at Flose havde teet sig som en Hædersmand. „Nu vil jeg nævne mine Voldgiftsmænd," sagde Flose; „jeg nævner først Hall, min Maag; derefter Døsur fra Breidaa, Surt Asbjørnssøn fra Kirkebø, Modolv Ketilssøn (han boede dengang paa Aasene), Havr den spake og Runolv fra Dal. Det vil være Alles enmælte Dom, at disse ere de bedst skikkede af alle mine Mænd." Han bad nu Njaal nævne sine Voldgiftsmænd. Njaal stod da op og sagde: „Jeg nævner først Asgrim Ellidagrimssøn og derefter Hjalte Skjæggessøn, Gissur hvide, Einar Tværæing, Snorre Gode og Gudmund den mægtige." Siden haandtoges de, Njaal, Flose og Sigfussønnerne, og Njaal vedtog for alle sine Sønner og sin Maag Kaare det, som disse tolv Mænd vilde dømme; og man kunde sige, at hele Thingalmuen var glad over dette. Der blev nu sendt Bud efter Snorre og Gudmund, thi de var i sine Boder. Det blev aftalt, at Dommerne skulde sidde i Lagretten, og at alle Andre skulde gaa bort.

123. Snorre Gode sagde: „Nu ere vi her tolv Dommere, hvem denne Sag er lagt i Hænde. Jeg vil nu bede Eder alle, at vi ingen Umage maa spare, for at Parterne kan blive forligte." „Agte I at dømme Nogen til at romme Heredet eller Landet?" sagde Gudmund den mægtige. „Paa ingen Vis," sagde Snorre, „thi det gaar ofte ilde; derover ere Folk ofte blevne dræbte eller uforligte.

Men jeg vil sætte saa stor en Pengebod, at ingen Mand her i Landet skal have været dyrere end Hoskuld." Hans Ord vandt Medhold hos Alle. Siden talte de om Sagen, men enedes ikke om, hvem der først skulde sige sin Mening om Bodens Størrelse. Til Slut kastede de Lod, og det tilfaldt Snorre først at sige sin Mening: „Det skal jeg ikke sidde længe med," sagde han; „jeg skal sige Eder nu med det Samme, hvad jeg mener. Jeg vil, at Hoskuld skal bødes med tredobbelt Mandebod; det er seks Hundreder i Sølv. I faa nu rette derpaa, dersom I finde det forlidet eller formeget." De svarede, at de ingen Forandring vilde gjøre. „Det Tillæg skal gjøres," sagde han, „at alle Pengene skal udredes her paa Thinget." Da sagde Gissur hvide: „Det synes mig vanskeligt at kunne ske, thi de har vist for faa Penge til at rede for sig straks." „Jeg ved, hvad Snorre vil," sagde Gudmund den mægtige; „han vil, at vi Dommere alle skal skyde til, eftersom vort Hjertelag er; Mangen vil da gjøre som vi." Hall fra Sida takkede ham og sagde, at han gjerne vilde give saa Meget, som den, der gav mest. Alle Dommere vedtog da dette. Derefter gik de bort; de havde aftalt, at Hall skulde opsige Dommen paa Lovberget.

Der blev nu ringet, og Alle gik til Lovberget. Hall fra Sida stod op og sagde: „Om den Sag, hvori vi har dømt, ere vi blevne vel forligte, og vi har sat Dommen til seks Hundreder i Sølv. Vi Dommere vil udrede Halvdelen, og Alt skal betales her paa Thinget. Men det er min Bøn til hele Almuen, at Hver vil give Lidt for Guds Skyld." Derpaa svarede Alle vel. Hall nævnte nu Vidner paa Dommen, at Ingen skulde mægte at bryde den. Njaal takkede dem for Dommen. Skarphedin stod der og sagde Intet, men smilede ved sig selv. Folk gik da fra Lovberget og til sine Boder. Dom-

merne bar nu sammen paa Bondens Kirkegaard*) de Penge, som de havde lovet at lægge til. Njaalssønnerne kom frem med de Penge, de havde, og ligesaa Kaare; det var et Hundrede i Sølv. Njaal tog de Penge, han havde; det var et Hundrede til. Alle disse Penge blev siden baarne sammen til Lagretten, og der blev nu givet saa Meget, at der ikke manglede en Skilling. Njaal tog da en Silkekaabe og et Par Støvler og lagde dem ovenpaa Dyngen. Hall sagde derefter til Njaal, at han skulde gaa efter sine Sønner, saa skulde han hente Flose, for at begge Parter kunde tilsige hinanden Trygd.

Njaal gik da hjem til sin Bod og sagde til sine Sønner: „Nu er det gaaet, som det skal, med vor Sag. Vi ere nu forligte Mænd; alle Pengene ere samlede i en Haug. Nu maa I fra begge Sider gaa did og give hinanden Grid og Trygd. Jeg vil bede Eder om det, mine Sønner, at I ikke gjøre Noget, som kan forspilde dette Forlig.“ Skarphedin strøg sig over Panden og smilede. De gaa nu alle til Lagretten. Hall gik til Flose og sagde: „Gaa nu til Lagretten, thi nu ere alle Pengene rigtigt udredede og samlede paa eet Sted.“ Flose bad da Sigfussønnerne gaa med sig. De gik ud alle og nærmede sig østenfra. Njaal kom med sine Sønner vestenfra til Lagretten. Skarphedin gik op paa Midtpallen og stod der. Flose gik ind i Lagretten for at se, om Pengene var rigtige, og sagde: „Dette er mange Penge og vel ere de udredede, som man kunde vente.“ Derefter tog han op Silkekaaben, svang den i Luften og spurgte, hvem der havde lagt den til. Ingen svarede ham. Anden Gang svang han Kaaben, spurgte, hvem der havde givet den, og lo derved; men fik intet Svar. „Er det da saa, at Ingen af Eder ved, hvem der har eiet denne Stads,“

*) Formodentlig ved en Kirke, som var bygget af den Bonde, ved hvis Gaard Thingvolden laa.

sagde han, „eller tør I ikke sige det?" „Hvem mener du, har givet den?" spurgte Skarphedin. „Vil du vide det, saa skal jeg sige dig det," sagde Flose; „jeg tænker, det er din Fader, den skjægløse Karl, som har givet den; thi Mange, som se ham, ved ikke, enten han er Kvinde eller Mand." „Sligt er ilde talt," sagde Skarphedin, „at haane en ældgammel Mand, som endnu ingen brav Mand har fornærmet. Det kan desuden vides, at han er Mand, thi han har havt Sønner med sin Kone. Faa af vore Frænder har ligget ubødte ved vor Gaard, uden at vi har hevnet dem." Derpaa tog Skarphedin til sig Kaaben, kastede et Par blaa Bukser bort til Flose og sagde, at dem kunde han mere trænge til. „Hvorfor skulde jeg mere trænge til dem?" spurgte Flose. „Jo, dersom du er Svinafellsgudens*) Brud; det siges jo, at han gjør dig til Kvinde hver niende Nat." Flose sparkede da til Pengene og sagde, at han ikke vilde have en Skilling deraf. „Et af To skal ske;" sagde han, „enten skal Hoskuld ligge ubødt, eller han skal blive hevnet." Han vilde ingen Grid give og ingen tage og sagde til Sigfussønnerne: „Lad os gaa hjem nu; Eet skal gaa over os alle." De gik hjem til Boden.

Hall sagde: „Her er nok Folk med i denne Sag, som har altfor stor Ulykke med sig." Njaal og hans Sønner gik ogsaa hjem til sin Bod. Njaal sagde: „Nu kommer det frem, som min Hu længe har sagt mig, at denne Sag vilde falde os tung." „Det ved jeg ikke," svarede Skarphedin; „de kan aldrig søge os efter Landsens Lov." „Da vil det ske," sagde Njaal, „som vil tjene os alle værre." De Mænd, som havde givet Pengene, talte om, at de fik tage dem igjen. Da sagde Gudmund den mægtige: „Den Skam vil jeg aldrig drage over mig at tage tilbage det, jeg har givet,

*) Troldet i Fjeldet Svinafell, hvorefter Floses Gaard havde Navn.

hverken her eller andensteds.“ „Vel er det talt,“ sagde de; og Ingen vilde da tage Sit igjen. Snorre Gode sagde: „Mit Raad er, at Gissur hvide og Hjalte Skjæggessøn tage vare paa Pengene til næste Thing. Jeg tænker, at det ikke vil lide langt, før der bliver Brug for dem.“ Hjalte tog og gjemte den ene Halvdel af Pengene, Gissur den anden Del. Alle gik nu hjem til sine Boder.

124. Flose stevnede alle sine Mænd op i Almannagjaa og gik selv derhen. Der var da alle hans Mænd; de var hundrede i Tallet*). Flose sagde til Sigfussønnerne: „Hvad kan jeg nu gjøre i denne Sag, som vil være mest efter Eders Sind?“ Gunnar Lambessøn sagde: „Vi vil ikke være tilfredse, før Njaalssønnerne alle har faaet sin Bane.“ „Det vil jeg love Eder Sigfussønner,“ sagde Flose, „ikke at skilles ved denne Sag, førend den Ene af Parterne ligger under for den anden. Jeg vil ogsaa vide, om der er Nogen her, som ikke vil være med os i denne Sag.“ De svarede alle, at de vilde følge ham. „Gaar nu alle hid til mig,“ sagde han, „og sværger Ed paa, at Ingen af Eder vil løse sig fra denne Sag.“ De gik alle til Flose og svor Eden. Flose sagde: „Vi skal ogsaa alle tage hinanden i Haanden paa, at den skal have forbrudt Eiendom og Liv, som gaar ud af denne Sag, før den faar Ende.“ Disse Høvdinger var med Flose: Kol, Søn af Thorstein Breidmage, Brodersøn af Hall fra Sida, Roald Øssurssøn fra Breidaa, Øssur Ønundssøn Taskebag, Thorstein den fagre Geirleivssøn, Glum Hildessøn, Modolv Ketilssøn, Thore, Søn af Thord Illugessøn fra Mauratunge, Floses Frænder Kolbein og Egil, Ketil Sigfussøn og hans Brødre Mørd, Thorkel og Lambe, Ingjald fra Kjelde, Grane Gunnarssøn, Gunnar Lambessøn og Sigurd, hans Broder, Roar Haamundssøn.

*) I Grundteksten staar et Udtryk, som viser, at der menes ikke et stort Hundrede (120), men et lidet (100).

Flose sagde: „Tager Eder nu til Høvding den, som tykkes Eder bedst skikket dertil, thi der maa En til, som kan forestaa Sagen.“ Ketil fra Mørk svarede: „Dersom vi Brødre skal vælge, saa svare vi straks, at du faar tage Byrden. Det maa være saa af mange Grunde. Du er en ætstor Mand, en stor Høvding, en klog Mand og haard at drages med. Vi haabe ogsaa, at du for vor Skyld tager Sagen paa dig.“ Flose sagde: „Det faar vel blive saa, at jeg føier Eder i dette. Jeg vil nu sige, hvorledes vi skal fare ad. Det er mit Raad, at hver Mand skal ride hjem af Thinget og se til sin Gaard i Sommer, saalænge Hoaannen staar paa. Jeg vil ogsaa ride hjem og være hjemme i Sommer. Men Søndagen otte Uger før Vinternat vil jeg lade synge Messe for mig hjemme og siden ride vestover Lomagnupssanden. Hver af os skal have to Heste. Jeg vil ikke øge Følget over det Tal, som nu har svoret Ed; thi vi har Folk nok, faa vi kun fuld Nytte af dem, som er. Jeg vil ride Søndagen og Natten med; Mandags Aften vil jeg da ride op paa Trehørningshalsene før Midaften. Da skal I alle være der, I, som ere edbundne til denne Sag. Men dersom Nogen ikke er kommen, da gjælder det ikke Mindre end Livet for ham, saa sandt vi faa ham fat.“ Ketil sagde: „Hvorledes kan det rime sammen, at du rider Søndagen hjemmefra og er Mandag paa Trehørningshalsene?“ Flose sagde: „Jeg vil tage til Fjelds fra Skaftaatunge og fare nordenom Oyjafjeldsjøkul og ned i Godaland. Paa den Maade vil det lade sig gjøre, naar jeg rider skarpt. Jeg vil nu ogsaa sige Eder, hvorledes jeg har tænkt mig det Hele. Naar vi ere komne sammen der, skal vi ride til Bergthorskvaal med alle vore Folk, søge Njaalssønnerne med Ild og Sværd og ikke gaa fra, førend de alle ere døde. Denne Aftale maa I dølge vel, thi det gjælder Livet for os alle. Nu skal vi

tage vore Heste og ride hjem." De gik da alle til sine Boder. Siden lod Flose sine Heste sadle og red hjem med Sine uden at bie paa nogen Anden. Han vilde ikke tale med sin Maag Hall, thi han troede sig at vide, at Hall vilde være imod al Vold.

Njaal og hans Sønner red hjem fra Thinget. De var hjemme om Sommeren. Njaal spurgte Kaare, sin Maag, om han ikke tænkte paa at ride østover til Dyrholmene til sin Gaard. „Ikke rider jeg østover," svarede Kaare, „thi Eet skal gaa over mig og dine Sønner." Njaal takkede ham og sagde, at det havde han ventet af ham. Der var altid næsten tredive vaabenføre Mænd paa Gaarden med Huskarlene.

Engang kom Rodny Høskuldsdatter, Høskuld Njaalssøns Moder, til Kjelde. Ingjald, hendes Broder, tog vel mod hende. Hun svarede ikke paa hans Hilsen, men bad ham følge sig ud. Ingjald gik med hende, og de gik ud af Gaarden. Hun tog ham derpaa ved Haanden, og de satte sig ned. „Er det sandt," sagde Rodny, „at du har svoret Ed paa at fare mod Njaal og dræbe ham og hans Sønner?" „Sandt er det," svarede han. „Da er du den største Niding i Verden," sagde hun; „Njaal har løst dig tre Gange fra Skogen*)." „Det staar nu saa," sagde Ingjald, „at det gjælder mit Liv, dersom jeg ikke gjør dette." „Nei," sagde hun; „saa er det ikke. Du kan bjerge Livet, og du vil holdes for meget bedre Mand, om du ikke sviger den, som du har Mest at lønne." Derpaa tog hun op af sin Lomme en Linhue, som var blodig og hullet, og sagde: „Denne Hue havde Høskuld, Njaals Søn og din Søstersøn, paa Hovedet, da de dræbte ham. Er det da rimeligt for dig at hjælpe dem, som stod ham imod?" „Nei," svarede Ingjald; „det skal heller ikke ske; jeg skal ikke være Njaal imod, hvad der end vil følge

*) d. e. fra Skoggang, se Anm. til S. 101.

efter. Men det ved jeg forvist, at de vil lade mig undgjælde derfor." „Da kan du nu gjøre Njaal og hans Sønner en stor Tjeneste," sagde Rodny, „om du siger ham, hvad I har aftalt." „Det vil jeg ikke gjøre," svarede Ingjald; „da blev jeg hver Mands Niding, dersom jeg sagde fra det, som de betroede mig. Men det er mandigt gjort at rive sig ud af dette, skjønt jeg ved, at Hevnen er mig vis. Sig nu til Njaal og hans Sønner, at de maa være vare om sig hele Sommeren udover og have mange Mænd paa Gaarden, thi det er godt Raad for dem." Hun for siden til Bergthorskvaal og sagde Njaal hele deres Samtale. Njaal takkede hende og sagde, at hun havde gjort vel; „thi Ingen af Alle," sagde han, „havde gjort større Synd ved at overfalde mig, end Ingjald." Hun for hjem, men han sagde dette til sine Sønner.

Der var en Kvinde paa Bergthorskvaal, som hed Sæunn. Hun var klog paa Mangt og fremsynet; men nu var hun meget gammel, og Njaalssønnerne sagde, at hun gik i Barndommen, fordi hun snakkede Mangt og Meget; men noget af det slog dog ind. En Dag greb hun en Kjep og gik ovenfor Husene til en Græssaate, som stod der. Hun slog i Saaten og bad den aldrig trives, slig Ulykke som den havde med sig. Skarphedin lo til dette og spurgte, hvorfor hun for saaledes løs paa Saaten. Hun svarede: „Denne Saate vil de tage og gjøre Ild med, naar Njaal Bonde og Bergthora, min Fosterdatter, brænder inde. Kast den i Vandet eller brænd den op straks!" sagde hun. „Det vil vi ikke gjøre," sagde Skarphedin; „skal det være, vil der altid blive Raad til at tænde Ild, om ikke Saaten er her." Den Gamle masede hele Sommeren med, at de skulde bære Saaten ind; men det blev aldrig gjort.

125. Paa Røyke i Skeide boede Runolv Thorsteinssøn. Hildeglum hed hans Søn. Han gik ud Søn-

dagsnat, ni Uger før Vinternat. Han hørte et stort Brag, saa at baade Jord og Himmel syntes ham at skjælve. Han saa vestover. Da syntes han sig se en Ring af Ildsluer og i Ringen en Mand paa en graa Hest. Han for hurtigt forbi ham og red skarpt. Han havde en luende Brand i Haanden og red saa nær, at Hildeglum kunde se ham hel vel. Han var sort som Beg. Han kvad denne Vise med høi Røst:

Hest jeg rider,
rimet i Faksset,
vaad i Panden,
ondt varslende;
Ild er i Enderne,
Edder i Midten;
saa farer mit Kjevle*),
som Floses Raad.
Saa farer mit Kjevle,
som Floses Raad**).

Derefter syntes han ham at skyde Branden østover til Fjeldene foran sig, og der løb nu op en stor Ild imod, saa at han ikke kunde se Fjeldene foran sig. Manden red østover under Ilden og blev borte der. Hildeglum gik ind og i sin Seng og faldt i en lang Afmagt, men kom sig dog af den. Han mindedes alt det, som havde vist sig for ham, og fortalte sin Fader det. Han bad ham sige det til Hjalte Skjæggesøn. Han gjorde saa. Hjalte sagde, at han havde seet Troldridt; „det gaar altid forud for store Tidender," sagde han.

126. Flose rustede sig hjemmefra, da der var to Maaneder igjen til Vinteren, og stevnede til sig alle sine Mænd, som havde tilsagt ham Hjælp og Følge. Hver af

*) d. e. Branden, som han svinger.

**) Efter islandsk Folketro gjentage Gjengangere og lignende overnaturlige Aabenbarelser altid de sidste Ord af hvad de sige.

dem havde to Heste og gode Vaaben. De kom alle til Svinafell og var der om Natten. Flose lod synge Messe for sig tidlig om Søndagen; siden gik han til Bords. Han sagde alle sine Hjemmemænd fore, hvad de skulde tage sig til, medens han var borte. Siden gik han til sine Heste. Han og hans Følge red først vester over Sanden. Flose bad dem ikke ride for stridt i Førstningen; de vilde nok naa frem alligevel. Han bød dem alle bie, om Nogen behøvede at gjøre en Stands. De red vest-over til Skogakverve og kom til Kirkebø. Flose bad alle Mænd gaa ind i Kirken og holde Bøn. De gjorde saa. Derefter steg de igjen paa sine Heste, tog til Fjelds og red til Fiskevandene. De holdt sig noget vestenfor Vandene og stevnede derefter vester over Sanden, saa at de fik Oyjafjeldsjøkul paa venstre Haand. Saaledes kom de ned til Godaland og derfra til Markarfljot. Mandag ved Nonstid var de paa Trehørningshalsene og biede der til Midaften. Der mødte da Alle undtagen Ingjald fra Kjelde. Sigfussønnerne talte ilde om ham for dette; men Flose bad dem ikke laste ham, saalænge han ikke var tilstede; „men vi skal gjengjælde ham det senere," sagde han.

127. Nu er at fortælle om, hvad der skede paa Bergthorskvaal. Grim og Helge for til Gaarden Hole, hvor de havde Børn paa Opfostring. De sagde til sin Moder, at de ikke kom hjem om Kvelden. De var paa Hole hele Dagen. Der kom nogle Tiggerkvinder; de sagde, at de var komne langveisfra. Brødrene spurgte dem efter Tidender. De havde ingen Tidender at fortælle, sagde de, men de kunde altid sige noget Nyt. De spurgte, hvad det var, og bad dem ikke dølge det. De lod sig da heller ikke nøde. „Vi kom ned fra Fljotsliden," sagde de, „og vi saa alle Sigfussønnerne ride med fuld Væbning. De stevnede op paa Trehørningshalsene og var femten i Følge. Vi saa ogsaa Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn; de var

fem i Følge og stevnede samme Vei. Det ser ud, som om Alt er paa Fart og Flugt hele Heredet over." „Da er Flose kommen østenfra," sagde Helge Njaalssøn, „og de ere alle paa Veien for at støde til ham. Du og jeg, Grim, skal være, hvor Skarphedin er." Grim sagde, at saa skulde være, og de for hjem.

Samme Aften sagde Bergthora til sine Husfolk: „Nu skal I vælge Eder Mad i Kveld, at Hver kan faa det, han har mest Lyst til; thi i Kveld bærer jeg sidste Gang Mad frem til mine Folk." „Gud forbyde det!" sagde de. „Det vil dog ske," sagde hun. „Jeg kunde sige meget Mere, om jeg vilde; men det kan I have til Mærke, at Grim og Helge vil komme hjem, før Folk ere mætte i Kveld. Og hvis dette slaar ind, da vil det gaa, som jeg siger, med Mere." Siden bar hun Mad frem paa Bordet. Njaal sagde: „Underlige Ting bæres mig fore nu. Jeg synes mig se over hele Stuen, og det ser mig ud, som hele Gavlvæggen er borte og hele Bordet og Maden bare Blod." Da blev Alle ilde ved, undtagen Skarphedin. Han bad dem ikke sørge og ikke te sig ilde, at de ikke skulde faa noget Ord paa sig. „Det gjælder for os mere, end for Andre, at te sig vel, og det kan ogsaa ventes af os." Grim og Helge kom hjem, før der var taget af Bordene, og Alle blev ilde ved, da de kom. Njaal spurgte, hvorfor de for saaledes frem og tilbage. De fortalte, hvad de havde hørt. Njaal bad dem alle blive oppe og være vare om sig.

128. Flose taler nu til sine Mænd og siger: „Nu vil vi ride til Bergthorskvaal og komme der før Kveldverdstid." De gjorde saa. Der var en Dal i Bakken, som Gaarden laa paa; did red de, bandt der sine Heste og biede, til det led langt paa Kvelden. Flose sagde: „Nu skal vi gaa frem til Gaarden, men holde os tæt sammen, fare langsomt og se, hvad de vil gribe til."

Njaal, hans Sønner, Kaare og alle Hjemmemændene stod ude og fylkede sig ude paa Gaarden. De var nærved tredive Mand. Flose standsede og sagde: „Nu skal vi se, hvad Raad de tage; thi jeg skjønner ikke Andet, end at vi aldrig faa Magt med dem, dersom de blive staaende ude.“ „Da var vor Færd ilde,“ sagde Grane Gunnarssøn, „skulde vi ikke turde søge ind paa dem.“ „Andet er heller ikke Meningen,“ sagde Flose; „vi skal stevne frem, om de end blive staaende ude, men det vil vi komme til at betale saaledes, at mangen En vil slippe at fortælle, hvem Seieren tilfaldt.“

Njaal sagde til sine Mænd: „Kan I se, hvor mange Folk de har?“ „De har baade mange og stridbare Folk,“ sagde Skarphedin, „men nu standse de, thi de skjønne, at det vil falde dem vanskeligt at faa Bugt med os.“ „Det vil ikke være vanskeligt,“ sagde Njaal; „min Vilje er, at vi gaa ind; det gik dem ilde med Gunnar fra Lidarende, og han var alene imod Overmagten. Her er Husene stærke, som de var der, og det vil ikke blive saa let for dem at komme os ind paa Livet.“ „Det er anderledes her,“ sagde Skarphedin; „Gunnar hjemsøgtes af Høvdinger, som var saa høisindede, at de heller vilde vende om end brænde ham inde; men disse vil straks søge os med Ild, naar de ikke kan paa anden Maade; thi de vil ikke sky Noget for at faa Overtaget. De vil tænke, som nok kan være, at det gjælder deres Liv, om vi slippe unda. Jeg har heller ikke stor Lyst til at lade mig røge inde som en Ræv i Hiet.“ „Det viser sig nu som oftere,“ sagde Njaal, „at mine Sønner give mine Raad en god Dag og bryde sig lidet om mig; da I var yngre, gjorde I ikke det, og dengang gik Alt bedre for Eder.“ „Lad os gjøre, som vor Fader vil,“ sagde Helge; „det tjener os bedst.“ „Det ved jeg ikke saa vist,“ sagde Skarphedin, „thi nu er han feig. Men vel kan jeg gjøre min Fader

det til Villje at brænde inde med ham; jeg ræddes ikke for min Død." Han sagde derpaa til Kaare: "Lad os følges vel ad, Maag, at vi ikke komme fra hinanden." "Saa har jeg tænkt," svarede Kaare, "men er det anderledes skikket, faar det gaa, som det skal; Ingen kan gjøre Noget derved." "Hevn du os," sagde Skarphedin, "saa vist som vi hevne dig, ifald vi overleve dig." "Det skal ske," svarede Kaare.

De gik nu alle ind og stillede sig i Døren. Flose sagde: "Nu ere de feige, ellers havde de ikke gaaet ind. Vi skal nu gaa rask frem til Huset, samle os saa tæt sammen som muligt foran Døren og give Agt paa, at Ingen kommer bort, hverken Kaare eller Njaalssønnerne; thi det bliver vor Bane." De gik nu frem og stillede sig op rundt om Huset, om der skulde være nogen Løndør nogensteds.

Flose gik frem til Forsiden af Huset med sine Mænd. Roald Øssursøn løb frem mod Skarphedin og stak efter ham. Skarphedin hug Spydskaftet af for ham, hug til ham og traf i den øvre Kant af Skjoldet, saa at han trykkede hele Skjoldet ind paa Roald, og det forreste Hjørne af Øksen naaede Ansigtet; han faldt bagover og var død med det Samme. "Du traf din Mand som altid, Skarphedin," sagde Kaare; "du er den gjæveste af os." "Det er jeg ikke saa sikker paa," sagde Skarphedin og smilede. Kaare, Grim og Helge stak ofte ud med sine Spyd og saarede Mange, og Flose og hans Mænd kom ingen Vei. "Vi har lidt stor Skade paa vore Folk," sagde Flose; "Mange ere saarede og den dræbt, som vi mindst vilde. Det er nu greit at se, at vi ikke komme dem til Livs med Vaaben. Her er Mange, som var flinke nok til at egge os, men som nu ikke ere saa djærve til at gaa paa, som de lod til, og de værste ere Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn, som før var de hidsigste

af os alle. Nu faa vi nok gribe til et andet Raad. Vi har to Udveie; men ingen af dem er god. Den ene er at vende om, det er vor Bane. Den anden er at bære Ild paa og brænde dem inde. Det er et stort Ansvar for Gud, eftersom vi ere kristne Mænd; men det faa vi dog gjøre."

129. De tog nu Ild og gjorde op et stort Baal foran Døren. Da sagde Skarphedin: „I tænde op Ild nu, Karle; skal I nu til at koge?" Grane Gunnarssøn svarede: „Saa er Meningen, og du skal faa det hedt nok til at bage din Ryg." „Du lønner mig, som du er Mand til, fordi jeg hevnede din Fader," sagde Skarphedin; „du gjør mere for dem, som du har mindre at takke for."

Kvinderne slog Syre paa Ilden og slukkede den for dem; Somme slog Vand paa og andet Vaadt, som fandtes inde. Kol Thorsteinssøn sagde til Flose: „Der falder mig et Raad ind. Jeg har lagt Mærke til, at der er et Loft i Skaalen paa Tværbjelkerne; der skal vi kaste Ild ind og nøre den med Græssaaten, som staar her ovenfor Husene." De tog nu Græssaaten og tændte Ild med den. De, som var inde, vidste ikke af, før hele Taget stod i Brand. Floses Mænd gjorde derefter op store Baal foran alle Dørene. Kvindfolkene, som var inde, begyndte da at jamre sig. „Lad mig se, I te Eder vel," sagde Njaal, „og ikke klynke; det er kun en Overgang og saa ere vi bjergede; I kan vide, at Gud er saa miskundelig, at han ikke vil lade os brænde baade i denne Verden og i den anden*)." Med slige og andre endnu trøsteligere Ord satte han Mod i dem.

Nu stod hele Huset i Lue. Da gik Njaal hen til Døren og sagde: „Er Flose saa nær, at han kan høre mine Ord?" Flose svarede, at han kunde høre ham. „Vil du paa nogen Vis tage mod Forlig med mine Sønner

*) Her føies til Skjærsilden.

eller give Nogen Lov til at gaa ud?" spurgte Njaal. „Med dine Sønner vil jeg ikke tage imod Forlig," svarede Flose; „det skal nu komme til en Ende mellem os, og vi gaa ikke herfra, før de alle ere døde; men Kvinder, Børn og Huskarle giver jeg Udgang." Njaal gik da ind og sagde til Folkene: „Nu maa de gaa ud, som har faaet Lov. Gaa du Thorhalla Asgrimsdatter og tag med dig alle de andre" „Jeg skilles nu fra Helge anderledes, end jeg havde tænkt," sagde Thorhalla; „men forvist skal jeg egge min Fader og mine Brødre til at hevne denne Ulykke." „Du vil holde dit Ord," sagde Njaal, „som en brav Kvinde; thi det er du." Hun gik nu ud og Mange med hende. Astrid fra Djupaabakke*) sagde til Helge Njaalssøn: „Gaa du ud med mig; jeg skal kaste over dig en Kvindekaabe og binde om dig en Hoveddug." Han gjorde Indvendinger først, men de bad ham saa længe, til han føiede dem. Astrid viklede ham da en Hoveddug om Hovedet, og Thorhild, Skarphedins Kone, lagde Kaaben over ham; derpaa gik han ud mellem dem. Thorgerd Njaalsdatter, Helga, hendes Søster, og mange Andre gik ud med det Samme. Da Helge kom ud, sagde Flose: „Det var en høi og akselbred Kvinde, som der gik; tag og hold hende!" Da Helge hørte dette, kastede han Kaaben. Han havde et Sværd under Armen; dermed hug han til en Mand; det traf Skjoldet, tog Sporden**) af det og Benet af Manden. Men nu kom Flose til og hug Helge over Halsen, saa at Hovedet straks gik af.

Derefter gik Flose hen til Døren, kaldte paa Njaal og sagde, at han vilde tale med ham og Bergthora. Njaal gik bort til Døren. Flose sagde: „Jeg vil byde dig Udgang, Njaal Bonde; det vilde være ilde, om du skulde brænde inde." „Jeg vil ikke gaa ud," sagde Njaal;

*) Grim Njaalssøns Kone, se ovfr. S. 46.

**) Den nederste Spids af Skjoldet.

„thi jeg er en gammel Mand og duer lidet til at hevne mine Sønner, og med Skam vil jeg ikke leve.“ „Gaa da du ud, Husfru,“ sagde Flose til Bergthora; „thi dig vilde jeg for ingen Pris brænde inde.“ „Ung blev jeg gift med Njaal,“ svarede hun; „og det har jeg lovet ham, at Eet skulde gaa over os begge.“ Derefter gik de begge ind. „Hvad skal vi nu gjøre?“ sagde Bergthora. „Vi skal gaa til vor Seng,“ sagde Njaal, „og lægge os; jeg har længe længtes efter Hvile.“ Hun sagde da til Gutten Thord, Kaares Søn: „Du skal bæres ud og ikke brænde inde.“ „Du lovede mig det, Bedstemoder,“ sagde Gutten, „at vi aldrig skulde skilles, saalænge jeg vilde være hos dig; og det tykkes mig meget bedre at dø med dig og Njaal, end at leve igjen.“ Hun bar da Gutten hen til Sengen. Njaal sagde til sin Brytje*): „Nu skal du lægge Mærke til, hvor vi lægge os, og, hvorledes jeg breder over os; thi jeg agter ikke at røre mig herfra, hverken for Røg eller Brand. Du kan da omtrent vide, hvor vore Ben ere at finde.“ Brytjen lovede det. Der havde været slagtet en Okse om Dagen, og Huden laa der. Njaal sagde til Brytjen, at han skulde brede Huden over dem. De lagde sig nu ned med Gutten mellem sig. Derefter signede de sig og Gutten og befalede Gud sin Aand i Hænde; det var de sidste Ord, som hørtes af dem. Brytjen tog Huden, bredte den over dem og gik derefter ud. Ketil fra Mørk tog imod ham og løftede ham ud. Han spurgte ivrigt efter sin Maag Njaal. Brytjen sagde ham Alt, som det var. „Tungt var det,“ sagde Ketil, „at han og jeg skulde have slig Ulykke med hinanden.“

Skarphedin saa, at hans Fader lagde sig ned, og hvorledes han lavede til Rette om sig. Han sagde da: „Vor Fader gaar tidlig til Sengs, som rimeligt kan være;

*) den mest betroede af Gaardens Træle, som havde Opsyn med de andre.

han er jo en gammel Mand." Skarphedin, Grim og Kaare tog Brandene, eftersom de faldt ned, og skjød dem ud mod Flose og hans Mænd. Saaledes gik det en Stund. De skjød Spyd ind mod dem udenfra, men de greb dem alle i Luften og sendte dem ud igjen. Flose bad sine Folk holde op at skyde, „thi alt Vaabenskifte vil falde os tungt med dem," sagde han. „I kan nu gjerne bie, til Ilden gjør Ende paa dem." De gjorde saa.

Nu faldt Spærrerne ned fra Taget. Da sagde Skarphedin: „Nu er min Fader vist død; men hverken Stønnen eller Hoste har jeg hørt fra ham." De gik da til Enden af Skaalen. Der var en Tværbjelke falden ned, som var halvbrændt paa Midten. Kaare sagde til Skarphedin: „Løb ud her; jeg skal hjælpe dig, og saa selv løbe ud bagefter. Paa den Maade kan vi begge redde os; thi al Røgen gaar til denne Side." „Nei," sagde Skarphedin, „løb du først, saa skal jeg følge dig i Hælene." „Lyd heller mit Raad," sagde Kaare; „jeg kommer mig altid ud et andet Sted, om det ikke lykkes her." „Det vil jeg ikke," sagde Skarphedin; „du skal løbe først, og jeg efter." „Enhver faar bjerge Livet, saalænge han kan," sagde Kaare, „og saa skal jeg ogsaa gjøre; men det skjønner jeg, at vi da komme til at skilles for sidste Gang; thi slipper jeg ud af Ilden, vil jeg ikke være tilsinds at løbe ind i den igjen efter dig, og Hver af os kommer da til at fare sin Vei." „Det gjør mig glad," sagde Skarphedin, „at tænke paa, at du vil hevne mig, Maag, ifald du kommer bort." Da tog Kaare en luende Bænkestok i Haanden og sprang ud efter Tværbjelken. Han slyngede Stokken ud fra Taget, saa den faldt ned mellem dem, som stod udenfor. De løb da til Side. Kaare hopper i det Samme ned af Taget og sprang af alle Kræfter afsted gjennem Røgen. Alle hans Klæder og hans Haar stod i lys Lue. „Løb der ikke en Mand ned af Taget?" spurgte

den, som stod nærmest. „Langtfra,“ sagde en Anden; „det var Skarphedin, som kastede en Brand ud efter os.“ De lod da al Mistanke fare. Kaare løb, til han kom til en Bæk; han kastede sig ned i den og slukkede Ilden paa sig. Siden løb han langs efter Røgen hen til en Grav og hvilede sig. Den kaldes siden Kaaregraven.

130. Nu er at fortælle om Skarphedin, at han løber ud efter Tværbjelken, straks efter Kaare. Men da han kom der, hvor Bjelken var mest brændt, brast den under ham. Han kom ned paa Benene, sprang straks til paany og rendte op efter Væggen. Da faldt Brynaasen*) ned paa ham, saa at han gled ned igjen. Han sagde da: „Jeg ser nu, hvorledes det vil være.“ Derpaa gik han frem langsmed Sidevæggen. Gunnar Lambesøn løb op paa Væggen og ser Skarphedin. Han sagde da: „Græder du nu, Skarphedin?“ „Nei,“ sagde Skarphedin, „men det er sandt, at Røgen er sur for Øinene. Men er det, som jeg synes? Ler du?“ „Det er vist,“ sagde Gunnar, „og aldrig lo jeg før, siden du dræbte Thraain paa Markarfljot.“ „Her har du en Mindegave derom,“ sagde Skarphedin; han tog den Jæksl, som han havde hugget af Thraain, op af Lommen, kastede den mod Gunnar og traf ham i Øiet, saa at det sloges ud og laa paa Kindet. Gunnar faldt da ned fra Taget.

Skarphedin gik nu bort til sin Broder Grim. De tog hinanden i Hænderne og traadte Ilden ned for sig, men da de kom midtveis i Skaalen, faldt Grim død ned. Skarphedin gik til Enden af Huset. Da blev der et stort Brag; Taget faldt ned, og Skarphedin blev klemt ind mellem det og Gavlvæggen. Han kunde da ikke røre sig til nogen Kant.

Flose og hans Mænd blev ved Ilden, til det var ledet langt paa Morgenen; da kom en Mand ridende hen

*) Se Anm. til S. 133.

til dem. Flose spurgte ham efter Navn. Han kaldte sig Geirmund og sagde sig at være en Frænde af Sigfussønnerne. „Stort Værk har I her øvet," sagde han. „Baade stort Værk og ondt Værk vil Folk kalde dette," sagde Flose, „men det lader sig nu ikke gjøre om igjen." „Hvor mange Mænd har her ladet Livet?" spurgte Geirmund. „Njaal, Bergthora og alle deres Sønner ere her omkomne," svarede Flose, „og Thord Kaaressøn og Kaare Salmundssøn; kanske er der ogsaa Flere, som vi ikke nøiere kjende til." „Der siger du den Død, som vi har talt med denne Morgen," sagde Geirmund. „Hvem er det?" spurgte Flose. „Kaare Salmundssøn," sagde Geirmund; „Baard, min Nabo, og jeg mødte ham, og Baard overlod ham sin Hest; Haar og Klæder var brændte af ham." „Havde han noget Vaaben?" sagde Flose. „Han havde Sværdet Fjørsvavne," sagde Geirmund; „den ene Eg var blaanet, og Baard og jeg sagde, at den vist var blødnet i Staalet; men han svarede, at han skulde hærde den i Sigfussønnernes og de andre Mordbrænderes Blod." „Hvad sagde han om Skarphedin?" spurgte Flose. „Han sagde, at baade han og Grim var i Live, da han skiltes fra dem, men nu var de vist døde," svarede Geirmund. „Der har du sagt os en Tidende, som ikke lover os rolige Dage," sagde Flose, „thi den Mand er nu kommen bort, som kommer Gunnar paa Lidarende nærmest i alle Dele. Det skal I vide nu, Sigfussønner og I Andre, som har været med ved Branden, at der vil blive sligt Eftermaal efter denne Brand, at Mangen faar bøde med Livet og Somme gaa fra Gaard og Grund. Jeg gjetter, at Ingen af Eder Sigfussønner nu tør blive siddende hjemme paa sin Gaard, som rimeligt kan være. Jeg vil derfor byde Eder alle øster til mig og lade Eet gaa over os Alle." De takkede ham for hans Tilbud og sagde, at de vilde modtage det. Da kvad Modolv Ketilssøn en Vise om

Branden. „Vi maa have Andet at rose os af end det, at Njaal er brændt inde," sagde Flose, „thi det er ingen Hæder." Han gik da op paa Gavlvæggen med Glum Hildesson og nogle Andre. „Jeg undres, om Skarphedin er død?" sagde Glum. Andre mente, at han for længe siden maatte være død. Ilden blussede stundom op, stundom sluknede den igjen. De hørte da nede fra Ilden foran sig, at der blev kvædet en Vise. Grane Gunnarssøn sagde: „Jeg gad vide, om Skarphedin kvad den Vise levende eller død." „Det vil jeg ikke bryde mit Hoved med," sagde Flose. „Vi vil lede efter Skarphedin og de andre Mænd, som her har brændt inde," sagde Grane. „Det skal ikke ske," sagde Flose; „en Daare er du, at du taler om Sligt, nu da der samles Folk over hele Heredet. Du og dine Lige, som nu har saa god Tid, vil da blive saa ræddde, at I ikke ved, hvor I skal gjøre af Eder. Mit Raad er, at vi alle ride bort saa hurtigt som muligt."

Flose gik derefter skyndsomt til sine Heste med alle sine Mænd. Han sagde til Geirmund: „Ved du, om Ingjald paa Kjelde er hjemme?" Geirmund sagde, at han troede, han maatte være hjemme. „Den Mand," sagde Flose, „har brudt den Ed, han svor os, og har grovelig sveget os. Hvad vil I nu gjøre med Ingjald?" sagde han til Sigfussønnerne. „Vil I lade ham fare eller skal vi ride mod ham og dræbe ham?" De svarede alle, at de straks vilde fare mod ham og dræbe ham. Flose og alle hans Mænd steg da til Hest og red bort. Flose red foran; han stevnede til Rangaaen og saa op med Aaen. Da saa han en Mand komme ridende nedover hinsides Aaen. Han kjendte ham; det var Ingjald fra Kjelde. Han kaldte paa ham. Ingjald standsede og holdt ned til Aaen. „Du har brudt Samlaget med os," sagde Flose, „og du har forbrudt Liv og Gods. Her er nu Sigfus-

sønnerne og vil gjerne dræbe dig; men mig synes, at du har været ilde stedt i denne Sag, og jeg vil derfor give dig Livet, dersom du vil overlade mig Selvdom." „Før skal jeg nu ride til Kaare, end overlade dig Selvdom," svarede Ingjald, „og Sigfussønnerne kan du sige, at jeg ikke ræddes mere for dem, end de for mig." „Bi da," sagde Flose, „ifald du ikke er ræd; jeg har en Sending til dig." „Vist skal jeg bie," sagde Ingjald. Thorstein Kolbeinssøn, Floses Brodersøn, red ved Siden af ham; han var en af de raskeste og ypperligste Mænd i Floses Følge. Han havde et Spyd i Haanden; Flose greb det og skjød det over mod Ingjald. Det traf ham paa venstre Side, gik igjennem Skjoldet nedenfor Haandfanget, saa at det revnede fra Øverst til Nederst, løb ind i Laaret ovenfor Knæskjællet og blev siddende i Sadelsjælen. „Hvorledes var det? Traf jeg dig?" spurgte Flose. „Vist traf du mig," sagde Ingjald, „men Sligt kalder jeg en Rift, ikke Saar." Han rykkede derefter Spydet ud af Saaret og raabte til Flose: „Bi nu du, ifald du ikke er ræd." Han skjød Spydet tilbage over Aaen. Flose ser, at det stevner midt paa ham; han rykker da Hesten tilbage, saa at Spydet fløi foran Hesten og feilede ham; men det traf Thorstein midt paa Livet, og han faldt død af Hesten med det Samme. Ingjald red nu til Skogs, og de naaede ham ikke.

Flose sagde da til sine Mænd: „Nu have vi lidt et stort Tab; vi kan nu skjønne, hvor lidet vi har Lykken med os, naar Sligt kan hænde. Mit Raad er, at vi ride op paa Trehørningshalsene; derfra kan vi se Alle, som ride, over hele Heredet. Nu har de stort Mandskab samlet, og de vil tænke, at vi fra Trehørningshalsene har taget Veien østover til Fljotsliden, og at vi ride nordpaa Fjeldet og videre til Øst-Bygderne. Største Delen af Flokken vil derfor ride til den Kant; men Somme vil ride den

nedre Vei*) østover om Seljalandsmulen, om det end vil synes dem mindre rimeligt, at vi har taget den Vei. Jeg vil nu sige mit Raad, og det er, at vi ride op paa Trehørningsfjeldet og bie der, til tredie Sol gaar ned."

131. Nu er at sige om Kaare, at han stod op af Graven, hvori han havde hvilet sig, og for, til han mødte Baard. Ordene faldt saaledes mellem dem, som Geirmund havde sagt. Kaare red derfra til Mørd og sagde ham Tidenden. Mørd harmedes meget derover. Da sagde Kaare, at han kunde gjøre mandigere Gjerning end at græde over de Døde; han skulde heller samle Folk og komme til Holtsvad. Siden red han videre til Thjorsaadal til Hjalte Skjæggessøn. Da han kom op med Thjorsaaen, ser han en Mand komme ridende ilsomt efter sig. Kaare bier paa ham og ser, at det er Ingjald fra Kjelde. Han saa, at han var blodig paa Laaret, og spurgte, hvem der havde saaret ham. Han fortalte det. „Hvor mødtes I?" spurgte Kaare. „Ved Rangaaen," sagde Ingjald; „han skjød over Aaen efter mig." „Gjorde du Noget igjen?" „Jeg skjød Spydet tilbage," sagde Ingjald, „og de sagde, at det fandt sin Mand og voldte ham Bane." „Saa du ikke, hvem det var?" spurgte Kaare. „Det saa mig ligt ud til at være Thorstein, Floses Brodersøn," svarede Ingjald. „Tak for det Værk," sagde Kaare.

Siden red de begge sammen til Hjalte Skjæggessøn og sagde ham Tidenden. Han sagde, at slig Gjerning var uforsvarlig; man burde straks ride efter dem og dræbe dem alle. Han samlede Folk og opbød Almenning**). Med dette Mandskab red han og Kaare nu til Møde med Mørd Valgardssøn, og de traf sammen ved Holtsvad. Mørd var der og havde en mægtig Flok. De skiftede nu Eftersøgningen mellem sig. Somme for den nedre Vei

*) langs Søen.

**) d. e. alle vaabenføre Mænd.

øster til Seljalandsmulen, Somme op til Fljotsliden, Somme den øvre Vei til Trehørningshalsene og ned i Godaland og derfra nordover til Sanden, Somme til Fiskevandene og vendte der om. Nogle red østover til Holt og sagde Thorgeir*) Tidenden og spurgte, om de ikke havde redet der forbi. Thorgeir sagde: „Vist er jeg ikke nogen stor Høvding, men Flose vil dog heller finde anden Udvei end at ride lige for mine Øine, naar han har dræbt min Farbroder Njaal og mine Søskendbørn. I har ikke Andet at gjøre end at vende om, thi I har faret over Bækken efter Vand. Men sig Kaare, at han kan komme hid og være her hos mig, hvis han vil, og vil han ikke hid øster, saa skal jeg føre Tilsynet med hans Gaardsbrug paa Dyrholmene, om han saa vil. Sig ham ogsaa, at jeg vil hjælpe ham i Sagen og agter at ride til Althinget. Det skal han ogsaa vide, at jeg og mine Brødre ere de rette Eftermaalsmænd, og vi agte at drive Sagen saaledes, at det kommer til Fredløshedsdom, ifald vi faa raade, og derefter til Mandehevn. Men nu farer jeg ikke med Eder af den Grund, at jeg ved, det vil være spildt Umage; nu vil de være saa vare om sig som muligt."

De red da tilbage og mødtes alle paa Hov. De talte mellem sig om, at de havde Spot og Skam af denne Færd, da de ikke havde fundet dem; men Mørd mente, at det ikke var saa. Mange eggede nu til, at de skulde fare op i Fljotsliden til deres Gaarde, som havde været med i denne Gjerning, og plyndre dem. Det blev dog overladt Mørd at afgjøre det. Han sagde, at det var det værste Uraad. De spurgte, hvorfor han troede det. „Jo," sagde han, „dersom deres Gaarde blive staaende urørte, vil de se hjem til dem og til sine Koner, og paa den Maade kan vi faa Tag i dem, naar det lider om en Tid. I behøve nu ikke at frygte for, at jeg ikke vil være Kaare

*) Njaals nærmeste Eftermaalsmand efter Frændskabet, se Kap. 20.

og Eder Andre tro i alle Raad, thi jeg har ogsaa mig selv at svare for." Hjalte bad ham holde, hvad han lovede. Hjalte bød derefter Kaare til sig. Han svarede, at han vilde ty til ham for det Første. De fortalte ham, hvad Thorgeir havde tilbudt ham, og han sagde, at han senere vilde nytte dette Tilbud, og at han havde god Tro til Udfaldet, hvis der fandtes mange Slige, som Thorgeir. De sendte nu alle sine Mænd hjem.

Flose og hans Mænd saa Alt, hvad der gik for sig, oppe i Fjeldet. „Nu skal vi tage vore Heste og ride bort," sagde han, „thi nu vil det lade sig gjøre." Sigfussønnerne spurgte, om det kunde være raadeligt for dem at fare hjem om sine Gaarde og se til Gaardsdriften. „Mørd vil nok tænke, at I vil se til Eders Koner," sagde Flose, „og jeg gjetter mig til, at hans Raad er, at Eders Gaarde skal staa uranede. Mit Raad er nu, at Ingen skilles fra de Andre, men at I alle ride østover med mig." De bestemte sig alle dertil. De red østover nordenom Jøkulen*) og videre, til de kom til Svinafell. Flose sendte straks Folk ud for at skaffe Mad til Huset, saa at det ikke skulde skorte paa nogen Ting. Han roste sig aldrig af sit Værk, men Ingen mærkede heller Rædsel hos ham. Han var hjemme hele Vinteren frem over Jul.

132. Kaare bad Hjalte at følge med og lede efter Njaals Ben; „thi det vil Alle tro, som du siger og dømmer," sagde han. Hjalte svarede, at han gjerne vilde være med at flytte Njaals Ben til Kirken. De red femten Mand i Følge derfra og tog Veien øster over Thjorsaaen, og bød op Mænd med sig, indtil de havde hundrede Mand med Njaals Naboer. De kom til Bergthorskvaal ved Middagstid. Hjalte spurgte Kaare, hvor Njaal vel laa. Kaare viste dem Stedet. Der var en Mængde Aske at maage af. Derunder fandt de Huden; den var som tørket

*) Eyjafjeldsjøkul.

ind til en Skorpe af Ilden. De tog den op, og der laa de ubrændte under. Alle lovede Gud derfor og syntes, at det var et stort Jertegn. De tog nu Gutten op, som havde ligget imellem dem; af ham var Fingeren brændt, som han havde rettet ud under Huden. Njaal blev udbaaren og ligesaa Bergthora. Alle gik nu til for at se deres Lig. „Hvorledes synes I om disse Lig?“ sagde Hjalte. „Vi vil høre din Dom først,“ sagde de. „Det skal jeg oprigtigt sige,“ svarede Hjalte: „Bergthora synes mig at se ud, som det kunde ventes, eller vel saa det, men Njaals Legeme og Aasyn synes mig saa lyst, at jeg ikke har set død Mands Legeme saa fagert.“ Alle sagde det Samme. De ledte derpaa efter Skarphedin. Hjemmemændene viste dem, hvor Flose og de Andre havde hørt Visen kvædet. Der var Taget faldet ned mod Gavlvæggen. Her sagde Hjalte, at de skulde lede efter. De fandt Skarphedins Legeme der. Han havde staaet opreist ved Gavlvæggen, og Fødderne var brændte af ham nedenfra næsten til Knæet, men alt Andet var ubrændt paa ham. Han havde bidt sig i Overlæben, og hans Øine var aabne, og dog ikke svulne. Han havde drevet Øksen ind i Gavlvæggen saa fast, at den sad i til midt paa Bladet, og den var derfor ikke blødnet. Øksen blev nu brudt ud. Hjalte tog den op og sagde: „Dette er et sjeldent Vaaben, og ikke Mange er det givet at bære det.“ „Jeg ved den Mand, som skal bære Øksen,“ sagde Kaare. „Hvem?“ spurgte Hjalte. „Thorgeir Skorargeir,“ sagde Kaare; „ham holder jeg nu for den største Mand i den Æt.“ De tog nu Klæderne af Skarphedins Lig, thi de var ikke brændte. Han havde lagt Hænderne i Kors og den høire øverst. De fandt et Mærke af Ilden paa ham mellem Hærderne og et paa Brystet; begge var brændte i Kors, og de troede, at han selv havde brændt disse Mærker. Alle var enige om, at det ikke var saa fælt at

være hos Liget af Skarphedin, som de havde tænkt sig; thi Ingen ræddedes for ham. De ledte efter Grims Ben og fandt dem midt i Skaalen. Lige imod ham under Sidevæggen fandt de Thord Løsing*), og i Væverstuen den gamle Sæunn og tre andre Lig. I Alt fandt de Ben af ni Mennesker. De flyttede nu Ligene til Kirken. Derefter red Hjalte hjem og Kaare med ham. Der kom Svul i Ingjalds Fod; han for da til Hjalte og blev lægt hos ham, men han var halt alle sine Levedage siden.

Kaare red til Tunge til Asgrim Ellidagrimsson. Thorhalla var da kommen hjem og havde allerede fortalt Tidenderne. Asgrim tog mod Kaare med begge Hænder og bad ham være der hele den Vinter. Han sagde, at han saa vilde gjøre. Asgrim tilbød at tage til sig alle de Husfolk, som havde været paa Bergthorskvaal. „Det var Hædersmands Bud," sagde Kaare, og han modtog det paa deres Vegne. De kom da alle did. Thorhall Asgrimsson tog sig det saa nær, da det blev ham sagt, at hans Fosterfader Njaal var død og at han var indebrændt, at hele hans Legeme hovnede op og en Blodstraale stod ud af begge hans Øren, som ikke lod sig standse, men tilsidst faldt han i Svime, og da standsede Blødningen. Siden stod han op, dadlede sig selv og sagde, at Sligt var umandigt. „Men det skulde jeg dog ønske," sagde han, „at hevne den Skam, som nu er overgaaet mig, paa Nogle af dem, som brændte Njaal inde." De Andre sagde, at Ingen vilde regne ham det til Skam, som var skeet. Han svarede, at, hvad Folk engang sagde, lod sig ikke tage tilbage.

Asgrim spurgte Kaare, hvad Hjælp han ventede sig af dem østenfor Aaerne. Kaare svarede, at Mørd Valgardsson og Hjalte Skjæggesson vilde hjælpe ham af al sin Magt, og ligesaa Thorgeir Skorargeir og hans Brødre.

*) se Anm. til S. 69.

Asgrim sagde, at han da havde stor Magt paa sin Side. „Hvad Hjælp kan jeg faa af dig?“ sagde Kaare. „Al den, som staar i min Magt,“ sagde Asgrim, „og jeg skal vove, om det end er Livet.“ „Gjør det,“ sagde Kaare. „Jeg har ogsaa faaet Gissur med,“ sagde Asgrim, „og jeg spurgte ham til Raads, hvorledes vi skulde fare frem med Sagen.“ „Hvad svarede han?“ spurgte Kaare. „Han raadede, at vi skulde holde os ganske rolige til Vaaren, men da fare østover og reise Søgsmaal mod Flose for Helges Drab, stevne Kvidmænd hjemme fra Aastedet, lyse Brandsagen paa Thinget og der kræve Vidnesbyrd af de samme Mænd for Retten. Jeg spurgte ogsaa Gissur, hvem der skulde søge Drabssagen. Han sagde, at Mørd skulde søge den, enten det syntes ham at være godt eller ilde; „thi han skal drage det tungeste Læs her,“ sagde han, „som har voldt mest Ondt hidtil i denne Sag. Kaare skal altid være vred, naar han møder Mørd. Naar han saaledes bliver sat i Skræk, og min Magt over ham kommer til, vil han give efter,“ sagde Gissur. „Dine Raad vil vi følge,“ sagde Kaare, „saalænge vi kan og saalænge du vil staa for vor Sag.“

Det er at sige om Kaare, at han ikke kunde sove om Nætterne. Asgrim vaagnede en Nat og hørte, at Kaare laa vaagen. Han sagde: „Faar du ikke sove om Natten?“ Kaare svarede med en Vise, hvori han sagde, at Søvn ei kom paa hans Øine, siden Njaal blev brændt inde, og at hans Hustrus Bønner om Hevn aldrig kom af hans Tanker. Ingen talte Kaare saa ofte om, som om Njaal, Skarphedin, Bergthora og Helge. Aldrig lastede han sine Uvenner, og aldrig truede han dem.

133. En Nat hændte det paa Svinafell, at Flose lod ilde i Søvne. Glum Hildessøn vakte ham, men det varede længe, før han fik ham vaagen. Flose sagde da: „Kald mig hid Ketil fra Mørk.“ Ketil kom. „Jeg vil

sige dig min Drøm", sagde Flose. „Som du vil dermed," sagde Ketil. „Jeg drømte," sagde Flose, „at jeg var paa Lomagnup*) og gik ud og saa op til Gnupen**); da aabnede den sig og der kom en Mand ud af den. Han havde en Gedeskindskjortel paa og en Jernstav i Haanden. Han raabte, som han gik frem, og kaldte paa mine Mænd, somme før, andre senere, og nævnte dem ved Navn. Han kaldte først paa min Frænde Grim røde og Arne Kolssøn; det tyktes mig underligt. Derefter kaldte han paa Dyjolv Bølverkssøn og Ljot Hallssøn fra Sida og seks eller syv andre Mænd. Derefter tiede han stille en Stund. Siden kaldte han paa fem Mænd af vore, og blandt dem var Sigfussønnerne, dine Brødre. Derefter kaldte han paa seks andre; deriblandt var Lambe, Modolv og Glum. Saa kaldte han paa tre Mænd. Sidst kaldte han paa Gunnar Lambessøn og Kol Thorsteinssøn. Derefter kom han gaaende mod mig. Jeg spurgte ham efter Tidender. Han sagde, at han havde nok af dem. Saa spurgte jeg ham efter Navn, og han kaldte sig Jerngrim. „Hvor langt skal du fare?" sagde jeg. Han sagde, at han skulde fare til Althinget. „Hvad skal du gjøre der?" spurgte jeg. „Først skal jeg rydde Kvider og saa Retten og saa Volden til Strid." Derefter kvad han en Vise om Striden, og saa raabte han saa høit, at Alt rundt omkring syntes mig at skjælve, og slog i Jorden med sin Stav, saa at der hørtes et stort Brag. Derefter gik han ind i Fjeldet, og jeg stod maalløs af Rædsel. Jeg vil nu, at du skal sige mig, hvad du mener om denne Drøm." „Det siger min Hu mig," sagde Ketil, „at de ere alle feige, som han kaldte ved Navn, men det synes mig bedst ikke at sige noget

*) en Gaard vestenfor Svinafell under et Fjeld af samme Navn.
**) Det samme Ord, som endnu findes i det norske Folkesprog i Formen Nup, mest brugt i Navne paa Fjelde. Betegner et brat, fremstikkende Fjeld.

Menneske din Drøm for det første." Flose sagde, at saa skulde være.

Vinteren lider nu, til Julen var over. Flose sagde da til sine Mænd: „Nu skal vi fare hjemmefra og søge os Hjælp, thi det ser mig ikke ud til, at det kan nytte os at sidde i Ro. Det vil nu sandes, som jeg sagde Eder, at vi faa gaa for mangen Mands Knæ og bede, før denne Sag ender."

134. Siden rustede de sig alle hjemmefra. Flose havde Sokkebukser*), thi han agtede at gaa; han vidste, at da vilde de Andre have mindre imod at gjøre det Samme. De for første Dag til Knappavold**), anden Aften til Breidaa; derefter til Kalvafell, saa til Bjarnanæs ved Hornafjorden og derfra til Stavafell i Lon. Derpaa for de til Thvaattaa til Sidu-Hall; Flose var gift med hans Datter Steinvar. Flose sagde: „Jeg vil bede dig, Maag, at du vil ride til Things med mig med alle dine Thingmænd." Hall svarede: „Nu er det gaaet, som sagt er, at kort Stund glæder Haand sig ved Hug. Og mangen En i din Flok, som nys eggede til det værste Værk, før det var øvet, tør nu ikke løfte Hovedet. Men min Hjælp skylder jeg at give dig i alle Tilfælde, saavidt jeg kan." „Hvad raader du mig til, saaledes som Sagen staar?" sagde Flose. „Du skal fare lige nord til Vaapnafjord," sagde Hall, „og bede alle Høvdinger om Hjælp. Du vil nok trænge til dem alle, før Thinget er tilende."

Flose blev der i tre Nætter og hvilede sig, for saa øster til Geitehelle, og derfra til Berafjorden. Der var de om Natten. Derfra for de øster til Breiddal i Høydalen. Der boede Hallbjørn den stærke. Han var gift med Oddny, Søster af Sørle Broddhelgessøn. Der fik

*) I Grundtexten leistabrækr d. e. Bukser og Strømper, som gik i Eet og udgjorde eet Klædningsstykke.

**) Deres Vei gaar østover fra Svinafell.

Flose god Modtagelse. Hallbjørn spurgte, hvor langt Flose agtede sig nord i Fjordene. Han sagde, at han tænkte at fare til Vaapnafjorden. Flose tog da en Pengepung af sit Bælte og sagde, at han vilde give Hallbjørn den. Han tog imod Pengene, men sagde, at han ikke havde nogen Gave til Gode af Flose, og han vilde gjerne vide, hvorledes han skulde lønne ham for denne. „Jeg trænger ikke til Penge," sagde Flose, „men jeg vilde gjerne, at du skulde ride til Things med mig og hjælpe mig i min Sag; jeg har rigtignok hverken Svogerskab eller Frændskab at gjøre gjældende." „Jeg skal ride til Things med dig," sagde Hallbjørn, „og jeg skal hjælpe dig i din Sag, som om du var min Broder." Flose takkede ham. Hallbjørn spurgte meget om Branden, og de fortalte ham nøiagtigt om Alt.

Flose for derfra over Breiddalsheien til Ravnkelstad Der boede Ravnkel, Søn af Thore, Søn af Ravnkel Raum. Flose fik der god Modtagelse. Han talte til Ravnkel om at ride med til Thinget og hjælpe ham. Ravnkel stred længe imod, men tilsidst lovede han, at hans Søn Thore skulde ride med alle deres Thingmænd og hjælpe Flose ligesaameget som hans Samthingsgoder*). Flose takkede ham og for videre til Bersestad. Der boede Holmstein Spakbersesson; han tog saare vel mod Flose. Flose bad ham om Hjælp. Han svarede, at Flose for længe siden havde forskyldt Hjælp af ham. Derfra for de til Valthjovsstad. Der boede Sørle Broddhelgesson, Bjarnes Broder. Han var gift med Thordis, Datter af Gudmund den mægtige paa Madrevoldene. De fik der god Modtagelse. Om Morgenen talte Flose til Sørle om at ride til Things med ham og bød ham Penge derfor. Sørle svarede: „Jeg kan ikke svare paa det, saalænge jeg

*) d. e. de to andre Goder, som hørte til det samme Thinglag, se Anm. til S. 81 og 82.

ikke ved, paa hvad Side min Maag, Gudmund den mægtige, staar; thi jeg agter at følge ham." „Jeg mærker paa dit Svar, at Konen raader her i Huset," sagde Flose. Dermed stod han op og bød sine Mænd tage sine Klæder og Vaaben. De for da bort og fik ingen Hjælp der.

De for nu nedenom Lagarfljot og over Heien til Njardvik. Der boede Thorkel Fuldspak og hans Broder Thorvald. De var Sønner af Ketil, Søn af Thidrande spake, Søn af Ketil Thrym, Søn af Thore Thidrande. Deres Moder var Yngvild, Thorkel Fuldspaks Datter. Flose fik der god Modtagelse. Han gjorde Brødrene Rede for sit Ærende og bad dem om Hjælp. De sagde først Nei, men da han gav dem tre Mark Sølv hver, lovede de at hjælpe ham. Yngvild, deres Moder, var tilstede, da de lovede at ride til Althinget, og græd. Thorkel spurgte, hvorfor hun græd. „Jeg drømte," sagde hun, „at Thorvald, din Broder, havde en rød Kjortel, og at den var saa trang, som om den skulde været syet paa ham. Han havde ogsaa røde Hoser nedentil, omviklede med røde Bind. Det var ondt at se, thi jeg forstod, at det sad saa ondt paa ham, men jeg kunde Intet gjøre ved det." De lo ad dette og sagde, at det ikke havde noget at betyde, og at hendes Fjas ikke skulde hindre deres Thingfærd.

Flose takkede dem hjerteligt og for derfra til Vaapnafjorden. Han kom til Hov. Der boede Bjarne Brodd-helgessøn, Søn af Thorstein hvide, Søn af Olve, Søn af Ovvald, Søn af Øksne-Thore. Bjarnes Moder var Halla Lytingsdatter. Broddhelges Moder var Asvar, Datter af Thore, Søn af Graut-Atle, Søn af Thore Thidrande. Bjarne Broddhelgessøn var gift med Rannveig, Datter af Thorgeir, Søn af Eirik fra Goddalene, Søn af Geirmund, Søn af Roald, Søn af Eirik Ordig-

skjægge. Bjarne tog mod Flose med begge Hænder. Flose bød ham Penge for Hjælp. Bjarne svarede: „Aldrig har jeg solgt mit Mandemod eller min Hjælp for Penge; men nu da du trænger til Hjælp, vil jeg vise, at jeg er din Ven og ride til Things med dig og hjælpe dig, som om du var min egen Broder.“ „Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal gjengjælde dig dette,“ sagde Flose, „men jeg ventede mig det af dig.“

Derfra for han til Krossavik. Der boede Thorkel Geitesson, som var hans gode Ven. Flose sagde ham sit Ærende. Han sagde, at han skyldte Flose at hjælpe ham efter Evne og ikke skilles fra hans Sag. Thorkel gav Flose gode Gaver, da de skiltes. Derfra for de igjen nord til Vaapnafjorden og op i Fljotsdalshered og tog Herberge hos Holmstein Spakbersesson. Flose sagde, at Alle havde været villige til at hjælpe ham, undtagen Sørle Broddhelgesson. Holmstein svarede, at det ikke var underligt, thi Sørle var en fredelig Mand. Han gav Flose gode Gaver. Flose for op Fljotsdalen, derfra sydover Fjeldet over Øksnaraun og ned Svidinhornadal. Han for ud om Alftafjorden vestenfor den og standsede ikke, før han kom til Thvaattaa til sin Maag Hall.

Der var han og hans Mænd en halv Maaned og hvilede sig. Flose spurgte Hall, hvad Raad han nu vilde give ham, hvorledes han skulde bære sig ad og stelle sine Sager. Hall svarede: „Mit Raad er, at du og Sigfussønnerne blive hjemme paa din Gaard, og at de sende Mænd hjem for at se til sine Gaarde. Men naar I ride til Things, da maa I alle ride samlede og ikke sprede Eders Flok. Da kan Sigfussønnerne fare indom til sine Koner. Jeg vil ogsaa ride til Things med min Søn Ljot og alle vore Thingmænd og hjælpe dig, saavidt jeg formaar.“ Flose takkede ham. Hall gav ham gode Gaver, da de skiltes. Flose for nu fra Thvaattaa, og der er Intet at

sige om hans Færd, før han kom hjem til Svinafell. Han blev hjemme den Tid, som var igjen af Vinteren, og Sommeren fremover til Thinget.

135. Thorhall Asgrimssøn og Kaare Salmundssøn red en Dag til Mosfell for at tale med Gissur hvide. Han tog mod dem med begge Hænder, og de var der hos ham en god Stund. En Gang, da de talte om Njaalsbranden, sagde Gissur, at det var en stor Lykke, at Kaare var undkommen. Da faldt der Kaare en Vise i Munden; han kvad om, at han nødigt og fuld af Vrede var gaaet ud af Njaals Hus. „Det er rimeligt nok, at du mindes dette vel," sagde Gissur; „men vi skal nu ikke tale Mere derom for denne Gang."

Kaare sagde, at han nu vilde ride hjem. Gissur sagde: „Jeg vil nu give dig et Raad, saaledes som en Ven tør raade. Du skal ikke ride hjem, men du skal dog ride herfra; du skal fare øster under Dyjafjeldene og tale med Thorgeir Skorargeir og Thorleiv Kraak. De skal ride vestover med dig, som de rette Eftermaalsmænd i Sagen, og deres Broder, Thorgrim den store, skal være med. I skal ride til Mørd Valgardssøn og sige ham det fra mig, at han skal paatage sig Drabssagen efter Helge Njaalssøn mod Flose. Siger han et eneste Ord imod, skal du gjøre dig saa vred, som du kan, og lade, som du vil sætte ham Øksen i Hovedet. Du skal dernæst ogsaa true ham med min Vrede, ifald han ikke straks falder til Føie, og du kan lægge til, at jeg vil lade hente min Datter Thorkatla og tage hende hjem til mig. Det kan han ikke taale, thi han elsker hende, som Øinene i sit Hoved."

Kaare takkede ham for Raadet og talte ikke med ham om Hjælp; thi han troede sig vis paa, at Gissur vilde vise sig som hans Ven i dette, som i alt Andet. Kaare red østover Aaerne, derfra til Fljotsliden og saa østover

Markarfljot til Seljalandsmulen; derfra red de østover til Holt. Thorgeir tog mod ham som sin bedste Ven. Han fortalte ham om Floses Færd, og hvor stor Hjælp han havde faaet i Østfjordene. Kaare sagde, at det var rimeligt nok, at han søgte Hjælp, saa Mange, som han havde at svare til. „Jo værre de gaa frem, desto bedre," sagde Thorgeir; „des haardere skal vi lade dem undgjælde." Kaare sagde Thorgeir Gissurs Raad. De red derefter vestover til Rangaavoldene til Mørd Valgardssøn. Han tog vel mod dem. Kaare sagde ham, hvad hans Maag Gissur havde sagt. Han var sen paa det og sagde, at det var haardere Arbeide at sagsøge Flose, end at sagsøge ti Andre. „Det gaar med dig, som Gissur mente," sagde Kaare; „du er en Usling i alle Maader; du er baade ræd og forsagt. Men du skal da ogsaa have den Løn, som du fortjener, at Thorkatla skal fare hjem til sin Fader." Hun gjorde sig straks reisefærdig, og sagde, at hun længe havde tænkt at skilles fra Mørd. Han skiftede da i en Fart baade Sind og Ord, bad dem ikke være vrede og paatog sig straks Sagen. „Nu har du overtaget Sagen," sagde Kaare; „søg den nu mandigen; thi det gjælder dit Liv." Han sagde, at han skulde lægge al sin Hu paa at gjøre dette vel og mandigt.

Derefter stevnede Mørd ni Kvidmænd til sig; de var alle Aastedsmænd. Mørd tog nu Thorgeir i Haanden og nævnte to Vidner. „Jeg nævner Vidner," sagde han, „paa at Thorgeir Thoressøn overgiver mig Drabssag at søge mod Flose Thordssøn for Drab paa Helge Njaalssøn med alle de Beviser, som til Sagen høre. Du overgiver mig denne Sag med Myndighed til at søge den og indgaa Forlig og nytte alle Beviser, som var jeg den rette Eftermaalsmand. Du giver mig den efter Loven, jeg tager den efter Loven." Atter nævnte han sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg lyser Søgs-

maal mod Flose Thordsson for sagesløst Overfald, for det Overfald, hvorved han gav Helge Njaalsson Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som blev Ulivssaar og voldte hans Bane. Jeg lyser dette for ni Kvidmænd (han nævnte dem alle ved Navn); jeg lyser lovlig Lysning; jeg lyser Thorgeir Thoressøns mig haandgivne Sag." Atter nævnte han Vidner og lyste Sag mod Flose Thordssøn for Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som blev Ulivssaar og som Helge fik sin Bane af paa det Aasted, hvor Flose Thordssøn overfaldt Helge Njaalssøn, sagesløs Mand. „Jeg lyser dette for ni Kvidmænd (han nævnte alle ved Navn); jeg lyser lovlig Lysning; jeg lyser Thorgeir Thoressøns mig haandgivne Sag*)." Derefter nævnte han sig Vidner og talte saaledes: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg stevner alle disse ni Aastedskvidmænd (han nævnte dem alle ved Navn) til at møde paa Althinget og frembære Kvid, om Flose Thordssøn overfaldt Helge Njaalssøn sagesløs paa det Aasted, der Flose Thordssøn gav Helge Njaalssøn Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar og som Helge fik sin Bane af. Jeg stevner Eder til at frembære alle de Vidnesbyrd, I skylde at bære efter Loven, og som jeg kræver af Eder for Retten, og som til denne Sag høre. Jeg stevner Eder med lovlig Stevning, saa I selv det høre. Jeg stevner i Thorgeir Thoressøns mig haandgivne Sag." Atter nævnte Mørd sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg stevner alle disse ni Aastedskvidmænd til at møde paa Althinget og frembære Kvid, om Flose

*) Jvfr. Kap. 73 og den dertil følede Anm. Her beskrives Fremgangsmaaden fuldstændigere, idet Forf. i det Følgende ogsaa meddeler de Udtryk, hvori Mørd stevner Kvidmændene til at frembære Kvid paa Thinget. Denne Stevning er, som det vil sees, atter dobbelt; i den første Stevning er Overfaldet, i den anden Saaret Hovedsagen, medens Udtrykkene ellers ere de samme.

Thordssøn gav Helge Njaalssøn Hjernesaar eller Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar og som Helge fik sin Bane af, paa det Aasted, hvor Flose havde overfaldt Helge Njaalssøn, sagesløs Mand. Jeg stevner Eder til at frembære alle de Vidnesbyrd, I skylde at bære efter Loven, og som jeg kræver af Eder for Retten, og som til denne Sag høre. Jeg stevner Eder med lovlig Stevning, saa I selv det høre. Jeg stevner i Thorgeir Thoressøns mig haandgivne Sag."

Derefter sagde Mørd: „Nu er Søgsmaalet reist, som I krævede; jeg vil nu bede dig, Thorgeir Skorargeir, at du vil komme til mig, naar du rider til Things, saa at vi kan ride begge i Følge med vore Flokke og holde os sammen som bedst. Min Flok skal være rede straks til Thingets Begyndelse, og jeg skal være Eder tro i alle Dele." De var tilfredse hermed, og det blev med Ed fastsat, at Ingen skulde skilles fra den Anden, før Kaare vilde, og at Hver af dem skulde vove Livet for de Andre. De skiltes nu med Venskab og aftalte Møde med hinanden paa Thinget. Thorgeir red østover igjen; men Kaare red vest over Aaerne til Tunge til Asgrim. Han tog meget venlig mod ham. Kaare fortalte Asgrim hele Gissur hvides Raad, og hvorledes Søgsmaalet var reist. „Jeg ventede mig af ham," sagde Asgrim, „at han vilde te sig som en Hædersmand, og det har han nu tilfulde vist. Hvad har du hørt øster fra Flose?" spurgte han. „Han for øster lige til Vaapnafjord," sagde Kaare, „og næsten alle Høvdinger har lovet ham sin Hjælp og Følge til Althinget. De vente sig ogsaa Hjælp fra Røykdølerne og Ljosvetningerne og Øksfjordingerne*)." De talte meget om dette. Tiden lider nu fremover til Althinget.

*) Høvdingerne fra Røykjardal og Øksarfjorden og Ljosvetningernes Æt (se Kap. 105 og 120), alle i den østlige Del af Nordfjerdingen.

Thorhall Asgrimsson fik en Skade i Foden; den hovnede, saa at den ovenfor Anklen var saa tyk som en Kvindes Laar, og han kunde ikke gaa uden med Stav. Han var en stor Mand af Vækst og stærk, mørk af Haar og Hudfarve, stilfærdig i Ord, men braa af Sind. Han var den tredie største Lovmand paa Island*). Den Tid kommer nu, at Folk skal fare til Things. Asgrim sagde til Kaare: „Du skal møde til første Thingdag og tjelde vore Boder, og med dig Thorhall, min Søn. Jeg ved, du vil fare bedst og lemfældigst med ham, nu da han har Skade i Foden, og vi vil haardt trænge til ham paa dette Thing. Tyve andre Mænd skal ride med Eder." Derefter gjorde de sig rede og red til Thinget, tjeldede Boderne og indrettede sig paa det Bedste.

136. Flose red østenfra med de hundrede Mand, som havde været med ham ved Branden. De red, til de kom til Fljotsliden. Sigfussønnerne saa nu til sit Gaardsbrug, og de blev der Dagen over. Om Kvelden red de vester over Thjorsaa og sov der om Natten. Tidlig om Morgenen tog de sine Heste og red videre. Flose sagde da til sine Mænd: „Nu skal vi ride til Dagverd hos Asgrim paa Tunge og erte ham." Det vilde de gjerne. De red nu, til de ikke havde langt igjen til Tunge. Asgrim stod ude og nogle Mænd med ham; de blev Flokken var, saa snart den kunde sees fra Gaarden. „Det maa være Thorgeir Skorargeir," sagde Mændene. „Det kan jeg ikke tro," sagde Asgrim, „thi disse Mænd fare med Latter og Kaadhed, men Njaals Frænder, slige som Thorgeir er, vil ikke le, før de har faaet nogen Hevn for Branden. Jeg har en anden Tro, som kanske vil synes Eder lidet rimelig; den er, at det er Flose og Brandmændene, som nu har i Sinde at erte mig. Vi skal nu alle

*) Forf. burde have sagt: den anden. Han glemmer, at Njaal, som han havde regnet for den første, nu var død. Jfr. S. 198 og 260.

gaa ind." De gjorde saa. Asgrim lod Huset sope og tjelde, Bord fremsætte og Mad frembære. Han lod sætte Forsæder*) langs med Bænkene rundt hele Stuen.

Flose red ind paa Tunet og bad sine Mænd stige af og gaa ind. De gjorde saa, og Flose kom med sit Følge ind i Stuen. Asgrim sad paa Pallen. Flose saa paa Bænkene og saa, at Alt stod rede til Maaltid. Asgrim hilsede dem ikke, men sagde til Flose: „Bord ere fremsatte, thi her nægtes Ingen Mad, som trænger til den." Flose og alle hans Mænd satte sig da til Bords; sine Vaaben satte de ved Væggen bag sig. De, som ikke fik Rum inde paa Bænkene, satte sig paa Forsæderne; men fire væbnede Mænd stod foran Flose, medens de sad til Bords. Asgrim mælte ikke et Ord, medens Maaltidet varede, og var rød som Blod at se. Da de var mætte, bar Kvinder af Bordene, og der blev baaret ind Haandtvæt. Flose gav sig lige saa god Tid, som om han var hjemme. Der laa en Vedøks i Pallshjørnet; den greb Asgrim med begge Hænder, løb op paa Pallstokken og hug efter Floses Hoved. Glum Hildesson saa det i Tide; han for straks op, fik Tag om Øksen fremmenfor Asgrims Hænder og vendte raskt Eggen mod Asgrim; thi Glum var en haandfast Mand. Da for mange Flere op og tog Asgrim; men Flose sagde, at Ingen skulde gjøre ham Men. „Vi har fristet ham for haardt," sagde han; „han maatte gjøre som han gjorde, og han har vist, at han er en uforfærdet Mand." Han sagde derefter til Asgrim: „Denne Gang skal vi nu skilles fredelig, men mødes paa Thinget og der begynde paany." „Saa skal ske," svarede Asgrim, „og gaar det, som jeg ønsker, saa bære I ikke Hovedet saa

*) d. e. løse Stole eller Bænke, som blev satte paa den indre Side af Bordene; Floses Flok var saa talrig, at de ikke alle kunde faa Rum paa de faste Bænke mellem Bordene og Væggen.

heit, naar dette Thing er over.“ Flose svarede ikke; de gik ud, steg paa sine Heste og red bort.

De red, til de kom til Laugarvatn; der var de om Natten. Om Morgenen red de frem paa Beitevoldene og hvilede der. Der kom mange Flokke til dem; det var Hall fra Sida og alle Østfjordingerne. Flose blev glad ved deres Komme og fortalte dem om sin Færd og sit Sammenstød med Asgrim. Mange roste dette og sagde, at det var kjækt gjort; men Hall sagde: „Saa synes ikke mig. Dette tykkes mig en uvittig Gjerning; de vilde nok alligevel mindes, hvad de har at hevne, om de ikke blev mindede paany. Den vil faa Løn, som uforskyldt, der saaledes vælter sig ind paa Andre.“ Det var let at mærke paa Hall, at dette syntes ham grov Raadhed. Derfra red de alle samlede, til de kom til Øvrevoldene; der fylkede de sit Mandskab og red ned paa Thinget. Flose havde forud ladet Byrgesboden*) tjelde for sig; Østfjordingerne red til sine egne Boder.

137. Thorgeir Skorargeir red østenfra med stort Følge. Hans Brødre Thorleiv Kraak og Thorgrim den store var med ham. De kom til Hov til Mørd Valgardssøn og biede der, til han var færdig. Mørd havde samlet alle sine vaabenføre Mænd, og de kunde ikke mærke Andet paa ham, end at han var saa uforfærdet som Nogen. De red nu, til de kom vester over Aaerne. Her biede de paa Hjalte Skjæggessøn. De havde ikke ventet længe, før han kom. De hilsede ham venligt og red siden alle samlede, til de kom til Røyke paa Biskopstunge; der biede de efter Asgrim Ellidagrimssøn, og han mødte dem der. De red da vester over Bruaraa. Asgrim fortalte dem, hvorledes Flose havde gjæstet ham. „Jeg skulde ønske,“ sagde

*) Boderne paa Thinget havde alle sit eget Navn, dels efter dem, der eiede og brugte dem, dels efter andre nu for største Delen ukjendte Omstændigheder.

Thorgeir, „at vi kom til at prøve de Karles Mandemod, før Thinget tager Ende." De red uden Stands, indtil de kom til Beitevoldene. Der kom Gissur hvide til dem med en mægtig Flok. De holdt nu Raadslagning. Derefter red de til Ovrevoldene, fylkede der alle sine Folk og red ned paa Thinget. Flose og hans Mænd tog alle til Vaaben, og det var ikke langt fra, at det var kommet til Strid; men Asgrim og hans Følge vilde ikke være med derpaa og red til sine Boder. Det var saavidt roligt den Dag, at det ikke kom til noget Sammenstød. Der var Høvdinger fra alle Fjerdinger i Landet, og aldrig havde det, saa langt Folk kunde mindes, været saa folksomt paa Thinget.

138. Oyjolv hed en Mand; han var Søn af Bølverk, Søn af Oyjolv den graa fra Otrardal, Søn af Thord Gelle, Søn af Olav Feilan. Oyjolv den graas Moder var Rodny, Datter af Midfjords-Skjægge. Oyjolv var en meget anseet Mand og saa lovstærk, at han regnedes for den tredie Lovmand paa Island*). Han var den fagreste Mand at se til, stor og stærk og et ypperligt Høvdingemne. Han var glad i Penge, som alle hans Frænder.

Flose gik en Dag til Bjarne Broddhelgessøns Bod. Bjarne tog mod ham med begge Hænder, og Flose satte sig ned hos ham. De talte sammen om Mangt og Meget. Flose sagde til Bjarne: „Hvad Raad mener du nu skulde være bedst for os?" Bjarne svarede: „Her synes gode Raad mig dyre, men det Bedste er dog vel at bede sig Hjælp, thi de samle stor Magt mod Eder. Jeg vil ogsaa spørge dig, Flose, om der er nogen stor Lovmand i Eders Flok; thi I har to Vilkaar at vælge mellem. Det ene er at bede om Forlig, og det er ikke det værste, I kan gjøre; det andet er at værge Sagen efter Loven med de Værn, som

*) sml. Anm. til S. 257.

I kan opdrive. Det kan synes dristigt nok; men jeg tænker dog, at I faa vælge denne Udvei; thi naar I før har faret overmodigt frem, sømmer det sig ikke at give Kjøb nu." „Om Lovmænd," sagde Flose, „maa jeg straks svare, at der ingen findes i vor Flok, og jeg ved ingen, vi kan faa, uden din Frænde Thorkel Geitessøn." „Han er ikke at regne," sagde Bjarne. „Han er lovstærk nok, men han er meget forsigtig, og Ingen maa tænke paa at bruge ham til Skjold for sig, men følge vil han dig saa godt som Nogen, thi Mod har han nok af. Jeg skal sige dig, at det bliver Mands Bane at føre Værn frem i Brandsagen; men saa ondt vil jeg ikke min Frænde Thorkel. I faa derfor friste Eders Lykke andensteds." Flose sagde, at han ikke havde Rede paa, hvem der var de største Lovmænd. Bjarne sagde: „Dyjolv Bølverkssøn heder en Mand; han er den største Lovmand i Vestfjordingernes Fjerding. Der vil mange Penge til for at faa ham med i Sagen, men det faa vi ikke bryde os om. Vi skal møde frem væbnede ved alle Lovmøder og være saa vare om os som muligt, men ikke give os i Kast med dem, før vi ere nødte til at værge os. Jeg skal nu gaa med dig ud at søge Hjælp; thi det duer ikke at sidde stille nu."

De gik nu til Øksfjordingernes Bod*). Bjarne taler med Lyting og Blæing og Roe Arnsteinssøn, og han fik dem snart til at love, hvad han bad om. De for derefter til Kol, Søn af Drabs-Skuta, og Dyvind, Søn af Thorkel, Søn af Askel Gode**), og bad dem om Hjælp. De stred længe imod, men tilsidst gik de ind i Sagen med dem for tre Mærker Sølv. De gik nu til Ljosvetningernes Bod, og dvælede længe der. Flose bad dem om Hjælp, men de var tvære og vanskelige. Flose sagde da

*) se Anm. til S. 256.
**) Disse ere de ovenfor S. 256 nævnte Reykdøler.

fuld af Vrede: „I ere daarlige Høvdinger; hjemme i Heredet ere I griske og nærgaaende, men vil ikke give Folk en Haandsrækning paa Thinget, naar det tiltrænges. Stor Skam og Spot vil I faa over Eder her paa Thinget, om I ikke mindes den Haan og de bidende Ord, som Skarphedin øste over Eder Ljosvetninger*)." Siden talte han hemmelig med dem, bød dem Penge og lokkede dem med fagre Ord, saa at de tilsidst lovede sin Hjælp og var saa gavmilde med Løfter, at de sagde, de vilde slaaes for Flose, om saa gjordes nødigt. Bjarne sagde siden til Flose: „Dette var godt gjort; du er en stor Høvding og en gjæv Mand, ligefrem og ikke bange for at sige Folk Sandheden."

Siden for de vester over Aaen og til Ladboden. De saa en Mængde Folk udenfor Boden. Der var en Mand, som havde en Skarlagenskappe over Akselen, Guldbaand om Hovedet og en sølvindlagt Øks. „Dette træffer sig heldigt," sagde Bjarne; „her er nu Øyjolv Bølverksøn, ifald du vil tale med ham." De gik bort til Øyjolv og hilsede ham. Han kjendte Bjarne straks og tog vel mod ham. Bjarne tog Øyjolv i Haanden og ledte ham op i Almannagjaa**). Bjarnes og Floses Mænd gik efter, og Øyjolvs Mænd fulgte ogsaa med. De bad Folkene blive oppe paa Kanten af Kløften og holde Udkig; selv gik de, til de kom dld, hvor Veien gaar ned ad den øvre***) Side af Kløften. Flose sagde, at der var godt at sidde, og der kunde man se vidt. De satte sig da ned. De var fire Mænd tilsammen†) og ikke flere. Bjarne sagde da

*) ovfr. S. 217.

**) se ovfr. S. 131.

***) modsatte. Veien gaar der i Trappetrin ned over den steile Væg; de sætte sig paa et af Trinene.

†) Den fjerde var, som det sees af det Følgende, Bjarnes Svoger Hallbjørn den sterke (ovfr. S. 249 fg.).

til Øyjolv: „Vi ere komne for at tale med dig, Ven; thi vi trænge meget til din Hjælp i alle Maader.“ „Her er nu godt Udvalg af Mænd paa Thinget,“ sagde Øyjolv, „og det vil ikke være vanskeligt for Eder at finde dem, som vil være Eder til meget større Hjælp, end jeg kan.“ „Det er ikke saa,“ sagde Bjarne. „Der er mange Ting, hvori ingen Mand her paa Thinget er større end du. Først er det at nævne, at du er af stor Æt, som alle de, der stamme fra Ragnar Lodbrok. Dine Forfædre har desuden været med i Storsager baade paa Thinget og hjemme i Heredet, og de har altid havt Seier; det synes os derfor venteligt, at du vil være seiersæl i Thingsager, ligesom dine Frænder.“ „Du taler vakkert, Bjarne,“ sagde Øyjolv, „men jeg tror ikke, at denne Sag kommer mig stort ved.“ „Her er det ikke værdt at bruge Omveie,“ sagde Flose. „Vi vil bede dig om Hjælp i vore Sager, Øyjolv, at du vil gaa i Retten med os, tage de Sagens Værn, som kan falde, føre dem frem paa vore Vegne og hjælpe os paa dette Thing i alle Dele, hvor det kan gjøres nødigt.“ Øyjolv for op i Vrede og sagde, at Ingen skulde tænke paa at have ham til Nar eller til Skjold for sig, naar Sagen ikke kom ham ved. „Jeg ser nu ogsaa,“ sagde han, „hvad der har ligget bagom de fagre Ord, I brugte til mig.“ Hallbjørn den stærke greb fat i ham, satte ham ned mellem sig og Bjarne og sagde: „Træet falder ikke ved første Hug, Ven; sid her først hos os.“ Flose drog da en Guldring af sin Arm og sagde: „Denne Ring vil jeg give dig, Øyjolv, for dit Venskab og din Hjælp; deraf kan du se, at jeg ikke vil narre dig. Du skulde ikke vrage Ringen, thi Ingen her paa Thinget har jeg givet slig en Gave.“ Ringen var af saa godt Guld og saa vel arbeidet, at den var værd tolv hundrede Alen brunstribet Vadmel. Hallbjørn drog Ringen paa Øyjolvs Arm. Øyjolv sagde: „Siden du er saa gjæv en

Mand, vil jeg da tage Ringen, og du kan lide paa, at jeg skal paatage mig Sagens Værn og føre dem frem, som det skal være." „Nu gjorde I Begge Ret," sagde Bjarne; „Hallbjørn og jeg kan være Vidner paa, at du overtager Sagen." Dyjolv stod da op og ligesaa Flose; de tog hinanden i Haanden, og Dyjolv modtog nu af Flose alle Beviser til Sagens Værn. For det Tilfælde, at der reiste sig nye Sager af Værnet (thi det hænder ofte, at Værn i een Sag føder Søgsmaal i en anden) modtog han ogsaa alle de Bevisligheder, som hørte til disse Søgsmaal, hvad enten de skulde søges for Fjerdingsretten eller Femterretten. Flose overgav Sagen efter Loven, og Dyjolv tog den efter Loven. Dyjolv sagde da til Flose og Bjarne: „Nu har jeg taget mod Sagen, som I bad om, men I skal dølge dette for det Første, og dersom Sagen kommer for Femterretten, da maa I vel vare Eder for at sige, at I har givet Penge for Hjælpen."

Flose gik da hjem til sin Bod og ligesaa Bjarne; men Dyjolv gik til Snorre Godes Bod og satte sig ned hos ham. De taltes ved om Mangt og Meget. Snorre Gode greb Dyjolv i Armen, strøg Ærmet op og saa, at han havde en stor Guldring om Armen. „Er denne Ring kjøbt eller given?" sagde han. Dyjolv blev forlegen og fandt ikke noget Svar. „Jeg skjønner nok, at du har faaet den i Gave," sagde Snorre, „og jeg skulde ønske, at den ikke blev dig til Bane." Dyjolv for op, gik sin Vei og vilde ikke tale mere om den Sag. Da han stod op, sagde Snorre: „Det kunde vel hænde, at du faar vide, hvad den Gave er værd, før dette Thing er til Ende." Dyjolv gik til sin Bod.

139. Asgrim Ellidagrimsøn taler nu med Gissur hvide, Kaare Salmundssøn, Hjalte Skjæggesøn, Mørd Valgardssøn og Thorgeir Skorargeir. Han sagde: „Her har vi ikke nødigt at tale sagte, thi de, som ere her til-

stede, ved, at de kan lide paa hinandens Troskab. Jeg vil nu spørge Eder, om I ved noget om hvad de tænke at gjøre. Mig synes, at det kan være paa Tide at tænke paa, hvorledes vi skal møde dem." Gissur hvide svarede: „Snorre Gode sendte en Mand til mig og lod sige, at Flose havde faaet Løfte om stor Hjælp fra Nordlændingerne, og at Dyjolv Bølverksson, hans Frænde, havde faaet en Guldring, men ikke vilde ud med, hvorfra han havde faaet den. Snorre sagde, at efter hans Tro var Dyjolv Bølverksson udseet til at fremføre Lovværn i Sagen, og at han havde faaet Ringen til Løn." Alle var enige om, at det saa maatte være. Gissur sagde da til dem: „Mørd Valgardsson, min Maag, har nu paataget sig den Sag, som maa synes Alle den vanskeligste, at søge Flose. Jeg vil nu bede Eder at skifte de andre Søgsmaal mellem Eder, thi det vil nu snart være Tid til at lyse Sagerne paa Lovberget. Vi trænge ogsaa til at bede om Hjælp." „Deri har du Ret," sagde Asgrim; „men vi vil bede dig at være med os paa den Færd." Gissur sagde, at han gjerne skulde tjene dem deri. Siden valgte han alle de skjønsomste Mænd af deres Flok til Følge med sig, deriblandt Hjalte Skjæggesson, Asgrim, Kaare og Thorgeir Skorargeir.

Han sagde derpaa: „Nu vil vi først gaa til Skafte Thoroddssøns Bod." De gjorde saa. Gissur hvide gik først, saa Hjalte, saa Kaare, saa Asgrim, saa Thorgeir, saa hans Brødre. De gik ind i Boden. Skafte sad paa Pallen, og, da han saa Gissur hvide, stod han op mod ham, hilsede ham og dem alle vel og bad Gissur sidde hos sig. Han gjorde saa. Gissur sagde da til Asgrim: „Nu skal du bære Ærendet frem for Skafte; jeg skal lægge de Ord med i Laget, som mig synes." Asgrim sagde: „Vi ere komne hid, Skafte, for at søge Hjælp og Bistand hos dig." „I syntes, jeg var tvær sidste Gang," sagde

Skafte, „da jeg ikke vilde have Noget med Eders Vanskeligheder at gjøre.“ „Ja, men nu er det anderledes,“ sagde Gissur; „nu gjælder det at reise Eftermaal efter Njaal Bonde og Bergthora, hans Hustru, som uskyldige brændtes inde, efter tre af Njaals Sønner og mange andre gode Mænd. Du kan aldrig ville nægte Folk Hjælp og svigte dine Frænder og Maager.“ „Ja,“ sagde Skafte, „dengang Skarphedin sagde, at jeg selv havde indsmurt mit Hoved med Tjære og smøget under Græstorv, og at jeg havde været saa ræd, at Thorolv Loftsøn paa Øre havde baaret mig ud paa Skibet i sine Melsække og saaledes bjerget mig til Island*), da lovede jeg mig selv, at jeg ikke vilde være med i Eftermaalet efter ham.“ „Det er ikke noget at mindes nu,“ sagde Gissur, „thi nu er den død, som sagde dette, og du hjælper nok mig, om du ikke vil gjøre det for Andres Skyld.“ „Denne Sag kom ikke dig ved, naar du ikke blandede dig op i med dem,“ sagde Skafte. Da blev Gissur meget vred og sagde: „Ulig er du din Fader; han var visselig ikke ganske paalidelig, men han hjalp dog altid Folk, naar de mest trængte til det.“ „I og jeg ere heller ikke lige i Sind,“ sagde Skafte. „I synes Eder at have havt med store Sager at gjøre før, du Gissur, da du fik Gunnar paa Lidarende fældet, og Asgrim, da han dræbte Gauk, sin Fostbroder**).“ „Ingen laster det Bedre, dersom han ved det Værre,“ sagde Asgrim; „men det vil Mange sige, at ikke dræbte jeg Gauk, før Nøden drev mig. Det kan være nogen Rimelighed i, at du ikke vil hjælpe os, men at du skjælder os ud, det lader sig ikke undskylde. Og det vil jeg ønske, at du, naar dette Thing er forbi, maa faa den største Skam af denne Sag og ingen Bod faa for det!“

De stod da alle op og gik ud og hen til Snorre

*) se ovfr. S. 212.

**) se ovfr. S. 46.

Godes Bod. Snorre sad paa Pallen i Boden. De gik ind i Boden. Han kjendte dem strax, stod op mod dem, bød dem alle velkomne og gav dem Rum til at sidde hos sig. Siden spurgte de hinanden om Dagens Tidender. Asgrim sagde til Snorre: „Vi ere komne hid, Frænde, for at bede dig om Hjælp.“ Snorre Gode svarede: „Det er ikke mere end rimeligt, at du vil reise Eftermaal efter dine Maager, slige Mænd som de var; og mangt et godt Raad fik vi af Njaal, endskjønt nu Faa mindes det. Men jeg ved ikke, hvad Slags Hjælp I synes Eder mest at trænge til.“ „Vi trænge mest til tapre Mænd og gode Vaaben, om det skulde komme til Kamp her paa Thinget,“ sagde Asgrim. „Det er sandt; det gjælder da Meget for Eder,“ sagde Snorre. „Og det er rimeligt nok, at I ere stride i denne Sag, og de paa sin Side vil føre Værnet paa samme Maade, og Ingen vil give den Anden Ret. I vil da miste Taalmodigheden og bære Vaaben paa dem; det vil da ogsaa være den eneste Udvei, thi de gjengjælde Eder da med Skam for Skade og Spot for Frændetab.“ Det var let at mærke paa ham, at han eggede dem, alt hvad han kunde. Gissur hvide sagde da: „Vel taler du, Snorre. Jo mere det gjælder, des bedre Mand og gjævere Høvding finder En i dig.“ „Jeg vil gjerne vide,“ sagde Asgrim, „hvad vi kan vente os af dig, om det gaar, som du siger.“ „Jeg skal gjøre Eder det Venskabsstykke, som skal redde al Eders Hæder,“ sagde Snorre, „men i Retten vil jeg ikke følge Eder. Skal I slaaes, maa I ikke angribe dem, medmindre I alle ere sikre paa Eders Mod, thi I har store Kjæmper imod. Dersom I ligge under, da maa I drage Eder hidover mod os; jeg skal da have min Flok her fylket og færdig til at hjælpe Eder. Men gaar det anderledes, saa at de vige, da er det min Tro, at de agte at søge sig et Tilflugtssted i Almannagjaa, og komme de did, faa I aldrig Tag paa

dem. Jeg vil derfor paatage mig at fylke mine Folk der og spærre dem Veien til Gjaaen; men vi vil ikke følge efter dem, dersom de flygte langsmed Aaen, enten nordover eller sydover. Og naar I har dræbt saa mange af deres Flok, som I synes mig at kunne bøde for uden at miste Eders Godord og Heredsfred, saa skal jeg løbe til med alle mine Mænd og skille Eder. Da maa I straks lyde mine Ord og standse Kampen, hvis jeg gjør, som jeg nu har lovet." Gissur takkede ham og sagde, at dette vilde være bedst for dem alle. De gik da alle ud. „Hvor skal vi nu gaa hen?" spurgte Gissur. „Til Nordlændingernes Bod," sagde Asgrim. De for da did.

140. Da de kom ind i Boden, saa de Gudmund den mægtige sidde og tale med sin Fostersøn, Einar Konalssøn; det var en forstandig Mand. De gik hen til ham. Gudmund tog meget vel imod dem og lod Boden rydde, saa at de alle kunde sidde. De spurgte hinanden efter Nyt. „Dette er ikke Noget at tale sagte om," sagde Asgrim; „vi vil bede dig, Gudmund, om Hjælp, som kan forslaa." „Har I talt med nogen Høvding før?" spurgte Gudmund. De sagde, at de havde talt med Skafte Thoroddssøn og Snorre Gode, og fortalte ham i Stilhed, hvorledes det havde gaaet dem hos Begge. Da sagde Gudmund: „Sidste Gang svarede jeg Eder ikke, som det sømmer sig en Høvding, og var tvær; derfor skal jeg nu være saa meget villigere. Jeg skal nu gaa for Retten med Eder med alle mine Thingmænd og hjælpe Eder, hvad jeg kan, slaaes for Eder, om det gjælder, og vove mit Liv for Eder. Jeg skal ogsaa lønne Skafte: hans Søn Thorstein Holmund skal være paa vor Side i Kampen, thi han trøster sig ikke til at gjøre Andet, end det som jeg vil, eftersom han har min Datter Jodis. Skafte vil da gjøre Sit for at skille Striden." De takkede ham og talte siden længe sagte med ham, saa at ingen Anden

hørte det. Gudmund bad dem ikke bøie Knæ for flere Høvdinger og sagde, at de var for gode dertil. „Vi vil nu friste med de Folk, vi har," sagde han. „I skal møde væbnede til alle Retsmøder, men ikke slaaes, som det nu er." De gik da alle hjem og til sine Boder. Det var ikke mange, som vidste dette i Førstningen. Thinget led nu saaledes fremover.

141. En Dag gik Folk til Lovberget. Høvdingerne stod saaledes, at Asgrim, Gissur hvide, Gudmund den mægtige og Snorre Gode var oppe ved Lovberget, men Østfjordingerne stod nedenfor. Mørd Valgardssøn stod ved Siden af sin Maag Gissur. Han var en meget veltalende Mand. Gissur sagde, at han skulde lyse Drabssagen og bad ham tale saa høit, at Alle vel kunde høre. Mørd nævnte sig Vidner og sagde*): „Jeg nævner mig Vidner paa, at jeg lyser Søgsmaal mod Flose Thordssøn for sagesløst Overfald, fordi han løb mod Helge Njaalssøn og gav ham Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar og som han fik sin Bane af. Jeg paastaar ham for den Sag at dømmes fredløs Skoggangsmand, som ikke maa fødes, færges eller bjerges med noget bjergende Raad. Jeg paastaar alt hans Gods forbrudt, Halvten til mig, og Halvten til den Fjerdings Mænd, som har at tage forbrudt Gods efter ham efter Loven. Jeg lyser denne Drabssag for den Fjerdingsret, hvor Sagen har at komme fore efter Loven. Jeg lyser lovlig Lysning i Alles Paahør her paa Lovberget. Jeg lyser til Søgsmaal nu i Sommer og til fuld Fredløshed over Flose Thordssøn. Jeg lyser Thorgeir Thoressøns mig haandgivne Sag."

Der blev et stort Raab paa Lovberget, at Mørd talte vel og dygtigt. Anden Gang tog Mørd til Orde: „Jeg

*) Sammenlign hermed Maaden, hvorpaa Sagen blev anlagt, Kap. 135.

nævner Eder til Vidne paa," sagde han, „at jeg lyser Sag mod Flose Thordsson. Jeg lyser, at han saarede Helge Njaalssøn med Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar og som Helge fik Bane af paa det Aasted, hvor Flose Thordssøn anfaldt Helge Njaalssøn med sagesløst Overfald. Jeg paastaar dig, Flose, for den Sag at dømmes fredløs Skoggangsmand, som ikke maa fødes, færges eller bjerges med noget bjergende Raad. Jeg paastaar alt dit Gods forbrudt, Halvten til mig og Halvten til den Fjerdings Mænd, som har at tage forbrudt Gods efter dig efter Loven. Jeg lyser denne Sag for den Fjerdingsret, hvor Sagen har at komme fore efter Loven. Jeg lyser lovlig Lysning i Alles Paahør her paa Lovberget. Jeg lyser til Søgsmaal nu i Sommer og til fuld Fredløshed over Flose Thordssøn. Jeg lyser Thorgeir Thoressøns mig haandgivne Sag." Derefter satte Mørd sig. Flose hørte nøie efter og talte ikke et Ord den hele Tid.

Thorgeir Skorargeir stod nu op, nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg lyser Søgsmaal mod Glum Hildessøn, fordi han tændte Ild og bar den ind i Husene paa Bergthorskvaal, dengang Njaal Thorgeirssøn og Bergthora Skarphedinsdatter brændte inde. Jeg paastaar ham for den Sag at dømmes fredløs Skoggangsmand, som ikke maa fødes, færges eller bjerges med noget bjergende Raad. Jeg paastaar alt hans Gods forbrudt, Halvten til mig og Halvten til den Fjerdings Mænd, som har at tage forbrudt Gods efter ham efter Loven. Jeg lyser denne Sag for den Fjerdingsret, hvor den har at komme fore efter Loven. Jeg lyser i Alles Paahør paa Lovberget. Jeg lyser til Søgsmaal nu i Sommer og til fuld Fredløshed over Glum Hildessøn." Kaare Salmundssøn sagsøgte Kol Thorsteinssøn, Gunnar Lambessøn og Grane Gunnarssøn, og Alle syntes, at han

talte ypperligt. Thorleiv Kraak sagsøgte alle Sigfussønnerne, og Thorgrim den store, hans Broder, sagsøgte Modolv Ketilssøn, Lambe Sigurdssøn og Roar Haamundssøn, Broder til Leidolv den stærke. Asgrim Ellidagrimssøn sagsøgte Leidolv og Thorstein Geirleivssøn, Arne Kolssøn og Grim den røde, og de talte alle vel. Siden lyste Andre sine Sager og det var sent paa Dagen, da det var gjort. Folk gik da hjem til sine Boder.

Dyjolv Bølverkssøn fulgte Flose til hans Bod. De gik øster om Boden. Flose sagde til Dyjolv: „Ser du noget Værn i vor Sag?" „Intet," sagde Dyjolv. „Hvad skal vi da gribe til?" sagde Flose. „Jeg skal sige dig et Raad," sagde Dyjolv. „Du skal give fra dig dit Godord og overdrage det til din Broder Thorgeir, og du selv skal sige dig i Thing med Askel Gode Thorkelssøn nordenfra Røykjardal*). Naar de ikke ved det, kan det hænde, at det kan blive dem til Men; thi de vil søge Sagen i Østfjordingernes Ret, medens de havde at søge i Nordlændingernes. Dette vil de glemme, og da har de en Femterretssag paa sig, fordi de søge i en anden Ret, end de skal. Den Sag skal vi da optage, men ikke før der intet andet Raad er." „Det ser ud til, at vi faa Løn for Guldringen," sagde Flose. „Det ved jeg ikke," sagde Dyjolv; „men jeg skal hjælpe Eder til Lov og Ret, saa Folk skal sige, at bedre ei var at vente. Du skal nu sende Bud efter Askel og straks lade Thorgeir komme her selv anden." Lidt efter kom Thorgeir og tog mod Godordet. Siden kom ogsaa Askel, og Flose sagde sig i Thing med ham. Dette vidste Ingen om uden de. Det er nu stille, til Retterne skal sættes.

142. Da den Tid kom, gjorde begge Parter sig rede og væbnede sig. De satte begge Hærmærker paa sine

*) hvorved Flose vilde faa sit lovlige Værnething i Nordfjerdingen istedetfor i Østfjerdingen, hvor han havde hjemme.

Hjælme. Thorhall Asgrimssøn sagde til sin Fader: „Lad mig nu se, I ikke forløbe Eder, men gjøre Alt saa ret som muligt. Kommer det i Ugreie for Eder, saa lad mig vide det snarest muligt, at jeg kan finde paa Raad." Da de saa paa ham, var hans Ansigt som Blod at se til, og Graaden stod af hans Øine som Hagl. Han bad om sit Spyd; det havde Skarphedin givet ham, og det var det største Klenodie. Da de gik bort, sagde Asgrim: „Det faldt haardt for min Søn Thorhall nu at blive igjen i Boden idag, og ikke ved jeg, hvad han tager sig til. Nu skal vi gaa til Mørd Valgardssøn og lade, som om vi ingen anden Sag har, end den med Flose*), thi det er mere værdt at faa ham fældet, end Mange tilsammen af de Andre." Asgrim sendte da en Mand til Gissur hvide og Hjalte Skjæggessøn og Gudmund den mægtige. De kom allesammen og gik straks til Østfjordingernes Ret. De kom søndenfra frem til Retten, men Flose og alle Østfjordingerne med ham kom nordenfra. Med Flose fulgte Røykdølerne og Øksfjordingerne; Øyjolv Bølverkssøn var ogsaa i hans Flok. Flose hviskede til Øyjolv og sagde: „Det ser ikke ilde ud; det kan nok hænde, at det gaar, som du gjettede." „Tal ikke høit om det," sagde Øyjolv; „den Tid kan komme, da vi faa Brug for det."

Mørd nævnte sig Vidner og opbød alle de Mænd, som havde Skoggangssager at søge i Retten, til at kaste Lod om, hvem der først skulde søge og fremsige sin Sag, hvem dernæst og hvem sidst. „Jeg byder lovligt Bud i Retten, saa at Dommerne høre det," sagde han. Der blev da kastet Lod om Fremsigelsen, og det faldt paa ham først at fremsige sin Sag. Mørd Valgardssøn nævnte sig da atter Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg paa Forhaand værger mig mod al Forsnakkelse, saa

*) som Mørd skulde føre.

at den ikke skal komme mig til Skade; hvad enten jeg siger for meget eller for lidet, vil jeg have Lov til at rette alle mine Ord, indtil jeg faar ført min Sag til lovlig Ende. Jeg nævner mig disse Mænd til Vidner." Derefter sagde han: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder Flose Thordssøn eller den anden Mand, som han har haandgivet Sagens Værn, at lyde til min Ed og til Fremsigelsen af min Sag og til alle de Bevisligheder, jeg har at fremføre mod ham. Jeg byder lovligt Bud for Retten, saa at Dommerne kan høre det tværtover Retten." Og fremdeles sagde han: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg gjør Ed paa Bogen*), løvlig Ed, og tilsiger Gud, at jeg skal saa denne Sag søge, som jeg ved sandest og rettest og mest efter Loven, og fremføre og iagttage alt, hvad der lovligt bør at ske i denne Sag, medens jeg er i den." Derpaa talte han saaledes: „Jeg nævnte Thorodd til Vidne, og med ham Thorbjørn. Jeg nævnte dem til Vidner paa, at jeg lyste Søgsmaal mod Flose Thordssøn for sagesløst Overfald paa det Aasted, hvor han løb mod Helge Njaalssøn sagesløs og gav ham Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar, og som Helge fik sin Bane af. Jeg paastod ham for den Sag at dømmes fredløs Skoggangsmand, som ikke maa fødes, ikke færges, ikke bjerges med noget bjergende Raad. Paastod jeg alt hans Gods forbrudt, Halvten til mig og Halvten til den Fjerdings Mænd, som har at tage forbrudt Gods efter ham efter Loven. Jeg lyste for den Fjerdingsret, hvor Sagen har at komme fore efter Loven. Jeg lyste lovlig Lysning i Alles Paahør paa Lovberget. Jeg lyste til Søgsmaal i Sommer og til fuld Fredløshed over Flose Thordssøn. Jeg lyste Thorgeir Thoressøns

*) Efter Kristendommens Indførelse aflagdes Eden, idet den Sværgende lagde Haanden paa eller holdt en hellig Bog, som Bibelen, en Messebog eller en Bønnebog.

mig haandgivne Sag. Jeg brugte alle de Ord i min Lysning, som jeg nu bruger i Fremsigelsen af min Sag. Jeg siger denne Skoggangssag frem i Østfjordingernes Ret over Jons Hoved*) i de samme Ordelag, som da jeg lyste den."

Mørds Lysningsvidner gik nu frem i Retten og tog saaledes til Orde, at den Ene fremsagde Vidnesbyrdet og Begge sandede det. Vidnet talte saaledes: „Mørd nævnte Thorodd til Vidne, og med ham mig, men jeg heder Thorbjørn;" han nævnte ogsaa sit Fadersnavn. „Mørd tog os til Vidner paa, at han lyste Søgsmaal mod Flose Thordssøn for sagesløst Overfald, fordi han løb mod Helge Njaalssøn paa det Aasted, hvor han gav Helge Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar, og som Helge fik Bane af. Han paastod Flose for den Sag at dømmes fredløs Skoggangsmand, som ikke maa fødes, ikke færges, ikke bjerges med noget bjergende Raad. Han paastod alt hans Gods forbrudt, Halvten til sig, Halvten til den Fjerdings Mænd, som har at tage forbrudt Gods efter ham efter Loven. Han lyste for den Fjerdingsret, hvor Sagen havde at komme fore efter Loven. Han lyste lovlig Lysning i Alles Paahør paa Lovberget. Han lyste til Søgsmaal i Sommer og til fuld Straf over Flose Thordssøn. Han lyste Thorgeir Thoressøns ham haandgivne Sag. Han brugte alle de Ord i sin Lysning, som

*) Hver af Parterne skulde vælge En blandt Dommerne til bagefter at gjentage hele hans Sagførsel, eller, som det kaldtes, reifa målit. Naar Parten fremsagde Sagen, sagdes han at fremsige den over denne Dommers Hoved, fordi han nemlig nærmest henvendte sig til ham. — Navnet Jon svarer her til vort N. N. i Formularer. Det viser sig deraf, at Sagaskriveren ikke har taget denne Retsforhandling af den mundtlige Fortælling, men sammensat den efter skrevne Formularer, hvorved han af og til har glemt istedetfor Formularens N. N. at indsætte den Persons Navn, om hvem der handles i dette Tilfælde.

han nu brugte i Sagens Fremsigelse, og som vi bruge i vort Vidnesbyrd. Vi har nu ret frembaaret vort Vidnesbyrd, samstemmige i Et og Alt. Vi bære nu dette Vidnesbyrd frem i Østfjordingernes Ret over Jons Hoved i samme Ordelag, som Mørd brugte, da han lyste." En Gang til fremsagde de i Retten Lysningsvidnesbyrd, men nævnte Saarene først og Overfaldet efter; de brugte alle de samme Ord som før. Nu gik de Vidner frem i Retten, som Mørd havde opnævnt, da Sagen blev ham haandgiven, og den Ene fremsagde Vidnesbyrdet, men Begge sandede det. De sagde, at Mørd Valgardssøn og Thorgeir Thoressøn havde nævnt dem til Vidner paa, at Thorgeir Thoressøn gav Mørd Valgardssøn Drabssag i Hænde mod Flose Thordssøn for Drab paa Helge Njaalssøn. „Han overdrog ham Sagen med alle de Beviser, som hørte til den. Han overdrog ham at søge Sagen og forliges og alle Bevisligheder at nytte, som han skulde være den rette Sagsøger. Thorgeir gav efter Loven og Mørd tog efter Loven. Dette Vidnesbyrd om Sagens Overdragelse bære vi frem i Østfjordingernes Ret over Jons Hoved med de samme Ordelag, som Thorgeir og Mørd brugte, da de nævnte os til Vidner." De lod alle Vidnerne aflægge Ed, før de fremførte sit Vidnesbyrd, og ligesaa Dommerne.

Mørd Valgardssøn nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder de ni Kvidmænd, som jeg stevnede i denne Sag, som jeg har reist mod Flose Thordssøn, at tage Sæde vester paa Aabakken til Rydning af Kviden. Jeg byder lovligt Bud for Retten i Dommernes Paahør." Han nævnte sig atter Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder Flose Thordssøn eller den anden Mand, som har Sagens Værn haandgivet fra ham, at rydde den Kvid, som jeg har sammensat vester paa Aabakken. Jeg byder lovligt Bud

i Dommernes Paahør." Endnu en Gang nævnte Mørd sig Vidner paa, at nu var Sagen bragt for Retten med alle lovlige Former: Modparten var stevnet til at høre paa Edsaflæggelsen, Eden aflagt, Sagen fremsagt, Lysningsvidner førte, Sagovertagelsesvidner førte, Kvidmændene indbudne til at tage Sæde, Modparten indbuden til at rydde Kviden. „Jeg nævner mig disse til Vidner paa, hvad der nu er foretaget i Sagen, og ligesaa derpaa, at jeg ikke vil holdes for at have opgivet Sagen, om jeg gaar fra Retten for at søge Beviser eller i andre Ærender."

Flose og hans Mænd gik nu did, hvor Kvidmændene sad. Flose sagde: „Sigfussønnerne maa vide, om de ere rette Aastedskvidmænd, som her ere indstevnede." Ketil fra Mørk svarede: „Her er en Kvidmand, som har staaet Fadder til Mørd, og en anden er hans Tremænding." De forklarede derefter Slægtskabet og sandede det med Ed. Oyjolv nævnte sig Vidner paa, at Kviden skulde blive siddende der, indtil den var ryddet; derefter nævnte han sig anden Gang Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg rydder begge disse Mænd ud af Kviden (og han nævnte dem og deres Fædre ved Navn) af den Aarsag, at den Ene af dem er Mørds Tremænding, og den Anden staar i sligt aandeligt Slægtskab*) til ham, at han efter Loven er at rydde af Kviden. I ere derfor ugyldige Kvidmænd efter Loven," sagde han, „thi nu ere I ryddede ud med ret og lovlig Rydning. Jeg rydder Eder ud af Kviden efter ret Althings Vedtægt og almen Lov. Jeg rydder i Flose Thordssøns mig haandgivne Sag." Nu sagde hele Almuen, at Sagen var forspildt for Mørd,

*) Det aandelige Slægtskab eller Slægtskab for Gud (guðsifjar) opstod efter Kristenrettens Bestemmelser ved Daaben og de dermed forbundne Handlinger (Primsigning og Konfirmation) mellem den Døbte, Primsignede og Konfirmerede paa den ene Side og Præsten og Fadderne paa den anden.

og Alle var de enige i, at nu stod Værnet bedre end Søgsmaalet.

Asgrim sagde da til Mørd: „Alt er ikke deres endnu, om de end synes sig at have gjort fine Sager godt. Nu skal vi sende Bud til min Søn Thorhall, og høre, hvad han raader os til.“ Der blev da sendt en paalidelig Mand til Thorhall, som gav ham fuld Rede paa, hvorledes Sagen stod, at Flose og hans Mænd mente sig at have gjort Kviden ugyldig. „Det skal jeg sørge for,“ sagde Thorhall, „at dette ikke skal spilde Sagen for Eder. Sig dem, at om Modparten bruger Lovkneb mod dem, maa de ikke straks tro paa det, thi denne Gang har Vismanden Oyjolv glemt sig. Du skal skynde dig tilbage og sige, at Mørd Valgardssøn skal gaa frem i Retten og nævne sig Vidner paa, at deres Rydning er ugyldig.“ Han sagde ham derefter nøiagtig, hvorledes de skulde bære sig ad. Sendemanden for og sagde dem Thorhalls Raad. Mørd Valgardssøn gik da i Retten, nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg kjender Oyjolv Bølverkssøns Rydning af Kviden ugyldig at være, fordi han har ryddet fra den, som har overtaget Sagen, og ikke fra den, som er den rette Sagsøger*). Jeg nævner disse Vidner for mig og for alle dem, som har Brug for dette Vidnesbyrd.“ Siden indlod han dette Vidnesbyrd for Retten. Derefter gik han did, hvor Kvidmændene sad, og bad dem, som havde reist sig, at sætte sig ned, og sagde dem rette Kvidmænd at være. Det var da Alles Tale, at Thorhall havde udrettet store Ting, og Alle mente, at Søgsmaalet nu stod bedre end Værnet. „Holder du dette for Lov?“ sagde Flose til Oyjolv. „Vist er det Lov,“

*) Oyjolvs Rydning var altsaa ugyldig, fordi de Kvidmænd, han havde ryddet ud, ikke var i Slægtskab med Thorgeir Skorargeir, som var den rette Eftermaalsmand, men kun med Mørd, som havde overtaget Sagen for ham.

sagde han; „vi har gjort et Feilgreb, det lader sig ikke nægte; men vi skal ikke give tabt for det.“

Dyjolv nævnte sig derefter Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg rydder disse to Mænd ud af Kviden (han nævnte dem begge) af den Grund, at de ere Husmænd og ikke Bønder. Jeg forbyder Eder at sidde blandt Kvidmændene, thi nu ere I ryddede ud med ret og lovlig Rydning. Jeg rydder Eder ud af Kviden efter ret Althings Vedtægt og almen Lov.“ Dyjolv sagde, at det skulde være underligt, om de kunde gjøre det til Intet. Alle sagde da, at nu stod Værnet bedre end Søgsmaalet; de prisede Dyjolv og mente, at ingen Mand maatte tænke paa at kappes med ham i Lovstyrke.

Mørd og Asgrim sendte nu en Mand til Thorhall for at sige ham, hvorledes Sagen stod. Da Thorhall hørte det, spurgte han, om de ryddede Mænd var Tiggere, eller hvad de eiede. Manden sagde, at den Ene levede af sit Melkesæ og havde baade Kjør og Sauer paa sin Gaard, den anden eiede en Trediedel i den Jord, som de boede paa, og fødte sig selv; de og den Mand, af hvem de leiede Jorden, havde Ildsted og Saugjæter sammen. „Det er denne Gang, som sidst, at de har grebet feil,“ sagde Thorhall; „det skal snart være gjort at forspilde dette for dem, om saa Dyjolv har brugt aldrig saa store Ord om, at det er ret.“ Thorhall sagde nu Sendemanden paa det Nøiagtigste, hvorledes de skulde fare frem. Sendemanden kom tilbage og sagde Mørd og Asgrim Thorhalls Raad. Mørd gik da frem i Retten, nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg kjender Dyjolv Bølverkssøns Rydning af Kviden ugyldig at være, fordi han ryddede de Mænd ud af Kviden, som havde ret Sæde i den. Hver den er ret nævnt i Aastedskvid, som eier tre Hundreder i Jord eller mere, om han end intet Melkesæ har, og ligesaa den, som lever af Melkesæ, om

han end ikke leier Jord." Han indlod derpaa dette Vidnesbyrd for Retten og gik saa did, hvor Kvidmændene sad, bød dem sætte sig ned, som havde reist sig, og sagde dem rette Kvidmænd at være. Da blev der stort Raab og Skrig, og Alle raabte, at Flose og Dyjolv havde lidt stort Nederlag, og var enige om, at nu stod Søgsmaalet bedre end Værnet. „Er dette ret?" sagde Flose til Dyjolv. Han sagde, at han ikke var saa lovstærk, at han vidste det for vist. De sendte da en Mand til Skafte Lovsigemand for at spørge efter, om det var ret. Han sendte dem det Bud tilbage, at dette visselig var Lov, om end Faa vidste det.

Dyjolv Bølverksson spurgte nu Sigfussønnerne om de andre Kvidmænd, som var indstevnede. De sagde, at fire af dem var urettelig indstevnede, thi der sad Mænd hjemme, som boede Aastedet nærmere. Dyjolv nævnte sig da Vidner paa, at han ryddede disse fire Mænd ud af Kviden, og brugte alle de rette Rydningsord. Siden sagde han til Kvidmændene: „I ere skyldige at gjøre begge Parter Ret og Skjel. I skal nu, naar I paakaldes, gaa frem i Retten, nævne Eder Vidner og sige, at det er i Veien for at bære Kviden, at I ere stevnede fem til Kvid, hvor der skulde være ni. Thorhall skal vinde alle Sager, om han kan bjerge denne." Det var let at mærke paa Alt, at Flose og Dyjolv syntes, de havde gjort sine Sager meget godt. Det raabtes nu høit og lydt, at nu var det forbi med Brandsagen, og nu stod Værnet bedre end Søgsmaalet.

„De ved ikke, hvad de har at rose sig af endnu, før min Søn Thorhall er raadspurgt," sagde Asgrim til Mørd. „Njaal sagde mig, at han havde lært Thorhall Lov saaledes, at han skulde blive den største Lovmand paa Island, om det kom til en Prøve." Der blev da sendt en Mand til Thorhall for at sige ham, hvorledes Sagen stod, at

Flose og Dyjolv troede sig at have seiret, og at det var Alles Mening, at Brandsagen nu var forspildt. „Det er godt," sagde Thorhall, „om de ikke faa Spot og Spe af dette. Du skal fare og sige Mørd, at han skal nævne Vidner og aflægge Ed paa, at den største Del af Kvidmændene ere ret indstevnede. Dette Vidnesbyrd skal han derefter indlade for Retten. Da bjerger han Hovedsøgsmaalet; men han er skyldig at bøde tre Mark for hver den, som er uret indstevnet. Men derfor kan han ikke sagsøges paa dette Thing. Far nu tilbage." Han gjorde saa og sagde Mørd Alt Ord til andet. Mørd gik da frem i Retten, nævnte sig Vidner, aflagde Ed paa, at den største Del af Kvidmændene var retteligindstevnede, og sagde sig saaledes at have bjerget Hovedsøgsmaalet. „Vore Uvenner faa finde Andet at gjøre sig Ære af," sagde han, „end at vi har gjort noget stort Feilgreb i dette." Da blev der stort Raab, at Mørd gik vel frem i Sagen, og Flose og hans Mænd ikke for med andet end Kneb og Branglov. Flose spurgte Dyjolv, om dette var ret. Han sagde, at han ikke vidste det vist, og at Lovsigemanden fik afgjøre det. De sendte da Thorkel Geitesson for at sige Lovsigemanden, hvorledes det stod, og spørge, om det var ret, som Mørd havde sagt. Skafte svarede: „Flere ere nu Mestere i Lovkyndighed, end jeg tænkte; sandt at sige, saa er det saa ret i alle Dele, at det ikke lader sig modsige. Men jeg troede, at ingen Anden end jeg vidste dette nu, siden Njaal er død; thi han, vidste jeg, kjendte til det, men heller ingen Anden." Thorkel gik da tilbage til Flose og Dyjolv og sagde, at dette var Lov.

Mørd Valgardsson gik nu frem i Retten, nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder de Kvidmænd, som jeg indstevnede i den Sag, jeg reiste mod Flose Thordsson, at fremsige sit Vidnesbyrd enten for eller imod. Jeg byder lovligt Bud i Retten, saa at

Dommerne kan høre det tværtover Retten." Mørds Kvidmænd gik da frem i Retten. Den Ene fremsagde Kviden, og de Andre sandede den. De talte saaledes: „Mørd Valgardssøn indstevnede os til Kvidmænd ni i Tallet, men vi staa her alene fem, da fire ere ryddede ud, og Mørds edelige Vidnesbyrd træder i Stedet for de fire, som skulde bære Kvid med os. Vi skylde nu at fremføre vor Kjendelse som Kvidmænd efter Loven. Vi blev stevnede til at frembære Vidnesbyrd, om Flose Thordssøn overfaldt Helge Njaalssøn sagesløs paa det Aasted, hvor Flose Thordssøn saarede Helge Njaalssøn med Underlivssaar eller Marvsaar, som blev til Ulivssaar, og som Helge fik sin Bane af. Han stevnede os til at fremføre det med alle de Ord, som høre til efter Loven, og som han vilde kræve af os i Retten og som denne Sag havde at følge. Han stevnede, saa vi det hørte. Han stevnede i Thorgeir Thoressøns ham haandgivne Sag. Vi har nu alle aflagt Ed og aftalt Kviden mellem os og ere blevne enige om den i Et og Alt. Vi bære Kvid mod Flose og kjende ham skyldig at være i Sagen. Denne ni Mands Kvid frembære vi med disse Ord i Østfjordingernes Ret over Jons Hoved, saaledes som Mørd stevnede os til; og dette er vor enstemmige Kvid." Anden Gang frembar de Kvid mod Flose og nævnte Saarene først og Overfaldet sidst; men alle de andre Ord var de samme, som første Gang. De bar Kviden mod Flose og kjendte ham skyldig at være.

Mørd Valgardssøn gik da frem i Retten og nævnte sig Vidner paa, at de Kvidmænd, som han havde indstevnet i den Sag, som han reiste mod Flose Thordssøn, havde baaret sin Kvid og kjendt ham skyldig at være. Han nævnte disse Vidner for sig og for alle dem, som havde Brug for dette Vidnesbyrd. Anden Gang nævnte Mørd sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder Flose Thordssøn eller den Mand, som han har

haandgivet Sagens Værn, at fremføre Værn i det Søgsmaal, som jeg har reist imod ham; thi nu ere alle Bevisligheder fremkomne fra Sagsøgerens Side, som har at følge Sagen efter Loven, alle Vidnesbyrd frembaarne og ligesaa Kviden, og Vidner nævnte paa Kviden og paa alle de Beviser, som ere fremkomne. Men dersom der fremkommer Noget i deres Værn, som jeg kan bruge til Støtte for Søgsmaalet, saa forbeholder jeg mig alt Lovligt. Jeg byder lovligt Bud i Retten, i Dommernes Paahør." „Jeg kan gotte mig nu, Dyjolv," sagde Flose, „naar jeg tænker paa, hvor de vil blive forbløffede og klø sig i Hovedet, naar du kommer frem med Værnet."

143. Dyjolv Bølverksføn gik da frem i Retten og nævnte sig Vidner paa, at det var lovligt Værn i denne Sag, at Modstanderne havde søgt Sagen i Østfjordingernes Ret, eftersom Flose havde sagt sig i Thing med Askel Gode. „Her er nu," sagde han, „begge de to Vidner, som var tilstede, da Flose overdrog sit Godord til sin Broder Thorgeir, og siden sagde sig i Thing med Askel, og som kan vidne, at saa skede. Jeg nævner disse til Vidner for mig, og for alle dem, som har Brug for dette Vidnesbyrd." Anden Gang nævnte han sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder Mørd, som har Sagen at søge, eller den rette Sagsøger at lyde til min Ed og til Fremsigelsen af det Værn, jeg vil fremhære. Jeg byder lovligt Bud i Dommernes Paahør." Endnu en Gang nævnte han sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg gjør Ed paa Bogen, lovlig Ed, og tilsiger Gud, at jeg skal saa denne Sag værge, som jeg ved rettest og sandest og mest efter Loven, og fremføre alt, hvad der lovligt bør at ske i Sagen, og som paaligger mig paa dette Thing." Dyjolv sagde fremdeles: „Disse to Mænd nævner jeg til Vidner paa, at jeg fremfører det lovlige Værn i Sagen, at den er bleven søgt i

en anden Fjerdingsret, end den skulde søges. Jeg paastaar derfor deres Søgsmaal ugyldigt at være. Jeg fremsiger dette Værn i Østfjordingernes Ret." Siden lod han frembære alle de Vidnesbyrd, som havde at følge Sagens Værn. Derefter nævnte han Vidner paa alle Beviserne, som hørte til Værnet, at de nu alle var fremkomne. Han nævnte sig atter Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg nedlægger Gode-Indsigelse mod, at Dommerne dømme i denne Mørds Sag, thi nu er lovligt Værn fremført for Retten. Jeg nedlægger Indsigelse, Gode-Indsigelse, lovlig og utvivlsom Indsigelse, fuld og fast Indsigelse, saa som jeg har Ret til at gjøre efter Althings Vedtægt og almen Lov." Siden indlod han Værnet for Retten. Asgrim og de andre, som havde paataget sig det*), reiste Søgsmaalene for Branden**), og de gik sin Gang.

144. Nu sendte Asgrim en Mand til Thorhall og lod ham sige, hvor slemt deres Sag stod. „Altfor langt borte var jeg nu," sagde Thorhall; „thi dette skulde ikke have gaaet saaledes, havde jeg været ved Haanden. Jeg ser nok, hvad de mene med slig Adfærd; de tænke at stevne Eder for Femterretten for lovstridig Sagførsel. De tænke vist ogsaa at lade det komme til Vefang***) i Brandsagen, saa at den ikke kan blive paadømt, thi de fare saaledes ad nu, at de ikke vil blues for nogen Uret. Du skal nu skynde dig tilbage og sige, at Mørd skal stevne baade Flose og Øyjolv, fordi de har brugt Bestikkelse for Retten, og gjøre Paastand paa Fjørbaugsstraf. Derefter skal han stevne dem nok engang, fordi de frembar Vidnesbyrd, som ikke havde med deres Sag at gjøre, og saaledes gjorde sig

*) se ovfr. Kap. 141.

**) Mørds Søgsmaal mod Flose gjaldt nemlig blot Drabet paa Helge Njaalssøn.

***) se ovfr. S. 176.

skyldige i lovstridig Sagførsel. Sig dem fra mig, at dersom to Fjørbaugsdomme overgaa en Mand, er han at dømme fredløs Skoggangsmand. De maa fremføre sin Sag først for at faa den søgt og paadømt først."

Sendemanden for nu og sagde Mørd og Asgrim dette. De gik da til Lovberget. Mørd Valgardssøn nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg stevner Flose Thordssøn, fordi han gav Oyjolv Bølverkssøn Penge her paa Thinget for Hjælp. Jeg paastaar ham derfor Fjørbaugsmand at være, saa at han ei maa færges eller blive fredhellig, uden Fjørbaug eller Adalfeste*) udredes ved Feransdommen**); i andet Fald paastaar jeg ham at være fredløs Skoggangsmand, og alt hans Gods at være forbrudt, Halvten til mig, Halvten til den Fjerdings Mænd, som har at tage forbrudt Gods efter ham efter Loven. Jeg stevner denne Sag for Femterretten, hvor Sagen har at komme fore efter Loven. Jeg stevner til Søgsmaal nu straks og til fuld Straf. Jeg stevner lovlig Stevning. Jeg stevner i Alles Paahør paa Lovberget." Ligeledes stevnede han Oyjolv Bølverkssøn, fordi han havde taget mod Penge; han stevnede ogsaa denne Sag for Femterretten. Endnu en Gang stevnede han Flose og Oyjolv for at have frembaaret Vidnesbyrd paa Thinget, som ikke havde med Sagen at gjøre efter Loven, og saaledes gjort sig skyldige i lovstridig Sagførsel. Han paastod dem derfor skyldige til Fjørbaugsstraf.

*) Om Fjørbaug se Anm. til S. 101. Adalfeste synes at have været et Forskud paa Fjørbaugen, som den Dømte straks maatte udrede for ikke at blive Skoggangsmand, medens der kunde gives Henstand med Resten. Den beløb sig til 1 Øre ($\frac{1}{8}$ af Fjørbaugen).

**) Saa kaldtes en egen Ret, som efter Fredløshedsdommen skulde sættes af vedkommende Gode paa den Dømtes Hjemsted inden 14 Dage efter Dommen for at eksekvere den, forsaavidt angik de deraf følgende Pengeudredsler.

Mørd og Asgrim gik derefter til Lagretten, hvor da Femterretten var sat. Medens Mørd og Asgrim var borte, kunde Dommerne i Fjerdingsretten ikke enes om, hvorledes de skulde dømme*); Somme vilde dømme med Flose og Somme med Mørd og Asgrim. Flose og Dyjolv maatte da lade det komme til Befang og opholdt sig der med dette, indtil de Andre havde stevnet dem. Lidt efter blev det sagt dem, at de paa Lovberget var stevnede for Femterretten og havde to Stevninger paa sig hver. Dyjolv sagde da: „Ilde gjorde vi, at vi opholdt os med dette; thi nu ere de komne os i Forkjøbet med Stevningen. Her har Thorhalls Sluhed været ude; ingen Mand kan maale sig med ham i Kløgt. De har nu ogsaa Ret til at søge sine Sager for Retten før os, og deraf afhang netop Alt for dem. Men alligevel skal vi nu gaa til Lovberget og reise vor Sag mod dem, om det end lidet kan nytte." De gik da til Lovberget, og Dyjolv stevnede dem for lovstridig Sagførsel.

Siden gik de til Femterretten. Da Mørd og Asgrim kom til Femterretten, nævnte Mørd sig Vidner og bød Modparten at lyde til sin Ed og til Fremsigelsen af Søgsmaalet og til alle de Bevisligheder, som han agtede at fremføre mod Flose og Dyjolv. „Jeg byder lovligt Bud for Retten," sagde han, „saa at Dommerne kan høre det tværtover Retten." I Femterretten skulde Mededs-mænd sande hver Ed**), og de skulde da aflægge Eden. Mørd nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg aflægger Femterrets-Ed. Jeg beder Gud saa sandt hjælpe mig i denne Verden og den anden, som jeg skal søge denne Sag saaledes, som jeg ved rettest og sandest og mest efter Loven, og saa sandt som det er min Tro, at Flose er skyldig i denne Sag, og saa sandt som

*) i Brandsagen.

**) se ovfr. S. 176.

jeg ikke har givet Penge i denne Ret for denne Sag, og heller ikke vil gjøre det, og ikke har taget Penge og heller ikke vil gjøre det, hverken til Lov eller Ulov." Mørds to Medeedsmænd gik derefter frem for Retten, nævnte sig Vidner og sagde: „Vi gjøre Ed paa Bogen, lovlig Ed. Vi bede Gud saa sandt hjælpe os i denne Verden og den anden, som vi sætte vor Ære og vort gode Navn i Pant paa, at vi tro, at Mørd vil søge denne Sag, som han ved rettest og sandest og mest efter Loven, at han ikke har givet Penge i denne Ret for Hjælp i denne Sag, og at han ikke vil gjøre det, at han ikke har taget Penge og ikke vil gjøre det, hverken til Lov eller Ulov."

Mørd havde stevnet ni Thingvoldskvidmænd*) i Sagen; nu nævnte han sig Vidner og fremsagde de fire Søgsmaal mod Flose og Dyjolv, og han brugte alle de Ord i Fremsigelsen af Søgsmaalene, som han havde brugt i Stevningen. Han fremsagde disse Fjørbaugssager i Femterretten, saaledes som han havde talt, da han stevnede. Han nævnte sig nu Vidner og bød de ni Kvidmænd at tage Sæde vester paa Aabakken. Han nævnte sig derefter Vidner og bød Flose og Dyjolv at rydde Kviden. De traadte til for at rydde og saa nøie efter, men fandt Intet at udsætte. De gik da fra og var meget ilde tilfredse. Mørd nævnte sig nu Vidner og bød de ni Kvidmænd, som han før havde stevnet, at frembære sin Kvid enten for eller imod. Mørds Kvidmænd gik da frem i Retten; en af dem sagde frem Kviden, og alle de Andre sandede den, efterat de alle havde aflagt Femterretsed. De bar Kvid mod Flose og kjendte ham skyldig at være. Denne Kvid bar de frem i Femterretten over den Mands Hoved, over hvem Mørd havde fremsagt sin Sag. Siden bar de alle de Kvider, som de vare skyldige at frembære i de andre Søgsmaal, og det gik Alt til efter Loven.

*) d. e. Kvidmænd af de Bønder, som boede nærmest Thingvolden.

Dyjolv Bølverksſøn og Floſe agtede nøie paa, om de kunde finde noget Vrangt i Sagførſelen, men fandt Intet at udſætte. Mørd Valgardsſøn nævnte ſig Vidner og ſagde: „Jeg nævner Vidner paa, at disſe ni Thingvoldskvidmænd, ſom jeg ſtevnede i disſe Søgsmaal, ſom jeg reiſte mod Floſe Thordsſøn og Dyjolv Bølverksſøn, har baaret Kvid mod dem og kjendt dem ſkyldige i Sagerne.“ Anden Gang nævnte han ſig Vidner og ſagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg byder Floſe Thordsſøn eller den anden Mand, hvem Sagens Værn er haandgivet, at fremføre Værn; thi nu ere alle Søgsmaalets Bevisligheder fremkomne. Modparten er indbuden til at lyde til Eden, Ed aflagt, Søgsmaalet fremſagt, Stevnevidner førte, Kvidmændene indbudne til at tage Sæde, Modparten indbuden til at rydde Kviden, Kviden baaret og Vidner nævnte paa Kviden.“ Han nævnte ſig Vidner paa de Bevisligheder, ſom var fremkomne.

Da ſtod den Mand op, over hvis Hoved Sagen havde været fremſagt, og gjentog Sagen*). Han gjentog førſt det, at Mørd bød dem at lyde til ſin Ed og til Søgsmaalets Fremſigelſe og til alle dets Bevisligheder. Dernæſt gjentog han den Ed, ſom Mørd og hans Mededsmænd havde aflagt. Derpaa gjentog han Mørds Fremſigelſe af Sagen, og talte ſaaledes, at han brugte alle de Ord i ſin Gjentagelſe, ſom Mørd før havde brugt i Fremſigelſen af Sagen og i Stevningen. „Og Mørd fremſagde Sagen ſaaledes for Femterretten,“ ſagde han, „ſom han havde talt, da han ſtevnede.“ Derpaa gjentog han, at de havde frembaaret Stevnevidnesbyrd og brugte derved alle de Ord, ſom Mørd havde brugt i ſin Stevning og Vidnerne havde brugt i ſit Vidnesbyrd; „hvilke jeg nu bruger i min Gjentagelſe,“ ſagde han, og gjentog, at de havde frembaaret ſit Vidnesbyrd i Femterretten, ſaaledes

*) ſe Anm. til S. 274.

som han havde talt, da han havde stevnet. Siden gjentog han, hvorledes Mørd bød Kvidmændene at tage Sæde. Dernæst fremførte han, hvorledes han bød Flose eller den, som havde sig Sagens Værn overdraget paa hans Vegne, at rydde Kviden; dernæst, hvorledes Kvidmændene gik til Retten og bar Kvid mod Flose og kjendte ham skyldig at være, og hvorledes de frembar denne Rimands-Kvid i Femterretten. Derefter gjentog han, hvorledes Mørd nævnte Vidner paa, at Kviden havde gaaet Flose imod; dernæst, hvorledes Mørd havde nævnt Vidner paa Bevislighederne og indbudt til at fremføre Værnet. Mørd Valgardssøn nævnte sig nu Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg forbyder Flose Thordssøn eller den Mand, som har sig Sagens Værn overdraget paa hans Vegne, at fremføre Værnet*), thi nu ere alle Søgsmaalets Bevisligheder fremkomne, som Sagen har at følge, efterat Sagen og de fremførte Beviser ere gjentagne.“ Siden gjentog Gjentageren dette Vidnesbyrd. Mørd nævnte sig atter Vidner og bad Dommerne at dømme i denne Sag. Da sagde Gissur hvide: „Du har Mere at gjøre, Mørd, thi ikke gaar det an, at fire Tylvter dømme**).“

Flose sagde til Øyjolv: „Hvad skal vi nu gribe til?“ „Nu ere gode Raad dyre,“ sagde Øyjolv, „men vi skal dog se Tiden an; thi nu tænker jeg, de vil forløbe sig. Mørd krævede Dom i Sagen straks, men de har at skyde ud seks af Dommerne, og siden har de i Vidners Paahør at byde os at skyde ud seks til. Dette skal vi ikke gjøre; da tilkommer det dem at skyde ud de seks Mænd, men det vil de glemme. Isaafald er hele deres Sag forspildt, dersom de forsømme det, thi tre Tylvter, hverken Mere eller Mindre, skal dømme i Sagen.“ „En vis Mand er

*) fordi det nemlig nu var for sent; Flose og Øyjolv havde tiet, fordi de ikke fandt noget Værn i Sagen.

**) se ovfr. S. 177.

du, Dyjolv," sagde Flose; „Faa vil findes at være dine Overmænd." Mørd Valgardsson nævnte sig Vidner og sagde: „Jeg nævner Vidner paa, at jeg skyder disse seks Mænd ud af Retten (og han nævnte dem alle ved Navn). Jeg under Eder ikke at sidde i Retten, og skyder Eder ud efter ret Althings Vedtægt og almen Lov." Derefter bød han Dyjolv og Flose i Vidners Paahør at skyde seks Mænd til ud af Retten; men de vilde Ingen udskyde. Mørd lod da Sagen dømme. Da Sagen var paadømt, nævnte Dyjolv sig Vidner og paastod deres Dom at være ugyldig, saavelsom alt det, de havde foretaget i Sagen, af den Grund, at halvfjerde Tylvt havde dømt, men tre alene skulde dømme. „Nu skal vi søge vore Femterretssager," sagde han, „og faa dem dømte." Gissur hvide sagde da til Mørd: „Storlig har du feilet ved at gjøre dette vrangt; det er os en stor Ulykke. Hvad skal vi nu gribe til, Asgrim Frænde?" „Nu skal vi sende Bud til min Søn Thorhall," sagde Asgrim, „og høre, hvad han raader os til."

145. Snorre Gode faar nu spurgt, hvorledes Sagerne stod. Han begynder da at fylke sin Flok nedenfor Almannagjaa, mellem den og Ladboden, og siger sine Folk til, hvad de skulde gjøre.

Sendemanden kom nu til Thorhall Asgrimsson og sagde ham, hvad der var skeet, at Mørd og hans Mænd alle vilde blive dømte, og at Drabssagen var spildt. Da han hørte dette, blev han saa ilde ved, at han ikke kunde faa Ord for sig. Han for op af Sengen, greb med begge Hænder Spydet Skarphedinsnaut og drev det igjennem sin Fod, saa at det røde Kjød og Kjernen i Svullen sad igjen paa Spydet, thi han skar det ud af Foden. Blod og Vædske strømmede frem og flød som en Bæk efter Gulvet. Han gik nu ud af Boden uhalt og for saa hurtigt afsted, at Sendemanden ikke kunde følge ham. Han

farer, til han kommer til Femterretten. Der mødte han Grim den røde, Floses Frænde. I det Samme de mødtes, stak Thorhall efter ham med Spydet og traf i Skjoldet, saa at det kløvnede, men Spydet for igjennem ham, saa at Odden kom ud mellem Hærderne. Thorhall kastede ham af Spydet.

Kaare Salmundssøn blev dette var og sagde til Asgrim: „Her er din Søn Thorhall kommen og har straks øvet Drab. Det vilde være stor Skam, skulde han ene have Mod til at hevne Branden.“ „Det skal han heller ikke,“ sagde Asgrim; „lad os stevne mod dem.“ Der blev da høit Raab af hele Thingalmuen, og siden løftedes Hærskrig. Flose og hans Folk satte sig til Modværge, og de eggede hinanden hvast paa begge Sider. Kaare Salmundssøn vendte sig imod Arne Kolssøn og Hallbjørn den stærke. Straks Hallbjørn saa Kaare, hug han efter ham og stevnede mod Foden, men Kaare hoppede op og Hallbjørn hug feil. Kaare vendte sig mod Arne Kolssøn, hug til ham, traf ham i Akselen og knuste Akselbenet og Nøglebenet, saa at Øksen trængte lige ind i Brystet. Arne faldt straks død om. Derefter hug han til Hallbjørn. Hugget traf Skjoldet, gik igjennem Skjoldet og tog Tommeltaaen af. Holmstein skjød et Spyd mod Kaare, men han tog det i Luften og sendte det tilbage, og det blev Mands Bane i Floses Flok.

Thorgeir Skorargeir traf nu paa Hallbjørn den stærke og stak efter ham saa hvast med den ene Haand, at Hallbjørn faldt for Stødet; han kom sig med Nød op igjen og tog straks Flugten. Da mødte Thorgeir Thorvald Thrumketilssøn og hug straks til ham med Øksen Rimmugyge, som Skarphedin havde eiet. Thorvald skjød Skjoldet for sig. Thorgeir hug i Skjoldet og kløvede det fra øverst til nederst, men den forreste Spids af Øksen

naaede Brystet og gik ind, saa at Thorvald faldt død om med det Samme.

Nu er at fortælle, at Asgrim og Thorhall, hans Søn, Hjalte Skjæggessøn og Gissur hvide søgte frem, der hvor Flose og Sigfussønnerne og de andre Brandmænd stod. Det blev en skarp Strid, og det endte med, at de søgte frem saa haardt, at Flose og hans Folk maatte vige. Gudmund den mægtige, Mørd Valgardssøn og Thorgeir Skorargeir søgte frem der, hvor Oksfjordingerne, Østfjordingerne og Røykdølerne stod. Det blev ogsaa en haard Strid.

Kaare Salmundssøn stødte paa Bjarne Broddhelgessøn. Kaare greb et Spyd, stak efter ham og traf i Skjoldet. Bjarne skjød Skjoldet tilside, ellers havde Spydet staaet tvært igjennem ham. Han hug nu efter Kaare og stevnede efter Foden, men Kaare rykkede Foden til sig og dreiede sig unda paa Hælen, saa at Bjarne hug feil. Kaare hug straks igjen. Nu løb en Mand frem og skjød Skjoldet for Bjarne. Kaare kløvede Skjoldet fra øverst til nederst, men Odden naaede Laaret og rispede hele Foden nedefter. Manden faldt straks og havde Mærke deraf saa længe han levede. Kaare greb nu med begge Hænder sit Spyd, vendte sig mod Bjarne og stak efter ham. Han saa ingen anden Udvei for sig end at kaste sig overende til Siden for at undgaa Stikket. Saa snart han kom paa Benene, tog han Flugten. Thorgeir Skorargeir og Gissur hvide søgte frem, hvor Holmstein Spakbersessøn og Thorkel Geitessøn stod, og det endte med, at Holmstein og Thorkel maatte vige; Gudmunds Mænd raabte høit efter dem paa Spot. Thorvald Tjørvessøn fra Ljosavatn fik et stort Saar; han blev skudt i Armen, og Folk troede, at det var Halldor, Gudmund den mægtiges Søn, som havde skudt ham; han fik aldrig lægt dette Saar, saa længe han levede.

Der var nu stor Tummel og Strid, og om her end er fortalt om endel Hændelser, var de dog mange flere, som man ingen Frasagn har om. Flose havde sagt sine Folk, at de skulde søge sig Værn i Almannagjaa, dersom de maatte vige, thi der kunde de kun angribes fra een Side. Sidu-Halls og hans Søn Ljots Flok havde veget for Asgrims og Thorhalls Angreb, og stevnede nu nedover østenfor Oksaraa. „Altfor ilde er dette," sagde Hall; „hele Thingalmuen slaaes. Vi maa søge os Hjælp, Ljot Frænde, og stille dem ad, om der end vil være dem, som lægge os det til Last. Du skal bie ved Enden af Broen, saa skal jeg gaa til Boderne og søge Hjælp." Ljot svarede: „Ser jeg, at Flose trænger til Hjælp af vore Mænd, saa gaar jeg straks i Striden med dem." „Dermed faar du gjøre, som du vil," sagde Hall, „men jeg beder dig at bie paa mig."

Nu brast Fylkingen i Floses Flok, og de begyndte at fly. De stevnede alle vester over Oksaraa; Asgrim, Gissur hvide og hele deres Hær fulgte efter. Flose og hans Mænd flygtede nedover mellem Aaen og Virkesboden*). Der havde Snorre Gode fylket sine Folk saa tæt, at de ikke kunde komme igjennem der. Snorre kaldte paa Flose og sagde: „Hvorfor fare I med slig Fart? Hvem jager Eder?" Flose svarede: „Du spørger ikke, fordi du ikke vidste det før; men hvem er det, som volder, at vi ikke kan naa Værnet i Almannagjaa?" „Jeg volder det ikke," sagde Snorre, „men sandt er det, at jeg ved, hvem der volder det. Vil du, at jeg skal sige dig det? Det er Thorvald Kroppinskjægge og Kol." De var da begge døde og havde været de værste Ugjerningsmænd i Floses Flok. Derefter sagde Snorre til sine Mænd: „Tag nu mod dem baade med Hug og Stik og driv dem bort herfra! De kan ikke holde sig længe her, dersom de Andre stevne

*) Snorre Godes Bod.

frem mod dem nedenfra. I skal ikke fare efter, naar de vige, men lade dem selv klare sit Mellemværende."

Skafte Thoroddsøn havde en Søn, som hed Thorstein Holmund, som før er skrevet*); han var med sin Svigerfader Gudmund den mægtige i Slaget. Saa snart Skafte fik dette at vide, gik han til Snorre Godes Bod for at bede ham om Hjælp til at stille Striden. Da han var kommen næsten hen til Snorres Boddør, var Striden paa det hvassese. Asgrim og hans Mænd kom netop der opover. Da sagde Thorhall til sin Fader: „Der er Skafte Thoroddsøn, Fader." „Jeg ser det," sagde Asgrim og skjød sit Spyd mod Skafte. Han traf ham nedenfor Tyklæggen, og Spydet gik tvært igjennem begge Fødderne. Skafte faldt overende ved Stikket og kunde ikke reise sig, og de, som fulgte ham, fandt ikke anden Udvei end at drage ham, saa lang han var, ind i en Sværdslibers Bod.

Asgrim og hans Mænd gik nu frem saa hvast, at Flose og hans Mænd veg syd med Aaen til Madrevellingernes Bod. Der stod en Mand ude ved Boden, som hed Sølve. Han kogte i en stor Kjedel og havde netop øst op af Kjedelen, men den kogte endnu paa det stærkeste. Han saa Østfjordingernes Flugt; de var da komne omtrent ligeoverfor, hvor han stod. Han raabte: „Ere de da Uslinger alle disse Østfjordinger, som fly her? Der løber Thorkel Geitessøn ogsaa; det er stor Løgn, naar Mange sige om ham, at han er slig en overhaands modig Mand; Ingen render nu rappere end han." Hallbjørn den stærke var just i Nærheden og sagde: „Du skal ikke have det at sige, at vi alle ere rædde," greb ham, løftede ham i Veiret og kastede ham paa Hovedet ned i den sydende Kjedel. Sølve døde straks. Nu kom de ogsaa Hallbjørn saa nær paa Livet, at han maatte tage Flugten. Flose skjød et Spyd mod Brune Havlidessøn og traf ham midt paa Livet;

*) se ovfr. S. 268.

det blev hans Bane. Han var en af Gudmund den mægtiges Mænd. Thorstein Lennesson tog Spydet ud af Saaret og skjød det tilbage efter Flose; det traf ham i Foden, saa han fik et stort Saar og faldt derved; men han stod straks op igjen. De flygtede nu bortover til Vatsfjordingernes Bod. Ljot og Hall kom da østenfra over Aaen med hele sin Flok. Da de kom paa Raunet*), blev der skudt et Spyd fra Gudmund den mægtiges Flok, som traf Ljot midt paa Livet, saa han faldt død paa Stedet. Det kom aldrig op, hvem der havde øvet dette Drab.

Flose og hans Hær flygtede nu op om Vatsfjordingernes Bod. Thorgeir Skorargeir sagde da til Kaare: „Der er nu Dyjolv Bølverksson, om du har Lyst til at give ham Løn for Ringen." „Det kunde nok hænde," sagde Kaare, greb et Spyd fra en Mand og skjød efter Dyjolv. Spydet traf ham midt paa Livet og gik igjennem ham. Han faldt død til Jorden. Nu blev der en Stands i Kampen. Snorre Gode kom da til med sin Flok og Skafte i Følge med ham; de løb imellem de Stridende, saa at de ikke kunde naa at slaaes. Hall forenede sig med Snorre og Skafte for at stille dem. Der blev da sat Grid, som skulde holdes Thinget ud. Ligene blev nu svøbte og førte til Kirken, og de Saarede forbundne.

Dagen efter gik Folk til Lovberget. Hall fra Sida stod op og krævede Lyd. Det blev straks stille. Han talte saaledes: „Harmelige Ting ere her skeede med Mandefald og Retstrætter. Jeg kommer ogsaa nu til at vise, at det er smaat med mit Mod; jeg vil bede Asgrim og de Andre, som raade for disse Sager, at de vil unde os billigt Forlig." Han talte mange fagre Ord om dette. Da sagde Kaare Salmundsson: „Om end alle Andre tage

*) Raun kaldes paa Island Strækninger, som ere dækkede med størknet Lava.

Forlig i sine Sager, saa vil jeg ikke tage Forlig i min, thi I vil sætte disse Drab lige op imod Branden, men det vil vi aldrig taale." Det Samme sagde Thorgeir Skorargeir. Da stod Skafte Thoroddssøn op og sagde: „Det havde passet sig bedre for dig, Kaare, at du ikke var rendt fra dine Maager, end nu at sætte dig imod Forlig." Kaare kvad da tre Viser, hvori han gjorde sig lystig over Skafte for det Uheld, han havde havt i Striden, og lovede sine Fiender, at de skulde faa Andet at tænke paa, naar Thinget var forbi, end at have Njaalsbranden til Gammen. Da blev der høi Latter. Snorre Gode smilede og mumlede, saa Mange hørte det, disse Ord mellem Tænderne:

Skafte vel kan stille,
Asgrim skjød med Spydet,
Ei vil Holmstein flygte,
Thorkel nødig kjæmper*).

Da storlo Alle. Hall fra Sida sagde: „Det er vitterligt for Alle, hvilken Sorg jeg har faaet ved min Søn Ljots Død. Mange vil mene, at han maatte sættes dyrest**) blandt alle dem, som her har ladet Livet. Men for at fremme Fred og Forlig vil jeg lade min Søn ligge ubødt og dog række min Haand til at tilsige mine Modstandere Grid og Trygd. Jeg beder dig, Snorre Gode, og andre de bedste Mænd, som her ere tilstede, at I vil bringe det dertil, at der bliver Forlig mellem os." Han satte sig nu ned. Der blev stort Bifaldsraab ved hans Tale, og Alle lovede høit hans velvillige Sind.

Derefter stod Snorre Gode op og holdt en lang og ypperlig Tale. Han bad Asgrim og de andre Mænd, som

*) Denne Vise maa for en Del sigte til os ubekjendte Omstændigheder.

**) d. e. at der for hans Drab maatte sættes høiere Bod end for nogen Andens.

raadede for Sagen paa den Side, at tage imod Forlig. Asgrim svarede: „Det var min Tanke, da Flose hjemsøgte mig paa min Gaard*), at jeg aldrig skulde forliges med ham, men nu vil jeg for dine og vore andre Venners Ord tage imod Forlig." Thorleiv Kraak og Thorgrim den store sagde ligesaa, at de vilde modtage Forlig, og gjorde sit Bedste for at faa sin Broder Thorgeir Skorargeir til at gjøre det Samme. Men han var uvillig og sagde, at han aldrig vilde skille sig fra Kaare. Da sagde Gissur hvide: „Flose faar da nu vælge, om han vil forliges saaledes, at Nogle blive udenfor Forliget." Flose svarede, at han vilde. „Jo færre gode Mænd jeg har imod mig, des bedre," sagde han. Gudmund den mægtige sagde: „Jeg vil for min Del tilbyde at vedtage Voldgiftsdom for de Drab, som ere øvede her paa Thinget, men saaledes at Brandsagen bliver taget med." Det Samme sagde Gissur hvide, Hjalte Skjæggesson, Asgrim Ellidagrimsson og Mørd Valgardsson. Saaledes blev det da til Forlig, og de vedtog med Haandslag at voldgive Sagen til tolv Mænds Dom. Snorre Gode blev Formand for Dommerne. Drabene blev nu jævnede mod hinanden, men de, som derefter stod tilbage**), blev bødte. De tog ogsaa Brandsagen med i Dommen. Njaal skulde bødes med tredobbelt Mandebod, Bergthora med dobbelt; Drabene paa Skarphedin og paa Hoskuld Hvitanæsgode skulde gaa op i op. Grim og Helge skulde hver bødes med dobbelt Mandebod, og for hver af de Andre, som havde brændt inde, skulde gives enkelt Bod. For Thord Kaaressøns Død blev der intet Forlig. Flose blev desuden dømt til at rømme Landet med alle Brandmændene, men de skulde ikke fare samme Sommer, medmindre de selv vilde. Men dersom de ikke for udenlands, inden tre Vintre var ledne, skulde

*) se ovfr. S. 258.

**) d. e. som ikke kunde afskvittes mod Drab fra den anden Side.

han og alle Brandmændene være fredløse Skoggangsmænd. Og det blev fastsat, at deres Fredløshed skulde lyses paa Høstthinget eller Vaarthinget, eftersom man vilde. Flose skulde dog ikke være udenlands mere end tre Vintre; men Gunnar Lambesson, Grane Gunnarsson, Glum Hildesson og Kol Thorsteinsson skulde aldrig have Lov til at komme tilbage. Nu blev Flose spurgt, om han vilde lade sig tildømme Bøder for sine Saar, men han sagde, at han ikke vilde gjøre sig selv i Penge. Øyjolv Bølverksson dømtes at ligge ubødt for sin Uretvished og sine Lovkneb. Dette Forlig blev nu vedtaget med Haandslag og holdtes vel siden.

Asgrim og de andre Høvdinger, som stod paa den Side, gav Snorre Gode gode Gaver, og Snorre havde stor Ære af denne Sag. Skafte fik Bøder for sit Saar. Gissur hvide, Hjalte Skjæggesson og Asgrim Ellidagrimsson bød Gudmund den mægtige hjem til sig. Han tog imod Indbydelsen, og de gav ham hver sin Guldring. Gudmund rider nu hjem nordpaa og havde Alles Lov for sin Fremfærd i denne Sag. Thorgeir Skorargeir bød Kaare at fare hjem til sig; men de fulgte dog først Gudmund den mægtige helt nordpaa Fjeldet. Kaare gav Gudmund en Guldsylgje, Thorgeir gav ham et Sølvbælte; begge var kostelige Klenodier. De skiltes med det største Venskab, og Gudmund er ude af denne Saga. Kaare og Thorgeir red fra Fjeldet sydover ned i Repperne og saa til Thjorsaa.

Flose og alle Brandmændene med ham red øster til Fljotsliden. Han lod nu Sigfussønnerne se til sine Gaarde, og fik imedens spurgt, at Thorgeir og Kaare var redne nordover med Gudmund. Brandmændene troede da, at de havde i Sinde at blive paa Nordlandet. Sigfussønnerne spurgte, om de ikke kunde fare øster under Øyjafjeldene for at indkræve Penge; thi de havde Penge ude-

staaende der øster paa Hovdebrekke. Flose gav dem Lov dertil, men bad dem være vare om sig og være saa snare som muligt. Flose red derefter op gjennem Godaland og over Fjeldet nordenom Dyjafjeldsjøkul, og standsede ikke, før han kom hjem til Svinafell.

Nu maa fortælles, at hele Thingalmuen skjød sammen Bøder til Sidu-Hall, da han havde ladet sin Søn ligge ubødt, for at det kunde komme til Forlig; det blev ikke mindre end otte Hundreder i Sølv, som var firedobbelt Mandebod. Men alle de Andre, som havde været med Flose, fik ingen Bøder for sin Skade og var meget ilde tilfredse dermed.

Sigfussønnerne blev hjemme to Nætter; den tredie Dag red de østover til Rauvarfell og var der om Natten. De var femten tilsammen og frygtede ingen Fare. De red derfra langt paa Dag og agtede sig til Hovdebrekke om Kvelden. De hvilede i Kerlingardal og tog sig der en dygtig Søvn.

146. Kaare Salmundssøn og Thorgeir Skorargeir red denne Dag øster over Markarfljot og videre til Seljalandsmulen. Der traf de nogle Kvinder. Kvinderne kjendte dem og sagde: „I fare ikke med slig Kaadhed som Sigfussønnerne, men uvarligt fare I.“ „Hvorfor tale I saaledes om Sigfussønnerne, og hvad ved I til dem?“ spurgte Thorgeir. „De var i Nat paa Rauvarfell,“ sagde de, „og agtede sig i Kveld til Mydal. Det syntes os Gammen, at de havde Otte*) paa sig for Eder og spurgte, naar I var ventende hjem igjen.“ Thorgeir og Kaare før da afsted og drev paa Hestene. „Hvad skal vi nu gjøre dem til Men?“ sagde Thorgeir; „hvad er mest efter dit Sind? Vil du, at vi skal ride efter dem?“ „Det har jeg ikke Noget imod,“ sagde Kaare, „men jeg vil ikke love før, hvad vi skal gjøre dem; thi det kan ofte hænde, at

*) Ængstelse, Frygt; endnu brugeligt i det norske Almuesprog.

de leve lang Tid, som dræbes med Ord. Men hvad du tænker at gjøre, ved jeg vel; du vil tage otte Mand paa din Del, og alligevel er det mindre, end dengang du fældte de Syv i Fjeldkløften nede ved Søen og heisede dig ned til dem i et Reb*): Det er saa med Eders Æt, at I altid gjerne vil vinde Berømmelse. Jeg kan nu ikke gjøre Mindre end at være med dig for at bære Frasagn. Vi skal nu To ene ride efter; thi jeg ser, at du helst vil dette." Derefter red de østover den øvre Vei og kom ikke om Holt**), thi Thorgeir vilde ikke, at hans Brødre skulde faa nogen Skyld for, hvad som kunde ske. De red østover til Mydal. Der mødte de en Mand med en Torvkløv paa Hesten. Han tog til Orde og sagde: „Altfor faamændt er du nu, min kjære Thorgeir." „Hvorledes det?" spurgte Thorgeir. „Jo," sagde han, „nu kunde du gjøre en Fangst. Sigfussønnerne red her forbi og sove vist i hele Dag øster i Kerlingardal; thi de agtede sig ikke længer i Kveld end til Hovdebrekke." De red da sin Vei østover op paa Arnarstaksheien, og der er Intet at sige om deres Færd, før de kom til Kerlingardalsaa. Aaen var stor. De red op med den, thi de saa Heste med Sadler paa ovenfor. Da de kom frem did, saa de nogle Mænd ligge og sove i en liden Dal; deres Spyd stod nedenfor dem. De tog Spydene fra dem og kastede dem ud i Aaen. „Vil du, at vi skal vække dem?" sagde Thorgeir. „Hvorfor spørger du derom," svarede Kaare, „naar du alt er enig med dig selv om, at du ikke vil overfalde sovende Mænd og øve Ridingsdrab?" De raabte da paa dem. De vaagnede nu alle og greb til sine Vaa-

*) Thorgeir Skorargeir, hvis tidligere Liv er os ganske ubekjendt, maa have faaet sit Tilnavn af den Bedrift, hvortil her sigtes (af skor, Fjeldkløft eller Affats paa en Fjeldside, og geirr, Spyd).

**) Thorgeirs og hans Brødres Gaard.

den. Thorgeir og Kaare angreb dem ikke, før de var væbnede.

Thorgeir løb frem did, hvor Thorkel Sigfussøn stod. I det Samme løb en Mand bagpaa ham, men før han fik gjort ham noget Men, svang Thorgeir med begge Hænder Øksen Rimmugyge og slog Økshammeren i Hovedet paa den, som stod bag ham, saa at Hovedskallen knustes. „Dræbt er han," sagde Thorgeir; Manden faldt straks og var død. Men idet han svang Øksen fremover, hug han Thorkel i Akselen og tog hele Armen af ham. Mod Kaare stevnede Mørd Sigfussøn, Sigmund Lambessøn og Lambe Sigurdssøn. Lambe løb bagpaa ham og stak efter ham med sit Spyd. Kaare blev det var, hoppede op for Stikket og holdt Fødderne fra hinanden. Spydet gik da i Jorden, men Kaare lod sig falde ned igjen paa Spydskaftet og brød det isønder. Han havde Spyd i den ene Haand og Sværd i den anden, men intet Skjold. Han stak med den høire Haand efter Sigmund Lambessøn og traf ham i Brystet, saa at Spydet gik ud mellem Hærderne. Han faldt og døde straks. Med den venstre Haand hug han til Mørd; han traf ham i Hoften og kløvede den og ligesaa Ryggen. Mørd faldt fremover og var død med det Samme. Derefter dreiede han sig paa Hælen som en Top imod Lambe Sigurdssøn; han saa da intet andet Raad for sig end at tage Flugten. Thorgeir vendte sig nu mod Leidolv den sterke, og de hug til hinanden samtidig. Leidolvs Hug var saa hvast, at det tog den Del af Skjoldet af, som det traf. Thorgeir havde hugget med begge Hænder med Øksen Rimmugyge; den bagerste Spids af Øksen traf Skjoldet og kløvede det, men den forreste naaede Nøglebenet, knuste det og skar nedover ind i Brystet. I det Samme kom Kaare til og hug Foden unda Leidolv midt paa Laaret. Han faldt og var straks død.

Ketil fra Mørk ſagde nu: „Lad os løbe til vore Heſte; vi kan ikke holde os mod ſlige Kjæmper af Mænd.“ De løb da til ſine Heſte og ſprang i Sadelen. „Vil du, at vi ſkal ſætte efter dem?“ ſagde Thorgeir; „vi kan endnu faa dræbt Nogle af dem.“ „Den rider ſidſt, ſom jeg ikke vil dræbe,“ ſagde Kaare; „det er Ketil fra Mørk. Vi har to Søſtre, og han har altid viſt ſig hæderligſt i de Sager, vi har havt med hinanden.“ De ſteg da til Heſt og red, til de kom hjem til Holt. Thorgeir lod ſine Brødre fare øſter til Skoger, hvor de eiede nok en Gaard; thi han vilde ikke, at Folk ſkulde kunne kalde hans Brødre Gridnidinger. Thorgeir holdt ſaa mange Folk der paa Gaarden, at der aldrig var færre end tredive vaabenføre Karle hos ham. Der var da ſtor Glæde. Folk ſyntes, at Thorgeir og Kaare havde vokſet meget i Navnkundighed; og der blev længe talt om, hvorledes de To red efter femten Mænd, dræbte de fem og drev de ti, ſom kom fra det med Livet, paa Flugt.

Nu er at fortælle om Ketil og hans Følge, at de red, alt hvad de kunde, til de kom til Svinafell. De fortalte, hvor ilde det var gaaet dem. „Sligt var at vente,“ ſagde Floſe; „men nu har I faaet en Advarſel; I maa aldrig fare ſaa uvarligt herefter.“ Floſe var en munter og livlig Mand og en ypperlig Vært; ſaa er ſagt, at han havde de fleſte af en Høvdings Egenſkaber. Han var hjemme den Sommer og Vinteren efter.

Efter Jul kom Hall fra Sida og Kol, hans Søn, øſtenfra. Floſe blev glad ved deres Komme. De talte ofte om Floſes Sag. Floſe mente,, at de allerede havde betalt haarde Bøder, ſom det var. Hall ſagde, at det havde gaaet Floſe og hans Mænd omtrent, ſom han havde forudſagt. Floſe ſpurgte ham da, hvad han ſyntes der burde gjøres. Hall ſvarede: „Jeg raader dig til, at du forliger dig med Thorgeir, derſom han vil; men

han vil nok være vanskelig at overtale til nogetslags Forlig." „Mener du, at det da vil være forbi med Drabene?" spurgte Flose. „Det tror jeg ikke," sagde Hall, „men man har Færre at gjøre med, naar Kaare er ene. Forliger du dig ikke med Thorgeir, bliver det din Bane." „Hvad Slags Forlig skal vi byde ham?" spurgte Flose. „Det vil synes Eder haardt, som han vil tage imod; thi han vil ikke tage imod Forlig uden paa det Vilkaar, at han Intet bøder for det, han har øvet, men faar sin Tredjedel af Bøderne for Njaal og hans Sønner*)." „Det er haardt Forlig," sagde Flose. „Det er ikke haardt for dig," sagde Hall, „thi dig vedkommer ikke Drabssagen efter Sigfussønnerne; deres Brødre har Eftermaalet efter dem, og Haamund halte efter sin Søn. Du kan nu opnaa Forlig med Thorgeir, thi jeg skal ride til ham for dig, og Thorgeir vil tage nok saa vel imod mig; og Ingen af dem, som har Del i disse Sager, vil vove at sidde paa sine Gaarde i Fljotsliden, dersom de ere udenfor Forliget, thi det bliver deres Bane; Andet kan de ikke vente, slig som Thorgeir er." Der blev nu sendt Bud efter Sigfussønnerne, og de bar Sagen frem for dem. Saa længe talte Hall for dem, at de syntes, at Alt, som han sagde, var ret, og gjerne vilde forlige sig. Grane Gunnarssøn og Gunnar Lambessøn sagde: „Naar Kaare er alene tilbage, saa kommer det alene an paa os selv at gjøre ham ligesaa ræd for os, som vi ere for ham." „Slig Tale er Daarskab," sagde Hall; „det vil blive Eder tungt at have med ham at gjøre, og I vil dyrt betale Legen, før det tager Ende." Dermed endte deres Tale.

147. Hall fra Sida og Kol, hans Søn, red selv syvende vester over Lomagnupssand, derefter vester over

*) De to andre Tredjedele tilkom Thorgeirs Brødre Thorleiv Kraak og Thorgrim den store, som allerede havde indgaaet Forlig og modtaget sin Part af Bøderne.

Arnarstaksheien og standsede ikke, før de kom til Mydal. Der spurgte de sig for, om Thorgeir paa Holt var hjemme. Det blev sagt dem, at han vistnok var hjemme. De spurgte, hvor Hall agtede sig hen. „Til Holt," sagde han. Da var de visse paa, at han havde godt Ærende, sagde de. Han blev der en Stund og hvilede. Derefter tog de sine Heste og red til Solheime om Kvelden; der var de om Natten. Dagen efter red de til Holt. Thorgeir og Kaare og alle deres Mænd stod ude; thi de havde kjendt Hall og hans Følge. Hall red i en blaa Kappe og havde en liden sølvindlagt Øks i Haanden. Da de kom ind paa Tunet, gik Thorgeir imod ham, tog ham af Hesten, og baade han og Kaare kyssede ham. De ledte ham mellem sig ind i Stuen, satte ham i Høisædet paa Pallen og spurgte ham om mange Tidender. Han var der om Natten.

Morgenen efter bragte han Forliget paa Tale for Thorgeir; han sagde ham, hvad Vilkaar de bød ham, og talte derom med mange fagre og velmenende Ord. Thorgeir svarede: „Du mindes nok, at jeg ikke vilde tage imod noget Forlig med Brandmændene." „Det var en helt anden Sag," sagde Hall; „I var da varme efter Striden; men nu har I ogsaa taget stort Vederlag i Manddrab siden." „Saa synes vel I," sagde Thorgeir; „men hvad Forlig byde I Kaare?" „Ham skal bydes Forlig, som sømmeligt er," sagde Hall, „dersom han vil forlige sig." Kaare sagde: „Jeg vil bede dig, Thorgeir, at du forliger dig, thi din Lod kan ikke blive bedre end god." „Ilde synes det mig at indgaa Forlig og skilles fra dig," sagde Thorgeir, „medmindre du vedtager samme Forlig, som jeg." „Nei," sagde Kaare, „det vil jeg ikke. Jeg regner nu for, at vi har hevnet Branden; men min Søn holder jeg for uhevnet, og den Sag tænker jeg at tage paa mig alene og gjøre, hvad jeg formaar." Men Thorgeir vilde ikke

forlige sig, før Kaare tilsagde ham sit Uvenskab, dersom han ikke indgik Forlig. Han gav da ved Haandslag Flose og hans Mænd Grid til Forligsmødet. Hall tilsagde ham det Samme igjen, efter den Fuldmagt han havde faaet af Flose og Sigfussønnerne. Før de skiltes, gav Thorgeir Hall en Guldring og en Skarlagenskappe; Kaare gav ham et Sølvsmykke med fire Guldkors paa. Hall takkede dem for Gaverne og red bort med den største Hæder.

Han standsede ikke, før han kom til Svinafell. Flose tog vel imod ham. Hall fortalte Flose Alt om sit Ærende, om Samtalen mellem ham og Thorgeir, at Thorgeir ikke vilde forlige sig, førend Kaare tilsagde ham sit Uvenskab, dersom han ikke gjorde det, og at Kaare selv ikke vilde tage noget Forlig. „Faa Mænd ere Kaare lige," sagde Flose, „og saaledes vilde jeg helst være findet, som han." Hall og hans Mænd blev der en Tid. Siden red de vestover til Forligsmødet og mødtes paa Hovdebrekke, som aftalt havde været mellem dem. Thorgeir kom dem her imøde vestenfra. De taltes nu ved om Forliget, og Alt gik, som Hall havde sagt. Thorgeir satte det som Vilkaar for Forliget, at Kaare kunde være hos ham, naarsomhelst han vilde, og at Ingen af Parterne skulde gjøre den anden noget Men hjemme paa hans Grund. „Jeg vil heller ikke have Noget med Indkrævningen at gjøre hos hver Enkelt af Eder," sagde han; „Flose skal alene indestaa mig for det Hele, og kan saa igjen indkræve det hos sine Mænd. Og jeg vil, at den Dom, som blev afsagt paa Thinget i Brandsagen, i Eet og Alt skal staa ved Magt, og at du Flose skal betale mig min Tredjedel ubeskaaren." Flose gik villigt ind paa alt dette. Thorgeir eftergav hverken Udenlandsfærderne eller Heredsforvisningerne*).

*) som var idømte ved Voldgiftsdommen paa Althinget, se ovfr. S. 296.

Flose og Hall red nu østover og hjem. Hall sagde da til Flose: „Hold nu redeligt dette Forlig, Maag, baade din Udenlandsfærd, Pilegrimsreisen og Pengeudredslerne. Du vil holdes for en Hædersmand, uagtet du er raget op i denne Misgjerning, naar du blot opfylder Forliget vel i alle Dele." Flose sagde, at saa skulde ske. Hall red nu hjem østover; men Flose red til Svinafell og var hjemme siden.

148. Thorgeir Skorargeir red hjem fra Forligsmødet. Kaare spurgte, om Forliget kom istand. Thorgeir sagde, at de var forligte i alle Dele. Kaare tog da sin Hest og vilde ride bort. „Du behøver ikke at ride bort," sagde Thorgeir, „thi det blev udtrykkeligt fastsat i Forliget, at du kunde være her, saalænge du vilde." „Saa skal det ikke være, Maag," sagde Kaare, „thi øver jeg et Drab, vil de straks sige, at du har været i Samraad med mig, og det vil jeg ikke. Men det vil jeg bede dig om, at du vil tage Overdragelse paa mit Gods paa dine egne og min Kone Helga Njaalsdatters og mine tre Døtres Vegne; saa kan ikke mine Modstandere faa det i sin Vold." Thorgeir gjorde, som han bad, og overtog med Haandslag Kaares Gods. Siden red Kaare bort. Han havde to Heste, fine Vaaben og Klæder og nogle rede Penge i Guld og Sølv.

Han red vestover forbi Seljalandsmulen og op med Markarfljot, til han kom til Thorsmørk. Der er tre Gaarde, som alle hede Mørk. Paa Midtgaarden boede en Mand, som hed Bjørn og blev kaldet Bjørn hvide. Han var Søn af Kadal, Søn af Bjaalve. Bjaalve havde været Asgerds, Njaals og Holta-Thores Moders Frigivne. Bjørns Kone hed Valgerd; hun var Datter af Thorbrand Asbrandssøn. Hendes Moder hed Gudlaug og var Søster af Haamund, Fader til Gunnar paa Lidarende. Hun var bleven gift med Bjørn for Pengenes

Skyld og brød sig ikke meget om ham, men de havde dog Børn sammen. De var Velstandsfolk. Bjørn var en Storpraler, og det ærgrede hans Kone. Han var skarpsynt og rask paa Foden.

Kaare bad om Herberge der, og de tog mod ham med begge Hænder. Han var der om Natten. Om Morgenen sagde Kaare til Bjørn: „Jeg vilde gjerne faa Lov til at blive her, thi her synes jeg mig at have det godt. Jeg vilde ogsaa gjerne have dit Følge, thi du har et skarpt Syn og er rask paa Foden, og jeg tror nok, at du vilde være at lide paa, naar det gjaldt." „Hverken i Syn eller Djærvhed eller nogen Idræt viger jeg for Nogen," sagde Bjørn, „og naar du er kommen hid, er det vel, fordi det nu er søget for alle andre Skjul. Men siden du beder mig, Kaare, saa skal jeg vise dig, at jeg ikke regner dig til Hverdagsfolk; jeg skal tilvisse være dig til Hjælp i Alt, hvad du beder om." „Trold tage dit Skryd og Vaas!" sagde hans Kone; „du skulde ikke snakke saaledes og narre Eder begge. Jeg vil gjerne give dig Mad, Kaare, og andre gode Ting, som jeg ved kan blive dig til Gavn, men paa Bjørns Stridbarhed skal du ikke lide, thi jeg frygter for, at du vil faa Andet at vide, end han siger." „Ofte har du givet mig onde Ord," sagde Bjørn, „men jeg tror mig selv saa vel, at jeg ikke skal vige for Nogen, om det gjælder. Det kan du ogsaa vide deraf, at Faa vælte sig ind paa mig, fordi de ikke tør." Der var Kaare nu nogen Tid i Løn, og kun Faa vidste derom. Folk troede, at han var reden nord paa Landet til Gudmund den mægtige, thi Kaare lod Bjørn sige til sine Naboer, at han havde truffet ham paa Veien, og at han da red op til Godaland, saa nord til Gaasasand og siden til Gudmund den mægtige paa Madrevalle. Dette spurgtes da over alle Bygder.

149. Flose red nu til sine Mænd, som havde været

med ved Branden, og sagde: „Det er ikke os givet endnu at slaa os til Ro; vi maa endnu tænke paa vor Udenlandsfærd og paa Bøderne og holde vort Forlig som brave Mænd. Enhver af os faar tinge sig Overfart, hvor han finder bedst Leilighed." De bad ham sørge derfor. Han sagde: „Vi skal ride øster til Hornafjorden, thi der staar et Skib paa Land, som Øyjolv Nev, en Mand fra Thrøndelagen, eier. Han har friet til en Kvinde der, men kan ikke faa hende, uden han nedsætter sig paa Island. Vi vil kjøbe Skibet af ham, thi vi ere mange Mænd, men har lidet med af Varer. Det er et stort Skib og vil rumme os alle." Dermed endte deres Tale.

Lidt senere red de østover og standsede ikke, før de kom øster til Bjarnanæs i Hornafjorden. Der traf de Øyjolv, thi han havde havt Tilhold der om Vinteren. Flose og hans Følge blev vel modtagne og var der om Natten. Morgenen efter spurgte Flose Styresmanden, om Skibet var tilfals. Han sagde, at han ikke skulde gjøre nogen Vanskelighed ved at sælge det, naar han fik det for det, som han vilde. Flose spurgte, hvad Slags Betaling han vilde have. Østmanden sagde, at han vilde have en Gaard, og det en, som laa i Nærheden, og han fortalte Flose sin og Bondens Aftale om Giftermaalet. Flose sagde, at han skulde gjøre Sit til, at det skulde komme istand, og siden kjøbe Skibet af ham. Østmanden blev glad ved dette. Flose bød ham Jord i Borgarhavn; Østmanden frembar nu Sagen for Bonden i Floses Nærværelse, og Flose gav sit Ord med i Laget, saa at de blev enige om Handelen. Flose gav Østmanden Gaarden i Borgarhavn og tog af ham Haandslag paa Skibet. Flose fik ogsaa af Østmanden tyve Hundreder*) i Varer, som gik med i Handelen.

*) Vadmel.

Flose red nu hjem igjen. Han var saa vennesæl hos sine Mænd, at han fik Varer til Laans eller Gave, hvor han vilde. Han red hjem til Svinafell og var hjemme en Tid. Han sendte da Kol Thorsteinsson og Gunnar Lambesson øster til Hornafjorden. De skulde være der ved Skibet, gjøre det istand, tjelde Boder, pakke Varerne i Sække og samle, hvad der ellers kunde tiltrænges.

Nu er at fortælle om Sigfussønnerne, at de sige til Flose, at de vil ride vestover til Fljotsliden for at se til sine Gaarde og hente Varer og hvad andet de kunde trænge til. „Der er nu ingen Fare for Kaare," sagde de, „dersom han er nord i Landet, som det siges." „Det er ikke godt at vide, hvad der er sandt i slige Rygter," sagde Flose. „Mig synes, at det ofte viser sig upaalideligt, som spørges paa nærmere Hold, end dette. Mit Raad er, at I fare mange i Følge og skilles lidet og ere saa vare om Eder som muligt, og du, Ketil fra Mørk, faar nu mindes den Drøm, som jeg sagde dig, og som du bad, at vi skulde dølge*); thi der er nu Mange i Følge med dig, som blev kaldte den Gang." „For Mandens Liv raader Skjæbnen," sagde Ketil, „men Tak skal du have for din Advarsel." De talte nu ikke Mere.

Siden gjorde Sigfussønnerne sig rede og de Mænd med dem, som dertil var udseede. De var atten i Følge, da de red afsted. Før de for, kyssede de Flose. Han bad dem fare vel og sagde, at han ikke oftere vilde mødes med Somme af dem, som red bort. Men de lod sig ikke afholde. De red nu sin Vei. Flose bad dem at hente hans Varer i Medalland og i Landsbrot og i Skogakverve og føre dem med sig østover. Siden red de til Skaftaatunge, tog derfra til Fjelds og red nordenom Eyjafjeldsjøkulen ned til Godaland og derefter ned i Skogerne til Thors-

*) se ovfr. Kap. 133.

mørk. Bjørn paa Mørk fik se dem og for straks hen til dem. De hilsede hverandre venligt. Sigfussønnerne spurgte efter Kaare Salmundssøn. „Jeg traf Kaare," sagde Bjørn, „men det er nu længe siden. Han red da nordover til Gaasasand og agtede sig til Gudmund den mægtige. Det forekom mig, som det ikke var frit for, at han var ræd for Eder og syntes sig enslig og hjælpeløs." „Siden skal han dog blive mere ræd for os," sagde Grane Gunnarssøn; „det skal han faa at vide, naar han kommer i Kast med os. Nu ræddes vi ikke det mindste for ham, da han alene har sig selv at lide paa." Ketil fra Mørk bad ham tie og ikke komme med store Ord. Bjørn spurgte, naar de agtede sig tilbage. „Vi blive i Fljotsliden nær en Uge," svarede de, og de sagde ham, naar de igjen vilde ride op paa Fjeldet. De skiltes nu. Sigfussønnerne for til sine Gaarde, og deres Hjemmemænd blev glade ved at se dem. De var der næsten en Uge. Bjørn kommer nu hjem og fortæller Kaare om Sigfussønnernes Færd og naar de tænkte at fare hjem. Kaare sagde, at han i dette havde vist ham stor Troskab. Bjørn sagde: „Det tror jeg snarere skal hænde enhver Anden end mig, at jeg skulde svigte den, jeg har lovet min Hjælp og Omsorg." „Det var da ogsaa det Mindste, du kunde gjøre, ikke at svige din Herre," sagde hans Kone. Kaare var der nu i seks Nætter.

150. Siden sagde Kaare til Bjørn: „Vi vil ride østover Fjeldet og ned til Skaftaatunge og fare lønlig gjennem de Bygder, hvor Floses Thingmænd bo, thi jeg agter at tinge mig Skibsleilighed øster i Alftafjorden." „Dette bliver en stor Voverejse," sagde Bjørn, „og Faa vilde have Mod til den, uden du og jeg." „Følger du Kaare ilde," sagde hans Kone, „skal du vide, at du aldrig siden skal komme i min Seng, og mine Frænder skal gjøre Skifte mellem os." „Jeg tænker nok, Husfru,"

sagde Bjørn, „at Raad snarere vil trænges for alt Andet, end at det skal volde Skilsmisse mellem os; thi jeg skal vel vise, hvilken Helt og Mester jeg er i Vaabenskifte." De red nu om Dagen øst over Fjeldet nordenom Jøkulen, men aldrig Alfarveien. De red ned til Skaftaatunge og ovenom alle Gaardene til Skaftaaen. Der ledte de sine Heste ned i en Dal; selv lagde de sig paa Lur og havde indrettet sig saaledes, at man ikke kunde se dem. „Hvad skal vi nu gribe til, ifald de ride ned fra Fjeldet mod os?" sagde Kaare til Bjørn. „Da har vi to Udveie," svarede Bjørn; „enten kan vi ride unda nordefter langs med Brekkerne og lade dem ride forbi, eller vi kan se Tiden an, om ikke Nogle af dem blive efter, og saa angribe dem." De talte længe om dette, og Bjørn talte den ene Stund, om at han vilde fly alt hvad han kunde, og saa igjen om, at han vilde bie og tage imod dem. Af dette havde Kaare det største Gammen.

Sigfussønnerne red hjemmefra den Dag, som de havde sagt til Bjørn. De kom til Mørk, bankede paa Døren der og vilde tale med Bjørn. Husfruen gik ud i Døren og hilsede dem. De spurgte straks efter Bjørn. Hun sagde, at han var reden ned under Dyjafjeldene og øster under Seljalandsmulen og saa øster til Holt, „thi han har Penge at kræve der," sagde hun. De troede dette, thi de vidste, at Bjørn havde Penge udestaaende der. De red nu østover Fjeldet og standsede ikke, før de kom til Skaftaatunge. De red ned med Skaftaaen og hvilede der, som Kaare og Bjørn havde tænkt sig. Her delte de sin Flok. Ketil fra Mørk red østover til Medalland og otte Mænd med ham, men de Andre lagde sig til at sove og vidste ikke af, før Kaare og Bjørn var over dem. Der gik et lidet Næs frem i Aaen; Kaare gik ud paa dette og bad Bjørn staa bag sig og ikke vove sig for langt frem, men gjøre ham det Gavn, som han kunde. „Det

havde jeg ikke tænkt," sagde Bjørn, „at jeg skulde have nogen anden Mand til Skjold for mig, men jeg faar vel lade dig raade. Med min Kløgt og min Raskhed kan jeg vel altid være dig til Gavn og vore Uvenner slem nok." De stod nu alle op og løb imod Kaare og Bjørn. Modolv Ketilssøn kom først og stak med sit Spyd efter Kaare. Han holdt Skjoldet for sig, saa at Spydet traf dette og blev siddende fast. Kaare dreiede Skjoldet saa hvast, at Spydet brast; derefter drog han sit Sværd og hug til Modolv. Han hug imod; Kaares Sværd traf hans Sværd paa Hjaltet, gled af hen paa hans Haandled og tog Haanden af, saa at den faldt ned og Sværdet med. Kaares Sværd for da ind i Modolvs Side imellem Ribbenene; han faldt og var straks død. Grane Gunnarssøn greb et Spyd og skjød det mod Kaare. Kaare skjød Skjoldet ned, saa at det stod fast i Volden, greb med den venstre Haand Spydet i Luften og skjød det tilbage mod Grane. Derpaa tog han straks sit Skjold i venstre Haand. Grane holdt Skjoldet for sig; Spydet traf i Skjoldet, gik lige igjennem det og ind i Laaret paa Grane nedenfor Smaatarmene, tværtigjennem dette og ned i Volden. Han kom sig ikke af Spydet, førend hans Kamerater drog ham af det. De lagde ham ned i en liden Dolp og dækkede ham med Skjolde. En Mand sprang frem og vilde hugge Foden unda Kaare, og kom sig hen paa Siden af ham; men Bjørn hug Haanden af Manden og løb tilbage bag Kaares Ryg, før de fik gjort ham noget Men. Kaare hug til Manden fra Siden af og skar ham midt over. Nu løb Lambe Sigfussøn mod Kaare og hug efter ham med sit Sværd. Kaare kastede det flade Skjold imod, saa at Hugget ikke bed, og stak ham med sit Sværd nedenfor Brystet, saa at det gik ud mellem Hærderne. Det blev hans Bane. Da løb Thorstein Geirleivssøn mod Kaare og tænkte at komme

paa Siden af ham; men Kaare fik se ham og hug ham fra Siden tværsover Hærderne, saa at han kløvede Manden i To. Lidt efter hug han en anden Mand Banehug; det var Gunnar fra Skaal, en gjæv Bonde. Bjørn havde saaret tre Mænd, som havde villet bære Vaaben paa Kaare, men havde aldrig været saa langt fremme, at han havde været i nogen Fare. Han blev heller ikke saaret i denne Strid, ligesaalidet som Kaare, men de var alle saarede, som slap derfra. De sprang paa sine Heste og red ud i Skaftaaen, alt hvad de kunde; de var saa rædde, at de ingensteds for indom Gaardene og ingensteds turde sige Tidenderne. Kaare og Bjørn raabte efter dem, da de red afsted. De red øster til Skogakverve og standsede ikke, før de kom til Svinafell. Alle syntes, at de havde stor Spot og Skam af sin Færd. Flose var ikke hjemme, da de kom, og derfor blev der ikke ledt efter Kaare og Bjørn derfra. Kaare red til Skaal og lyste der disse Drab paa sig. Han fortalte Husbondens og de fire Andres Død og Granes Saar. Han sagde, at det var bedst at føre ham til Hus, om han skulde leve. Bjørn sagde, at han ikke nænnede at dræbe ham, skjønt han vel havde fortjent det; men de, som svarede, lod ham høre, at Faa havde raadnet for hans Haand. Bjørn mente, at nu kunde saa Mange af Sidamændene komme til at raadne for ham, som han vilde. „Ilde var det," sagde de. Dermed red Kaare og Bjørn bort.

151. Kaare spurgte Bjørn: „Hvad skal vi nu gribe til? Nu vil jeg prøve din Kløgt." „Gjælder det dig meget, at vi indrette os saa listigt som muligt?" sagde Bjørn. „Ja," sagde Kaare; „det er vist." „Da behøves der ikke lang Betænkningstid," sagde Bjørn; „vi skal narre dem alle som Thusser. Vi skal lade, som om vi vil ride nordover Fjeldet, men saasnart vi har en Høide imellem dem og os, skal vi rende ned med Skaftaaen og

gjemme os, hvor vi finde det bedste Sted. Ifald de ride efter os, ligge vi da der, medens de lede som ivrigst." „Det skal vi gjøre," sagde Kaare; „det var ogsaa saaledes, jeg havde tænkt." „Ja, det skal du nok se," sagde Bjørn, „at jeg ikke er at spøge med i Kløgt, ligesaalidet som i Vaabenleg." Kaare og Bjørn red nu, som de havde bestemt sig til, ned med Skaftaaen. Da de kom til det Sted, hvor en Arm af Aaen løber mod Øst og en mod Sydøst, stevnede de ned langs med den midtre Kvitl*) og standsede ikke, før de kom til Medalland, til en Myr, som heder Kringlemyren. Der er Raun rundtomkring paa alle Kanter. Kaare sagde da til Bjørn, at han skulde passe Hestene og holde Udkig; „jeg bliver søvnig," sagde han. Bjørn passede Hestene, men Kaare lagde sig. Han havde ikke sovet længe, før Bjørn vækkede ham. Han havde da ledet Hestene sammen, og de stod der hos dem. Bjørn sagde til Kaare: „Havde du ikke mig, gik det dig ilde. En Anden var nu rendt fra dig, som ikke var saa modig en Mand som jeg, thi nu komme dine Uvenner ridende hidover mod dig; gjør dig nu rede." Kaare gik da hen under en Fjeldhammer. „Hvor skal jeg nu staa?" sagde Bjørn. „Der er to Vilkaar for Haanden," sagde Kaare; „enten at du stiller dig bag min Ryg og dækker dig med Skjoldet, om det kan blive dig til noget Gavn, eller at du stiger paa din Hest og rider din Vei, alt hvad du kan." „Det vil jeg ikke," sagde Bjørn, „for adskillige Aarsagers Skyld. For det Første var det muligt, at onde Tunger vilde udlægge det, som om jeg løb fra dig af Mangel paa Mod, om jeg red bort, og dernæst ved jeg fuldt vel, hvilken Fangst de vilde holde mig for at være; de vilde ride efter mig To eller Tre af dem, og paa den Maade blev jeg dig desuden ikke til nogen Hjælp eller

*) Saaledes kaldes endnu i Almuesproget Forgreninger af en Elv.

Gavn. Jeg vil da heller blive hos dig og værge mig, saalænge det forundes mig." De ventede nu ikke længe, før nogle Kløvheste blev drevne frem over Myren; tre Mænd fulgte dem. „Disse se os ikke," sagde Kaare. „Da lade vi dem ride forbi," sagde Bjørn. De red da sin Vei forbi. Nu kom de seks andre ridende mod dem; de sprang straks af, alle paa een Gang, og stevnede mod Kaare og Bjørn. Først kom Glum Hildesson farende og stak efter Kaare med sit Spyd. Kaare dreiede sig tilside paa Hælen, saa at Glum stak feil og Spydet traf i Bergvæggen. Bjørn ser dette og hug straks Spydskaftet af for Glum. Kaare hug til Glum, staaende paa skraa, traf ham i Laaret og hug Foden unda ham. Glum døde straks. Da løb Vebrand og Asbrand Thorbrandssønner frem mod Kaare. Kaare løb mod Vebrand og stak Sværdet igjennem ham; derefter hug han begge Fødderne unda Asbrand. I samme Dieblik blev de saarede baade Kaare og Bjørn. Da løb Ketil fra Mørk mod Kaare og stak efter ham med sit Spyd. Kaare sprang i Veiret, saa at Spydet kom i Volden. Kaare sprang ned igjen paa Spydskaftet og brød det sønder og greb Ketil med Hænderne. Bjørn løb da til og vilde dræbe ham, men Kaare sagde: „Lad det være; jeg giver Ketil Grid. Om det føier sig saa, at jeg faar Ketils Liv i min Vold, vil jeg dog aldrig dræbe ham." Ketil svarede ikke, men red bort efter sine Kamerater og sagde dem Tidenderne, som ikke før vidste dem. De fortalte det til Heredsmændene; de fik straks et stort Opbud paa Benene og for op langs med alle Vasdrag saa langt nord paa Fjeldene, at de var to Dage og en Nat i Færd med at lede. Siden vendte de hjem igjen. Ketil og hans Kamerater red østover til Svinafell, hvor de fortalte Tidenderne. Flose sagde lidet til det Hele, men mente dog, at det var uvist, om det

vilde ende hermed. „Ingen Mand kan maale sig med Kaare af dem, som nu ere paa Island," sagde han.

152. Nu er at fortælle om Bjørn og Kaare, at de red ud paa Sanden*). Her ledte de sine Heste hen under en Bakke og skar Vildhavre til dem, for at de ikke skulde dø af Sult. Kaare havde beregnet Alt saa rigtigt, at han og Bjørn red ud fra sit Skjulested, just som de havde ophørt at lede efter ham. Han red om Natten op efter Heredet, og siden til Fjelds ganske den samme Vei, som de havde redet, da de for østover. De standsede ikke, før de kom til Midtmørk. Bjørn sagde da til Kaare: „Nu faar du te dig som min gode Ven, naar jeg kommer hjem til min Kone, thi hun vil ikke tro et Ord af, hvad jeg siger, men det er mig nu meget om at gjøre. Løn mig nu for det gode Følge, jeg har været dig." „Saa skal ske," sagde Kaare. Siden red de frem paa Gaarden. Husfruen bød dem Velkommen og spurgte dem efter Tidender. „Det er blevet værre og ikke bedre, Mor," sagde Bjørn. Hun svarede lidet og smilede. „Havde du nogen Nytte af Bjørn, Kaare?" spurgte hun. „Var er broderløs Bag," svarede Kaare. „Bjørn hjalp mig godt; han saarede tre Mænd og er selv saaret; han var mig til stor Nytte i Alt, hvad han formaaede." Der var de tre Nætter.

Siden red de til Holt til Thorgeir og fortalte ham Tidenderne i Enrum; thi de havde endnu ikke naaet did. Thorgeir takkede Kaare, og det var at mærke paa ham, at han blev glad ved dette. Han spurgte Kaare, hvad han nu havde tilbage ugjort af det, han agtede at gjøre. „Jeg har i Sinde at dræbe Gunnar Lambesson og Kol Thorsteinsson," sagde Kaare, „ifald jeg faar Leilighed. Vi har da dræbt femten Mand med de fem, som du og jeg dræbte sammen. Men jeg vil bede dig om Noget." Thorgeir sagde, at han vilde gjøre for ham alt, hvad han

*) Udentvivl den før omtalte Lomagnupssand.

bad om. „Da vil jeg," sagde Kaare, „at du tager til dig denne Mand, som heder Bjørn, og som har været med mig i disse Drab, og bytter Gaard med ham, saa at han faar en Gaard med alt Tilbehør her hos dig, og at du holder din Haand over ham, saa at ingen Hevn rammer ham. Det har du let for at gjøre, slig Høvding som du er." „Det skal ske," sagde Thorgeir. Han gav nu Bjørn Gaarden Aasolvsskaale i fuld Stand, og overtog selv hans Gaard paa Mørk. Thorgeir flyttede Bjørns Husholdning og alt hans Bohave til Aasolvsskaale. Han indgik Forlig for Bjørn i alle Sager og gjorde ham fuldt forligt med dem, han havde faaet Sag med. Siden holdtes Bjørn for langt større Mand end før.

Kaare red nu bort og standsede ikke, før han kom vester til Tunge til Asgrim Ellidagrimssøn. Asgrim tog saare vel imod ham. Kaare fortalte ham Alt om Drabene. Asgrim roste hans Værk og spurgte, hvad han nu havde i Sinde. Kaare svarede: „Jeg agter at fare udenlands efter dem og staa dem efter Livet, og dræbe dem, hvis jeg finder Leilighed." „Ingen kan lignes med dig i Mandemod," sagde Asgrim. Han var der i nogle Nætter. Siden red han til Gissur hvide; han tog mod ham med begge Hænder. Han blev der en Tid. Han sagde til Gissur, at han vilde ride ned til Øyre. Gissur gav ham et godt Sværd ved Skilsmissen. Han red nu ned til Øre og tingede sig Overfart hos Kolbein svarte; han var en Orknøing og en gammel Ven af Kaare, en rask og stridbar Mand. Han tog mod Kaare med begge Hænder og sagde, at Eet skulde gaa over dem begge.

153. Flose rider nu til Hornafjorden. De fleste af hans Thingmænd fulgte ham paa Vei. Han førte sine Varer, sine Forraad og andre Fornødenheder, som de skulde have med sig, did østover. De gjorde nu sig og Skibet rede til Reise. Flose var ved Skibet, indtil de

var rustede. Straks der blev Bør, gik de til Havs. De havde lang Overreise og haardt Veir, saa at de for aldeles vild. Engang fik de tre store Braadsøer over sig. Flose sagde da, at de maatte være i Nærheden af Land etsteds, og at dette maatte være Grundbrot. Der laa tyk Taage, men Veiret tog til, saa at det blev en hel Storm, og før de vidste Ordet af, drev de en Nat op paa Land. Folkene blev bjergede, men Skibet sloges i Stykker, og Godset kunde de ikke bjerge. De maatte da se til at skaffe sig Varme. Dagen efter gik de op paa en Høide; Veiret var da godt. Flose spurgte, om Nogen kjendte dette Land. Der var to Mænd, som havde faret før, og som sagde sig at kjende det med Visshed. „Vi ere komne ind ved Orknøerne, paa Rossø," sagde de. „Vi kunde have truffet heldigere til," sagde Flose, „thi Grim og Helge Njaalssønner, som jeg dræbte, var Sigurd Jarl Lødvessøns Hirdmænd." De søgte sig nu et Skjul, plukkede Mose over sig og laa saaledes en Stund. Men snart sagde Flose: „Vi skal ikke ligge her længer, til Landets Folk blive os var." De stod da op og holdt Raad. Flose sagde: „Vi skal alle gaa og give os Jarlen i Vold, thi Andet nytter os ikke. Jarlen har vort Liv i sin Haand alligevel, dersom han vil tage det." De gik da alle afsted. Flose sagde, at de ikke skulde sige nogen Mand Tidender eller fortælle om sin Færd, før han sagde det til Jarlen.

De for da, indtil de mødte Folk, som viste dem til Jarlens Gaard. De gik frem for Jarlen. Flose og alle de Andre hilsede ham. Jarlen spurgte, hvad for Mænd de var. Flose navngav sig og sagde, fra hvilken Bygd han var paa Island. Jarlen havde allerede spurgt Branden, og han kjendtes derfor straks ved Mændene. Jarlen spurgte da Flose: „Hvad ved du at fortælle mig om Helge Njaalssøn, min Hirdmand?" „Det," sagde Flose, „at jeg

hug Hovedet af ham." „Griber dem alle," sagde Jarlen. Saa blev gjort. I samme Dieblik kom Thorstein Siduhallsføn til. Flose var gift med Steinvar, Thorsteins Søster. Thorstein var Sigurd Jarls Hirdmand. Da han saa Flose greben, gik han frem for Jarlen og bød for Flose alt det Gods, han eiede. Jarlen var længe meget vred; men ved Thorsteins og andre gode Mænds Ord (thi han havde ikke Mangel paa Venner, og Mange lagde sit Ord til med ham) kom det omsider dertil, at Jarlen tog dem til Forlig og gav Flose og dem alle Grid. Jarlen fulgte deri mægtige Mænds Skik, at han lod Flose gaa ind i den Tjeneste, som Helge Njaalsføn havde havt. Flose blev Sigurd Jarls Hirdmand og vandt snart stor Yndest hos Jarlen.

154. Kaare og Kolbein svarte gik til Havs fra Dre en halv Maaned senere end Flose fra Hornafjorden. De fik god Bør og var ikke længe paa Overfærden. De tog Land paa Fridarø*), som ligger mellem Hjaltland og Orknøerne. Kaare tog Herberge hos en Mand, som hed David hvide. Han fortalte Kaare Alt, som han havde spurgt om Floses og hans Mænds Færd. Han var en god Ven af Kaare, og her blev nu Kaare om Vinteren. De skaffede sig Underretning vestenfra Rossø om alt, hvad der gik for sig. Sigurd Jarl bød i Julen sin Maag Gille Jarl fra Suderøerne til sig. Han var gift med Svanlaug**), Sigurd Jarls Søster.

Ved denne Tid kom en Konge, som hed Sigtrygg, fra Irland***) til Sigurd Jarl. Han var Søn af Olav Kvaran; hans Moder hed Kormlød. Hun var den fagreste Kvinde og den ypperste i Alt, som hun ei selv raadede

*) Nu Faira eller Fairhill.

**) kaldes ovenfor Kap. 89 Nereid.

***) Han var Konge i det af norske Vikinger stiftede Rige i Dublin paa Irland.

for, men det var Mænds Tale, at Alt, som hun raadede for selv, var ondt hos hende. Brjaan hed en Konge, som havde været gift med hende; men de var nu skilte. Han var den gjæveste af alle Konger. Han sad i Kankaraborg i Irland. Hans Broder var Ulv Ræda, den største Kjæmpe og Hærmand. Brjaans Fostersøn hed Kerthjalvad. Han var Søn af Kong Kylve, som havde mange Kampe med Kong Brjaan, flyede af Landet for ham og gik i Kloster. Men da Kong Brjaan gjorde en Pilegrimsfærd til Rom, traf han Kong Kylve, og de forligte sig. Da tog Kong Brjaan hans Søn Kerthjalvad til sig og elskede ham mere end sine egne Sønner. Kerthjalvad var netop voksen, da dette hændte, og var den tapreste Helt. En af Kong Brjaans Sønner hed Dungad, en anden Margad, den tredie Takt, som vi kalde Tann. Han var den yngste; de ældre Brjaanssønner var fuldvoksne og var stridbare Mænd. Kormlød var ikke Moder til Kong Brjaans Børn. Hun var bleven Kong Brjaan saa fiendsk efter deres Skilsmisse, at hun gjerne ønskede ham død. Kong Brjaan tilgav dem, som havde forseet sig mod ham, tre Gange de samme Forseelser, men dersom de forbrød sig oftere, lod han dem dømme efter Loven. Deraf kan skjønnes, hvilken Konge han har været. Kormlød eggede meget sin Søn Sigtrygg til at dræbe Kong Brjaan, og hun havde nu sendt ham til Sigurd Jarl for at bede ham om Hjælp. Kong Sigtrygg kom til Orknøerne før Jul. Der kom da og Gille Jarl, som før er skrevet. Mændene var saaledes bænkede, at Kong Sigtrygg sad midt paa Høisædet og Jarlerne paa hver sin Side af ham. Indefter sad Kong Sigtryggs og Gille Jarls Mænd; men udefter fra Sigurd Jarl sad Flose og Thorstein Siduhallssøn. Hele Hallen var fuld. Kong Sigtrygg vilde høre Tidenderne om Branden og det, som siden

havde hændt. Gunnar Lambesføn blev da sat til at fortælle, og en Stol blev sat frem til ham.

155. I samme Stund kom Kaare, Kolbein og David hvide til Rosfø, uden at Nogen havde Nys derom. De gik straks i Land; nogle faa Mænd passede Skibet. Kaare og de andre gik lige til Jarlegaarden og kom til Hallen, medens de sad og drak der. Gunnar var da just i Færd med at fortælle om Branden. De blev staaende ude og lyttede til. Dette var selve Juledagen. Kong Sigtrygg spurgte: „Hvorledes tede Skarphedin sig under Branden?" „I Førstningen holdt han sig længe kjæk," sagde Gunnar; „men tilsidst græd han." Og han forvanskede meget det Hele og løi ofte. Dette var Mere, end Kaare kunde taale; han løb ind med draget Sværd, for indefter Hallen og hug Gunnar Lambesføn over Halsen saa hvast, at Hovedet føg frem paa Bordet foran Kongen og Jarlerne. Bordet og Jarlernes Klæder blev ganske vaade af Blod. Sigurd Jarl kjendte Manden, som havde øvet Drabet, og sagde: „Tager Kaare og dræber ham!" Kaare havde været Sigurd Jarls Hirdmand og var saare vennesæl; Ingen stod derfor op trods Jarlens Ord. Da sagde Kaare: „Det vil Mange sige, Herre, at jeg har øvet dette Værk til Eders Gavn, til Hevn for Eders Hirdmand." „Kaare var i sin gode Ret," sagde Flose; „han er ikke i noget Forlig med os. Han gjorde, hvad han burde." Kaare gik bort og blev ikke eftersat. Han og hans Mænd for til sit Skib. Det var da godt Veir; de seilede straks syd til Katanæs og for op i Thrasvik til en gjæv Mand, som hed Skjægge; hos ham var de meget længe.

Paa Rosfø rensede man nu Bordene og bar den Døde ud. Det blev sagt Jarlen, at de havde seilet syd til Skotland. Kong Sigtrygg sagde da: „Det var en uforfærdet Mand, som gik saa rasft frem uden at se til

Høire eller Venstre." „Ingen Mand kan lignes med Kaare i Rasthed og Mod," sagde Sigurd Jarl. Flose begyndte nu at fortælle om Branden; han gjorde Alle Ret og Skjel, og han blev troet. Kong Sigtrygg rykkede nu frem med sit Ærende til Sigurd-Jarl og bad ham fare med sig til Kamp mod Kong Brjaan. Jarlen stred længe imod, men tilsidst lovede han at gjøre det paa det Vilkaar, at han skulde faa Sigtryggs Moder til Ægte og blive Konge i Irland, dersom de fældte Brjaan. Alle raadede Sigurd Jarl fra at indlade sig paa dette, men det nyttede intet. De skiltes da med den Aftale, at Sigurd Jarl lovede at fare, og Kong Sigtrygg lovede ham sin Moder og Kongedømmet. Det blev ogsaa aftalt, at Sigurd Jarl skulde komme med hele sin Hær til Dyvlinn*) til Palmesøndag.

Kong Sigtrygg for da syd til Irland og fortalte sin Moder Kormlød, at Jarlen havde samtykket, og hvad han havde lovet ham til Gjengjæld. Hun blev fornøiet derover, men sagde, at de dog skulde samle flere Folk. Sigtrygg spurgte, hvorfra hun tænkte at faa dem. Hun sagde, at der laa to Vikinger ude vestenfor Man, som havde tredive Skibe og var slige Kjæmper, at Ingen kunde modstaa dem. „Den ene heder Ufpak," sagde hun, „den anden Broder; til dem skal du fare og for enhver Pris se til at faa dem med dig, hvad de end forlange." Kong Sigtrygg farer da og leder efter Vikingerne. Han fandt dem udenfor Man og bar straks sit Ærende frem. Broder undslog sig, lige til Kong Sigtrygg lovede ham Kongedømmet og sin Moder. Denne Overenskomst skulde være saa hemmelig, at Sigurd Jarl ikke fik den at vide. Broder skulde ogsaa komme Palmesøndag til Dyvlinn. Kong Sigtrygg for nu hjem til sin Moder og sagde hende, hvorledes det var gaaet. Siden taltes Ufpak og Broder

*) Dublin paa Irland.

ved. Broder fortalte Uspak hele sin og Sigtryggs Samtale og bad ham følge sig til Kamp mod Brjaan. Han sagde, at det var ham meget om at gjøre. Uspak svarede, at han ikke vilde kjæmpe mod saa god en Konge. De blev da begge vrede og skiftede sin Hær mellem sig; Uspak fik ti Skibe, og Broder tyve. Uspak var Hedning og en stor Vismand. Han lagde sine Skibe ind i Sundet, men Broder laa udenfor. Broder havde været Kristen og viet til Messedegn, men han havde kastet Troen og gjort sig til Gudniding. Han blotede*) nu hedenske Vætter**) og var en stor Troldmand. Han havde Hærklæder, som Jern ikke bed paa; han var baade stor og stærk og havde Haar saa stort, at han slog det under sit Bælte; det var sort.

156. Det hændte en Nat, at der kom et stærkt Gny over Broder og hans Mænd, saa at de alle vaagnede, for op og sprang i sine Klæder. Tilmed regnede det kogende Blod paa dem; de dækkede sig da med Skjolde, men Mange brændte sig dog. Dette Under holdt ved lige til Dag; en Mand havde sat Livet til paa hvert Skib. De sov da om Dagen. Anden Nat kom der atter et Gny, og Alle for atter op. Da rendte Sværdene ud af Slidrerne, Økser og Spyd fløi op i Luften og sloges. Vaabnene søgte saa haardt ind paa dem, at de maatte dække sig; men Mange blev dog saarede, og en Mand døde paa hvert Skib. Dette Under holdt ved lige til Dag. De sov da igjen om Dagen. Tredie Nat hørtes det samme Gny. Da fløi Ravne mod dem; deres Næb og Klør syntes dem af Jern. Ravnene søgte saa haardt ind paa dem, at de maatte værge sig med Sværd og dække sig med Skjolde. Dette varede igjen til Dag, og de havde atter mistet en Mand paa hvert Skib.

De sov da nu først. Da Broder vaagnede, stønnede han tungt og bad dem sætte en Baad ud, thi han vilde

*) dyrkede. **) guddommelige Væsener.

tale med Uspak. Han steg i Baaden og nogle Mænd med ham. Da han kom til Uspak, sagde han ham de Undere, som var komne over dem, og bad ham sige, hvad de kunde varsle. Uspak vilde ikke sige ham det, før han gav ham Grid. Broder tilsagde ham Grid; men Uspak dvælede dog med Svaret, til det blev Nat. Han sagde da: „Naar det regnede Blod paa Eder, da varsler det, at I skal udgyde mangen Mands Blod, baade Eders og Andres. Naar I hørte et stort Gny, da bebuder det Eder Skilsmisse fra denne Verden, at I alle snart skal dø. Men naar Vaaben søgte ind paa Eder, maa det være Forbud paa Kamp; og naar Ravne for mod Eder, da er det de Djævle, som I tro paa, og som vil drage Eder til Helvedes Pinsler." Broder blev da saa vred, at han Intet kunde svare, og for straks til sine Mænd. Han lod hele Sundet dække med Skibe, lod Trosser føre i Land og agtede at dræbe dem alle Morgenen efter. Uspak saa hele deres Forehavende. Da lovede han at tage Troen og at fare til Kong Brjaan og følge ham til sin Dødsdag. Han greb da til den Udvei at lade alle sine Skibe dække med Seil*), stage dem frem med Landet og hugge Landtougene af paa Broders Skibe. Disse begyndte nu at drive sammen, men Folkene ombord var sovnede. Uspak for med sine Skibe ud af Fjorden vester til Irland og kom til Kankaraborg. Han fortalte her Kong Brjaan alt, hvad han havde faaet at vide, tog Daaben og gav sig i Kongens Vold. Siden lod Kong Brjaan samle Folk over hele sit Rige, og hele Hæren skulde møde i Dyvlinn Ugen før Palmesøndag.

157. Sigurd Jarl rustede sig fra Orknøerne. Flose tilbød sig at fare med ham, men Jarlen vilde det ikke, eftersom Flose havde sin Pilegrimsfærd at indfrie. Flose bød da femten af sine Mænd at følge Jarlen. Det tog

*) Oversættelsens Rigtighed er her usikker.

han imod. Flose for med Gille Jarl til Suderøerne; Thorstein Siduhallsson for med Sigurd Jarl, ligesaa Ravn den røde og Erling af Strømø. Jarlen vilde ikke, at Haarek skulde fare med, men han lovede, at han skulde være den første, der fik det at vide. Jarlen kom med hele sin Hær til Dyvlinn Palmesøndag. Der var ogsaa Broder kommen med al sin Hær. Broder undersøgte med sine Trolddomskunster, hvorledes det vilde gaa med Kampen. Spaadommen faldt saaledes, at, dersom der blev kjæmpet Langfredag, vilde Kong Brjaan falde, men vinde Seier; dersom Slaget derimod stod før, vilde de alle falde, som mod ham var. Da sagde Broder, at de ikke skulde slaaes før Langfredag. Thorsdag kom en Mand paa en æblegraa Hest ridende til Kormlød og hendes Følge; han havde en Paalstav*) i Haanden. Han talte længe med hende. Kong Brjaan kom med hele sin Hær til Borgen, og der blev nu fylket paa begge Sider. Broder stod paa den ene Fløi af Fylkingen, og Kong Sigtrygg paa den anden; Sigurd Jarl stod i Midten. Om Kong Brjaan er at sige, at han ikke vilde slaaes paa en Fredag**); der blev derfor skudt en Skjoldborg om ham, og hans Hær fylket fremmenfor den. Ulv Ræda stod paa den Fløi, hvor Broder stod ligeoverfor; paa den anden Fløi var Uspak og hans Sønner imod Sigtrygg; midt i Fylkingen var Kerthjalvad, og foran ham blev Mærkerne baarne.

Fylkingerne støde nu sammen, og Striden blev haard. Broder gik gjennem Fiendernes Flok og fældte alle dem, som stod fremst Jern bed ikke paa ham. Ulv Ræda vendte sig da imod ham og stak efter ham tre Gange saa hvast, at Broder faldt derved hver Gang. Det var med Nød, han kom paa Benene igjen; og straks han fik reist

*) et Slags svært Spyd.

**) fordi den var Fastedag.

sig, flyede han til Skogs. Sigurd Jarl havde en haard Strid med Kerthjalvad. Kerthjalvad gik saa rastt frem, at han fældte alle dem, som var fremst. Han brød Sigurd Jarls Fylking lige til Mærkerne og dræbte Mærkesmanden. Sigurd satte da en anden Mand til at bære Mærket, og der blev atter en hvas Strid. Kerthjalvad hug strars ogsaa denne Mand Banehug og saa den ene efter den anden af dem, som stod i Nærheden. Sigurd Jarl bad da Thorstein Siduhallssøn bære Mærket. Thorstein vilde tage Mærket op, men Aamunde hvide sagde: „Bær ikke Mærket; de blive dræbte alle, som bære det!“ „Bær Mærket, du, Ravn den røde,“ sagde Jarlen. „Bær selv dit Djævelstøi!“ sagde Ravn. „Det bliver det bedste, at Tigger og Sæk følges ad,“ sagde Jarlen; han tog Mærket af Stangen og stak det ind under sine Klæder. Lidt efter blev Aamunde hvide fældet; da blev ogsaa Jarlen gjennemboret af et Spyd. Uspak havde gaaet over hele Fløien af Fylkingen; han var bleven haardt saaret og havde mistet begge sine Sønner, før Kong Sigtrygg flyede for ham.

Flugten brast nu over hele Hæren. Thorstein Siduhallssøn standsede, medens de Andre flyede, og bandt sin Skorem. Kerthjalvad spurgte ham, hvorfor han ikke løb som de Andre. „Fordi jeg naar ikke hjem i Kveld alligevel,“ sagde han, „thi jeg har hjemme ude paa Island.“ Kerthjalvad gav ham Grid. Ravn den røde blev jaget ud i en Aa. Han syntes sig her se Helvedes Kvaler nede i Vandet, og Djævle, der vilde drage ham til sig. Han sagde da: „Peder Apostel! Din Hund*) har faret to Gange til Rom og vil fare tredie Gang, dersom du giver ham Lov.“ Da lod Djævelen ham løs, og han kom sig over Aaen. Broder saa nu, at Kong Brjaans Folk satte efter de Flygtende, og at der var faa Folk ved Skjold-

*) d. e. jeg, din ydmyge Tjener.

borgen. Han løb da ud af Skogen, brød igjennem Skjoldborgen og hug til Kongen. Gutten Takt holdt Armen imod; Hugget tog Armen af ham og Hovedet af Kongen. Kongens Blod kom paa Stumpen af Armen, og den groede straks derved. Broder raabte da høit: „Det skal mindes fra Mand til Mand, at Broder fældte Brjaan!" Man skyndte sig nu efter dem, som forfulgte de Flygtende, og fortalte dem om Kong Brjaans Fald. Ulv Ræda og Kerthjalvad vendte da straks tilbage, slog Ring om Broder og hans Mænd og fældte Tømmerstokke over dem. Broder blev da greben levende. Ulv Ræda skar Maven op paa ham og vandt Tarmene ud af Livet, idet han ledte ham rundt om en Eg. Han døde ikke, før alle Tarmene var vundne ud. Broders Mænd blev alle dræbte. Siden tog de Kong Brjaans Lig og jordede det; Kongens Hoved var af sig selv groet fast til Kroppen. Femten af Brandmændene faldt i Brjaansslaget. Der faldt ogsaa Halldor, Søn af Gudmund den mægtige, og Erling af Strømø.

Langfredag hændte det paa Katanæs, at en Mand, som hed Darrad, gik ud. Han saa, at tolv Mennesker i Følge red bort til en Dyngje*) og blev der alle borte. Han gik hen til Dyngjen, kigede ind gjennem en Glugge paa den og saa, at der var Kvinder derinde, og at de havde sat op en Væv**). I den var Mandshoveder Stene,

*) Se Anm. til S. 76.

**) Den gamle Vævstol (det i Norge saakaldte Uppstadgogn), hvortil der sigtes i det følgende, var meget forskjellig fra den nu brugelige. Væven var i den opretstaaende istedetfor liggende. Rendingen var fæstet i en Bom (kaldtes Rev), der hvilede i to øverst oppe kløftede Stokke, som stilledes op til en Væg. Rendingen holdtes strammet ved nedentil ihængte Stene (Kljaastene). Skeen var et sværdformet Redskab af Ben eller Jern, hvormed Islettens Traade blev trykkede sammen (nedenfra opad), eftersom de kom ind i Rendingen; den tjente altsaa til

Mandstarme Væft og Rending, et Sværd var Ske, og en Pil Skytel. De kvad disse Viser, og han lærte dem:

Vidt er nu opslaaet
Vævbom-Skyen*),
dryppende af Blod,
Bud om Valfald**);
op er kommen,
Kamp varslende,
Væven den graa,
Menneskevæven,
fyldes af Valkyrjer***)
med røden Væft.

Rendt er den Væv
med Varp af Tarme,
med Mænds Hoveder
haardelig strammet;
blodstænkte Spyd
dens Skafter ere,
jernvunden Stokken†),
Skytlerne Pile;
med Sværd skal vi slaa
Seiervæven.

samme Brug som vor Slagvol eller Skestok. Skaftet kaldtes den Stok, hvortil Hovlerne var fæstede, som skille Rendingen. Nøiere Beskrivelse af en saadan Vævstol med Afbildninger findes i Folkevennen 14de Aargang S. 59. — I det her følgende Kvad (2det Vers) omtales et til Væven hørende Redskab, kaldet Ræl (hræll), en Pind, som man brugte til Hjælp, naar man drog Islettens Traade ind i Rendingen; denne bruges ialfald nu ikke i Norge i de Bygder, hvor den gamle Vævstol endnu kjendes, og nævnes derfor heller ikke i den anførte Beskrivelse i Folkevennen. I Mangel af bedre Navn er den i Oversættelsen kaldet Skytel.

*) Væven.

**) Mandefald (Valen er de i Striden Faldne).

***) De vævende Kvinder i Synet er Valkyrjer.

†) Vævbommen.

Hild gaar at væve
og Hjørthrimul,
Sangrid og Svipul*)
med Sværdene dragne.
Spyd skal knage,
Skjolde brage,
Sværd skal Brynjer
vældigt bide.

Vinder, vinder
Darrads-Væven**),
som den unge Konge***)
før alt aatte!
Frem skal vi gange
og Fylkingen vade†),
hvor Venner vore
Vaaben skifte.

Vinder, vinder
Darrads-Væven,
og siden følger
Fyrsten i Kampen!
Der sees brat
blodige Skjolde,
hvor Gunn og Gøndul††)
Gramen†††) følge.

*) Navne paa Valkyrjer.

**) Darrad er et af Odins, Stridsgudens, mange Navne; Væven kaldes hans, fordi den varsler om den kommende Strid. Det er tydeligt nok, at det i Sagaen meddelte Sagn har misforstaaet dette Navn i det meget ældre Kvad; det har deri fundet Navnet paa den Mand, som skulde have seet Synet og udbredt Kvadet, og har derfor kaldt denne Darrad.

***) Kong Sigtrygg. At han alt før har eiet Darradsvæven, vil vel sige, at han alt har været i mangen Strid.

†) bryde gjennem Fiendernes Fylking.

††) Valkyrje-Navne.

†††) Kongen.

Vinder, vinder
Darrads-Væven,
hvor vældige Stridsmænds
Mærker vade *).
Lader ikke
Liv her spares;
Valkyrjer har for
Val at raade.

De monne ret nu
raade for Lande,
som Udnæs fordum
aatte til Bosted.
Døden jeg varsler
den vældige Fyrste;
nu er for Staalet
Jarlmanden segnet.

Og Harm skal komme
over Irers Hoved,
som aldrig Mænd
af Minde gaar.
Nu er Væven vævet
og Volden rødnet;
vidt over Lande
Ligbudet farer.

Fælt det nu falder
for sig at skue;
blodige Skyer
over Jorden sig sænke.
Farves skal Luften
med Folkenes Blod,
naar vor Spaadom
engang sandes.

Vel vi kvæde
om Kongen den unge,
synge til hans Held
Seier-Sange.

*) trænge frem gjennem Fiendernes Flok.

Han dem nemme,
som her os hører,
og gjemme dem siden
til Gammen for Mænd!

Op paa Hesten!
haardt vi ride
med bare Sværd
bort herfra!

Derpaa rev de Væven ned og isønder; hver tog med sig, hvad hun fik i Haanden. Darrad gik nu bort fra Gluggen og hjem; men de steg paa sine Heste og red seks i Syd og seks i Nord. Lignende Varsel viste sig for Brand Gneistessøn paa Færøerne. Paa Svinafell paa Island kom der Blod paa Prestens Messehagl Langfredagen, saa at han maatte føre den af sig. Paa Thvaattaa syntes Præsten sig Langfredag at se et Sødyb ved Alteret og saa deri mange Rædsler; det varede en lang Stund, før han kunde synge Messerne. Paa Orknøerne hændte det, at Haarek syntes sig se Sigurd Jarl og nogle Mænd med ham. Haarek tog da sin Hest og red Jarlen i Møde. Folk saa, at de mødtes og red bag en Bakke; men de saaes aldrig siden, og ikke mindste Spor fandtes af Haarek.

Gille Jarl paa Suderøerne drømte, at der kom en Mand til ham, som kaldte sig Herfinn og sagde sig kommen fra Irland. Jarlen syntes sig at spørge ham efter Tidender derfra. Han kvad da en Vise, hvori han bar Tidender om Brjaansslaget.

Flose og Jarlen talte meget om denne Drøm. En Uge efter kom Ravn den røde did og fortalte dem alle Tidender fra Slaget, Kongens, Sigurd Jarls, Broders og alle Vikingernes Fald. „Hvad har du at sige mig om mine Mænd?“ spurgte Flose. „De faldt alle,“ sagde Ravn, „men Thorstein, din Maag, fik Grid af Kerthjalvad

og er nu hos ham." Flose sagde til Jarlen, at han vilde fare bort. „Jeg har min Pilegrimsfærd at opfylde," sagde han. Jarlen bad ham fare, som han vilde, gav ham et Skib med alt, hvad han trængte til, og meget Sølv. De seilede da til Bretland og blev der en Stund.

158. Kaare Salmundssøn sagde til Skjægge Bonde, at han gjerne vilde, at han skulde skaffe ham et Skib. Skjægge gav Kaare et fuldrustet Langskib. De steg ombord, Kaare, David hvide og Kolbein svarte. De seilede nu sydover ud for Skotlandsfjordene. Der traf de Mænd fra Suderøerne; de fortalte Kaare Tidenderne fra Irland, og at Flose og hans Mænd havde faret til Bretland. Da Kaare spurgte dette, sagde han til sine Mænd, at han vilde holde syd til Bretland for at træffe Flose og hans Følge. Han bad nu dem at skille Følge med ham, som fandt dette bedst, thi han vilde ikke dølge for Nogen, sagde han, at han endnu ikke syntes sig at have hevnet sin Sorg paa dem. Alle valgte at følge ham. Han seilede da syd til Bretland og lagde sig der i en afsides Vaag.

Denne Morgen gik Kol Thorsteinssøn op i Borgen*) for at kjøbe Sølv; han var den af Brandmændene, som havde brugt de fleste Haansord. Han havde havt mange Samtaler med en mægtig Frue der, og det var saa godt som afgjort, at han skulde have hende og bosætte sig der. Denne samme Morgen gik Kaare ogsaa til Byen. Han kom derhen, hvor Kol stod og talte Sølvet. Kaare kjendte ham, løb mod ham med draget Sværd og hug ham over Halsen. Han var ifærd med at tælle Sølvet, og Hovedet nævnte Ti, da det føg af Kroppen. „Melder Flose," sagde

*) d. e. Byen. Udenlandske Byer kaldes almindelig i Sagaerne Borge, fordi de ikke, som næsten alle norske Kjøbstæder, var aabne, men helt omgivne med Mure.

Kaare, „at Kaare Salmundssøn har dræbt Kol Thorsteinssøn; jeg lyser dette Drab paa mig."

Kaare gik derefter til sit Skib og fortalte sine Mænd Tidenden om Drabet. De seilede nu nord til Beruvik*), satte sit Skib op, for op til Hvitsborg i Skotland og var hos Melkolv Jarl Vinteren over. Da Flose spurgte Kols Drab, lader han hans Lig jorde og giver mange Penge til Gravsted for ham. Flose tillod sig aldrig Ukvemsord mod Kaare. Han for derfra sydover Søen og begyndte sin Romfærd. Han standsede ikke, før han kom til Romaborg. Der nød han saa stor Ære, at han fik Afløsning af Paven selv, og gav derfor mange Penge. Han for nu tilbage den østre Vei**), dvælede i mange Byer, gik frem for mægtige Mænd og nød af dem stor Ære. Han var i Norge om Vinteren efter og var hos Eirik Jarl, til han for ud til Island. Jarlen gav ham meget Mel, og mange andre Mænd viste ham Hæder. Han seilede ud til Island, tog Land i Hornafjord og for hjem til Svinafell. Han havde nu opfyldt hele Forliget baade med Udenlandsfærd og Pengebøder.

159. Nu er at fortælle om Kaare, at han Sommeren efter for til sit Skib, seilede sydover Søen og tiltraadte sin Pilegrimsfærd i Normandi. Han gik syd til Rom, fik Afløsning og for tilbage den vestre Vei. Han gik ombord i sit Skib i Normandi og seilede nordover Søen til Dover i England. Derfra seilede han vester om Bretland, nord forbi Skotlandsfjordene, og standsede ikke

*) De sees at have seilet nordover langs Englands og Skotlands Vestkyst, samme Vei, som de var komne. De i Sagaen her nævnte Steders Beliggenhed kan ikke bestemmes.

**) d. e. gjennem Tydskland. Paa Veien til Rom havde Flose faret den vestre Vei (over Frankrige).

sin Færd, før han kom til Thrasvik paa Katanæs til Skjægge Bonde. Han gav Kolbein og David Byrdingen*); Kolbein seilede med dette Skib til Norge, men David blev efter paa Fridarø.

Kaare var denne Vinter paa Katanæs. Samme Vinter døde hans Kone paa Island. Sommeren efter rustede han sig til Islandsfærd. Skjægge skaffede ham en Byrding. De var atten Mand ombord. De blev temmelig sent færdige, men gik dog til Søs. De havde en lang Overfærd, men omsider naaede de Ingolvshovde. Der sloges Skibet i Stykker; men Folkene bjergede sig. Uveiret tog til. De Andre spurgte da Kaare, hvad der nu var at gjøre. Han sagde: „Nu vil vi fare til Svinafell og prøve Floses Hjertelag." De gik da til Svinafell i Uveiret. Flose var i Stuen. Han kjendte Kaare, straks han kom ind i Stuen, sprang op imod ham, kyssede ham og satte ham i Høisædet hos sig. Han bød ham at være der om Vinteren, og Kaare tog imod det. De forligtes nu tilfulde. Flose gav Kaare sin Broderdatter Hildegunn, Høskuld Hvitanæsgodes Enke, til Ægte. De boede først paa Breidaa.

Folk sige, at det blev Floses Endeligt, at han for til Norge, da han var bleven en gammel Mand, for at hente sig Skaaletømmer. Her blev han om Vinteren, og om Sommeren blev han sent seilfærdig. Folk talte om, at hans Skib var usselt, men Flose sagde, at det var mere end godt nok for den, som var gammel og feig. Han tog Ladningen ind og gik til Havs; men fra det Skib spurgtes aldrig Noget siden.

*) Ved en Byrding forstodes et Skib, som var bygget til Vareførsel (til at føre Byrder).

Kaare Salmundssøns og Helga Njaalsdatters Børn var Thorgerd og Ragneid, Valgerd og Thord, han som brændte inde. Med Hildegunn havde Kaare Sønnerne Starkad, Thord og Flose. Brænde-Floses Søn var Kolbein, en af de gjæveste Mænd i den Æt. Og her ende vi Brænde-Njaals Saga.

Tidstavle.

930. Njaal født.
940. Hallgerd Høskuldsdatter født.
945. Gunnar paa Lidarende født.
959. Hallgerd gift med Glum Olavsson (Kap. 13).
963. Rut Herjolvssøn farer til Norge efter at have fæstet Unn Mørdsdatter (Kap. 2).
965. Rut vender tilbage til Island og ægter Unn (Kap. 6).
968. Skilsmisse mellem Rut og Unn (Kap. 7).
972. Gunnar paa Lidarende farer til Norge (Kap. 28. 29).
974. Gunnar kommer hjem og ægter Hallgerd (Kap. 32—34).
975. Svart dræbt (Kap. 36).
976. Kol dræbt (Kap. 37).
977. Atle dræbt (Kap. 38).
978. Brynjolv Rosta dræbt (Kap. 39).
979. Thord Løsingssøn dræbt (Kap. 42).
980. Sigmund og Skjold dræbte (Kap. 45).
983. Hallgerd lader stjæle hos Otkel paa Kirkebø (Kap. 48).
984. Forlig i Sagen paa Althinget (Kap. 51).
985. Gunnar fælder Otkel. Forlig i Sagen paa Althinget (Kap. 54—56).
— Høskuld Hvitanæsgode født. Hestekamp mellem Gunnar og Starkadssønnerne (Kap. 59).
986. Kampen ved Knaveholerne (Kap. 62. 63).
987. Forlig i Sagen paa Althinget (Kap. 66).
988. Mislykket Overfald paa Gunnar (Kap. 69).
989. Gunnar fælder Thorgeir Otkelssøn, opnaar Forlig paa Althinget, men bryder det og bliver derved fredløs. Thraain Sigfussøn og Njaalssønnerne Helge og Grim fare udenlands (Kap. 73—75. 82. 83).
990. Gunnar paa Lidarende dræbt (Kap. 77).
989—992. De to Njaalssønner hos Sigurd Jarl paa Orknøerne. Thraain Sigfussøn hos Haakon Jarl i Norge (Kap. 82—86).

992. Njaalssønnernes Kamp med Haakon Jarl i Throndhjemsfjorden (Kap. 89).

992—994. Njaalssønnerne igjen hos Sigurd Jarl paa Orknøerne (Kap. 89).

994. De komme hjem, og Kaare Salmundssøn bliver Vaaren efter gift med deres Søster Helga (Kap. 90).

996. Thraain Sigfussøn dræbt af Njaalssønnerne (Kap. 92).

997. Thangbrand kommer til Island (Kap. 100).

998. Thangbrands Reise til Althinget (Kap. 101. 102).

999. Thangbrands Reise til Vestfjordene og Tilbagereise til Norge (Kap. 103).

1000. Kristendommen lovtagen paa Island (Kap. 104. 105).

1004. Femterretten oprettet. Høskuld Hvitanæsgode gift (Kap. 97).

1006. Høskuld Njaalssøn dræbt (Kap. 98).

1009. Hans Søn Aamunde hevner hans Død (Kap. 106).

1011. Høskuld Hvitanæsgode dræbt af Njaalssønnerne (om Vaaren). Forhandlinger om denne Sag paa Althinget (Kap. 119—124). Branden paa Bergthorskvaal, d. 3die Septbr. (Kap. 128—130).

1012. Floses Reise til Østfjordene for at søge Hjælp (Kap. 134). Søgsmaal paa Althinget, Kamp og Forlig (Kap. 138—145). Kaares og Thorgeir Skorargeirs Hevn (Kap. 146).

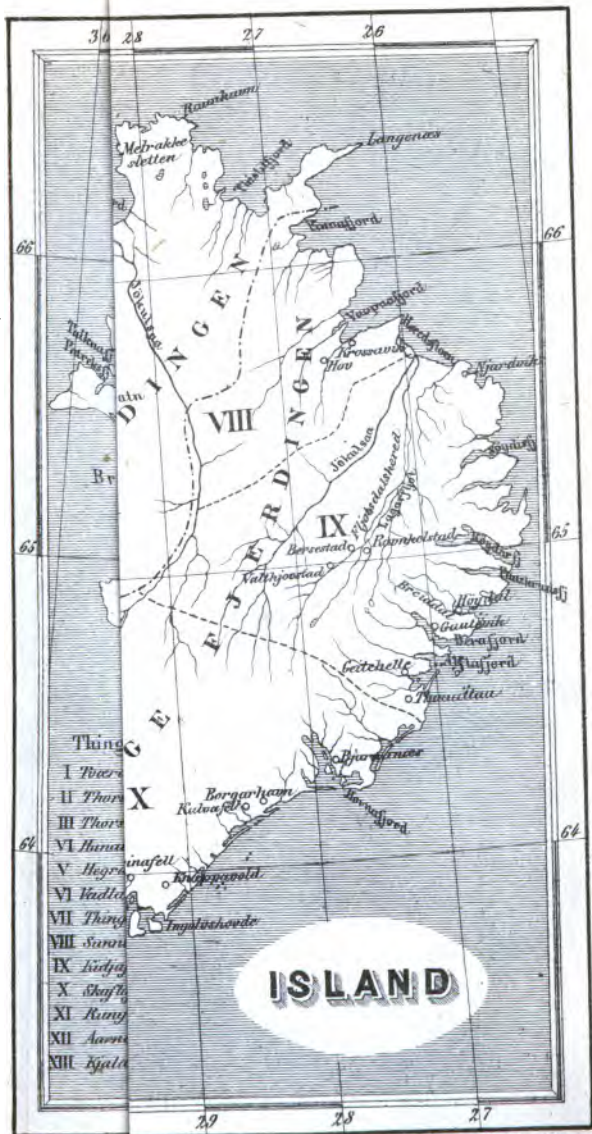
1013. Thorgeir Skorargeir indgaar Forlig; Kaare fortsætter Hevnen (Kap. 147—152). Kaare og Flose reise udenlands og komme til Orknøerne (Kap. 153—155).

1014. Brjaansslaget paa Irland, d. 23de April (Kap. 157).

1014—1015. Kaares og Floses Pilegrimsfærd til Rom (Kap. 158—159).

1016. Kaare kommer tilbage til Island og forsoner sig med Flose (Kap. 159).

Det maa bemærkes, at flere af de i ovenstaaende Oversigt anførte Aarstal ikke kunne ansees som mere end omtrentlig rigtige; men de Feil, som muligens findes, kunne dog blot være høist ubetydelige.

Raunhavn
Melrakke sletten
Thistilfjord
Langenæs
Vaapnafjord
Krossavik
Hov
Jökulsaa
Bersestad
Rangholstad
Valthjofstad
Fljotsdalshered
Lagarfljot
Njardvik
Seydisfj
Berufjord
Geitehelle
Thvotaa
Bjarnanæs
Hornafjord
Borgarhavn
Kalvafell
Knappavold
Ingolfshovde
VIII
IX
X
Thing
I
II
III
VI
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
ISLAND
Carl Schwenzens lith. Off.

29
Vatnajökul eller Klovajökul
ajökul eller Sidujökul
Skeidaraajökul
Svinafell
64
Fljotskverve
Kalvafell
Lomagnup
Lomagnupssand
Skeidaraasand
Kirkebö
brot
and
29
Carl Schönemans lith. Off.

